

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ändring av elmarknadslagen och marknadsdomstolslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att elmarknadslagen och i anslutning till den marknadsdomstolslagen skall ändras. Åtskiljandet av elaffärsverksamheter, övervakningen av elnäten och uppföljningen av elleveranssäkerheten skall enligt förslaget effektivieras. Föråldrade bestämmelser i elmarknadslagen skall uppdateras.

Det föreslås att elnätverksamheten generellt sett juridiskt och bokföringsmässigt skiljs från elproduktion- och elförsäljningsverksamheten. I fråga om juridisk åtskillnad gäller bestämmelserna dock inte små elnät och i fråga om särredovisning av verksamheterna inte heller små och medelstora elnät. Skyldigheten avseende juridisk åtskillnad gäller ca 35 procent av distributionsnätinnehavarna och ca 85 procent av den energi som överförs i distributionsnäten i Finland. För de företags del som inte omfattas av skyldigheten att skilja åt verksamheterna juridiskt föreslås att bestämmelserna om särredovisning i bokföringen preciseras.

I fråga om den tillsyn över elnäten som utövas från fall till fall och i efterhand föreslås en övergång till enhetlig tillsyn som delvis utövas på förhand och som omfattar alla nätinnehavare. Energimarknadsverket skall för alla nätinnehavare och för stamnätinnehavaren med systemansvar fastställa villkoren för de viktigaste tjänsterna och metoderna för prissättning av tjänsterna innan de införs. Beslutet om fastställande av överföringsavgifter meddelas för en tillsynsperiod på fyra år, under vilken tid nätrissättningen som helhet skall vara skäligen. Vid utgången av tillsynsperioden skall nätinnehavaren på grundval av Energimarknadsverkets beslut återbära ett eventuellt intäktsöverskott till kunderna i form av sänkta priser på överföringstjänsterna. Om överskottet är betydande skall nätinnehavaren betala ränta på det belopp som återbärs. Nätinnehavaren kan också i form av

högre avgifter för överföringstjänsterna under följande tillsynsperiod samla in det belopp som eventuellt understiger en godtagbar intäktsnivå. Det föreslås att effekterna av stora prisändringar på enskilda kunders avgifter för överföringstjänster lindras genom bestämmelser om företagsarrangemang och övergångstider.

När det gäller att söka ändring i Energimarknadsverkets beslut föreslås en övergång till en tvåstegsmodell för ändringssökande. I fråga om centrala tillsynsbeslut föreslås att marknadsdomstolen är första instans för sökande av ändring.

Det föreslås att byggandet av anslutningsledningar underlättas genom att elanvändare och elproducenter får rätt att bygga en egen anslutningsledning till ett distributionsnät som ligger utanför ansvarsområdet och till det närmaste högspänningsnätet.

Uppföljning av balansen mellan tillgång och efterfrågan på el föreslås effektivieras. I situationer där det råder elbrist skall möjligheterna till manipulation av marknadspriset på el i mån av möjlighet förhindras och kraftverkens driftberedskap främjas. Energimarknadsverket skall ges behörighet att bestämma att underhållsstopp som vid kraftverk är planerade till vintern skall kunna flyttas på grund av en kärv elproduktionsituation. Det föreslås att bestämmelser om ett anbudsförfarande för ny produktionskapacitet skall tas in i lagen.

I lagen preciseras de principer enligt vilka en lokal elförsäljare skall leverera el till konsumenter och andra små elanvändare som inte vill konkurrerats ut sin elanskaffning.

Avsikten är att de föreslagna lagarna skall träda i kraft så snart som möjligt efter att de har godkänts och stadfästs. De förändringar i företagsstrukturerna som en juridisk åtskillnad förutsätter skall verkställas senast den 1 januari 2007.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING	5
1. Nuläge.....	5
1.1. Åtskiljande av elaffärsverksamheterna	5
1.1.1. Allmänt	5
1.1.2. Lagstiftning och praxis.....	5
1.1.3. Den internationella utvecklingen och utländsk lagstiftning	6
1.2. Tillsyn över nätverksamheten	7
1.2.1. Allmänt	7
1.2.2. Lagstiftning och praxis.....	7
1.2.3. Den internationella utvecklingen och utländsk lagstiftning	9
1.3. Sökande av ändring i Energimarknadsverkets beslut	12
1.4. Byggnad av anslutningsledningar.....	12
1.5. Elproduktion och byggande av kraftverk	13
1.5.1. Lagstiftning och praxis.....	13
1.5.2. Den internationella utvecklingen och utländsk lagstiftning	14
1.6. Minutförsäljares leveransskyldighet	15
1.7. Skyddande av affärs- och yrkeshemligheter	15
1.8. Ändringsbehov som följer av grundlagen	16
2. Bedömning av nuläget	16
2.1. Åtskiljande av elaffärsverksamheterna	16
2.2. Tillsyn över nätverksamheten	18
2.3. Sökande av ändring i Energimarknadsverkets beslut	19
2.4. Byggnad av anslutningsledningar.....	19
2.5. Elproduktion och byggande av kraftverk	20
2.6. Minutförsäljares leveransskyldighet	21
2.7. Skyddande av affärs- och yrkeshemligheter	22
2.8. Ändringsbehov som följer av grundlagen	23
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen.....	24
3.1. Åtskiljande av elaffärsverksamheterna.....	24
3.2. Tillsyn över nätverksamheten	26
3.3. Sökande av ändring i Energimarknadsverkets beslut	28
3.4. Byggnad av anslutningsledningar.....	28
3.5. Elproduktion och byggande av kraftverk	29
3.6. Minutförsäljares leveransskyldighet	29
3.7. Skyddande av affärs- och yrkeshemligheter	30
3.8. Ändringsbehov som följer av grundlagen	30
4. Propositionens verkningar	31
4.1. Ekonomiska verkningar	31
4.1.1. Verkningar på den offentliga ekonomin.....	31
4.1.2. Ekonomiska verkningar för elanvändare	32

4.1.3.	Ekonomiska verkningar för elverksföretag	34
4.1.4.	Samhällsekonomiska verkningar	37
4.2.	Verkningar i fråga om organisation och personal	37
4.3.	Miljöverkningar	38
4.4.	Verkningar på den regionala utvecklingen	38
5.	Beredningen av propositionen	38
5.1.	Beredningsskeden och beredningsmaterial	38
5.2.	Remissutlåtanden.....	39
5.2.1.	Åtskiljande av elaffärsverksamheterna.....	39
5.2.2.	Tillsyn över nätverksamheten och sökande av ändring i Energimarknadsverkets beslut.....	40
5.2.3.	Elleveranssäkerhet och elproduktion.....	41
5.2.4.	Minutförsäljares leveransskyldighet	41
6.	Samband med andra propositioner.....	41
DETALJMOTIVERING		42
1.	Lagförslag	42
1.1.	Elmarknadslagen.....	42
1 kap.	Allmänna stadganden.....	42
2 kap.	Elnätstillstånd	42
3 kap.	Allmänna förpliktelser vid nätverksamhet och prissättningsprinciperna 44	
4 kap.	Systemförpliktelser och avräkning av elhandeln.....	46
5 kap.	Byggande av elnät	48
6 kap.	Elförsäljning	48
6 a kap.	Bestämmelser om elmarknadsavtal	50
7 kap.	Åtskiljande av verksamheterna.....	51
8 kap.	Produktion, import och export av el.....	56
9 kap.	Ledning och tillsyn.....	58
10 kap.	Skadestånd och straff.....	63
11 kap.	Särskilda stadganden.....	64
12 kap.	Ikraftträdande och övergångsstadganden	65
1.2.	Marknadsdomstolslagen	66
2.	Närmare bestämmelser	66
3.	Ikraftträdande	67
4.	Lagstiftningsordning.....	68
4.1.	Frihet att utöva näring	68
4.2.	Egendomsskydd	69
4.3.	Kommunal självstyrelse.....	72
4.4.	Bestämmelser om bemyndigande	73
4.5.	Överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter 73	
4.6.	Bedömning av lagstiftningsordningen.....	74
LAGFÖRSLAGEN.....		75

om ändring av elmarknadslagen.....	75
om ändring av marknadsdomstolslagen.....	90
BILAGA	92
PARALLELLTEXTER	92
om ändring av elmarknadslagen.....	92
om ändring av marknadsdomstolslagen.....	124

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Åtskiljande av elaffärsverksamheter-na

1.1.1. Allmänt

Genom elmarknadslagen (386/1995) öppnades produktionen, försäljningen, importen och exporten av el för konkurrens. Elnätsverksamheten däremot är tillståndspliktig och med stöd av elmarknadslagen binds nätinnehavaren av en överförings-, anslutnings- och nätutvecklingsskyldighet samt en skyldighet att agera jämlikt och öppet. Elnätsverksamheten utgör ett s.k. naturligt monopol. En sund och fungerande konkurrens på elmarknaden förutsätter att de elaffärsverksamheter som omfattas av konkurrens fungerar så att de är affärsekonomiskt lönsamma och inte stöds med monopolverksamheter. Syftet med att elaffärsverksamheterna skiljs åt är att åstadkomma en större öppenhet och jämlikhet i elaffärsverksamheten så att det blir svårare att stödja konkurrensutsatta elaffärsverksamheter med inkomster från elnätsaffärsverksamheten och så att en snedvridning av konkurrensen på elmarknaden skall kunna undvikas. Åtskiljandet effektiviserar konkurrensen och verksamheten på elmarknaden samtidigt som det underlättar tillsynen över branschen.

1.1.2. Lagstiftning och praxis

Bestämmelserna om åtskiljande av verksamheterna ingår i kapitel 7 i elmarknadslagen. Genom dessa bestämmelser har nationellt genomförts bestämmelserna om åtskiljande av elaffärsverksamheter i Europaparlamentets och rådets gamla direktiv 96/92/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el som upphävdes 2003. I handels- och industriministeriets beslut om särredovisning av elaffärsverksamheter (885/1995) har dessutom närmare bestäm-

melser om det praktiska genomförandet av åtskiljandet meddelats.

Enligt 28 § i elmarknadslagen skall nätinnehavare och elförsäljare skilja nätverksamhet, elförsäljning och elproduktion från varandra samt från övrig affärsverksamhet. Genom förordning kan föreskrivas att olika delfunktioner inom nätverksamheten och elförsäljningen skall särredovisas. Någon sådan förordning har dock inte utfärdats. I elmarknadsdirektivet förutsätts att överföringsnätinnehavare åtminstone på ledningsnivå är oberoende i sin verksamhet, och detta oberoende har säkerställts genom att stamnätinnehavaren bolagiserades och blev Fingrid Oyj. Till denna del överskrids minimikraven i gällande direktiv och Fingrid Oyj:s rättsliga form motsvarar redan nu vad som förutsätts i elmarknadsdirektivet.

Enligt elmarknadslagen behöver affärsverksamheterna inte särredovisas, om verksamheten är ringa till sin betydelse. Enligt handels- och industriministeriets beslut om särredovisning av elaffärsverksamheter betraktas sådana elaffärsverksamheter som ringa som sammanräknade inte överstiger 10 procent av sammanslutningens eller inrättningens omsättning och en miljon mark per år. Elproduktionen måste inte särredovisas från elförsäljningen, om andelen egen produktion i sedvanliga produktionsförhållanden är under 10 procent eller högst 20 gigawattimmar per år.

Med särredovisning avses enligt 29 § i elmarknadslagen att det för de elaffärsverksamheter som skall särredovisas skall göras upp resultaträkning och för kapitalintensiva verksamheter dessutom balansräkning per räkenskapsperiod. Kapitalintensiva verksamheter är enligt handels- och industriministeriets beslut om särredovisning av elaffärsverksamheter nätverksamhet och energiproduktion som har skilts från övrig verksamhet. De olika elaffärsverksamheterna behöver inte nödvändigtvis utgöra separata bokföringsenheter.

En kommunal inrättning eller en samkommun som utövar elaffärsverksamhet skall enligt 30 § i bokföringen redovisas skilt från kommunen och för den skall för varje räkenskapsperiod göras upp en resultaträkning och en balansräkning som kan jämföras med ett aktiebolags bokslut.

För att det skall kunna garanteras att särredovisade verksamheters resultaträkning och balansräkning samt tilläggsuppgifterna till dessa är riktiga har det i 31 § förutsatts att företagens revisorer skall granska dem och ge ett separat utlåtande om dem i revisionsberättelsen.

I 32 § bestäms att resultat- och balansräkningen för nätverksamheten samt resultaträkningen för elförsäljningen inklusive noter är offentliga och presenteras som noter till företagets bokslut. Bokslutet över en kommunal inrättning som utövar elaffärsverksamhet samt resultat- och balansräkningarna jämte tilläggsuppgifter för särredovisade verksamheter skall presenteras i kommunens bokslut.

Enligt 33 § skall förvärv av en rörelse som utövar elnätverksamhet, köp av aktie- eller andelsmajoriteten i en sammanslutning som utövar nätverksamhet eller annat förvärv av bestämmanderätt som gäller elnätverksamhet anmälas till konkurrensverket senast en månad efter det att avtalet ingicks.

Handels- och industriministeriet har enligt 34 § rätt att meddela närmare föreskrifter och anvisningar om hur verksamheterna skall skiljas åt samt hur uppgifterna om detta skall offentliggöras. Närmare bestämmelser om särredovisning av elaffärsverksamheter har tagits in i handels- och industriministeriets beslut. Elmarknadsmyndigheten kan när det finns grundat skäl bevilja undantag från det sätt att skilja åt verksamheterna som lagen kräver.

I handels- och industriministeriets beslut förutsatts att särredovisade bokslut innehåller samma specifikation som ett bokslut enligt bokföringslagen. Energimarknadsverket har i handels- och industriministeriets beslut getts fullmakt att meddela närmare anvisningar om specifikationen.

Energimarknadsverket övervakar att de bestämmelser och föreskrifter som gäller särredovisning följs samt samlar in, analyserar och offentliggör de bokslutsuppgifter som

har tillställts verket. Övervakningen är marknadstillsyn som utövas i efterhand. Energimarknadsverket kan genom sitt beslut ålägga den som har brutit mot bestämmelserna eller föreskrifterna att rätta till fel eller försummelser i sin verksamhet. Energimarknadsverket kan förena sitt beslut med vite.

1.1.3. Den internationella utvecklingen och utländsk lagstiftning

Europaparlamentet och rådet utfärdade den 26 juni 2003 direktiv nr 2003/54/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 96/92/EG (nedan elmarknadsdirektivet). Direktivet skall verkställas nationellt senast den 1 juli 2004.

Enligt elmarknadsdirektivet skall alla elverksföretag upprätta, låta revidera och offentliggöra sina årsredovisningar enligt bestämmelserna i nationella författningar som har meddelats med stöd av direktivet om årsbokslut i vissa typer av bolag 78/660/EEG som har utfärdats med stöd av artikel 44.2 g i EG-fördraget. Elverksföretag skall i sin interna bokföring särredovisa verksamhetsgrenarna överföring och distribution samt upprätta ett konsoliderat bokslut över övriga elaffärsverksamheter så som de vore tvungna att göra om verksamheterna i fråga bedrevs inom separata företag. Syftet med bestämmelsen är att försvåra diskriminering, korssubventionering och snedvridning av konkurrensen på elmarknaden. Överföring definieras i direktivet som transport av el i sammanlänkade system med överföringsspänning och högspänning till slutförbrukare eller distributörer. Med distribution avses transport av el i system med högspännings-, mellanspännings- och lågspänningsnät till elanvändare. För vardera verksamheten skall balansräkning och resultaträkning upprättas.

Enligt elmarknadsdirektivet skall en elnätinnehavare med avseende på juridisk form, organisation och beslutsfattande vara oberoende av elproduktions- och elförsäljningsverksamheten. Syftet med juridisk åtskillnad och särredovisning av verksamheterna är att trygga icke-diskriminerande tillgång på nättjänster.

Direktivets krav på juridisk åtskillnad och

särredovisning av verksamheterna gäller överförings- och distributionsnätverksamheten. Enligt direktivet kan medlemsstaterna dock besluta att inte tillämpa bestämmelserna om juridisk åtskillnad och särredovisning av verksamheterna för nätinnehavare på sådana integrerade elföretag som bedriver distributionsnätverksamhet och som har färre än 100 000 kunder. Denna storleksgräns har satts enligt elmarknadsförhållandena i de stora länderna i Centraleuropa. I Finland finns det endast sex elföretag som har över 100 000 kunder.

Kravet på särredovisning av nätinnehavares elaffärsverksamheter i elmarknadsdirektivet innebär för det första att personer som ansvarar för en nätinnehavares administration inte får ingå i företagsstrukturer i ett integrerat elföretag som direkt eller indirekt ansvarar för den dagliga verksamheten avseende produktion eller försäljning av el. För det andra krävs säkerställande av att de yrkesmässiga intressena hos de personer som ansvarar för nätinnehavarens administration beaktas på ett sätt som tryggar självständig verksamhet för dessa personer. För det tredje krävs att nätinnehavaren, när det gäller de resurser som behövs för att trygga drift, underhåll och utveckling av nätet, skall ha faktisk beslutanderätt som är oberoende av det integrerade elföretaget. Detta förutsätter dock inte att nätinnehavaren samtidigt behöver vara ägare till nätet i fråga. För det fjärde krävs att nätinnehavaren skall göra upp ett program som syftar till att säkerställa att nätinnehavarens verksamhet är opartisk.

Det är enligt direktivet möjligt att tillämpa kraven på juridisk åtskillnad och särredovisning av verksamheterna på nätinnehavare av olika storlek. Kraven på särredovisning av verksamheter skall verkställas senast den 1 juli 2004. Medlemsstaterna får skjuta upp genomförandet av juridisk åtskillnad till senast den 1 juli 2007.

1.2. Tillsyn över nätverksamheten

1.2.1. Allmänt

Elnätverksamhet avviker från en sedvanlig marknad eftersom elöverförings- och eldistributionsverksamheten utgör ett s.k. naturligt

monopol som till följd av kostnads- och marknadsförhållanden utesluter konkurrens. El överförs till kunder via en fast infrastruktur och efterfrågan är bunden till plats.

Ett naturligt monopol har inom den ekonomiska vetenskapen ansetts vara förknippat med problem och det är därför nödvändigt med offentlig reglering. Syftet med reglering är att kontrollera användningen av ett företags marknadskraft och förhindra monopolprissättning samt att uppmuntra till effektivisering av verksamheten och uppbyggnad av en effektiv prissättningsstruktur.

Till de centrala målen med ett naturligt monopol hör opartiskhet, kontinuitet och effektivitet. Med opartiskhet avses den inre intäktsfördelningen i samhället mellan ägarna till de företag som omfattas av tillsyn och kunderna. Avkastningsnivån får inte vara för hög t.ex. i förhållande till sådana investeringar som ägarna kunde göra i affärsverksamheter med motsvarande risknivå. Opartiskhet hänför sig också till relationerna mellan kundgrupper, och det gäller då att granska att ingen kundgrupp står för en oproportionerligt stor andel av de avgifter som skall betalas till ett företag i förhållande till de kostnader den föranleder. Det förutsätts å andra sidan också att de företag som omfattas av tillsyn behandlas på lika villkor. Med kontinuitet avses att tillsynen skall säkerställa nödvändiga investeringar för den sektor som omfattas av tillsyn. Att trygga tillräcklig leveranssäkerhet är ett centralt mål inom den särskilda tillsynen över naturliga monopol i energibranschen. Effektivitet innebär att den service kunden önskar tillhandahålls till så låga kostnader som möjligt.

1.2.2. Lagstiftning och praxis

Syftet med lagen är enligt 1 § i elmarknadslagen att säkerställa förutsättningarna för en effektiv elmarknad så att tillgången på el till ett skäligt pris och med tillräckligt god kvalitet kan tryggas. De främsta medlen för att uppnå detta mål är att trygga en sund och fungerande ekonomisk konkurrens vid produktion och försäljning av el samt att upprätthålla skäliga och jämlika principer för tjänsterna inom elnätverksamheten.

Nätinnehavare skall enligt 9 § 1 mom. un-

derhålla, driva och utveckla sitt elnät samt förbindelser till andra nät enligt kundernas rimliga behov och för sin del trygga kundernas tillgång på el av tillräckligt god kvalitet. Detta kallas nätutvecklingskyldighet. Nätinnehavaren skall enligt 2 mom. på begäran och mot skäligen ersättning till sitt nät ansluta eldriftsställen och elproduktionsinrättningar inom sitt verksamhetsområde som uppfyller de tekniska kraven. Detta kallas anslutningskyldighet. Anslutningsvillkoren och de tekniska kraven skall vara objektiva och icke-diskriminerande och de skall beakta de krav som ett driftsäkert och effektivt elsystem ställer.

Enligt den överföringskyldighet som föreskrivs i 10 § 1 mom. i elmarknadslagen skall nätinnehavaren mot skäligen ersättning sälja elöverföringstjänster till dem som behöver sådana inom gränserna för nätets överföringskapacitet. Enligt 2 mom. skall kunden betala nätinnehavaren för de skäliga mätningkostnader han eller hon har förorsakat. Enligt 14 § 1 mom. i elmarknadslagen skall försäljningspriserna för nättjänster samt grunderna för hur de fastställs vara objektiva och icke-diskriminerande för alla nätanvändare. Enligt 2 mom. skall prissättningen av nättjänsterna vara skäligen. I 3 mom. föreskrivs att det i prissättningen av nättjänsterna inte får finnas ogrundade villkor eller villkor som uppenbarligen begränsar konkurrensen. I den skall dock beaktas de villkor som gäller elsystemets funktionsduglighet och effektivitet samt de kostnader och fördelar som föranleder av att ett kraftverk ansluts till nätet. I 15 § 3 mom. föreskrivs att priset på nättjänsterna i ett distributionsnät inte får vara beroende av var inom nätinnehavarens ansvarsområde kunden är belägen. Nätinnehavaren skall offentliggöra och till elmarknadsmyndigheten anmäla de allmänna försäljningsvillkoren och försäljningspriserna för sina nättjänster samt grunderna för hur de fastställs.

Principerna för prissättningen av nättjänsterna har vedertagits i den rättspraxis som formats enligt dessa bestämmelser via Energimarknadsverkets och högsta förvaltningsdomstolens avgöranden sedan 1999.

I 4 kap. i elmarknadslagen finns det särskilda bestämmelser om systemansvar. Enligt 16 § bestämmer elmarknadsmyndigheten i

elnätstillståndet att en stamnätinnehavare skall svara för att landets elsystem är tekniskt funktionsdugligt och driftsäkert samt handha de uppgifter som omfattas av det riksomfattande balansansvaret på ett ändamålsenligt och för parterna på elmarknaden jämlikt och icke-diskriminerande sätt. Den stamnätinnehavare som har systemansvar kan ställa sådana villkor för användningen av anslutna kraftverk och belastningar som är nödvändiga för att systemansvaret skall kunna realiseras. Den stamnätinnehavare som har systemansvar skall upprätthålla och utveckla sina verksamheter och tjänster som omfattas av systemansvaret samt upprätthålla, driva och utveckla sitt elnät och övriga anläggningar som behövs för skötseln av systemansvaret samt förbindelserna till andra nät så att förutsättningarna för en effektivt fungerande elmarknad kan tryggas. Enligt 16 a § skall tillförselvillkoren för den el som behövs för skötseln av det riksomfattande balansansvaret samt köpevillkoren för balanskraften vara jämlika och icke-diskriminerande för parterna på elmarknaden och i dem får inte ingå villkor eller avgränsningar som är ogrundade eller uppenbarligen begränsar konkurrensen i elhandeln. I dem skall dock beaktas de villkor som elsystemets funktionssäkerhet och effektivitet kräver. Prissättningen för balanskraften skall vara skäligen. Den som påförts systemansvar skall i fråga om de tjänster som anknyter till systemansvaret offentliggöra och till elmarknadsmyndigheten anmäla gällande försäljnings- och tillförselvillkor samt grunderna för hur de bestäms liksom även de villkor som den som har systemansvar har ställt för användningen av överföringsystemet.

Energimarknadsverket skall enligt 38 § i elmarknadslagen övervaka att elmarknadslagen och med stöd av den utfärdade bestämmelser följs. Den som bryter mot denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser skall enligt 39 § av Energimarknadsverket förpliktas till att rätta sitt fel eller sin försummelse.

Energimarknadsverkets befogenheter utövas i efterhand och från fall till fall. Verket kan inte på förhand fastställa de priser för tjänsterna, prissättningsprinciper, serviceformer eller annat motsvarande som de som

omfattas av tillsyn skall iaktta. Styrning av sådana parter verksamhet som omfattas av tillsyn sker i enskilda fall och via avgöranden som meddelats i efterhand. Utifrån rådande rättspraxis har Energimarknadsverket med stöd av 39 § i elmarknadslagen befogenhet att förbjuda nätinnehavare att tillämpa en prissättning som strider mot elmarknadslagen. Verket har dock inte utifrån rättspraxis befogenhet att besluta om enskilda åtgärder för korrigerande av ett förfarande som strider mot lagen eller om återbäring av nätavgifter som tagits ut till för stora belopp.

1.2.3. *Den internationella utvecklingen och utländsk lagstiftning*

Elmarknadsdirektivet

Enligt artikel 23 i elmarknadsdirektivet skall medlemsstaterna utse en tillsynsmyndighet som är oberoende av industrins intressen i elbranschen och vars minimiuppgifter är fastställda i artikel 23.1 och 23.2. Uppgifterna i artikel 23.1 hänför sig till den tillsynsskyldighet som syftar till att säkerställa icke-diskriminering och effektiv konkurrens samt att marknaden fungerar effektivt. Uppgifterna i artikel 23.1 förutsätter inte förhandsgodkännande, utan de kan genomföras med de medel som marknadstillsyn i efterhand erbjuder. Myndigheten skall åtminstone övervaka

- a) bestämmelserna för förvaltning och tilldelning av sammanlänkningskapacitet (gränsledningar), tillsammans med tillsynsmyndigheterna i de medlemsstater med vilka sammanlänkning förekommer,
- b) alla mekanismer som är avsedda att åtgärda överbelastning i det nationella nätet,
- c) den tid som behövs för att genomföra sammanlänknings- och reparationer,
- d) offentliggörandet av information från överförings- och distributionsnätinnehavare om sammanlänknings-, nätanvändning och kapacitetsfördelning,
- e) särredovisning för att förhindra korssubventionering,
- f) villkoren för anslutning av nya elproducenter med beaktande av kostnaderna för och fördelarna med förnybar energi, decentralise-

rad produktion och kombinerad produktion av el och värme (kraftvärme),

g) i vilken utsträckning överförings- och distributionsnätinnehavare fullgör sina uppgifter i enlighet med artiklarna 9 och 14 samt

h) graden av insyn och konkurrens.

I fråga om uppgifterna enligt artikel 23.2 skall tillsynsmyndigheterna fastställa eller godkänna åtminstone de metoder som används för att beräkna följande faktorer eller fastställa villkoren och förutsättningarna för dem, innan metoderna och villkoren träder i kraft:

a) anslutning och tillträde till nationella nät, inklusive överförings- och distributions-tariffer och

b) tillhandahållandet av balanstjänster.

Metodernas innehåll definieras inte närmare i direktivet och därför kan nationella bestämmelser om det utfärdas till den del bestämmelser om metoderna inte finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1228/2003 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel.

Utifrån artikel 23.3 kan medlemsstaterna överföra den officiella beslutanderätten avseende regleringen till något annat organ i medlemsstaten. Detta organ skall i sådana fall ha befogenhet att som sådant antingen godkänna eller förkasta ett förslag till beslut som lagts fram av tillsynsmyndigheten, men organet kan t.ex. inte godkänna tillsynsmyndighetens förslag till beslut i ändrad form.

Utifrån artikel 23.4 skall tillsynsmyndigheterna ha befogenhet att begära att överförings- och distributionsnätinnehavarna vid behov ändrar de villkor, förutsättningar, tariffer bestämmelser och metoder som avses i artikel 23.1–3. Rätten att kräva ändring gäller både sådana frågor som omfattas av marknadstillsyn i efterhand och sådana som fastställts eller godkänts på förhand.

Enligt artikel 23.5 skall tillsynsmyndigheten inom två månader fatta beslut om ett klagomål mot en överförings- eller distributionsnätinnehavare. Denna period får förlängas med två månader så att myndigheten kan begära ytterligare upplysningar. Perioden får förlängas ytterligare om den klaganden samtycker till detta. Tillsynsmyndigheten kan dessutom själv förlänga tidsfristen för behandling av tariffklagomål som gäller an-

slutning av stora kraftverk. Beslutet skall vara bindande även om det överklagas till högre instans. Beslutet upphävs först om och när beslut fattas vid ändringsökning.

I artikel 23.6 bestäms om klagomål över beslut om metoder. En part som enligt den nationella lagstiftningen har rätt att överklaga ett beslut som meddelats av tillsynsmyndigheten eller kräva ny behandling av beslutet skall göra detta senast inom två månader efter att beslutet eller förslaget till beslut offentliggjordes eller inom en kortare tidsfrist som medlemsstaterna föreskriver. Ett sådant klagomål skall inte utgöra hinder för verkställighet.

I artikel 23.7–11 påförs medlemsstaterna allmänna skyldigheter som gäller att garantera tillsynsmyndighetens verksamhetsförsättningar, att förhindra missbruk av dominerande marknadsställning, att vidta tillbörliga åtgärder om sekretessbestämmelserna inte iakttas, att fördela gränsöverskridande beslutsfattande samt att utöva rätt till sökande av ändring enligt gemenskapens rätt och den nationella lagstiftningen.

Förordningen om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel

Syftet med Europaparlamentets och rådets förordning om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel (EG) nr 1228/2003 (nedan CBT-förordningen) är att fastställa rättvisa regler för gränsöverskridande elhandel och därmed stärka konkurrensen på den inre marknaden för el, med beaktande av de nationella och regionala marknadernas särdrag. Förordningen träder i kraft den 1 juli 2004.

I artikel 3 fastställs de principer enligt vilka överföringsnätsinnehavarna kompenseras för kostnader för gränsöverskridande elöverföring. Kompensationen betalas av de överföringsnätsinnehavare från vilkas nät det gränsöverskridande flödet härstammar eller för vilkas nät flödet är avsett. Kompensationsbetalningarna motsvarar de kostnader som faktiskt uppkommit. Kommissionen fastställer bistådd av regleringskommittén de belopp som betalas i kompensation. Volymer av de gränsöverskridande flödena

fastställs enligt uppmätta fysiska elflöden. De kostnader som uppstår till följd av överföring av dessa flöden skall fastställas på grundval av en långsiktig uppskattning av genomsnittliga tilläggskostnader så att också den nytta som flödena tillför nätet beaktas i form av minskad kompensation.

I artikel 4 föreskrivs om grunderna för de avgifter som tas ut för tillträde till nätet. Avgifterna skall medge insyn och vara icke-diskriminerande och oberoende av avstånd samt motsvara de faktiska kostnaderna till den del dessa kan jämföras med en effektiv nätinnehavares kostnader. Avgift för tillträde till nät kan tas ut hos både producenter och konsumenter. Producenternas andel av avgiften skall vara mindre än konsumenternas. Med hjälp av avgifter kan vid behov tillhandahållas platsindikerande signaler på europeisk nivå. Nätförluster, hantering av överbelastning och investeringskostnader samt utgifter och inkomster föranledda av kompensationsmekanismen mellan överföringsnätsinnehavarna skall beaktas i avgifterna. Tillämpningen av avgifterna får inte vara beroende av mål- eller ursprungslandet för elen eller av ett kommersiellt avtal.

I artikel 6 föreskrivs om de allmänna principerna för hantering av överbelastning. Problem med överbelastning i näten skall åtgärdas med icke-diskriminerande, marknadsbaserade lösningar som ger effektiva ekonomiska signaler till aktörerna på marknaden och överföringsnätsinnehavarna. Förfaranden för att begränsa leveranser skall endast användas i nödfall och producenterna skall då behandlas på ett icke-diskriminerande sätt. Aktörer som fått sig tilldelad kapacitet skall med undantag för force majeure kompenseras, om kapaciteten begränsas. Den maximala kapaciteten hos överföringsnät skall ställas till aktörernas förfogande utan att dock äventyra säkerheten i nätverksamheten. Överföringsnätsinnehavarna skall beakta de elflöden som överförs i motsatt riktning genom överbelastade sammanlänkningar, om det är tekniskt möjligt. Överföringar som minskar överbelastningen får inte nekas. Inkomsterna från tilldelningen av kapacitet i gränsledning skall användas för att trygga stabil kapacitet eller för att bevara eller öka gränsledningskapaciteten eller beaktas som inkomster

vid bedömningen av en skälig avkastning på nätverksamheten.

Enligt artikel 8 i förordningen skall kommissionen med hjälp av regleringskommittén vid behov anta riktlinjer i vilka anges

a) detaljerna för att fastställa vilka överföringsnätinnehavare som är skyldiga att betala kompensation för gränsöverskridande flöden,

b) detaljerna för de betalningsförfaranden som hänför sig till kompensationsmekanismen,

d) detaljerna för de metoder som skall användas för att bestämma gränsöverskridande flöden,

d) detaljerna för de metoder som skall användas för att fastställa vilka kostnader och fördelar som uppkommit till följd av överföring av gränsöverskridande flöden,

e) detaljerade anvisningar för hur flöden skall behandlas som har sitt ursprung i eller slutar i länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och

f) nationella systems delaktighet i kompensationsmekanismen, när dessa är sammanlänkade genom likströmsledning.

I riktlinjerna skall också bestämmas lämpliga regler för samordning av de avgifter som tillämpas på producenter och konsumenter inom ramen för nationella prissättningsystem, inklusive beaktandet av kompensationsmekanismen mellan överföringsnätinnehavare i de nationella nätavgifterna.

Enligt artikel 9 skall tillsynsmyndigheterna i medlemsstaterna säkerställa att denna förordning och de riktlinjer som antagits med stöd av artikel 8 följs.

Enligt artikel 11 har medlemsstaterna rätt att besluta om mer detaljerade åtgärder än de som anges i förordningen.

Enligt artikel 12 skall medlemsstaterna fastställa reglerna för påföljder vid överträdelse av bestämmelserna i denna förordning och vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa påföljderna.

Vissa länders planer och lösningar

En arbetsgrupp för förnyande av övervakningen av energimarknadens skälighet har hos Energimarknadsverket låtit göra en utredning om hur tillsynen över el- och natur-

gasnätverksamheten var ordnad i vissa andra europeiska länder. Till de undersökta länderna hörde Sverige, Norge, Danmark, Nederländerna, Österrike samt England, Wales och Skottland. I dessa länder har avregleringen av elhandeln framskridit längre än i genomsnitt. De har också en längre erfarenhet av reglering av överföringspriserna.

I fem länder tillämpas enligt utredningen en förhandsreglering inom ramen för vilken myndigheterna på förhand fastställer villkoren eller ramarna för prissättningen. Sverige är det enda av de undersökta länderna där reglering sker i efterhand, men i den tillsynsmodell som är under beredning skall myndigheten på förhand meddela distributionsföretaget enligt vilken metod prissättnings skälighet kommer att bedömas.

I fyra länder fattas årligen övergripande beslut om prissättnings skälighet. Österrike har hittills tillämpat prövning från fall till fall, men landets prisregleringssystem revideras som bäst. I den tillsynsmodell som är under beredning i Sverige (en s.k. nätnyttomodell) skall skäligheten i alla företags prissättning årligen bedömas genom en viss gallring, men den slutliga skälighetsbedömningen skall endast omfatta de företag som utifrån gallringen misstänks för överprissättning.

Reglering som utövas på förhand är vanligen förknippad med en regleringsperiod under vilken respektive metod för bedömning av prissättningen tillämpas. Efter denna tidsperiod ändras bedömningsmetoden, om det anses vara motiverat. Regleringsperiodens längd varierar från tre till fem år i de granskade länderna.

Regleringsmetoderna och variablerna i metoderna varierar från land till land. I Norge och Danmark används reglering av en inkomstram som går ut på att myndigheterna på förhand fastställer företagets tillåtna inkomstnivå, dvs. omsättning. I Nederländerna och England tillämpas pristaksreglering, dvs. RPI-X-reglering, som innebär att regleringen riktas mot företagets prisnivå som avspeglas av en priskorg sammansatt av företagets tariffer. Också Nederländernas och Englands regleringssystem är nära besläktade med en inkomstramsreglering, eftersom priskorgen vägs genom den överförda energivolymen, varvid slutresultatet ligger mycket nära om-

sättningen. I den nätnyttomodell som utformas i Sverige skall regleringen likaså riktas mot omsättningen. I Österrike regleras överföringstarifferna direkt, men reformering av systemet pågår.

I alla undersökta länder grundar sig regleringen på en bedömning av å ena sidan skäligheten i avkastningen på investerat kapital och å andra sidan kostnadseffektiviteten. Den vanligaste metoden vid bedömningen av skäligheten i avkastningen på investerat kapital är den metod som används i Finland och som baserar sig på en vägd genomsnittlig kapitalkostnad (Weighted Average Cost of Capital, WACC).

Vid bedömningen av kostnadseffektiviteten används i Norge, Nederländerna och Österrike liksom i Finland en metod som mäter företagens relativa effektivitet, Data Envelopment Analysis. I Danmark och England används en metod som baserar sig på standardiserade kostnader och som i England dessutom kompletteras av en metod grundad på regressionsanalys. I Sverige förbereds införandet av den s.k. nätnyttomodellen.

Regleringssystemets effektivitet, dvs. hur mycket överföringspriserna kan sänkas med hjälp av systemet, beror inte så mycket på systemets grundläggande struktur som på vilka variabler som valts in i systemet. Sättet att beräkna de årliga effektiviseringskraven varierar i olika länder.

Av de länder som ingick i utredningen hanteras i Norge, Danmark och Storbritannien en överavkastning inom ramen för själva systemet i stället för att den särskilt återbärs till enskilda kunder. I Sverige och Nederländerna är det visserligen möjligt att återbära avgifter som tagits ut till för stora belopp, men det har ännu inte skett i praktiken.

Endast i Österrike regleras överföringstariffernas struktur.

I de flesta EU-medlemsstaterna genomförs elmarknadsdirektivet som bäst. Några detaljerade uppgifter om direktivets verkningar på tillsynen över elnätsverksamheten finns därför inte att tillgå.

1.3. Sökande av ändring i Energimarknadsverkets beslut

Enligt 51 § i elmarknadslagen söks ändring

i beslut som meddelas av Energimarknadsverket, som är elmarknadsmyndighet, hos högsta förvaltningsdomstolen. Förvaltningsprocesslagen (586/1996) iaktas som norm för det processuella förfarandet. Enstegsmodellen för sökande av ändring i Energimarknadsverkets beslut avviker från den allmänna principen i förvaltningsprocesslagen, enligt vilken sökande av ändring i beslut som meddelats av en förvaltningsmyndighet underställd ett ministerium skall ske i två steg så att den regionala förvaltningsdomstolen är första besvärinstans.

1.4. Byggnad av anslutningsledningar

Enligt 3 § 3 punkten i elmarknadslagen avses med anslutningsledning en kort elledning som dragits för en abonnent och med vilken abonnenten ansluts till distributionsnätet. Enligt 17 § har en distributionsnätsinnehavare ensamrätt att bygga distributionsnät inom sitt ansvarsområde som fastställts i elnätstillståndet. En elanvändares anslutningsledning utgör ett undantag till distributionsnätsinnehavarens ensamrätt till att bygga nät, eftersom elanvändaren har rätt att bygga en anslutningsledning utan nätsinnehavarens samtycke. Enligt gällande tolkningspraxis har det varit möjligt att bygga anslutningsledningen i distributionsnätet inom ett ansvarsområde, men inte utanför det.

För att bygga en högspänningsledning för en nominell spänning på minst 110 kilovolt skall tillstånd begäras hos elmarknadsmyndigheten. En förutsättning för att tillstånd beviljas är enligt 18 § att elledningen behövs för att trygga elöverföringen. Tillstånd behövs dock inte för byggande av en intern elledning i en fastighet. När det gäller byggande av elledningar som överskrider landets gränser är handels- och industriministeriet tillståndsmyndighet. En förutsättning för att tillstånd beviljas är i detta fall dessutom att det med tanke på utvecklingen och ömsesidigheten på elmarknaden är ändamålsenligt att bygga ledningen.

Elledningens rutt fastställs inte i byggnadstillståndet. Innan tillståndsärendet avgörs skall en miljökonsekvensbedömning genom-

föras för ledningsprojektet, om det gäller en minst 220 kilovolts kraftledning som är över 15 kilometer lång.

Enligt 20 § i elmarknadslagen krävs kommunens samtycke för ledningsruten om en elledning som omfattas av tillståndsförfarandet byggs någon annanstans än på ett område som i planen har reserverats för detta ändamål eller om sådan områdesreservering inte har gjorts i planen.

I ett tillståndsförfarande som gäller byggande av elledningar för en nominell spänning på minst 110 kilovolt görs ingen skillnad mellan om det är fråga om en ledning som byggs för en enda abonnent eller om det är fråga om något annat ledningsprojekt som är avsett för ett mer omfattande ändamål. Det gällande tillståndssystemet motiveras framför allt av elförsörjnings- och miljöskäl. Syftet med tillståndssystemet är att förhindra eventuella överlappande ledningsprojekt. Dessa bestämmelser syftar samtidigt till att främja att ett system för punktprissättning för överföringstjänsterna införs som utgör grunden för elmarknaden.

1.5. Elproduktion och byggande av kraftverk

1.5.1. Lagstiftning och praxis

Genom elmarknadslagen upphävdes 1995 systemet för regional planering av elförsörjningen. I ellagen (319/1979) föreskrivs att en bedömning av elförbrukningen och eltillförseln inom ett område för de följande fem åren skall anges i regionplanen för elförsörjningen. I regionplanen upptogs även kraftverksprojekt inom området i fråga med en effekt på 2–250 megawatt. Riksomfattande elproducenter anmälde för sin del sina kraftverksprojekt direkt till handels- och industriministeriet.

I den gällande elmarknadslagen finns inga exakta bestämmelser om uppföljning eller planering av balansen mellan eltillförsel och elanvändning. Genom att elmarknadslagen stiftades avskaffades förfarandet med näringstillstånd i elproduktionen och elförsäljningen. Tillståndsplikten för byggande av

kraftverk, som grundade sig på en tidigare ellag, avskaffades samtidigt stegvis.

Enligt 35 § i elmarknadslagen kan genom förordning föreskrivas att tillstånd för byggande av kraftverk och för byte av det bränsle som används i ett kraftverk mot ett annat skall inhämtas av ministeriet, om Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter detta. Tillstånd beviljas så som föreskrivs genom förordning under de förutsättningar och med de villkor som Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter. Vår rättsordning innehåller för tillfället inga bestämmelser som grundar sig på 35 § i elmarknadslagen.

I 36 § föreskrivs att handels- och industriministeriet kan bestämma att byggnadsplanen för ett kraftverk och byggandet av det skall anmälas till ministeriet. Någon norm för anmälningsförfarandet har dock inte meddelats. Enligt regeringens proposition till riksdagen med förslag till elmarknadslag (RP 138/1994 rd) behövs en bestämmelse om anmälningsplikt för att ministeriet skall kunna bedöma elsystemets utveckling ur bl.a. säkerhetsperspektiv och kunna sköta sina myndighetsuppgifter som grundar sig på lagstiftningen om krisberedskap, kärnenergi, miljö, vatten mm. Ansvaret för övervakningen av balansen mellan eltillförsel och elanvändning anses utifrån 36 § i elmarknadslagen nuförtiden höra till handels- och industriministeriet.

Enligt 16 b § är en part på elmarknaden ansvarig för att partens elproduktion och avtal om eltillförsel täcker partens elanvändning och elleveranser under respektive timme. Denna bestämmelse avseende balansansvar innebär att när en normal situation råder i elsystemet ansvarar varje part på elmarknaden för sin egen elbalans och är sålunda skyldig att bevara sin egen elleveranssäkerhet. Parterna kan sköta sin egen leveranssäkerhet på det sätt som de anser vara lämpligt. En stamnätsinnehavare som har systemansvar skall dock sörja för att balansen mellan elproduktionen och elförbrukningen i Finland upprätthålls under respektive timme.

Särskilda bestämmelser om tillståndsförfarandet i anslutning till byggande av kraftverk finns i kärnenergilagen (990/1987), vattenlagen (264/1961) och annanstans i miljölagstiftningen.

1.5.2. *Den internationella utvecklingen och utländsk lagstiftning*

Elmarknadsdirektivet

Enligt artikel 4 skall medlemsstaterna se till att frågor som rör leveranssäkerhet övervakas. Vid behov får medlemsstaterna överlåta denna uppgift åt de tillsynsmyndigheter som avses i artikel 23.1. Denna övervakning skall i synnerhet omfatta balansen mellan tillgång och efterfrågan på den inhemska marknaden, förväntad framtida efterfrågan, ytterligare kapacitet som planeras eller håller på att anläggas, nätens kvalitet och underhållsnivå samt åtgärder för att täcka efterfrågetoppar och hantera brister i leverans från en eller flera leverantörers sida. De behöriga myndigheterna skall senast den 31 juli vartannat år offentliggöra en rapport i vilken resultaten av övervakningen av dessa frågor och de åtgärder som vidtagits eller planerats skall anges. Denna rapport skall därefter gäsnast överlämnas till kommissionen.

I artikel 7 i elmarknadsdirektivet finns det bestämmelser om ett anbudsförfarande för ny elproduktionskapacitet. För att trygga leveranssäkerheten skall medlemsstaterna enligt artikel 7.1 se till att det genom ett anbudsförfarande eller ett likvärdigt förfarande i fråga om öppenhet och icke-diskriminering grundat på offentliggjorda kriterier finns möjlighet att erbjuda ny kapacitet eller åtgärder för styrning av energieffektiviteten och energiefterfrågan. Dessa förfaranden får dock användas endast om den produktionskapacitet som anläggs med tillämpning av tillståndsförfarandet eller de åtgärder som vidtas för styrning av energieffektivitet och energiefterfrågan inte är tillräckliga för att säkerställa leveranssäkerheten. Enligt artikel 7.2 kan medlemsstaterna om de så önskar för att skydda miljön och gynna nya tekniska lösningar även bestämma om möjligheten att på motsvarande grunder upphandla ny kapacitet genom ett anbudsförfarande. I artikel 7.3 anges närmare uppgifter om att ordna ett anbudsförfarande. I anbudsinfordringar skall enligt artikel 7.4 hänsyn också tas till anbud om elleveranser med långtidsgarantier från befintliga produktionsanläggningar, under förutsättning att tillkommande krav kan tillgodo-

ses på detta sätt. Enligt artikel 7.5 skall medlemsstaterna utse en myndighet som skall ansvara för organisation, övervakning och kontroll av anbuds-förfarandet. Denna myndighet skall vara oberoende av funktioner i anknytning till produktion, överföring, distribution och leverans av el.

Vissa länders planer och lösningar

I Sverige, Danmark och Norge har övervakningen av leveranssäkerheten uppdragits åt separata energimyndigheter. Såväl nordiska energimyndigheter som EU-kommission och medlemsländernas tillsynsmyndigheter samarbetar redan nu i frågor avseende övervakning av elleveranssäkerheten.

För att trygga tillgången och efterfrågan på el har flera EU- och EES-länder system som syftar till att säkerställa tillräcklig produktionskapacitet. Sådana system kan också uppfylla kravet på att genomföra bestämmelsen om anbudsförfarande i artikel 7 i elmarknadsdirektivet.

Sverige har sedan 2001 ett system med kraftverk som utgör marknadsreserv. Stamnätsmyndigheten Svenska Kraftnät, som är systemansvarig, har för detta ändamål reserverat extra produktionskapacitet utifrån anbud. Lagen om det gällande systemet [lag (2003:436) om effektreserver] trädde i kraft den 1 juli 2003. Svenska Kraftnät ansvarar inom ramen för det nya systemet för att en viss effektreserv finns tillgänglig. Effektreserven får vara högst 2 000 megawatt. Svenska Kraftnät kan i detta syfte ingå avtal med aktörer på elmarknaden om att öka och/eller minska elanvändningen. Svenska Kraftnät beslutar när de reserverade kraftverken tas i drift och säljer elen på reglerkraftsmarknaden eller via elbörsen. Kostnaderna för systemet finansieras med avgifter som tas ut hos balansansvariga. Svenska Kraftnäts ansvar för att upprätthålla den ovan nämnda effektreserven upphör vid utgången av februari 2008. Avsikten med en stegvis skärpning av systemet är att anpassa marknaden till ett fullständigt marknadsbaserat system. I Sverige planeras inga andra åtgärder för att genomföra artikel 7 i elmarknadsdirektivet.

I Norge har stamnätsbolaget Statnett lagstadgad skyldighet att erbjuda tillräckligt

med toppkapacitet för uppreglering av reglerkraftsmarknaden. Statnett har 2000 startat en marknad för reglerkraftsoptioner på vilken bolaget genom kortfristiga avtal säkerställer en tillräcklig reserv. Systemet fungerar så att Statnett bedömer om reglerkraftsmarknaden behöver mer kapacitet än den som finns tillgänglig på marknadsbaserade grunder. Beslutet om godkända anbud grundar sig bl.a. på begärt pris, anläggningens läge samt på om anbudet gäller produktion eller förbrukning. Det norska systemet är enkelt att genomföra i ett produktionssystem som baserar sig på vattenkraft. Under vinterperioden 2003/2004 infördes i Norge dessutom ett förfarande som förutsätter att en elproducent som planerat ett underhållsstopp under perioden den 1 november-28 februari skall anhålla om tillstånd för det hos Statnett, som har systemansvar. I den elförsörjningslag (Lov om elforsyning) som trädde i kraft i Danmark vid ingången av år 2000 påförs systemansvariga stamnätsinnehavare ansvaret för att upprätthålla leveranssäkerheten och för att hela elsystemet fungerar. De systemansvariga stamnätsbolagen har i praktiken ingått avtal med elproducenterna om upprätthållande av en minimiproduktionskapacitet. Enligt avtalen har produktionsbolagen mot en avgift producerat en minimikapacitet för de systemansvariga bolagens behov. I Danmark har utgångspunkten inom elproduktion länge varit att det alltid skall finnas minst 20 procent reservkapacitet tillgänglig av den maximala elanvändningen under året. För att kunna ta ett kraftverk ur drift skall elproducenterna i Danmark ha tillstånd av de systemansvariga stamnätsoperatörerna.

1.6. Minutförsäljares leveransskyldighet

Elmarknadslagen

Enligt 21 § i elmarknadslagen skall en minutförsäljare av el med dominerande marknadsställning på en distributionsnätinnehavares ansvarsområde leverera el till skäligt pris när kunden begär detta, om kunden inte har andra ekonomiskt konkurrenskraftiga möjligheter att anskaffa el genom elnätet (leveransskyldighet). Elmarknadsmyndigheten kan bestämma att en minutförsäljare skall le-

verera el till en elanvändare, om elanvändaren i annat fall inte har möjlighet att få el. Enligt 22 § skall minutförsäljaren ha offentliga elförsäljningsvillkor och elförsäljningspriser samt grunder för hur de fastställs för konsumenter och för de kunder som omfattas av leveransskyldigheten. I dem får inte ingå oskäliga villkor eller sådana villkor eller begränsningar som inskränker konkurrensen inom elhandeln.

Elmarknadsdirektivet

Enligt artikel 3 i elmarknadsdirektivet skall medlemsstaterna se till att alla hushållskunder och, när medlemsstaterna anser det lämpligt, också små företag har rätt till samhällsomfattande tjänster, dvs. elleveranser av en bestämd kvalitet till lätt och tydligt jämförbara och rimliga priser av ett slag som medger insyn. För att garantera leveranser av samhällsomfattande tjänster får medlemsstaterna utse en sistahandsleverantör. Med små företag avses i direktivet företag som har färre än 50 anställda och som har en omsättning eller en balansomslutning på högst 10 miljoner euro.

1.7. Skyddande av affärs- och yrkeshemligheter

Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) (nedan offentlighetslagen) trädde i kraft i början av december 1999. I lagpaketet gällande offentlighetslagen ingick lagen om upphävande av vissa sekretessbestämmelser (623/1999). Genom bestämmelsen i 1 § 7 punkten i denna lag upphävdes en särskild sekretessbestämmelse som ingick i 49 § i elmarknadslagen samt den straffbestämmelse i 47 § som gjort denna bestämmelse effektivare.

Upphävandet av bestämmelserna om sekretessplikt har lett till att det i fråga om det informationsutbyte som skall iaktas vid utredningen av elhandeln inte längre i lagstiftningen ingår någon skyldighet för den systemansvariga, nätinnehavarna och de balansansvariga att hemlighålla de uppgifter om balansavräkningen och balanshanteringen som dessa har samlat in, eller att frågan om huruvida en sådan skyldighet existerar har

blivit beroende av tolkning.

1.8. Ändringsbehov som följer av grundlagen

Näringsfrihet enligt 18 § 1 mom. i grundlagen (731/1999) betraktas som huvudregeln i fråga om näringsutövandet. Det är dock möjligt att göra ett undantag från denna regel genom att en näring görs tillståndspliktig. Om tillståndsplikt skall alltid föreskrivas genom lag, som skall fylla de krav på noggrann avgränsning och exakthet som gäller begränsning av en grundläggande frihet och rättighet. Det väsentliga innehållet i begränsningarna, såsom begränsningarnas omfattning och förutsättningar, skall framgå av lagen. Elnätsverksamhet får enligt 4 § i elmarknadslagen utövas endast av dem som innehar ett elnätstillstånd som elmarknadsmyndigheten har beviljat. Enligt 5 § beviljas tillstånd om den som ansöker om det har tekniska, ekonomiska och organisatoriska förutsättningar att bedriva elnätsverksamhet. Bestämmelser om de tekniska, ekonomiska och organisatoriska förutsättningar som gäller den som ansöker om elnätstillstånd finns för närvarande i 2 § i elmarknadsförordningen (518/1995).

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter genom lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Den systemansvariga har enligt bestämmelserna rätt att ställa villkor för användningen av elöverföringssystemet. Rättssäkerheten för de företag som villkoren gäller har dock inte ordnats på det sätt som förutsätts i grundlagen.

Bemyndigandet att utfärda en förordning är med stöd av 80 § 1 mom. i grundlagen en uppgift som förutom republikens president också statsrådet och ministeriet skall ansvara för. Utfärdandet av en förordning grundar sig på ett bemyndigande antingen i grundlagen eller i någon annan lag. Genom lag skall dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen hör till området för lag. I elmarknadslagen finns för närvarande bestämmelser om bemyndigande,

i vilka förutsätts att föreskrifter om ärenden som ansluter sig till lagens tillämpningsområde skall utfärdas genom förordning, utan att det desto närmare preciseras vem som skall utfärda förordningen, eller i vilka handels- och industriministeriet har getts bemyndigande att utfärda bestämmelser om ett mera exakt verkställande av lagen.

Enligt 80 § 2 mom. i grundlagen kan en myndighet genom lag bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl till detta och regleringens betydelse i sak inte kräver att föreskrifter om frågorna utfärdas genom lag eller förordning. Tillämpningsområdet för ett sådant bemyndigande skall vara exakt avgränsat. Bestämmelser om Energimarknadsverkets ställning finns i lagen om Energimarknadsverket (507/2000). För närvarande innehåller elmarknadslagen talrika bestämmelser om Energimarknadsverkets befogenheter och de bemyndiganden som verket skall beviljas i elmarknadslagen och i de normer på lägre nivå som utfärdats med stöd av den. Dessa bestämmelser uppfyller inte till alla delar förutsättningarna enligt 80 § 2 mom. i grundlagen.

2. Bedömning av nuläget

2.1. Åtskiljande av elaffärsverksamheterna

Bestämmelserna om att juridiskt skilja åt elaffärsverksamheterna skall senast den 1 juli 2007 samordnas med bestämmelserna i elmarknadsdirektivet. Bestämmelserna avseende särredovisning av affärsverksamheterna skall verkställas senast den 1 juli 2004. Dessa skyldigheter innebär ändringar i elmarknadslagen.

När elmarknadslagen stiftades ansågs det ändamålsenligt att begränsa tillämpningsområdet för lagens bestämmelser om särredovisning till de viktigaste frågorna och att komplettera bestämmelserna när erfarenheterna av tillämpningen av elmarknadslagen ökade. Åtskiljandet av elaffärsverksamheterna från övriga verksamheter har retts ut i en arbetsgrupp som tillsattes av handels- och industriministeriet. Arbetsgruppen fick sitt be-

tänkande klart i maj 2000. Arbetsgruppen beslutade föreslå att elnätsaffärsverksamheten skall bolagiseras eller skiljas åt till ett separat kommunalt eller statligt affärsverk.

En del av näringsutövarna har redan nu på eget initiativ organiserat sin elaffärsverksamhet i separata bolag. Detta är speciellt fallet vad gäller elförsäljningsverksamheten, men också service-, reparations- och byggverksamheten har lagts ut för att skötas i utomstående bolag. Användningen av en koncern eller en struktur av koncerner är relativt vanligt i både aktiebolag och kommunala affärsverk. Verksamheten inom de största energiverken vars verksamhet bedrivs i form av affärsverk är redan nu på företagsekonomiska grunder organiserad i resultatansvariga enheter med en egen ledning. Ökad bolagisering är att vänta i fortsättningen eftersom nätverksamheten, som utgör ett naturligt monopol, till sin målsättning avviker från de konkurrensutsatta verksamheterna elproduktion och elförsäljning samt från service-, reparations- och byggverksamheten.

Elnätsverksamheten är monopolverksamhet som kräver tillsyn i syfte att säkerställa att prissättningen av nättjänsterna är skälig och förhindra att inkomster från elnätsverksamheten används för stödande av sådana verksamheter som omfattas av konkurrens. Avkastningen på nätverksamhet som bedrivs inom ett separat bolag kan mätas tillförlitligt med hjälp av bokförings- och bokslutsuppgifter.

Vid tillämpningen av elmarknadslagen har det visat sig att vissa bestämmelser i den, som gäller åtskiljande av elaffärsverksamheter, är beroende av tolkning. Avgränsningen av de uppgifter som hör till elaffärsverksamheterna har inte ansetts vara tydlig och varken elmarknadslagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den innehåller noggranna bestämmelser om hur de elaffärsverksamheter som skiljs åt skall organiseras. Det finns inga detaljerade bestämmelser om hur de olika kostnads- och balansposterna skall fördelas mellan olika affärsverksamheter. Dessutom är det för närvarande möjligt att i efterhand, i det skede då prissättningens skälighet övervakas, ändra principerna för åtskiljandet, eftersom bindande scheman eller modeller som gäller bokslutet saknas.

Det att bestämmelserna är beroende av tolkning är problematiskt i synnerhet när det gäller att säkerställa genomsynlighet mellan nätaffärsverksamheten, som utövas som monopolverksamhet, och den verksamhet som omfattas av konkurrens, att försvåra korssubventionering samt att ordna en fungerande skälighetsövervakning av elnätsverksamhetens prissättning. Behandlingen av ärendena hos tillsynsmyndigheten är arbetsdryg och binder myndighetens resurser för en lång tid vid behandlingen av enskilda ärenden. Flaskhalsar i övervakningen kan medverka till att konkurrensen snedvrids.

Det att bestämmelserna är beroende av tolkning kan också förorsaka problem för de företag som utövar elaffärsverksamheter. De tillsynsåtgärder som förorsakas av ett bristfälligt åtskiljande av verksamheterna binder företagets resurser. Dessutom kan företagets redovisningsväsen producera felaktig information åt ledningen och ägarna om hur resultatet för företagets verksamheter är.

Bestämmelserna om åtskiljande av verksamheterna i elmarknadslagen motsvarar inte till alla delar kraven i elmarknadsdirektivet. En direktivändring gör det å andra sidan möjligt att avstå från att skilja åt konkurrensutsatta elaffärsverksamheter, dvs. elproduktion och elförsäljning, om en åtskillnad konstateras vara konstgjord och med tanke på regleringen är onödig.

I elmarknadsdirektivet ingår ingen möjlighet att göra ett undantag från skyldigheten att skilja åt elaffärsverksamheter om verksamheternas omfattning är obetydlig. I elmarknadsdirektivet har skyldigheten att upprätta en balansräkning inte begränsats till att gälla endast kapitalintensiva verksamheter. I direktivet förutsätts att bokslutsuppgifterna offentliggörs. Till dessa delar bör bestämmelserna göras tydligare.

Det skall inte längre vara nödvändigt att kräva ett separat revisorsutlåtande om de särredovisade bokslutens lagenlighet, eftersom revisorerna som en del av den regelbundna revisionen granskar resultaträkningen, balansräkningen och tilläggsuppgifterna till dem för de verksamheter som skall särredovisas.

Skyldigheten i elmarknadslagen att till konkurrensverket anmäla förvärv av en rörel-

se som utövar elnätsverksamhet, köp av aktie- eller andelsmajoriteten i en sammanslutning som utövar nätverksamhet eller annat förvärv av bestämmanderätt som gäller elnätsverksamhet har ersatts med bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv enligt lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992). Till denna del kan bestämmelsen upphävas.

För den befogenhet att meddela närmare anvisningar om specifikationerna av särredovisade bokslut som Energimarknadsverket har beviljats i handels- och industriministeriets beslut om särredovisning av affärsverksamheter finns inget stöd i bestämmelserna i elmarknadslagen. Den kan därför inte anses stämma överens med kraven på bemyndiganden i grundlagen. Energimarknadsverket har därför inte meddelat några sådana anvisningar som avses i beslutet.

2.2. Tillsyn över nätverksamheten

Elmarknadslagen och den tillsyn över nätverksamheten som föreskrivs i den har uppfyllt de mål som ställts för att säkerställa att totalpriset på el och priset på nättjänster är förmånligt. Utvecklingen av det skattebelagda totalpriset på el och priset på nättjänster har varit måttfull och priserna är internationellt konkurrenskraftiga. Det skattebelagda totalpriset på el för hushållskunder och medelstor industri har till sitt reala värde först i början av 2003 överstigit den prisnivå som rådde då det nya prissättningssystemet infördes 1995. I jämförelse med EU:s medlemsstater var totalpriset på el i Finland i början av 2003 näst lägst för hushållskunder och fjärde lägst för medelstor industri. Det obeskattade överföringspriset för hushållskunder och medelstor industri har för sin del i januari 2004 till sitt reala värde fortsatt understigit den nivå där överföringspriset låg i början av 1997, då överföringsskyldigheten för dessa kundgrupper del trädde i kraft. Kostnaderna för nättillsynen i Finland har dessutom varit mycket låga. Enligt en rapport som kommissionen publicerade 2002 kunde endast Luxemburg av de 14 EU-medlemsstater som då hade en separat nättillsynsmyndighet uppvisa kostnader som både till sitt totala belopp och räknade i förhållande till den överförda ener-

givolyten var lägre än Finlands kostnader.

Det gällande systemet för tillsyn över nätverksamheten uppfyller dock inte till alla delar kraven i det nya elmarknadsdirektivet. Energimarknadsverkets befogenheter utövas i efterhand även i de fall då direktivet förutsätter att befogenheterna delvis utövas på förhand. Verket har inte heller behörighet att bestämma att en nättinnehavare skall ändra sina villkor, tariffer eller andra förutsättningar för tjänster på det sätt som direktivet förutsätter. Artikel 23.2 förutsätter att tillsynsmyndigheten utövar befogenheter på förhand när det gäller villkoren för anslutning, nättillträde och balanstjänster. Befogenheter som utövas på förhand gäller t.ex. överförings- och distributionstariffer. Tillsynsmyndigheterna skall enligt bestämmelsen fastställa eller godkänna åtminstone de metoder som används för att beräkna de ovan nämnda faktorerna eller fastställa villkoren och förutsättningarna för dem innan metoderna träder i kraft. Enligt artikel 23.4 skall tillsynsmyndigheten ha befogenhet att vid behov begära att nättinnehavarna ändrar de villkor, förutsättningar, tariffer, bestämmelser och metoder som enligt direktivet skall övervakas. I artikel 23.5 förutsätts att tillsynsmyndigheten skall fatta ett beslut om ett klagomål mot en överförings- eller distributionsnätinnehavare inom två månader från det att klagomålet mottagits. Denna period får förlängas med två månader för att tillsynsmyndigheten skall kunna skaffa ytterligare upplysningar. En ytterligare förlängning är möjlig om den klagande samtycker till det. Modellen för befogenheter som utövas i efterhand förmår inte uppfylla detta krav på behandlingstid, eftersom den information som behövs som beslutsunderlag, såsom bokslutsuppgifter, i praktiken inte är tillgängliga inom en så kort tid. Kostnaderna för befogenheter som utövas i efterhand och som på ett trovärdigt sätt uppfyller direktivets krav på behandlingstid blir dessutom mycket höga. På motsvarande sätt förutsätter även CBT-förordningen att kompletterande bestämmelser utfärdas.

I tillsynspraxisen för nätverksamheten har också vissa utvecklingsbehov konstaterats. Att åtgärda dessa förutsätter ändring av gällande bestämmelser. Med tanke på nättinnehavarnas kunder har de långa behandlingsti-

derna inom ramen för tillsyn som utövas i efterhand betraktats som ett missförhållande, liksom möjligheten att ett förfarande som strider mot bestämmelserna kan fortgå ännu länge efter tillsynsmyndighetens beslut. Tillsynsmyndighetens befogenhet att bestämma att förfaranden som strider mot bestämmelserna skall rättas har tolkats ytterst snävt inom rättspraxis. Detta har för sin del fördröjt möjligheten att genom ett lagakraftvunnet beslut korrigera ett förfarande som konstaterats strida mot bestämmelserna. En avsevärd nackdel har också varit att återbäringen av avgifter som mot bestämmelserna tagits ut till för stora belopp har varit ineffektiv, eftersom nättinnehavarna i de flesta fall inte frivilligt gått med på att till sina kunder betala tillbaka avgifter som tagits ut till för stora belopp. Riksdagen har därför den 17 februari 2003 godkänt ett uttalande (RSv 303/2002 rd) som förutsätter att regeringen vidtar åtgärder i syfte att säkerställa att prissättningen av elöverföring är skälig för elanvändarna och att avgifter som konstaterats vara oskäliga återbärs till elanvändarna. Bland de nättinnehavare som omfattas av tillsyn har det anses problematiskt att modellen med tillsyn i efterhand har sådana särdrag som innebär att förutsägbarheten är dålig och att tillsynsperioden inte är tillräckligt lång. Av detta följer att nättinnehavarna har haft svårt att planera sina investeringar och fastställa godtagbara priser och villkor för sina tjänster. Detta har medfört att en del av nättinnehavarna har tagit ut avgifter som överstigit en godtagbar nivå, medan en del nättinnehavare för säkerhets skull har prissatt sina tjänster under den nivå som betraktas som godtagbar. På grund av rättspraxis i fråga om tillsynsmyndighetens behörighet har det också varit svårt att förena tillsyn utövad i efterhand med en metod för prissättningsövervakning som på ett företagsekonomiskt ändamålsenligt sätt sporrar nätmonopol till effektiv verksamhet.

2.3. Sökande av ändring i Energimarknadsverkets beslut

Enligt gällande lagstiftning söks inom alla kundgrupper ändring i Energimarknadsverkets beslut genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Detta förfarande avviker

från huvudregeln i förvaltningsprocesslagen enligt vilken beslut av myndigheter som är underställda ministerierna överklagas genom ett tvåstegsförfarande. Besvärdomstol är enligt huvudregeln en regionala förvaltningsdomstolen. Högsta förvaltningsdomstolen har endast i ett fåtal fall ändrat eller upphävt Energimarknadsverkets beslut. Utifrån de fall som behandlats tidigare föreligger inget behov av att ändra bestämmelserna om sökande av ändring i elmarknadslagen.

De ändringar som föreslås i tillsynen över nätverksamheten och elmarknadsmyndighetens behörighet talar dock för en framtida övergång till ett tvåstegsförfarande för sökande av ändring i Energimarknadsverkets beslut. I den föreslagna tillsynsmodellen ökar Energimarknadsverkets tillsynsbefogenheter betydligt jämfört med det nuvarande systemet. Som motvikt till detta är det befogat att förbättra rättssäkerheten för de parter som omfattas av tillsyn. Den nuvarande kortare besvärsvägen har grundat sig på motivet att lagakraftvunna beslut skall kunna fattas smidigt. Detta motiv minskar för sin del i betydelse i och med att elmarknadsdirektivet förutsätter att ändringssökande i regel inte uppskjuter verkställandet av Energimarknadsverkets beslut. Också energiföretagen, i vilkas intresse det vore att få lagakraftvunna beslut snabbt, prioriterar för sin del en så god rättssäkerhet som möjligt. Införande av den nya tillsynsmodellen innebär att antalet beslut som kan överklagas mångfaldigas. Detta torde också medföra att antalet besvär ökar. Utan tillräckliga extra resurser kan det direkta förfarandet för sökande av ändring leda till att ärendena hopas hos högsta förvaltningsdomstolen. Utöver de ändringsbehov som följer av de ändrade bestämmelserna ställes också vid utvecklingen av förvaltningsprocesslagen i slutet av 1990-talet ett tvåstegsförfarande för ändringssökande som ett allmänt mål i fråga om förvaltningsprocesslagen.

2.4. Byggande av anslutningsledningar

En distributionsnättinnehavare har ensamrätt att bygga distributionsnät inom sitt ansvarsområde som fastställts i nättillståndet. Nätbyggnadsmonopol är nödvändigt för att

trygga bestämmelsen om en avståndsberoende närprissättning i 15 § 3 mom. i elmarknadslagen samt leveranssäkerheten i distributionsnätet. Om andra fritt kunde bygga konkurrerande nät inom en distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde skulle det medföra att det för kunder som är belägna nära transformator- och kopplingsstationer är lönsamt att ansluta sig till ett konkurrerande nät vars kostnader är betydligt mindre än de kostnader som distributionsnätsinnehavaren på ansvarsområdet tar ut och till vars nät ett stort antal kunder har anslutits som är belägna långt ifrån transformator- eller kopplingsstationen. På sikt gör en sådan utveckling det omöjligt att upprätthålla det nuvarande närprissättningssystemet och den medför också en risk för att elleveranssäkerheten försvagas.

Att hålla fast vid ett mycket strikt nätbyggnadsmonopol kan i enskilda fall leda till oskäligen slutresultat för nätinnehavarens kunder och i speciella fall också till oändamålsenliga nätlösningar. När det gäller anslutningskostnaderna, överföringskostnaderna eller bådadera kan det för kunderna i många fall vara fördelaktigare att ansluta sig till ett distributionsnät som ligger utanför det närbelägna ansvarsområdet eller till ett närbeläget högspänningsnät. För att förhindra och dämpa dessa effekter föreskrivs i 17 § i elmarknadslagen om undantag till nätbyggnadsmonopolet i fråga om anslutningsledningar och interna nät i fastigheter. En nätinnehavare kan enligt samma paragraf också ge andra tillstånd att bygga ett distributionsnät på sitt område. Distributionsnätsinnehavare kan dessutom med stöd av 6 § 2 mom. samsamman komma överens om ändringar av ansvarsområdet.

Vad de gällande bestämmelserna beträffar har problemet med nätbyggnadsmonopol för distributionsnät upplevts vara att kunden inte fått tillstånd av distributionsnätsinnehavaren att bygga en anslutningsledning till önskat nät eller ansluta sig till något av näten på området på önskad spänningsnivå, även om det för kunden hade varit det ekonomiskt fördelaktigare alternativet. Av bestämmelserna framgår inte heller tydligt om rätten att bygga en anslutningsledning också gäller en anslutningsledning till ett distributionsnät utanför ansvarsområdet. För små kraftverk som

ansluts till distributionsnät är det problematiskt att rätten att bygga en anslutningsledning enbart gäller elanvändare men inte kraftverk.

Vid tillståndsförfarandet i fråga om byggande av en högspänningsledning beviljas tillstånd på samma grunder oberoende av om det är fråga om en anslutningsledning som betjänar en abonnent och som ansluts till nätet till en transformator- eller kopplingsstation som tillhör ett eldriftsställe, ett kraftverk eller en distributionsnätsinnehavare eller till en del av ett elnät som parterna på elmarknaden kan använda mer allmänt. Även om det i fråga om byggnadstillstånd i praktiken har varit enklare att få tillstånd för anslutningsledningar än andra elledningar har tillståndsförfarandet lett till att abonnenten inte alltid kunnat välja önskad spänningsnivå för sin nätanslutning, även om det hade varit tekniskt möjligt. När det gäller att möjliggöra olika anslutningsalternativ kan de nuvarande förutsättningarna för beviljande av tillstånd för ledningsbygge anses vara onödigt strama, även om det för tillfället inte finns grunder för en omfattande revidering av tillståndsförfarandet.

2.5. Elproduktion och byggande av kraftverk

På en elmarknad som öppnats för konkurrens styr marknadsmekanismen elproducenternas och elanvändarnas verksamhet. Konkurrensen eliminerar överinvesteringar, eftersom kostnaderna för dem inte kan överföras på kunderna. Elpriset blir en central styrmekanism på så sätt att höga pris i förhållande till kostnaderna för ny produktion sporrar till investeringar. Med tanke på marknadens funktionsförmåga är det viktigt att genomföra regleringsåtgärderna så att investeringar i ny elproduktion inte försvåras utan fog. Elpriset varierar kraftigt speciellt på den nordiska elmarknaden på grund av att en stor del av produktion är vattenkraft och långa perioder med sträng köld ökar elförbrukningen avsevärt. Variationen mellan torr- och våttår i fråga om vattenkraftens produktionsförmåga kan på den nordiska elmarknaden vara lika stor som Finlands hela elförbrukning.

Att garantera produktionsförmågan under

torrar är en central fråga i det vattenkraftsdominerade nordiska systemet. Om nedgången i energiproduktionskapaciteten inte kan kompenseras med annan produktionskapacitet ökar risken för regleringsåtgärder. På en öppen marknad finns det inga konsumenter som är bundna vid en leverantör och på vilka kostnaderna för reservkapaciteten kunde fördelas. Om en kapacitetskris uppstod skulle följderna av den ha stor räckvidd och bli dyra för samhället. Priset på el som på grund av reglering inte kan levereras skulle belastas också av förlusterna för näringslivet och hushållen samt av de understöd från samhället som skulle behövas för att snabbt bygga ut ny kapacitet. De korrigerande åtgärderna genomförs med fördröjning eftersom det tar tid att bygga nya kraftverk. I situationer med kapacitetsbrist ökar också risken för missbruk av marknadskraften. Till exempel om ett kraftverk tas ur drift kan det tillfälligt höja marknadspriset på el på hela marknadsområdet.

I Finland finns det under rådande omständigheter inget behov av betydande förändringar i regleringen av elproduktionen och leveranssäkerheten i anslutning till produktionen. Situationen kan givetvis förändras, om inte ny produktionskapacitet byggs ut på marknadsvillkor för att täcka efterfrågan eller om producenterna börjar ta reservkraftverk ur drift i större skala. För att förebygga situationer med kapacitetsbrist är det dock nödvändigt att försvara möjligheterna till manipulation av marknadspriset på el samt främja kraftverkens driftberedskap, eftersom en begränsning av produktionen vid en eventuell kapacitetsbrist skulle höja marknadspriset på el avsevärt.

Elmarknadsdirektivet förutsätter att balansen mellan tillgång och efterfrågan på el övervakas. Handels- och industriministeriet följer för tillfället på allmän nivå frågor som anknyter till leveranssäkerhet, men ministeriet samlar inte in detaljerad statistik om olika aktörers kapacitet. Den hårdnande produktionssituationen i Finland och på den nordiska elmarknaden talar för effektivisering av tillsynen. Också det internationella samarbetet som hänför sig till övervakningen av leveranssäkerheten förutsätter utöver de inhemska behoven att uppföljningen effektivteras.

Genomförandet av bestämmelsen om anbudsförfarande i fråga om ny kapacitet i elmarknadsdirektivet förutsätter att bestämmelser utfärdas om ett anbudsförfarande avseende ny produktionskapacitet eller åtgärder för styrning av energieffektivitet och energiefterfrågan.

2.6. Minutförsäljares leveransskyldighet

När elmarknadslagen stiftades ansågs det vara viktigt att granska regleringen av minutförsäljarnas leveranssäkerhet på nytt efter att erfarenheter av detaljhandelsmarknadens funktionsförmåga erhållits. Enligt elmarknadsdirektivet skall medlemsstaterna garantera hushållskunder rätt till elleveranser på offentliga villkor och till rimliga priser. Denna ställning kan även ges små företag med färre än 50 anställda. Kravet i direktivet stämmer överens med bestämmelserna om leveransskyldighet i elmarknadslagen. I de gällande bestämmelserna i Finland har dock ingen övre gräns satts för leveransskyldigheten, trots att elmarknadsdirektivet förutsätter att en sådan gräns skall sättas.

Handels- och industriministeriet har låtit göra en utredning av hur leveranssäkerheten utvecklats. I denna utredning föreslås en snävare avgränsning av leveransskyldigheten än hittills och att eldriftsställen som inte omfattas av leveransskyldighet utrustas med timvis mätning.

När det gäller uppfyllandet av leveransskyldigheten har inga problem upptäckts för förbrukarnas del. I fråga om andra elanvändargrupper däremot har det att bestämmelserna är beroende av tolkning lett till situationer där parterna varit osäkra på om en elanvändare har rätt att köpa el på de villkor som bestämmelserna förutsätter. Också elbolagen har ansett regleringen av leveransskyldigheten problematisk och upprepade gånger föreslagit att leveransskyldigheten skall slopas eller begränsas. Problemen har enligt elbolagen betonats speciellt när marknadspriserna på el ökat kraftigt och stora elanvändare som redan övergått till handel på den konkurrensutsatta marknaden har önskat återgå till de offentliga leveransskyldighetstarifferna som har blivit billiga. Detta har ansetts äventyra elförsäljarnas verksamhetsförutsätt-

ningar i synnerhet när det är fråga om små eller medelstora minutförsäljare.

En arbetsgrupp som utrett leveranssäkerheten på marknaden har föreslagit att elanvändningen görs flexiblarare på ett sätt som gagnar elanvändarna samtidigt som de totala kostnaderna för elsystemet minskar. Elanvändarna kunde reagera på prisförhöjningar på ett sätt som också medför ekonomisk nytta för dem. Samtidigt minskar kapacitetsbehovet i elsystemet, vilket medför kostnadsbesparingar för systemet.

2.7. Skyddande av affärs- och yrkeshemligheter

I elmarknadslagen ingick ursprungligen en sekretessbestämmelse enligt vilken den som vid utförandet av de uppgifter som avses i elmarknadslagen eller i bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den har fått kännedom om affärs- eller yrkeshemligheter inte fick röja dessa för utomstående eller själv utnyttja dem. För att förstärka bestämmelsen ingick i lagen en straffbestämmelse som omfattade en hänvisning till strafflagen.

I motiveringen till bestämmelsen konstaterades att verksamhetsutövare kan bli tvungna att till dem som utövar tillsyn eller för statistiska ändamål överlåta uppgifter som skall anses som affärs- eller yrkeshemligheter och som de inte får röja för utomstående. I motiveringen till straffbestämmelsen konstaterades att t.ex. de som för statistik och inte är tjänstemän eller anställda i en offentlig sammanslutning kan få kännedom om affärs- och yrkeshemligheter. Till följd av detta var det nödvändigt att stifta en särskild straffbestämmelse om överträdelse av sekretessplikten, eftersom den reglering som gäller tjänstemän inte räckte till för att täcka alla frågor som kommer upp. Bakgrunden till den separata sekretessbestämmelsen i elmarknadslagen var bestämmelsen i 42 §, som gör det möjligt att använda branschorganisationer för statistikuppdrag.

Vid en bedömning av de ursprungliga motiveringarna till elmarknadslagen var det motiverat att upphäva den separata sekretessbestämmelsen i elmarknadslagen i samband med att offentlighetslagen stiftades, eftersom

sekretessplikt som gäller dessa uppgifter ingår i den nya offentlighetslagen.

I samband med att bestämmelsen om sekretessplikt upphävdes, fästes emellertid inte uppmärksamhet vid att ett regelverk om avräkning av elköp och upprätthållande av balansen mellan produktionen och förbrukningen av el genom lag 332/1998 fogades till elmarknadslagen. Det centrala innehållet i detta regelverk går ut på att fastställa att det är elnätsinnehavarnas uppgift att sörja för de uppgifter som behövs för avräkning av elhandeln. När elnätsinnehavare utför uppgifter om vilka föreskrivs i 4 kap. i elmarknadslagen och vilka anknyter till systemansvar och avräkning av elhandeln får den systemansvariga stamnätsinnehavaren, de elförsäljare som är verksamma som s.k. balansansvariga (ca 20 stycken) samt distributionsnätsinnehavarna (ca 90 stycken) i sin verksamhet detaljerad information om sina konkurrenters eller om ägarnas konkurrenters eller leveranser. De uppgifter som gäller elleveranser och som har uppkommit vid avräkningen av elhandeln skall i en viss form ges till de parter som har rätt att få kännedom om dem, men inte till utomstående.

Ett centralt krav som har ställts på avräkningen av elhandeln är att de uppgifter som sammanhänger med avräkningen och innehåller elförsäljarnas affärshemligheter skall hållas hemliga för utomstående parter och t.o.m. för det egna företagets försäljningsorganisation eller ägarparter. Bestämmelserna i 49 och 47 § i elmarknadslagen användes också för att förstärka denna skyldighet. Sekretessbehovet i fråga om uppgifterna samt den uppgift som elmarknadslagens bestämmelser har då det gäller att förstärka denna skyldighet nämns på flera ställen i regeringspropositionen 227/1997 rd.

Enligt 4 § 2 mom. i offentlighetslagen tillämpas de bestämmelser som gäller myndigheterna också på sammanslutningar, inrättningar, stiftelser och enskilda personer som utövar offentlig makt när de utför ett offentligt uppdrag. Begreppet offentlig makt har dock inte definierats entydigt i lagen. Till dess centrala innehåll har emellertid ansetts höra ingripande i en enskilds rättsliga ställning genom ett förvaltningsbeslut eller en faktisk åtgärd.

Med beaktande av förarbetet till elmarknadslagen kan företagen inom elbranschen i princip inte anses utöva offentlig makt när de utför uppgifter som sammanhänger med avräkning av elhandeln. Inte heller med stöd av övrig lagstiftning som reglerar näringslivet kan det entydigt anses att sekretessplikten omfattar de avräkningsuppgifter som avses i elmarknadslagen. Som sådana kan i första hand komma i fråga den bestämmelse som gäller orätt anskaffande, utnyttjande och yppande av affärshemlighet enligt 4 § i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/1978). Innehållet i sekretessplikten för de personer i företagen vilka handhar uppgifter som grundar sig på elmarknadslagen är dock av ett annat slag än de situationer på vilka man i första hand har försökt inverka med bestämmelsen i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet.

Till följd av att sekretessplikten är beroende av tolkning aktualiseras frågan i sista hand i en brottsprocess som gäller otillåten överlåtelse eller användning av uppgifter om vilka har bestämts att de skall hållas hemliga. I ett oklart fall skall lagen tillämpas till den anklagades fördel.

Utifrån vad som sägs ovan skall det anses att sedan 47 och 49 § i elmarknadslagen upphävs har det blivit osäkert om sekretessbestämmelserna och det sanktionssystem som sammanhänger med dem kan tillämpas på de uppgifter om företagshemligheter som den systemansvariga och balansutredarna har samlat in.

Som en följd av upphävningen av sekretess- och straffbestämmelserna har risken ökat för att de uppgifter som fås i samband med avräkningen av elhandeln och som innehåller ett marknadsvärde utnyttjas otillbörligt i den insamlade partens egen affärsverksamhet. Detta igen äventyrar den strävan att få elmarknaden att fungera på lika och icke-diskriminerande villkor för alla som var målet med ändring 332/1998 av elmarknadslagen.

2.8. Ändringsbehov som följer av grundlagen

Bestämmelser om undantag från principen om näringsfrihet enligt 18 § 1 mom. i grund-

lagen skall alltid utfärdas i lag. När en verksamhet görs tillståndspliktig skall detta alltid uppfylla de krav på exakt avgränsning och noggrannhet som gäller begränsning av en grundläggande fri- eller rättighet. Det väsentliga innehållet i begränsningarna, såsom begränsningarnas omfattning och förutsättningar, skall framgå av lagen. De bestämmelser som gäller tillståndskriterier och tillståndets varaktighet skall ge tillräckligt förutsägbar information om vilka åtgärder myndigheterna kommer att vidta. I 1 § i elmarknadsförordningen har sådan elnätverksamhet befriats från tillstånd i vilken med ett elnät som en sammanslutning eller inrättning besitter endast sköts en fastighets eller en motsvarande fastighetsgrupps eldistribution. Denna bestämmelse om begränsning av tillståndsplikten skall tas in i elmarknadslagen. Tillståndsplikten enligt 4 § i elmarknadslagen, som gäller elnätverksamhet, gäller också planering av elnät, eftersom planering av elnät räknas till elnätverksamhet i definitionen av elnätverksamhet i 3 § 6 punkten. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 4/2000 rd) om naturgasmarknadslagen (508/2000) ansett att det med tanke på näringsfrihet inte är möjligt att föreskriva att enbart planering av nät är tillståndspliktig. Bestämmelser om de tekniska, ekonomiska och organisatoriska förutsättningar som gäller den som ansöker om elnätstillstånd finns för närvarande i 2 § i elmarknadsförordningen. Dessa tillståndsförutsättningar skall på det sätt som 18 § i grundlagen förutsätter tas in i elmarknadslagen.

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter genom lag anförtros andra än myndigheter, om det är nödvändigt för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om naturgasmarknadslagen ansett att det faktum att en nätinnehavare påläggs systemansvar betyder att lagstadgade offentliga förvaltningsuppgifter anförtros någon annan än en myndighet. Den systemansvariga har genom föreskrift getts rätt att ställa villkor för användningen av elöverföringssystemet. Rättssäkerheten för de företag som villkoren gäller har i den gällande lagen

dock inte ordnats på det sätt som förutsätts i grundlagen.

Bemyndigandet att utfärda en förordning är med stöd av 80 § 1 mom. i grundlagen en uppgift som förutom republikens president också statsrådet och ministeriet skall ansvara för. Utfärdandet av en förordning grundar sig på ett bemyndigande antingen i grundlagen eller i någon annan lag. Den reviderade regleringen i grundlagen som gäller bemyndigandet att utfärda en förordning förutsätter att bestämmelserna om bemyndiganden i elmarknadslagen skall ändras så att de motsvarar bestämmelserna i grundlagen. I enlighet med systematiken i grundlagen skall bemyndigandet att utfärda förordning anvisas statsrådet när det är fråga om vittsyftande och principiellt viktiga frågor samt frågor vilkas betydelse kräver detta. Det bemyndigande att utfärda förordning som anvisas ministeriet skall gälla frågor av mera teknisk art samt frågor som samhällligt eller politiskt är av mindre betydelse.

En del av de bemyndiganden som har tagits in i elmarknadslagen och anvisats handels- och industriministeriet gäller övergripande sakområden för vilkas del befogenheten lämpar sig bättre för Energimarknadsverket, som svarar för tillsynen över branschen, än för ministeriet.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Åtskiljande av elaffärsverksamheterna

Förslaget syftar till att verkställa skyldigheterna avseende juridisk åtskillnad och särredovisning av elnätsaffärsverksamheten i elmarknadsdirektivet. Samtidigt uppnås en bättre överensstämmelse mellan bestämmelserna om åtskiljande av elaffärsverksamheter i elmarknadslagen och minimikraven i direktivet. De gällande bestämmelserna om särredovisning skall preciseras. Särredovisningen av de elaffärsverksamheter som omfattas av konkurrens, dvs. elproduktion och elförsäljning, frångås.

Målet med särredovisning av elaffärsverksamheterna är att i allmänhet öka öppenheten och jämligheten vid utövandet av elaffärs-

verksamheterna så att det blir svårare att stödja konkurrensutsatta elaffärsverksamheter med intäkter från elnätsverksamheten och så att en snedvridning av konkurrensen på elmarknaden på så sätt kan undvikas. Särredovisning effektiviserar elmarknadens funktion och underlättar tillsynen över branschen. På elmarknaden har produktion, försäljning, import och export av el öppnats för konkurrens. Elnätsverksamheten däremot är tillståndspliktig och med stöd av elmarknadslagen binds nätinnehavaren av en överförings-, anslutnings- och nätutvecklingsskyldighet samt en skyldighet att agera jämlikt och öppet gentemot alla nätanvändare. En sund och fungerande konkurrens på elmarknaden förutsätter att de elaffärsverksamheter som utsatts för konkurrens fungerar företagsekonomiskt lönsamt och att de inte stöds med hjälp av nätaffärsverksamheten, som bildar ett naturligt monopol. En effektivisering av konkurrensen inom elproduktionen och elförsäljningen skapar kostnadsfördelar för elanvändarna och nationalekonomin. De aktuella förslagen styr för sin del utvecklingen i en ovan beskriven riktning.

Som tröskelvärde för en juridisk åtskillnad av elnätsverksamheten i finska förhållanden föreslås en energivolym på 200 gigawattimmar om året som överförs i ett 400 volts distributionsnät under tre föregående kalenderår. Om detta tröskelvärde tillämpas medför det att skyldigheten berör cirka 35 procent av dem som bedriver distributionsnätsverksamhet och cirka 85 procent av den energi som årligen överförs i distributionsnäten i Finland, av elförsäljningens och nätverksamhetens omsättning och av personalen inom nätverksamheten. I förslaget utnyttjas möjligheten att avvika från direktivets särredovisningsskyldighet för distributionsnät när det gäller små företag. Det tröskelvärde som föreslås som gräns för undantaget är lägre än den övre gräns på 100 000 kunder som anges i direktivet, eftersom de minsta företag som omfattas av skyldigheten skall ha minst ca 18 000 kunder.

Till juridisk åtskillnad hänför sig också frågan om kommunala affärsverk. De kommunala affärsverken betalar ingen samfundsskatt, men konkurrerar inom elförsäljning och elproduktion med andra företag. Ett an-

nat mål med förslaget är att företagens konkurrensläge genom bolagisering skall bli rättvis för de konkurrensutsatta elverksamheternas del.

Ett centralt mål då nätverksamheten juridiskt skiljs å är att kontinuiteten i personalens anställningsförhållanden och anställningsvillkor tryggas. Speciell vikt skall fästas vid anställningsskyddet för äldre medarbetare som länge varit i arbetsgivarens tjänst. Med överlåtelse av rörelse avses i 1 kap. 10 § i lagen om arbetsavtal (55/2001) överlåtelse av ett företag, en rörelse, en sammanslutning eller en stiftelse eller en funktionell del av dessa till en annan arbetsgivare, om den rörelse som överläts eller den överlätna delen efter överlåtelsen förblir oförändrad eller likartad. Bestämmelsen gäller offentliga och privata företag som bedriver ekonomisk verksamhet med eller utan vinstsyfte. Överlåtelse av rörelse kan också genomföras genom förmedling av någon utomstående, eftersom något avtalsförhållande inte förutsätts mellan överlåtaren och mottagaren. Som överlåtelse av rörelse betraktas överlåtelse av en ekonomisk enhet som bibehåller sin egen identitet. För att det skall vara fråga om överlåtelse av rörelse skall överlåtelsen i samband med ägarbytet omfatta en ekonomisk enhet. Det centrala som skall beaktas i samband med ett beslut om överlåtelse är vilket slag av företag eller verksamhet överlåtelsen gäller, om fastigheter, lös egendom eller andra liknande materiella affärstillgångar har överlåtits, om merparten av personalstyrkan har övertagits av den nya arbetsgivaren, om kundkretsen har överlåtits samt hur lika de verksamheter som bedrivits före och bedrivs efter överlåtelsen är. Ett speciellt tecken på att den övergripande affärsverksamhetens identitet har bibehållits är att affärsverksamheten faktiskt fortgår eller inleds på nytt. Utövande av nätverksamhet eller annan elaffärsverksamhet skall principiellt betraktas som en ekonomisk enhet. Att bedriva elverksamhet är en ekonomisk verksamhet som syftar till ett eget självständigt mål som kan specificeras. I ett företagsarrangemang som genomförs för att juridiskt skilja åt nätverksamheten är det sålunda fråga om överlåtelse av rörelse.

När en arbetsgivare överläter en rörelse överförs de rättigheter och skyldigheter som

arbetsgivaren i anslutning till anställningsförhållandena har vid överlåtelsepunkten omedelbart till rörelsens nya ägare. Arbetstagarnas anställningsvillkor kvarstår oförändrade. Mottagaren får säga upp ett arbetsavtal endast av allmänna skäl som beror på arbetstagaren eller av ekonomiska orsaker eller produktionsorsaker. Även om arbetsavtalslagen inte gäller kommunala tjänsteinnehavare skall de kommunala verken i samband med bolagisering av nätverksamheten också sörja för kontinuiteten i de kommunala tjänsteinnehavarnas anställningsförhållande och anställningsvillkor så att kommunala tjänsteinnehavare inte försätts i en ojämlig ställning jämfört med anställda i arbetsavtalsförhållande. Vid beredningen av beslut om juridisk åtskillnad skall även bestämmelserna i lagen om samarbete inom företag (725/1978) följas samt i fråga om kommunalt anställd personal motsvarande förfaranden som överenskommits i enlighet med vad som bestäms om uppgörande av kommunala tjänste- och arbetskollektivavtal. På anställda vid statens affärsverk tillämpas antingen lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (651/1988) eller, om affärsverket har beslutat så, lagen om samarbete inom företag.

Förslaget syftar dessutom till att i enlighet med kraven i elmarknadsdirektivet föreskriva om kraven för särredovisning av nätinnehavarnas verksamheter. Detta innebär bl.a. att en person som hör till ledningen för ett företag som bedriver nätverksamhet inte får vara verkställande direktör eller styrelseledamot vid ett företag som ansvarar för elproduktion och elförsäljning, om samma part har bestämmanderätt hos nätinnehavaren och företaget. Bestämmelser om andra skyldigheter som betonar nätinnehavarens oberoende och om vilka föreskrivs i direktivet utfärdas dessutom genom förordning av ministeriet. De personer som ansvarar för ledningen för nätinnehavare får inte delta i förvaltningen vid företag som bedriver konkurrensutsatta elaffärsverksamheter inom samma företagsgrupp och detta förbud gäller alla sammanslutningar med mer än 50 000 kunder. Till denna del utnyttjas i förslaget den möjlighet som direktivet tillåter att när det gäller små företag avvika från direktivets krav på särredovisning av distributionsnäten. Det fö-

reslagna tröskelvärden är dock lägre än den övre gräns som direktivet tillåter och som alltså är 100 000 kunder. Ett krav som ställts utifrån ett sådant antal gäller i Finland 15 företag.

I fråga om de elverksföretag som inte omfattas av kravet på juridisk åtskillnad föreslås en precisering av särredovisningen. Det föreslås att kravet på åtskiljande av elaffärsverksamheter som omfattas av konkurrensavskaffas. Till elmarknadslagen fogas en bestämmelse enligt elmarknadsdirektivet om att upprätta balansräkning också för andra än kapitalintensiva verksamheter. Det förutsätts att boksluten för nätverksamheten och elförsäljningsverksamheten integreras med det officiella bokslutet och offentliggörs. Öppenheten i de kommunala affärsverkens verksamhet ökas.

I elmarknadslagen preciseras de allmänna principer som skall följas när bokslut upprättas över verksamheter som skall särredovisas. Dessa bestämmelser ingår nuförtiden i handels- och industriministeriets normbeslut. Enligt de föreslagna bestämmelserna skall orsaksprincipen följas vid bokföringen av affärstransaktioner och balansposter. Avskrivningarna förutsätts grunda sig på anskaffningsutgifterna. För att säkerställa kontinuiteten i det särredovisningsförfarande som väljs förutsätts att det valda förfarandet skall följas, om det inte finns grundad anledning till att ändra det. Det förutsätts att en utredning av ändringarna görs i samband med bokslutet.

Kvaliteten på den information som boksluten ger förbättras genom att det föreskrivs om en skyldighet för dem som utövar elaffärsverksamhet att i samband med boksluten publicera uppgifter som klargör redovisningsprinciperna samt nyckeltal som beskriver nättinnehavarens verksamhet. Energi-marknadsverket bemyndigas att genom sitt beslut närmare bestämma om offentliggörandet av dessa uppgifter och nyckeltal.

Revisorerna förutsätts som en del av den regelbundna revisionen granska resultaträkningar, balansräkningar och tilläggsuppgifterna till dem i fråga om särredovisade verksamheter. Revisorernas skyldighet att i revisionsberättelsen ge ett särskilt utlåtande om huruvida resultaträkningarna, balansräkning-

arna och tilläggsuppgifterna till dem i fråga om de särredovisade verksamheterna stämmer överens med elmarknadslagstiftningen slopas.

Den i lagen ingående skyldigheten att till konkurrensverket anmäla förvärv av en rörelse som utövar elnätverksamhet, köp av aktie- eller andelsmajoriteten i en sammanslutning som utövar nätverksamhet eller annat förvärv av bestämmanderätt som gäller elnätverksamhet upphävs. Denna bestämmelse har blivit onödig sedan bestämmelser om tillsyn över företagsförvärv fogats till lagen om konkurrensbegränsningar genom lagändring 303/1998, som trädde i kraft den 1 oktober 1998.

3.2. Tillsyn över nätverksamheten

Förslaget syftar till att verkställa de ändringar i tillsynen över elnätverksamheten som förutsätts i det nya elmarknadsdirektivet samt att utfärda kompletterande bestämmelser till förordningen om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel. Tillsynssystemet utvecklas i detta sammanhang så att de brister som upptäckts i gällande bestämmelser kan korrigeras i de nya bestämmelserna. Förslaget syftar till att genom branschspecifika specialbestämmelser förhindra uppkomsten av de problem som är förknippade med ett naturligt monopol och som ett regelverk grundat på ett konventionellt, konkurrensrättsligt regleringsförfarande inte kunnat påverka på det sätt som särdragen i ett naturligt monopol förutsätter. Syftet med reformen är att få elmarknaden att fungera bättre och att trygga tillgången på förmånliga nättjänster av hög kvalitet i Finland. Avsikten är att tillsynssystemet till sin karaktär bibehålls som sådant, att myndigheterna ingriper i nättinnehavarnas verksamhet endast i de fall då det är oundvikligt och att ett förfarande skall kunna väljas som står i proportion till betydelsen av varje enskilt fall. I fråga om myndighetstillsynen är ambitionen att utnyttja de erfarenheter som erhållits vid tillämpningen av de nuvarande bestämmelserna. Tillsynskostnaderna skall fortsatt hållas på en nivå som är fördelaktig i jämförelse med övriga EU-medlemsstater.

I fråga om den tillsyn över elnätet som ut-

övas från fall till fall i efterhand föreslås en övergång till systematisk tillsyn som omfattar alla nätinnehavare och som delvis utövas på förhand. Enligt förslaget ges Energimarknadsverket befogenheter att utöva tillsyn på förhand i enlighet med minimikraven i det nya elmarknadsdirektivet. Det strama kravet på behandlingstid i elmarknadsdirektivet när kunder till myndigheter lämnar begäran om utredning avseende nätinnehavare förutsätter i praktiken också en öve rgång till befogenheter som delvis utövas på förhand. Energimarknadsverket skall för alla nätinnehavare och för stamnätinnehavaren med systemansvar genom bolagsspecifika beslut fastställa villkor för de viktigaste tjänsterna och metoder för prissättning av tjänsterna innan de införs. Villkor och metoder som skall fastställas på förhand är 1) metoder för fastställande av avkastningen på nätinnehavarens nätverksamhet och av de avgifter som skall tas ut för överföringstjänster, 2) nätinnehavarens villkor för överföringstjänsten, 3) nätinnehavarens villkor för anslutningstjänst och metoder för fastställande av avgifter för anslutning samt 4) villkoren för de tjänster som omfattas av systemansvar och metoderna för fastställande av avgifter för tjänsterna. Beslutet om fastställande skall basera sig på de grunder som föreskrivs i 3, 4 och 6 a kap. i elmarknadslagen samt i Europaparlamentets och rådets förordning om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel.

Beslut om fastställande av prissättningen för överföringstjänster meddelas för en tillsynsperiod på fyra år, under vilken tid näprissättningen som helhet skall vara skäligen. Undantag till detta kan förekomma under enskilda år. Den första tillsynsperioden är dock tre år lång. Efter att tillsynsperioden utgått meddelar Energimarknadsverket beslut i vilket det utvärderar om prissättningen stämt överens med bestämmelserna. Vid utgången av tillsynsperioden skall nätinnehavaren på grundval av Energimarknadsverkets beslut återbära ett eventuellt intäktsöverskott till kunderna i form av sänkta priser på överföringstjänsterna. Om överskottet är betydande skall nätinnehavaren betala ränta på det belopp som återbärs för hela den tillsynsperiod under vilken intäktsöverskott uppkommit. Om avkastningen på nätverksamheten under-

stiger en godtagbar intäktsnivå kan nätinnehavaren under följande tillsynsperiod samla in det belopp som motsvarar underskottet i form av högre avgifter för överföringstjänsterna.

De föreslagna bestämmelserna syftar till att förhindra uppkomsten av stora intäktsöverskott. På grund av det stora antalet elanvändare och den tidsmässiga variationen som är typisk för elanvändningen medför ordnandet av återbäring av kundspecifika avgifter att de funktionella fördelar som grundar sig på tillsynsperioden går förlorade och att tillsynskostnaderna ökar avsevärt för nätinnehavare och myndigheter. Därför föreslås ett tillsynsförfarande som i sin helhet förhindrar uppkomsten av betydande intäktsöverskott som avsiktligt samlats in. Avsikten med de föreslagna bestämmelserna är att de belopp som eventuellt skall återbäras till kunderna är ringa i förhållande till kundernas nätavgifter.

Befogenheten att utöva tillsyn i efterhand bibehålls i fråga om de övriga ärenden som Energimarknadsverket skall utöva tillsyn över. Verkets behörighet preciseras dock så att verket i sitt tillsynsbeslut vid behov också kan föreskriva uttryckliga korrigerande åtgärder och bestämma om återbäring av sådana avgifter till kunder som i strid med bestämmelserna tagits ut till för höga belopp och i fråga om vilka tillsynen inte grundar sig på tillsynsperioden.

Det föreslås att stora effekter på enskilda kunders överföringsavgifter som härrör av företagsarrangemang och ändringar av prissättningsgrunderna skall dämpas genom bestämmelser som förutsätter att avgifterna för överföringstjänst i distributionsnätet bestäms för geografiskt åtskilda områden så att de grundar sig på kostnaderna inom varje område samt genom att övergångsperioder fastställs för införande av betydande prisförändringar. För att dessa bestämmelser inte skall medföra förändringar i de nuvarande avgifterna för överföringstjänster skall de till denna del endast tillämpas på företagsarrangemang eller prisförändringar som genomförs efter att lagen trätt i kraft.

Riksdagen har den 17 februari 2003 godkänt ett uttalande (RSv 303/2002 rd) som förutsätter att regeringen vidtar åtgärder i syfte att säkerställa att prissättningen av d-

överföring är skäligen för elanvändarna. Avsikten är att genom lagförslaget främja detta mål. Förslaget syftar därför inte till att ändra innehållet i bestämmelserna om prissättningen av elnätstjänsterna eller myndighets- eller rättspraxis vid tillämpningen av dem. Några förändringar i fråga om tillämpningen av bestämmelserna är inte avsedda annat än till den del detta förutsätts av en övergång till ett bättre förutsägbart och långsiktigare förfarande för tillsyn över överföringsavgifterna eller av de nya bestämmelserna om prissättning av nättjänster som ingår i förslaget eller till vilka hänvisas i det.

3.3. Sökande av ändring i Energimarknadsverkets beslut

När det gäller att söka ändring i de beslut som Energimarknadsverket, som är energimarknadsmyndighet, meddelar föreslås en övergång till en tvåstegsmodell för ändringsökande. I fråga om de beslut som elmarknadsmyndigheten enligt förslaget skall meddela på förhand samt de tillsynsbeslut som myndigheten skall meddela i efterhand föreslås att ändringsökandet styrs till marknadsdomstolen som första instans. Detta möjliggör att den sakkunskap som frågor i anslutning till ekonomisk reglering och marknads-tillsyn förutsätter koncentreras också till tingsdomstolen. När det gäller beslut om förvaltningstillstånd eller andra ärenden som elmarknadsmyndigheten enligt bestämmelserna skall övervaka styrs sökande av ändring enligt den allmänna principen i förvaltningsprocesslagen till de regionala förvaltningsdomstolarna. I dessa kundgrupper kan inga sådana särdrag konstateras som förutsätter avvikelse från förfarandet för ändringsökande enligt huvudregeln i förvaltningsprocesslagen.

I marknadsdomstolens och en regional förvaltningsdomstols beslut söks ändring hos högsta förvaltningsdomstolen. Det föreslås att elmarknadsmyndigheten ges rätt att söka ändring i beslut som meddelats av första tingsinstansen.

Till följd av artikel 23.5 och 23.6 i elmarknadsdirektivet föreskrivs att elmarknadsmyndighetens beslut som gäller ekonomisk

reglering och marknads-tillsyn i regel skall följas trots att de överklagas. Fullföljdsdomstolen kan dock också i dessa fall särskilt bestämma att verkställandet av ett beslut skall avbrytas.

3.4. Byggande av anslutningsledningar

Förslaget syftar till att underlätta byggandet av anslutningsledningar samt öka abonnenternas möjligheter att välja det elnät och den nätnivå som de ansluts till. Genom förslaget ändras dock inte de skyldigheter som enligt elmarknadslagen gäller för nätinnehavare, såsom bestämmelserna om anslutnings-skyldighet, nätutvecklings-skyldighet och överförings-skyldighet. Ändringen syftar inte heller till att ingripa i bestämmelserna om prissättningen av nättjänsterna eller den rättspraxis som hänför sig till dem. Nätinnehavarnas kunder skall fortfarande till alla delar delta i de kostnader som föranleder nätinnehavaren för upprätthållande av tjänster i det nät och på den nätnivå som kunden har anslutits till.

I propositionen föreslås att det i ett distributionsnät i fortsättningen skall vara tillåtet att bygga en anslutningsledning förutom till ett distributionsnät på ansvarsområdet också till ett annat elnät eller till ett distributionsnät utanför ansvarsområdet, utan hinder av distributionsnätinnehavarens ensamrätt att bygga nät på ansvarsområdet. Rätten att bygga en anslutningsledning föreslås utsträckas även till kraftverks anslutningsledningar.

Tillståndsförfarandet för byggande av elledningar för en nominell spänning på minst 110 kilovolt föreslås ändras så att tillstånd beviljas för att bygga en anslutningsledning till det närmaste högspänningsnätet, även om det med tanke på tryggande av elöverföringen inte är nödvändigt att bygga ledningen. Utgångspunkten vid tillståndsprövningen skall också i övrigt vara att byggnadstillstånd beviljas för anslutningsledning. Om de tekniska förutsättningarna för att bygga en ledning samt miljökraven uppfylls, kan ett avslag på en ansökan om tillstånd i övrigt komma i fråga närmast i det fall att beviljandet av tillstånd föranleder avsevärda problem för innehavaren av det existerande nätet eller

för dennes kunder.

Ändringarna vad gäller byggandet av anslutningsledningar gäller inte elledningar som överskrider landets gräns.

3.5. Elproduktion och byggande av kraftverk

I propositionen föreslås att övervakningen av balansen mellan tillgång och efterfrågan på el effektiveras. I fråga om tillsynen över elproduktionen föreslås samtidigt en ändring av fördelningen av befogenheter mellan handels- och industriministeriet och Energimarknadsverket, som är elmarknadsmyndighet. Uppföljningen av frågor som hänför sig till leveranssäkerheten enligt artikel 4 i elmarknadsdirektivet skall enligt förslaget överföras till Energimarknadsverket. Befogenheten att utöva tillsyn över bestämmelserna om elproduktionen föreslås samtidigt överföras från handels- och industriministeriet till Energimarknadsverket. Med tanke på en ändamålsenlig beredning av energi- och klimatpolitiken skall ministeriet dock fortsatt svara för beredningen av elanvändningsprognoser och lämnar till denna del de uppgifter som behövs för detta till Energimarknadsverket. Uppföljningen skall i framtiden också vara mer detaljerad än i dag. För uppföljning av produktionskapaciteten föreslås en bestämmelse i elmarknadslagen enligt vilken Energimarknadsverket får uppgifter om kapaciteten direkt av elproducenterna. Genom kraftverksspecifik uppföljning kan säkerställas att informationen om kraftverk som tagits ur drift även når myndigheterna.

Syftet med detta förslag är att göra prismetanismen för el effektivare för att elpriset ännu bättre än tidigare skall bestämmas enligt tillgång och efterfrågan även när tillgången på el kan bli hotad. Att begränsa produktionen i situationer med elbrist leder till att marknadspriset på el stiger betydligt. I situationer där det råder elbrist skall möjligheterna till manipulation av marknadspriset på el i mån av möjlighet försvåras och kraftverkens driftberedskap främjas. Det föreslås att till elmarknadslagen fogas en bestämmelse som förpliktar elproducenten att underrätta Energimarknadsverket om planerade under-

hållsstopp under tiden den 1 december-28 februari vid kraftverk med en effekt på minst 100 megavoltampere och med separat elproduktion. Energimarknadsverket skall ges behörighet att bestämma att ett underhållsstopp som är planerat till vintern skall flyttas på grund av en kärv elproduktionssituation, om det inte finns några tekniska eller säkerhetsmässiga hinder för detta. Anmälningsskyldigheten och möjligheten att flytta underhållsstoppen gäller inte kraftvärme, elproduktion i anslutning till industriprocesser eller kraftverk som är av ringa betydelse med tanke på effektbalansen på riksnivå. Det föreslagna förfarandet omfattar inte heller underhållsstopp som förorsakas av plötslig skada. Systemet förpliktar inte heller kraftverksinnehavaren att producera el under den aktuella tidsperioden.

Genomförandet av bestämmelsen om anbudsförfarande i fråga om ny kapacitet i elmarknadsdirektivet förutsätter att bestämmelser utfärdas om ett anbudsförfarande avseende ny produktionskapacitet eller åtgärder för styrning av energieffektivitet och efterfrågan. Anbudsförfarande kan dock inledas endast i det fall att ny elproduktionskapacitet inte byggts ut i tillräcklig omfattning på marknadsvillkor. Det föreskrivna anbudsförfarande är avsett som yttersta medel för att garantera tillgången på el i en situation då elmarknaden fungerar speciellt dåligt. Tröskeln för att tillämpa detta system skall därför vara mycket hög. Anbudsförfarande förutsätter också statligt stöd eftersom användningen av det är begränsat till situationer då ny kapacitet inte uppkommit på marknadsvillkor. Det föreslås att statsrådet ges rätt att besluta om att ett anbudsförfarande inleds. Handels- och industriministeriet är den myndighet som skall ansvara för att anbudsförfaranden ordnas, följs och övervakas.

3.6. Minutförsäljares leveransskyldighet

Förslaget innebär att den avgränsning av försörjningsskyldigheten till konsumenter och små företag som avses i elmarknadsdirektivet verkställs. Förslaget syftar till att för de företag som är elanvändare göra en skarpare avgränsning av leveransskyldigheten än

vad direktivet förutsätter så att leveransskyldigheten gäller endast konsumenter samt övriga eldriftsställen som är utrustade med huvudsäkringar på högst 3 x 63 ampere eller som köper högst 100 000 kilowattimmar el per år. Avsikten är att större eldriftsställen utrustas med registrerande mätutrustning för timvis energimätning. Denna mätningsskyldighet verkställs efter en tillräckligt lång övergångsperiod eftersom anskaffningen av nödvändig mätutrustning för en del av elanvändarna innebär en investering som i proportion till elanvändningen är betydande.

Den föreslagna gränsen för säkringsstorlek på 3 x 63 ampere motsvarar den övre gränsen för eldriftsställen på vilka modellen med s.k. typbelastningskurvor enligt gällande bestämmelser kan tillämpas. De eldriftsställen som faller inom denna gräns behöver inte utrustas med registrerande timvis mätutrustning, även om elköpen inom eldriftsstället omfattas av konkurrens. Elanvändare som köper högst 100 000 kilowattimmar el om året kan även använda ett eldriftsställe med större säkringar än vad som nämns i lagrummet. En elanvändningsvolym som understiger denna storleksklass är i vilket fall som helst så liten att den nytta som det medför att konkurrensutsätta elköpen inte nödvändigtvis räcker till för att täcka kostnaderna för en övergång till timvis mätning. Därför är det nödvändigt att förutom för säkringens storlek också sätta en gräns som grundar sig på energimängden.

Förslaget syftar till att förbättra elmarknadens funktionsförmåga. Tanken är att marknaden skall utvecklas så att variationerna i marknadspriset på el bättre än hittills skall reflekteras i stora elanvändares energipris. Detta ökar flexibiliteten i konsumtionen när marknadspriserna på el är höga sålunda att elanvändare genom att minska sin elanvändning får ekonomisk nytta av en nedskärning av konsumtionen. Samtidigt minskar elsystemets kostnader. Den arbetsgrupp som redde ut statsmaktens roll i fråga om elleveranssäkerheten har i sitt betänkande föreslagit ett liknande system.

Avsikten är också att förbättra de små och medelstora minutförsäljarnas ställning på elmarknaden så att deras affärsrisker minskar då de inte är skyldiga att till parter som i pro-

portion till minutförsäljarnas affärsverksamhet är stora elanvändare sälja el enligt offentliga elförsäljningstariffer och på offentliga villkor. Det främjar också kostnadsmotvarigheten i fråga om de offentliga minutförsäljningsprisen och –villkoren samt konkurrenskraften jämfört med anbudspriserna.

3.7. Skyddande av affärs- och yrkeshemligheter

Syftet med propositionen är att förbättra skyddet för affärs- och yrkeshemligheter som gäller andra företags elanvändning och affärsverksamhet och som hänför sig till skötseln av uppgifter som sammanhänger med systemansvaret och avräkningen av elhandel i elsystemet så att dessa uppgifter inte överläts eller utnyttjas på ett otillbörligt sätt. Målet är att främja jämlik och icke-diskriminerande verksamhet på elmarknaden samt förtroendet för att de företag som sköter lagstadgade uppgifter inom branschen behandlar de olika aktörerna lika.

Utifrån vad som sägs ovan föreslås det att till elmarknadslagen skall fogas sekretessplikt som skall gälla de affärs- och yrkeshemligheter som den systemansvariga samt de nätinnehavare som svarar för balansavräkningen och de balansansvariga får känedom om när de utför uppgifter avsedda i elmarknadslagen. I denna bestämmelse skall det hänvisas till 22 och 23 § samt till 24 § 1 mom. 20 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Eftersom principen är att de uppgifter som anknyter till balansansvaret samt till avräkningen av elhandel inte kan anses höra till tjänsteuppdraget, skall för överträdelse av sekretessplikten dömas till straff enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen (39/1889). Straffbestämmelsen skall vara densamma för alla som omfattas av sekretessplikten oberoende av om de är anställda av en offentlig eller privat sammanslutning.

3.8. Ändringsbehov som följer av grundlagen

Syftet med propositionen är att samordna de bestämmelser som gäller elmarknadsla-

gens tillämpningsområde, tillståndsplikten för elnätsverksamheten samt bestämmelserna avseende befogenheter att utfärda normer med kraven i grundlagen.

Från tillståndsplikt avseende elnätsverksamhet befrias i enlighet med den nuvarande bestämmelsen i 1 § i elmarknadsförordningen sådan eldistribution för en fastighet eller en motsvarande fastighetsgrupp som sköts med ett elnät som en sammanslutning eller inrättning äger. Tillståndsplikten skall inte heller gälla planering av elnät.

De tekniska, ekonomiska och organisatoriska förutsättningar som gäller den som ansöker om elnätstillstånd och om vilka för närvarande bestäms närmare i 2 § i elmarknadsförordningen skall i enlighet med den reviderade grundlagsregleringen tas in i elmarknadslagen. Tillståndskraven för en driftsledare och en elarbetsledare som fyller behörighetskraven preciseras genom en hänvisning till elsäkerhetslagen (410/1996) och bestämmelser som har utfärdats med stöd av den. Det tillståndskrav i elmarknadsförordningen som gäller andra förutsättningar slopas.

Att en nätinnehavare påförs systemansvar betyder enligt grundlagsutskottet att offentliga förvaltningsuppgifter som föreskrivs i lag delegeras till någon annan än en myndighet (GrUU 4/2000 rd). Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Den systemansvariga har enligt bestämmelserna rätt att ställa villkor för användningen av elöverföringssystemet. När det gäller de villkor för realisering av systemansvaret som ställs av en systemansvarig stamnätsinnehavare föreslås att elmarknadsmyndigheten skall fastställa dessa villkor innan de införs och tillämpas i enskilda fall för att kraven i grundlagen skall uppfyllas.

Bemyndigandet att utfärda förordning skall i elmarknadslagen anvisas statsrådet när det är fråga om vittsyftande och principiellt viktiga ärenden samt ärenden vilkas betydelse förutsätter detta. Det bemyndigande att utfärda förordning som anvisas ministeriet skall gälla frågor av mera teknisk art samt frågor

som samhälleligt eller politiskt är av mindre betydelse.

Energimarknadsverket skall i enlighet med 80 § 2 mom. i grundlagen ges befogenhet att utfärda rättsnormer som är exakt avgränsade till sina tillämpningsområden, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl till detta och regleringens betydelse i sak inte kräver att bestämmelser om denna fråga utfärdas genom lag eller genom förordning av statsrådet eller ministeriet. De normbeslut som Energimarknadsverket utfärdar skall gälla anmälan av de nyckeltal, minutförsäljningsvillkor och minutförsäljningspriser samt grunderna för hur de fastställs som nätinnehavaren skall offentliggöra, specifikation av hur elpriset bildas och uppgifter som beskriver den genomsnittliga prisnivån på el samt de kompletterande uppgifter och nyckeltal som publiceras i samband med boksluten över särredovisade verksamheter. I egenskap av den myndighet som svarar för tillsynen över elmarknaden och främjandet av att marknaden fungerar samt som beviljar elnätstillstånd har Energimarknadsverket den specialsakkunskap som ger verket förutsättningar för ett sådant beslutsfattande.

I 27 a § 1 mom. i elmarknadslagen bestäms att maximibeloppet för standardersättningen vid dröjsmål med kopplingen av en anslutning är 10 000 mark. Standardersättningens konsumentskyddsrättsliga natur tillstyrker att ersättningsbeloppet bör hållas jämnt och att det bör omvandlas till ett belopp i euro. Därmed är det motiverat att höja maximibeloppet till 1 700 euro. Också i de anslutningsvillkor som Elenergiförbundet rf Sener rekommenderar är maximibeloppet för standardersättningen 1 700 euro.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

4.1.1. *Verkningar på den offentliga ekonomin*

Det föreslagna juridiska åtskiljandet av elnätsverksamheten har effekter på den statliga och kommunala ekonomin vad beträffar de kommunala affärsverken. Den allmänna inkomstskattesatsen för sammanslutningar

2004 var 29. Regeringen överlämnade den 19 maj 2004 en proposition till riksdagen som gällde sänkning av inkomstskattesatsen för sammanslutningar till 26 år 2005. Elverk som verkar i form av kommunala affärsverk är enligt inkomstskattelagen (1535/1992) befriade från inkomstskatt till den del de bedriver affärsverksamhet inom sin egen kommun. Ett kommunalt affärsverk som bedriver verksamhet på annat ställe än inom den egna kommunen är skyldigt att betala skatt till kommunen och församlingen, men inte till staten. Elverk som bedriver verksamhet i form av statliga affärsverk är befriade från inkomstskatt när det gäller statlig skatt. Ett statligt affärsverk är dock skyldigt att betala skatt på sina inkomster till kommunen och församlingen. För statliga affärsverk och sådana elverk som är verksamma som kommunala affärsverk och som bedriver näringsverksamhet utanför sitt eget område är inkomstskattesatsen 6,2495 under skatteåret 2004.

Förslaget att juridiskt skilja åt elnätsverksamheten medför att ett nätbolag som skilts från kommunen och bildar en separat juridisk person eller alternativt ett elförsäljnings- eller elproduktionsföretag är skyldigt att betala skatt på inkomsten enligt den allmänna inkomstskattesats för sammanslutningar som vid respektive tidpunkt gäller med stöd av inkomstskattelagen. Detta ökar den skattemässiga jämlikheten för företag som bedriver elaffärsverksamhet. Skyldigheten att betala inkomstskatt minskar den utdelningsbara vinsten och sålunda också ägarens intäkter. Ägaren kan dock sträva efter att överföra inkomstskattebelastningen på kunderna genom att inbegripa den i elpriset. Den årliga ökningen av inkomstskatten som följer av en juridiskt åtskild nätverksamhet vid elverk i kommuner som uppfyller tröskelvärdet är utifrån bokslutsuppgifterna för 2002 högst cirka 8 miljoner euro. För den kommun som äger elverket innebär detta inkomstöverföring till staten. Inkomstskattens belopp varierar årligen beroende på bolagets resultat. Till kommunerna återbärs med stöd av lagen om skatteredovisning (532/1998) årligen 19,75 procent, dvs. cirka 1,5 miljoner euro.

De verkningar som förslagen har på offentliga samfund som elanvändare samt på de el-

verksföretag de äger motsvarar de verkningar som anges nedan i egna avsnitt.

4.1.2. *Ekonomiska verkningar för elanvändare*

Denna proposition syftar till att förbättra elmarknadens funktionsförmåga, effektivera tillsynen över elnäten och förbättra elleveranssäkerheten. En effektivisering av verksamheten på elmarknaden och tillsynen över marknaden uppskattas på några års sikt påverka det pris som hushållen och företagen betalar för elenergi och elöverföring så att trycket på att höja priset minskar. Det övergripande förslaget medför därför kostnadsbesparingar för elanvändarna. Effektivare konkurrens på elmarknaden inverkar positivt på den internationella konkurrenskraften för de företag som är elanvändare. Propositionen främjar också leveranssäkerheten för el, vilket gagnar elanvändarna.

Förslaget att juridiskt skilja åt elnätsverksamheten bedöms inte ha betydande direkta ekonomiska konsekvenser för hushållen och de företag som är elanvändare. En del av de företag som bolagiserar sin nätverksamhet kan till en början innefatta kostnaderna för bolagiseringen i priset för elöverföring, men på några års sikt uppskattas effektiveringen av verksamheten på elmarknaden och tillsynen över elmarknaden dock minska trycket på en höjning av elpriset.

I och med att tillsynen över nätverksamheten ändras så att den utövas delvis på förhand förbättras elanvändarnas rättsliga ställning i förhållande till nätinnehavarna. Genom tillsyn som utövas på förhand förebyggs tillämpningen av förfaranden som strider mot elmarknadslagen. Nätavgifter som eventuellt tagits ut till för stora belopp återbärs enligt det föreslagna tillsynsförfarandet automatiskt till elanvändarna under den nya tillsynsperioden. Verkställigheten av elmarknadsmyndighetens beslut effektiveras. Av dessa omständigheter följer att godtagbarheten av tillsynssystemet för elnäten ur elanvändarnas synvinkel förbättras jämfört med nuvarande system. Samtidigt stärks sannolikt elanvändarnas förtroende för nätinnehavarnas verksamhet.

Förslaget om tillsyn över elnäten syftar inte

till att ändra innehållet i bestämmelserna om elnätstjänsternas prissättning eller myndighets- eller rättspraxis i fråga om tillämpningen av bestämmelserna. Utgångspunkten är att ändringar avseende tillsynen över elnäten inte av denna orsak skall inverka på den allmänna prisnivån för elnätstjänster i Finland.

Det föreslagna förfarandet kan dock i praktiken indirekt ha en betydande inverkan på priset på nättjänster när det gäller enskilda nätinnehavares kunder. Av fall som konstaterats under det tidigare tillsynssystemet har framgått att en del av nätinnehavarna tar ut ett högre pris för sina nättjänster än vad bestämmelserna i lagen tillåter. Som exempel kan nämnas att i de fall som hittills avgjorts genom ett lagakraftvunnet myndighetsbeslut och i vilka en nätinnehavare konstaterats ta ut ett för högt pris för sina nättjänster, har den genomsnittliga andelen av överpriset under den granskade tidsperioden varierat mellan 2 och 25 procent av nätinnehavarens omsättning. I sådana situationer kommer de föreslagna ändringarna i tillsynsförfarandet i enskilda fall att effektivare än tidigare sänka priserna på nättjänster i näten i fråga. Det är också känt att en del av nätinnehavarna inte tar ut de maximipriser för sina nättjänster som lagen tillåter. En höjning av avgifterna är i dessa fall en fråga som nätinnehavaren och nätägaren tar ställning till, precis som i dagens läge. Det kan dock antas att flera nätinnehavare i denna grupp tar tillfället i akt och höjer priserna på sina nättjänster. Men alla företag kommer inte nödvändigtvis att utnyttja denna möjlighet.

Eftersom förslagets effekter på nättjänsternas pris påverkas av företagsspecifika situationer och nätinnehavarnas egna beslut är det inte möjligt att till den delen bedöma hur mycket förslaget påverkar nättjänsternas allmänna prisnivå. Det kan dock antas att de företag som kommer att kunna höja priserna på sina nättjänster till antalet är fler än de företag som blir tvungna att sänka sina priser. Det kan ytterligare antas att den noggrannare prissättning som möjliggörs genom ett tillsynsförfarande som delvis utövas på förhand i någon mån kommer att leda till en högre prisnivå för nättjänster än i dag. De förslag i propositionen som gäller prisändringar till följd av företagsarrangemang begränsar för

sin del eventuella stora ändringar i prisen för nättjänster som på grund av företagsarrangemang drabbar enskilda kunder.

Sådana ändringar i den allmänna prisnivån för nättjänster som förslagets mål inte åsyftar kan dock föranledas i det fall att de nuvarande prissättningsgrunderna ändras. Dessa effekter berör alla elanvändare, eftersom de är en följd av en allmän förändring av prisnivån för nättjänster. Nätavgifternas andel av elpriset är för hushållens del cirka 35 procent och för medelstora företags del cirka 23 procent.

Om byggandet av anslutningsledningar underlättas förbättras elanvändarnas rättsliga ställning i förhållande till nätinnehavarna. För de elanvändare som kan dra nytta av denna möjlighet på ett ekonomiskt lönsamt sätt medför förslaget kostnadsbesparingar. Det är dock endast liten del elanvändare som kan utnyttja denna möjlighet.

Att avgränsa leveransskyldigheten så att den gäller endast konsumenter och andra eldriftsställen som är utrustade med en huvudsäkring på högst 3 x 63 ampere eller, som köper högst 100 000 kilowattimmar el om året, förutsätter att de nya eldriftsställen som inte omfattas av leveransskyldigheten skaffar en timvis registrerande mätare. Redan enligt nuvarande bestämmelser har de eldriftsställen som är utrustade med en huvudsäkring på mer än 3 x 63 ampere varit skyldiga att skaffa en timregistrerande mätare när det gällt att utsätta sin elanskaffning för konkurrens. Enligt en förfrågan till elbolagen är de totala kostnaderna för timvis mätning i snitt 210 euro om året. I denna kostnad är kostnaderna för både investeringen och de årliga driftskostnaderna beaktade. Därtill kommer de kostnader som hänför sig till idrifttagningen av mätningen och som huvudsakligen utgör kostnader för installation av mätaren, dvs. cirka 150 euro. Om kravet på timvis mätning under övergångsperioden utvidgas så att det gäller alla elanvändare som inte omfattas av leveransskyldighet, kommer kravet på timvis mätning i detta fall att omfatta cirka 10 000 elanvändare. En så betydande utvidgning av kravet på timvis mätning leder till betydligt sänkta kostnader för mätningen eftersom mätarna då kan skaffas till lägre kostnad och kostnaderna för installation av mätarna också sjunker. Enligt en bedömning som gjorts i

Sverige sjunker engångskostnaden för mätarinvesteringen till hälften av den nuvarande kostnaden.

En avgränsning av leveransskyldigheten inverkar inte på hushållens ställning som elanvändare. Förslaget syftar till att en övre gräns sätts för företag som i egenskap av elanvändare omfattas av leveransskyldighet. Förslagets faktiska verkningar på eltillförseln för företag som överskrider gränsen är ringa, eftersom minutförsäljarna av el redan nu har begränsat sina risker som hänför sig till elförsäljning på leveransskyldighetsvillkor t.ex. genom att prissätta sin elförsäljning som omfattas av leveransskyldighet klart högre än marknadspriserna. Eltillförseln vid de företag som överskrider gränsen är i praktiken redan nu marknadsbaserad. Förslaget syftar inte heller till att ändra villkoren eller mätningsskraven i elleveransavtalen för de företag som överskrider gränsen och som i dag köper sin el på de villkor som hänför sig till försäljning baserad på leveransskyldighet.

4.1.3. *Ekonomiska verkningar för elverksföretag*

Om de föreslagna reformerna genomförs kommer de som helhet att ha positiva effekter på verksamheten på elmarknaden, eftersom förslaget ökar nätinnehavarnas opartiskhet mot olika elförsäljare och elproducenter. Detta förbättrar elförsäljarnas och elproducenternas möjligheter till verksamhet på lika villkor på elmarknaden samt ger aktiva företag möjlighet att utvidga sin verksamhet. Ändringarna bedöms inte försvaga konkurrenssituationen för de finska företag som bedriver elförsäljning och elproduktion och konkurrerar med utländska elverksföretag i förhållande till företag som är verksamma utomlands. Nätaffärsverksamheten konkurrerar för sin del inte med utländska verksamhetsutövare.

Skyldigheten att juridiskt skilja åt elnätsverksamheten gäller i den nuvarande företagsstrukturen i Finland i praktiken sådana företag som bedriver distributionsnätsverksamhet och via vilkas 400 volts distributionsnät överförts minst 200 gigawattimmar elenergi om året under de tre föregående kalenderåren. För tillfället finns det 32 distribu-

tionsnätsinnehavare som överskrider denna gräns. I de företag som placerar sig vid den nedre gränsen för skyldigheten avseende juridisk åtskillnad är antalet kunder minst cirka 18 000. Dessa företags andel av alla nätinnehavare som bedriver distributionsnätsverksamhet i 400 volts distributionsnät är cirka 35 procent. Företagens andel av den energi som överförs i distributionsnäten är cirka 85 procent. Av Finlands totalt 91 distributionsnätsinnehavare kommer 59 inte att omfattas av skyldigheten. Skyldigheten föranleder inga förändringar i en systemansvarig stamnätsinnehavares eller i regionala näts verksamhet. Enligt 2002 års uppgifter finns det åtta kommunala elverk som uppfyller det föreslagna tröskelvärde för bolagisering. En del av företagen i elbranschen har på eget initiativ organiserat sin elaffärsverksamhet i separata bolag. För tillfället utövar tre företag nätverksamhet i ett separat bolag som koncentrerar sig enbart på denna funktion. Dessutom har flera elverksföretag som vid sidan av nätverksamhet också bedriver elproduktion bildat gemensamma elförsäljningsbolag.

Att skilja distributionsnätsverksamheten från övriga elaffärsverksamheter och andra funktioner innebär i de flesta fall att ett eget bolag för distributionsnätsverksamhet skall bildas. Ett kommunalt affärsverk kan bilda ett bolag även för elförsäljnings- och elproduktionsverksamhet och det kan då fortfarande bedriva nätverksamhet som ett kommunalt affärsverk. Bolagisering bedöms för det mesta genomföras genom att ett aktiebolag bildas som bedriver elnätsverksamhet eller elförsäljnings- och elproduktionsverksamhet. Elaffärsverksamheterna kan också organiseras inom en koncernstruktur så att ett holdingbolag äger koncernen.

Bolagisering av nätverksamheten medför att tillgångar, skulder och personal fördelas mellan den bolagiserade nätverksamheten, övriga elaffärsverksamheter samt andra funktioner. Fördelningen uppskattas inte medföra problem eftersom nätinnehavarna redan nu skall uppfylla kravet på särredovisning i 28 § i elmarknadslagen.

Konsekvenserna av bolagiseringen för beskattningen beror på den nuvarande verksamhetsformen samt på det sätt som valts för genomförande av bolagiseringen. Skattefölj-

der kan föranledas inom inkomst-, mervärdes- och överlåtelsebeskattningen. Med undantag för försäljning av affärsverksamhet kan alla bolagiseringssätt genomföras utan skatteföljder. Bolagisering av elaffärsverksamheten har ovan tolkats innebära överlåtelse av rörelse och uppfylla villkoren för överföring av affärsverksamhet. Skatteföljderna skall dock alltid utredas från fall till fall.

När ett aktiebolag bildas innebär det förutom uppläggningskostnaderna av engångsnatur att ett minimibelopp enligt aktiebolagslagen investeras i det nya bolaget. När det gäller ett privat aktiebolag är minimikapitalet 8 000 euro och när det gäller ett publikt aktiebolag 80 000 euro. Uppläggningskostnaderna kan omfatta arvoden till sakkunniga som eventuellt anlitas för bolagiseringen. Också dessa arvoden är kostnader av engångsnatur.

Ledning och förvaltning av ett bolag förorsakar årligen återkommande kostnader som hänförs till bolagsstämmor, styrelsemöten och organisering av bokföring och revision samt kostnader som hänförs till personal och kontorslokaler. Dessa kostnader ökar i förhållande till en situation där de olika affärsverksamheterna inte är bolagiserade, eftersom de transaktioner som hänförs till en juridiskt åtskild nätverksamhet och andra elaffärsverksamheter sköts inom fler enheter än förr även om antalet transaktioner eller omfattningen av dem inte skiljer sig från tidigare. Affärstransaktioner mellan olika bolag med samma ägare skall även verifieras på samma sätt som transaktioner med utomstående. Kostnadernas belopp varierar mellan företagen beroende på bl.a. företagets storlek, valet av åtgärder som genomförs och det sätt på vilket elnätverksamheten har varit organiserad innan den juridiskt skildes åt samt på om alla elaffärsverksamheter kommer att omfattas av bolagisering. Kostnaderna för juridisk åtskillnad beräknas på årsnivå utgöra minst cirka 15 000 euro och mest cirka 216 000 euro. Eftersom nackdelarna med den ökade mängd administrativt arbete som en juridisk åtskillnad medför i proportion är störst för små företag, föreslås det att små nätinnehavare därför inte omfattas av skyldigheten.

Med avseende på affärsverksamheten eller

kostnaderna bedöms inte den förändring som en juridiskt åtskild elnätverksamhet medför vara avsevärt mycket större vid kommunala affärsverk än vid företag med andra ägandeformer. Tillämpning av aktiebolagslagen ändrar fördelningen av tillgångar och intäktsförändret av vinster för ägarkommunen vid företag som bedriver nätaffärsverksamhet eller alternativet elförsäljnings- eller elproduktionsverksamhet. I aktiebolagslagen finns bestämmelser om bl.a. tillräckligt eget kapital, lån till den närmaste kretsen samt minoritetens rätt att kräva vinstutdelning. En tillämpning av aktiebolagslagen bedöms påskynda beslutsfattandet i anknytning till bolagiserad affärsverksamhet. Aktiebolagsformen kan också i vissa fall ge kommunala affärsverk en möjlighet till större självständighet i fråga om rekrytering och avlöning av personal samt användning av vinstmedel.

Ett juridiskt åtskiljande av elnätverksamheten bedöms i praktiken leda till att de elproducenter och elförsäljare som är verksamma som kommunala affärsverk bolagiseras också dessa elaffärsverksamheter som omfattas av konkurrens. De kommunala affärsverken betalar för tillfället ingen samfundsskatt, även om de i fråga om dessa affärsverksamheter konkurrerar med andra företag på elmarknaden. Att avskaffa skatteförmånen för kommunala affärsverk inom konkurrensutsatta elaffärsverksamheter stärker konkurrensställningen för elproducenter och elförsäljare som redan nu är verksamma i bolagsform jämfört med de kommunala affärsverken.

Att juridiskt skilja åt elnätverksamheten uppskattas inte direkt påverka antalet anställda inom de elverksföretag som omfattas av skyldigheten.

Det krav som hänförs till särredovisning av verksamheterna och enligt vilket personer som hör till ledningen för en nätverksamhet inte får vara verkställande direktör för eller styrelseledamot inom sammanslutningar som ansvarar för elproduktion eller elförsäljning och som hör till samma företagsgrupp gäller företag med mer än 50 000 kunder. Det finns totalt 15 sådana företag. I dessa företags 400 volts distributionsnät överförs normalt mer än 500 gigawattimmar el om året. Kravet förutsätter inte nyanställningar på grund av

affärsverksamhetens omfattning, men det inverkar på medarbetarnas arbetsfördelning. Kravet har därför inga ekonomiska verkningar för företagen.

I och med att tillsynen över nätverksamheten ändras så att den utövas delvis på förhand samt genom att övervakning av nätprissättningen införs under tillsynsperioden, förbättras nätinnehavarnas ställning jämfört med nuläget. Det blir lättare att förutsäga vilka förfaranden som kan betraktas som godtagbara samtidigt som en tydlig verksamhetsmiljö tryggas under tillsynsperioden. Förslaget gör det möjligt att inom nättillsynen på ett långsiktigt sätt använda incitament som syftar till att förbättra effektiviteten inom nätverksamheten. Det gör det också möjligt att skilja en direkt koppling mellan effektivitetsincitament och resultaten av effektivitetsmätning från varandra. Samtidigt som tillsynssystemet blir bättre förutsägbart och tillsynsverktygen blir allt öppnare kan nätinnehavarna vid behov allt noggrannare maximera sin avkastning. För de nätinnehavare som prissätter sina tjänster försiktigt ställer detta ökad avkastning i sikte.

Genom tillsyn som utövas på förhand förbyggs tillämpningen av förfaranden som strider mot elmarknadslagen. Nätavgifter som eventuellt tagits ut till för stora belopp återbärs enligt det föreslagna tillsynsförfarandet automatiskt till elanvändarna under den nya tillsynsperioden. Verkställigheten av elmarknadsmyndighetens beslut effektivteras. Av fall som konstaterats under det tidigare tillsynssystemet har framgått att en del av nätinnehavarna tar ut ett högre pris för sina nättjänster än vad bestämmelserna i lagen tillåter. De föreslagna ändringarna i tillsynsförfarandet medför i sådana fall effektivare än tidigare att nätinnehavarnas intäkter i nämnda nät sjunker till den nivå som förutsätts i bestämmelserna.

Det är också känt att en del av nätinnehavarna inte tar ut de maximipriser för sina nättjänster som lagen tillåter. I fråga om dessa företag gör förslaget det möjligt för nätinnehavare att i enskilda fall ta ut högre nättjänstavgifter än för tillfället. Bakgrunden till sådana fall är ofta att nätinnehavarens ägare har ställt ett avkastningskrav som är lägre än den nivå som kan betraktas som godtagbar. En

höjning av avkastningskravet är i dessa fall en fråga som nätinnehavarens ägare avgör. Enligt bedömning kommer dock flera ägare till nätinnehavare att höja sina avkastningskrav, även om denna möjlighet inte kommer att utnyttjas vid alla företag.

Eftersom förslagens effekter på nätinnehavarnas lösningar påverkas av företagsspecifika situationer och nätinnehavarnas egna beslut är det inte möjligt att bedöma hur mycket förslaget till den delen påverkar nättjänsternas allmänna prisnivå. Det kan dock antas att de företag som kommer att kunna höja priserna på sina nättjänster till antalet är fler än de företag som blir tvungna att sänka sina priser.

Den föreslagna tillsynsmodellen för nätverksamheten innebär en ökad arbetsvolym för nätinnehavarna på grund av tillsynsarbetet. Detta är dock en direkt följd av verkställigheten av de förpliktelser som elmarknadsdirektivet påför Finland. Genom förslaget höjs samtidigt beloppet av de tillstånds- och tillsynsavgifter som tas ut hos nätinnehavarna. De ökade tillsynskostnaderna medför ett kostnadstryck för nätinnehavarna, men dessa kostnaders andel av kostnaderna för verksamheten är så liten att de inte bedöms påverka priserna på elnätstjänster.

Förslaget om tillsyn över elnäten syftar inte till att ändra innehållet i bestämmelserna om elnätstjänsternas prissättning eller myndighets- eller rättspraxisen i fråga om tillämpningen av bestämmelserna. Utgångspunkten är att ändringarna avseende tillsynen över elnäten inte av denna orsak skall inverka på den allmänna prisnivån för elnätstjänster i Finland. Sådana ändringar i den allmänna prisnivån för nättjänster som förslagens mål inte åsyftar kan dock förändras i det fall att de nuvarande prissättningsgrunderna ändras. Effekter av denna typ berör alla nätinnehavare, eftersom de är en följd av en allmän förändring av prisnivån för nättjänster, och återspeglas via nätinnehavarna i höjda avgifter för de elanvändare som är kunder till nätinnehavarna i fråga.

Den befogenhet som enligt förslaget ges Energimarknadsverket att flytta planerade underhållsstopp vid stora kraftverk som bedriver separat elproduktion till en tidpunkt utanför perioden den 1 december–28 februari

förebygger för sin del möjligheterna till manipulation av marknadspriset på el och främjar kraftverkens tillgänglighet under perioder med pressad kapacitet. Det föreslagna systemet gäller 19 kraftverk: sju vattenkraftsverk, fyra kärnkraftverksenheter, sex konventionella kondenskraftverk och två gasturbinanläggningar. Förslaget bedöms i praktiken ha mycket ringa verkningar för elproducenterna eftersom de genom tidsplanering av underhållsstoppen vid sina kraftverk kan undvika att den föreslagna bestämmelsen tillämpas på dem.

En avgränsning av de kunder som omfattas av leveransskyldighet minskar de leveransskyldiga regionala minutförsäljarnas nuvarande prissättningsrisk, som förorsakas av att stora elanvändare eventuellt återvänder till den grupp som omfattas av leveransskyldighet i en situation då marknadspriset på el stiger kraftigt. Detta förbättrar leveransskyldiga små och medelstora elförsäljares konkurrensställning på elmarknaden och förbättrar deras möjligheter att kunna konkurrera med elförsäljare utanför nätet.

4.1.4. Samhällsekonomiska verkningar

Det att verksamheten på elmarknaden och tillsynen över marknaden blir effektivare uppskattas på några års sikt påverka det pris som hushållen och företagen betalar för elenergi och elöverföring så att trycket på att höja priset minskar. Detta har små positiva verkningar på samhällsekonomin.

Förslagen bedöms inte ha någon direkt inverkan på sysselsättningen. En effektivisering av verksamheten kan dock inom några år minska behovet av arbetskraft vid elverksföretag. Behovet att minska arbetskraften bedöms inte vara betydande eftersom den stegvisa liberalisering av elmarknaden som pågått sedan 1995 har gallrat bland personalen hos aktörer som bedriver elaffärsverksamhet både som juridiska personer och i form av affärsverk så att antalet anställda med tanke på utövandet av verksamhet ligger på en relativt ändamålsenlig nivå.

På elmarknaden inverkar en effektivare konkurrens positivt på konkurrensen för företagen i branschen. Det minskade trycket att höja elpriset bedöms inte inverka på elför-

brukningen.

4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

De ändringar som föreslås avseende tillsynen över el- och naturgasnätverksamheten samt avseende sökande av ändring i Energimarknadsverkets beslut ökar betydligt arbetsvolymen för Energimarknadsverket, som är el- och naturgasmarknadsmyndighet. En effektivisering av uppföljningen av elleveranssäkerheten förorsakar också extra arbete. Därigenom ökar kostnaderna för tillsynen över el- och naturgasmarknaden. Kostnadsökningen är dock huvudsakligen en följd av de ändringar i tillsynen som energimarknadsdirektiven medför.

De ändringar som föreslås i tillsynen över el- och naturgasnätverksamheten och ändringssökandet bedöms leda till att antalet anställda vid Energimarknadsverket ökar med fyra personer. Kostnadsökningen beräknas vara cirka 300 000 euro om året. Av detta belopp uppskattas elnätstillsynens andel utgöra två personer och cirka 150 000 euro. Verkets uppgifter ökar i och med att det nya tillsynsförfarandet införs, eftersom verket före tillsynsperiodens början skall meddela beslut om fastställande för alla nätinnehavares del och efter tillsynsperiodens slut motsvarande tillsynsbeslut. Det nya tillsynsförfarandet förutsätter bl.a. beredning av de riktlinjer utifrån vilka besluten om fastställande skall fattas och utveckling av de system för informationsinsamling som den ökade företagsspecifika rapporteringen förutsätter. Den korta tid inom vilken beslut skall meddelas enligt elmarknadsdirektivet förutsätter att verket förfogar över nödvändiga resurser för att kunna sköta de uppgifter för vilka en tidsfrist angetts. De kostnader som enligt förslaget föranleds för nättillsynen påverkar inte statsbudgeten via Energimarknadsverkets budget, eftersom huvuddelen av utgifterna för tillsyn över nätinnehavarna täcks med tillstånds- och tillsynsavgifter som tas ut hos dem som övervakas. De ökande avgifterna har i praktiken inte heller någon effekt på de nättjänstavgifter som elanvändarna betalar.

Den övervakning av elleveranssäkerheten som förutsätts i elmarknadsdirektivet samt uppföljningen av underhållsstoppen vid kraft-

verk är nya uppgifter för Energimarknadsverket. Enligt uppskattning medför dessa uppgifter ett behov av extra resurser uppgående till 0,5 årsverken och cirka 35 000 euro om året. Dessa kostnader täcks med medel ur statsbudgeten eftersom kostnaderna inte i nämnvärd utsträckning kan hänföras till de prestationsavgifter som tas ut hos elproducenter.

Förändringen i tillsynen över el- och naturgasnäten och övergången till en tvåstegsmodell när det gäller att söka ändring i Energimarknadsverkets beslut medför också tilläggskostnader för domstolsväsendet. Antalet nya ärenden som förändringen skulle medföra uppskattas variera mycket från år till år, och till att börja med kan de nya uppgifterna innebära en ökning av marknadsdomstolens nuvarande arbetsmängd med upp till 50 procent. Behovet av tilläggsresurser uppskattas variera mellan tre och sex personer och 180 000–360 000 euro per år beroende på antalet ärenden. Marknadsdomstolens nuvarande personstyrka är 13 årsverken. Under det första året uppskattas behovet av tilläggsresurser vara sex personer och 360 000 euro. En del av den nya personalen skulle anställas på viss tid. Dessutom måste det finnas beredskap för att tillsätta nya sakkunigmedlemmar med uppdraget som bisyssla som eventuellt behövs med tanke på den nya typen av ärenden som kommer upp.

Marknadsdomstolens arbetssituation har försämrats under 2004, då antalet inkomna ärenden har ökat med nästan 50 procent jämfört med det föregående året, och behandlingstiderna har förlängts och antalet anhängiga ärenden har stigit betydligt. En del av ärendena vid marknadsdomstolen skall enligt bestämmelserna behandlas i brådskaordning. Av denna anledning är det nödvändigt att dessa tilläggskostnader i deras helhet årligen täcks via statsbudgeten.

4.3. Miljöverkningar

Förslaget om att bygga anslutningsledning- ar kan i någon mån öka byggprojekten avseende parallella ledningar till de befintliga elledningarna. I praktiken är det fråga om mellan- och högspänningsledning. Ur miljö-

synvinkel kan sådana ledningar betraktas som onödiga. De projekt som här avses bedöms dock vara få till antalet eftersom anslutningsledningsprojekt i de flesta fall gäller helt nya ledningar som också annars skulle genomföras. Förslaget medför därför endast ringa miljökonsekvenser. Till andra delar förorsakar förslaget inga miljökonsekvenser.

4.4. Verknningar på den regionala utvecklingen

Förslaget har inga betydande verknningar på den regionala utvecklingen. De förslag som gäller tillsynen över nätverksamheten kan likväl påverka prissättningen av enskilda nätinnehavares nättjänster beroende på hurdan prissättning företagen i fråga tillämpat innan lagen trädde i kraft. Ändringar som hänför sig till distributionsnätinnehavares verksamhet inverkar regionalt på priset på nättjänster. Den skyldighet som minutförsäljarna av el påförs att för den prisuppföljning som elmarknadsmyndigheten handhar allmänt anmäla om sina elprodukter och priser- na på dem bedöms jämna ut lokala skillnader i detaljhandelspriserna på el.

5. Beredningen av propositionen

5.1. Beredningskedan och beredningsmaterial

Handels- och industriministeriet tillsatte den 3 november 2000 en arbetsgrupp, som kallades arbetsgruppen för en 5-årsöversyn av elmarknadslagen. Arbetsgruppen fick i uppdrag att granska bestämmelserna i elmarknadslagen och bereda förslag till lagtekniska och andra nödvändiga innehållsmässiga ändringar i lagen och i de författningar som har utfärdats med stöd av den. Arbetsgruppen överlämnade sitt betänkande den 26 oktober 2001 och det sändes på remiss till 21 inrättningar. Totalt 23 remissinstanser gav ett utlåtande.

Handels- och industriministeriet sände utkastet till lagförslag på remiss i juli–augusti 2001. I detta förslag ingick ett förslag till ändring av åtskiljande av elaffärsverksamhe-

terna samt ett förslag till bolagisering av nätaffärsverksamheten, som hade beretts som tjänsteuppdrag vid handels- och industriministeriet. I samma förslagsutkast ingick också de förslag som arbetsgruppen för en 5-årsöversyn av elmarknadslagen hade berett avseende sekretessplikt för systemansvariga och balansansvariga samt de behov av ändringar i elmarknadslagen som är en följd av ändringar i grundlagen och annan lagstiftning. Förslagsutkastet sändes på remiss till 20 inrättningar och 32 remissinstanser lämnade utlåtande. Förslagsutkastet avseende juridiskt åtskiljande av elnätverksamheten har behandlats av delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning.

Åtskiljande av elaffärsverksamheterna har också granskats av arbetsgrupp 2 för särredovisning av elaffärsverksamheter, som handels- och industriministeriet tillsatte den 21 september 1999 och som överlämnade sitt betänkande den 31 maj 2000. Betänkandet sändes på remiss till 12 inrättningar och 14 remissinstanser lämnade utlåtande.

Handels- och industriministeriet tillsatte den 11 februari 2003 en arbetsgrupp som fick i uppdrag att utarbeta ett förslag till revidering av metodologin och övervakningen av skälighet i fråga om prissättningen inom nätverksamheten på el- och naturgasmärknaden så att kraven i EU:s energimarknadsdirektiv uppfylls. Arbetsgruppen skall i sitt arbete också beakta hur tillsynen över nätverksamheten är ordnad i andra länder samt klarlägga distributionstariffernas struktur, elanvändarnas ställning och branschorganisationernas förslag till ministeriet avseende tillsynen över nätverksamheten. Arbetsgruppen tillställde ministeriet i maj 2003 en mellanrapport som innehöll en beskrivning av riktlinjerna för reformen. Arbetsgruppens mellanrapport sändes på remiss den 2 juni 2003. Arbetsgruppen överlämnade sitt slutliga betänkande den 4 november 2003. Betänkandet sändes på remiss till 22 inrättningar och 26 remissinstanser gav ett utlåtande.

Handels- och industriministeriet tillsatte den 13 februari 2003 en arbetsgrupp som fick i uppdrag att reda ut statsmaktens roll när det gäller att förbättra elleveranssäkerheten i exceptionellt svåra kapacitetssituationer. Arbetsgruppen uppdrogs ytterligare att utarbeta

ett förslag till hur ett anbudsförfarande och en kapacitetsuppföljning i anknäring till leveranssäkerheten kunde organiseras så att kraven i EU:s energimarknadsdirektiv uppfylls. Den 20 november 2003 överlämnade arbetsgruppen sitt betänkande. Det sändes på remiss till 19 inrättningar och utlåtande om det gavs av 21 remissinstanser.

Handels- och industriministeriet sände i februari–mars 2004 utkastet till lagförslag på remiss. I detta förslag ingick de förslag avseende särredovisning av elaffärsverksamheterna och ändringarna i leveransskyldigheten som hade beretts som tjänsteuppdrag vid handels- och industriministeriet. Förslagsutkastet sändes på remiss till 23 inrättningar och utlåtande lämnades av 28 remissinstanser.

Ett sammandrag över samtliga utlåtanden som getts har utarbetats vid handels- och industriministeriet.

5.2. Remissutlåtanden

5.2.1. *Åtskiljande av elaffärsverksamheterna*

Av de utlåtanden som gavs om det betänkande som avgetts av arbetsgrupp 2 för särredovisning understödde bl.a. Energimarknadsverket, Konkurrensverket samt Energibranschens Centralförbund rf skyldigheten att bolagisera och bilda affärsverk av de olika verksamheterna. Bland andra Finlands Kommunförbund rf ansåg att det räcker med att verksamheterna särredovisas. Den nedre gräns på 70 gigawattimmar som arbetsgruppen föreslagit för skyldigheten att bolagisera och bilda affärsverk av verksamheterna ansåg en del av remissinstanserna vara för låg, medan andra ansåg att skyldigheten borde gälla alla på lika grunder.

Den skyldighet att bolagisera som föreslogs i samband med remissförfarandet avseende handels- och industriministeriets förslagsutkast sommaren 2001 understöddes av bl.a. justitieministeriet, Energimarknadsverket, Konkurrensverket och Energibranschens Centralförbund rf. Energibranschens Centralförbund rf krävde att bolagiseringsskyldighe-

ten skall omfatta alla nätinnehavare och motsatte sig den föreslagna undre gränsen på 130 gigawattimmar för bolagisering med motiveringen att gränsdragningen strider mot principen om lika behandling av bolagen och snedvrider konkurrensen. En sänkning av den nedre gränsen till 70 gigawattimmar understöddes av bl.a. Konkurrensverket och Energimarknadsverket. I justitieministeriets utlåtande understöddes den föreslagna nedre gränsen, som ansågs vara en exakt avgränsning och stämma överens med relativitetsprincipen. En höjning av den nedre gränsen ansågs nödvändig av bl.a. Finlands Fackföreningars Centralförbund FFC rf, Energia-alan työnantajyhdistys ry och Akava rf. I fråga om bolagiseringsskyldigheten motsatte sig bl.a. Finlands Kommunförbund rf förslaget med motiveringen att förslaget innebär ett ingrepp i kommunernas rätt att ordna sina affärsverksamheter på det sätt de önskade. Motståndet motiverades också genom att skyldigheten inte avskaffar korssubventionering eller underlättar Energimarknadsverkets tillsynsarbete. Dessutom bedömdes bolagiseringsskyldigheten öka det administrativa arbetet och äventyra personalens arbetsplatser.

I samband med remissförfarandet avseende handels- och industriministeriets förslagsutkast vintern 2004 understöddes bolagiseringsskyldigheten av bl.a. handels- och industriministeriets marknadsavdelning, justitieministeriet, finansministeriet, Energimarknadsverket, Konkurrensverket och Energibranschens Centralförbund rf, Finlands Fackföreningars Centralförbund FFC rf och Jord- och skogsbruksproducenternas Centralförbund MTK rf. Finlands Kommunförbund rf, Elenergiförbundet rf Sener och Energia-alan Työnantajyhdistys ry ställde sig kritiska till förslaget. Den föreslagna gränsen på 150 gigawattimmar för juridisk åtskillnad ansågs för hög av Energibranschens Centralförbund rf samt av vissa stora elverksföretag, som tyckte att kravet på juridisk åtskillnad skall gälla alla nätinnehavare på lika villkor. Också Konkurrensverket krävde en lägre gräns för åtskiljandet. En högre gräns för bolagisering krävde Finlands Fackföreningarnas Centralförbund FFC rf (300–400 gigawattimmar), Finlands Kommunförbund rf (100 000 kunder) samt ett medelstort elverksföretag

(600 gigawattimmar). Av dem som tog ställning för särredovisning av verksamheter ansåg Energimarknadsverket att den föreslagna gränsen på 50 000 kunder är något hög, medan de organisationer som representerar elbranschen ansåg att gränsen skall sättas vid 100 000 kunder.

5.2.2. *Tillsyn över nätverksamheten och sökande av ändring i Energimarknadsverkets beslut*

Bland de utlåtanden som gavs om betänkandet av arbetsgruppen för förnyande av övervakningen av energimarknadens skälighet förhöll sig merparten av remissinstanserna positivt till den föreslagna modellen för tillsyn över nätverksamheten eller ansåg åtminstone att utvecklingen gick i rätt riktning. Tönen i myndigheternas, naturgasbranschens och energianvändarnas åsikter var något positivare än i elföretagens åsikter. Av remissinstanserna förhöll sig bl.a. justitieministeriet, finansministeriet, Energimarknadsverket, Konsumentverket, organisationerna inom naturgasbranschen och de flesta organisationer som representerar elanvändarna positivt till förslaget. Trots sin kritik ansåg remissinstanserna också inom elbranschen att utveckling av tillsynssystemet är nödvändig och att arbetsgruppens förslag innebär en utveckling i rätt riktning.

Kritiskt till den föreslagna tillsynsmodellen förhöll sig Konkurrensverket och Energibranschens Centralförbund rf, som ansåg att förslaget leder till en onödigt tung reglering, samt Finlands Konsumentförbund rf och Finlands Kommunförbund rf, som för sin del krävde en övergång till stramare tillsyn som utövas på förhand.

Arbetsgruppens förslag om att ordna möjlighet att söka ändring i Energimarknadsverkets beslut fick ett brett understöd bland såväl myndigheter och energiföretag som energianvändare. Arbetsgruppens förslag stöddes till denna del av bl.a. justitieministeriet, Energimarknadsverket, Konsumentverket, organisationerna inom el- och naturgasbranschen och många organisationer som representerar elanvändarna. När det gällde att del-

vis styra ändringssökandet till marknadsdomstolen som första instans motsatte sig finansministeriet, högsta förvaltningsdomstolen och marknadsdomstolen förslaget.

5.2.3. *Elleveranssäkerhet och elproduktion*

De slutsatser och förslag som fördes fram av den arbetsgrupp som redde ut statsmakens roll i fråga om elleveranssäkerheten fick huvudsakligen understöd bland remissinstanserna. Övervakningen av kraftverkens underhållsstopp vintertid var den fråga där remissinstansernas åsikter kraftigast gick isär. Arbetsgruppens förslag stöddes till den delen av bl.a. Energimarknadsverket, Konkurrensverket och Finlands Kommunförbund rf. Konkurrensverket och Energimarknadsverket motiverade behovet av ytterligare åtgärder med att det de facto är svårt att via konkurrenslagstiftningen ingripa i missbruk av marknadsställningen inom elproduktionen. Energibranschens Centralförbund rf, Finska Fjärrvärmeföreningen rf, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund rf samt stam-

nätsinnehavaren Fingrid Oyj motsatte sig till denna del arbetsgruppens förslag.

5.2.4. *Minutförsäljares leveransskyldighet*

De remissinstanser som deltog i remissförfarandet om handels- och industriministeriets förslagsutkast vintern 2004 stödde i sina utlåtanden allmänt en begränsning av leveransskyldigheten för stora elanvändarföretags del. Den föreslagna gränsen för huvudsäkring på 3 x 63 ampere ansågs praktisk. Vissa organisationer som representerar elanvändare framhöll att förslaget inte får inverka på gällande avtalsförhållanden.

6. Samband med andra propositioner

Till propositionen hänför sig regeringens proposition med förslag till lag om ändring av naturgasmarknadslagen, som överlämnas samtidigt. Propositionerna är nära anknutna till varandra i fråga om de delar som gäller sökande av ändring i Energimarknadsverkets beslut.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Elmarknadslagen

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. *Lagens syften.* Till paragrafen fogas en rubrik som beskriver innehållet.

2 §. *Lagens tillämpningsområde.* Det föreslås att bestämmelserna om försvarsförvaltningens elnät och kraftverk, vilka begränsar elmarknadslagens tillämpningsområde och som för närvarande finns i 9 § elmarknadsförordningen, skall tas in i lagen. Enligt 2 mom. skall bestämmelserna i 2 kap. om elnätstillstånd, i 3 kap. om allmänna förpliktelser vid nätverksamhet och prissättningsprinciperna samt i 36 och 36 a § om kraftverk inte tillämpas på försvarsförvaltningens elnät och kraftverk. Ändringen förutsätter att 9 § i elmarknadsförordningen upphävs.

3 §. *Definitioner.* I paragrafen definieras de begrepp som används i lagen.

Det föreslås att definitionen av anslutningsledning i 3 punkten ändras så att den särskilda reglering som gäller byggande av anslutningsledningar skall bli möjlig också i fråga om högspänningsnät. En anslutningsledning kan också ha en spänning om minst 110 kilovolt. Elledningar som överskrider riksgränsen kan dock aldrig vara anslutningsledningar. Samtidigt slopas begränsningen av anslutningsledningarnas längd. I fortsättningen är det viktigaste kännetecknet på anslutningsledningar att de dragits bara för en enda abonnent. Om det finns flera abonnenter, är det fråga om byggande av ett elnät som avses i lagen och som inte omfattas av regleringen av anslutningsledningar.

I 12 punkten fastställs att med ministerium avses handels- och industriministeriet.

Elmarknadslagen ändras så att den motsvarar lagen om Energimarknadsverket genom att det i 13 punkten definieras att med el-

marknadsmyndighet avses Energimarknadsverket.

2 kap. Elnätstillstånd

4 §. *Elnätstillstånd.* I 4 § föreskrivs om elnätstillstånd. Enligt 2 mom. är elnätsverksamhet som är av ringa betydelse inte tillståndspliktig. Vad som avses med elnätsverksamhet som är av ringa betydelse skall i enlighet med gällande reglering definieras närmare genom förordning. I 1 § i elmarknadsförordningen föreskrivs att tillstånd inte behövs för sådan elnätsverksamhet i vilken med ett elnät som en sammanslutning eller inrättning besitter endast sköts en fastighets eller en motsvarande fastighetsgrupps eldistribution. Det har inte utfärdats några bestämmelser om andra begränsningar i fråga om tillståndsplikten.

Principen om näringsfrihet enligt 18 § 1 mom. i grundlagen förutsätter att tillståndsplikt för näringsverksamhet alltid skall föreskrivas genom lag, som skall fylla de krav på noggrann avgränsning och exakthet som gäller begränsning av en grundläggande fri eller rättighet. För att det skall kunna säkerställas att den befrielse från tillståndsplikten som har getts för intern elnätsverksamhet i en fastighet eller en del av en sådan uppfyller villkoren i den reglering som gäller frihet att utöva näring, föreslås att en bestämmelse om denna befrielse tas in i 4 § 2 mom. i elmarknadslagen. Planering av elnät befrias från tillståndsplikt. Planering av elnät bör dock även i fortsättningen betraktas som en del av sådan elnätsverksamhet som definieras i 3 § 6 punkten i elmarknadslagen, eftersom planeringen utgör en del av nätinnehavarens nätverksamhet enligt elmarknadslagen och de bestämmelser om åtskiljande av verksamheterna som utfärdats med stöd av den. Elmarknadsmyndighetens rätt att i enskilda fall befria en nätinnehavare från tillståndsplikt

kvarstår oförändrad.

5 §. *Beviljande av elnätstillstånd och villkor för tillståndet.* I 2 § i den gällande elmarknadsförordningen finns en förteckning över de tekniska, ekonomiska och organisatoriska villkor som den som ansöker om elnätstillstånd skall uppfylla för att få elnätstillstånd. Elmarknadslagens nuvarande reglering av villkoren för elnätstillstånd uppfyller inte de krav på reglering av tillstånd för näringsverksamhet som principen om näringsfrihet enligt 18 § i grundlagen uppställer. Till följd av detta föreslås i 5 § 2 mom. bestämmelser om de förutsättningar som gäller för den som ansöker om elnätstillstånd. Tillståndsvillkoren preciseras, men de kvarstår till största delen oförändrade jämfört med de nuvarande bestämmelserna och beslutspraxisen gällande dem.

De förutsättningar för tillstånd som gäller driftsledare och elarbetsledare preciseras genom en hänvisning till elsäkerhetslagen (410/1996) och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Bestämmelser om behörighetsvillkoren för driftsledare och elarbetsledare finns i 3 kap. i elsäkerhetslagen samt i handels- och industriministeriets beslut om arbeten inom elbranschen (516/1996), som utfärdats med stöd av elsäkerhetslagen. I 4 punkten föreslås en bestämmelse som förutsätts i elmarknadsdirektivet och enligt vilken nätinnehavaren skall ha beslutanderätt i fråga om de medel som behövs för drift, underhåll och utveckling av elnät. Kravet har redan tillämpats inom beslutspraxis i fråga om nättillstånd. I 6 punkten föreslås en bestämmelse om skyldigheten för den stamnättsinnehavare som påförts systemansvar enligt 2 § 3 mom. i elmarknadsförordningen att ordna utförandet av de uppgifter som gäller det riksomfattande balansansvaret så att de sköts av en separat verksamhetsenhet eller av ett dotterbolag som helt ägs av den systemansvariga.

Den punkt i elmarknadsförordningen som gäller övriga förutsättningar slopas. Den aktuella förutsättningen är onödigt öppen till sitt innehåll och har inte tillämpats i praktiken.

Enligt det föreslagna 3 mom. kan tillståndet förenas med sådana villkor som är nödvändiga med tanke på förutsättningarna för

att tillstånd skall beviljas.

Enligt gällande reglering är det inte klart om och i vilken mån det är möjligt att ändra tillståndet eller de villkor som hör samman med tillståndet. Det kan trots allt bli nödvändigt att ändra tillståndet eller tillståndsvillkoren på grund av ändrade omständigheter. I förslaget ingår en förtydligande bestämmelse om ändring av tillståndet och tillståndsvillkoren, enligt vilken tillståndet eller tillståndsvillkoren skall kunna ändras med tillståndshavarens samtycke eller också annars om ändringen förutsätts av skäl som är särskilt viktiga med tanke på lagens syfte. Möjligheten att ändra tillståndet eller de villkor som tillståndet förenats med begränsas i enlighet med detta.

Förbudet att överföra tillståndet på en annan sammanslutning eller inrättning överförs från nuvarande 3 mom. till 4 mom. Innehållet ändras inte.

6 §. *Distributionsnättsinnehavarens ansvarsområde.* Enligt gällande 6 § 2 mom. skall tillståndshavaren anmäla en ändring av ansvarsområdet till abonnenterna i området och till elmarknadsmyndigheten på det sätt som handels- och industriministeriet bestämmer. Handels- och industriministeriet har utfärdat ett beslut om anmälan om ändring av ansvarsområde (827/1995). Beslutet gäller det förfarande som skall följas vid anmälan samt innehållet i den anmälan som skall göras till elmarknadsmyndigheten och de bilagor som skall bifogas till anmälningarna. Enligt 2 mom. överförs behörigheten att meddela normbeslut om anmälningsförfarandet på elmarknadsmyndigheten. Elmarknadsmyndigheten skall kunna föreskriva närmare om innehållet i de uppgifter som skall ges i anmälan samt om anmälningsförfarandet. I egenskap av den specialmyndighet som svarar för övervakningen av elmarknaden och främjandet av dess funktionsduglighet samt beviljar tillstånd har Energimarknadsverket sådana förutsättningar för beslutsfattandet som hör samman med den sakkunskap som gäller elmarknadens verksamhet och parterna på marknaden. Redan enligt den nuvarande regleringen är Energimarknadsverket den instans som tar emot anmälningar.

7 §. *Återtagande av elnätstillstånd.* I paragrafen anges de situationer då elmarknads-

myndigheten kan återta ett elnätstillstånd. Enligt gällande 7 § 2 punkten kan elnätstillståndet återtas, om tillståndshavaren inte längre uppfyller förutsättningarna eller villkoren för beviljandet av tillstånd. Eftersom elmarknadsmyndigheten enligt 5 § har bemyndigats att uppställa tillståndsvillkor i vissa fall, är det skäl att möjliggöra återtagande av tillstånd endast i sådana situationer där tillståndshavaren inte längre uppfyller de förutsättningar för beviljande av tillstånd som anges i elmarknadslagen. Elmarknadsmyndigheten har också tillämpat gällande bestämmelser om återtagande av elnätstillstånd på detta sätt.

8 §. *Åtgärder med anledning av återkallande av elnätstillstånd.* Till paragrafen fogas en rubrik som beskriver innehållet.

3 kap. **Allmänna förpliktelser vid nätverksamhet och prissättningsprinciperna**

9 §. *Utvecklings- och anslutningsskyldighet.* Till paragrafen fogas en rubrik som beskriver innehållet.

10 §. *Överföringsskyldighet.* Till paragrafen fogas en rubrik som beskriver innehållet.

11 §. *Anmälningsskyldighet i fråga om elöverföring.* Det föreslås att bestämmelsen om bemyndigande skall ändras i enlighet med 80 § 1 mom. i grundlagen så att innehållet i anmälningsskyldigheten skall anges genom förordning av handels- och industriministeriet i stället för genom föreskrifter av ministeriet.

12 §. *Offentliggörande av försäljningsvillkor och nyckeltal för nättjänster.* Det föreslås att nya 2 och 3 mom. fogas till paragrafen. Till momenten överförs de bestämmelser som för närvarande finns i 13 §.

Enligt 2 mom. bemyndigas elmarknadsmyndigheten att bestämma närmare om de uppgifter som nätinnehavaren skall ge vid anmälan av gällande försäljningsvillkor och försäljningspriser för nättjänsterna och grunderna för hur de fastställs samt om anmälningsförfarandet. Med stöd av gällande 13 § 1 mom. ankommer denna behörighet på handels- och industriministeriet, som har utfärdat ett beslut om anmälan till elmarknadsmyndigheten om försäljningsvillkoren för och -

priserna på nättjänster (1256/1995). Energimarknadsverkets ställning som specialmyndighet har behandlats ovan i samband med motiveringen till 6 § 2 mom. Energimarknadsverket är redan enligt den nuvarande regleringen den myndighet som tar emot de anmälningar som avses i momentet. I 2 kap. 7 § 1 mom. i naturgasmarknadslagen finns en bestämmelse med samma innehåll om anmälan till Energimarknadsverket, som är naturgasmarknadsmyndighet.

Med stöd av 3 mom. skall elmarknadsmyndigheten kunna föreskriva närmare vilka nyckeltal om nättjänsternas prisnivå samt nätverksamhetens effektivitet som nätinnehavaren skall offentliggöra. I de föreskrifter som elmarknadsmyndigheten meddelar kan också ingå bestämmelser om formler och anvisningar för beräkning av nyckeltalen samt om det förfarande som skall följas vid offentliggörandet. Med stöd av gällande 13 § 2 mom. hör denna behörighet till handels- och industriministeriet, som har utfärdat ett beslut om publicering och anmälan till elmarknadsmyndigheten av elnätsverksamhetens nyckeltal (1637/1995). Med de motiv som anförts ovan i samband med 6 § 2 mom. lämpar sig också dylikt beslutsfattande bäst för Energimarknadsverket, som redan nu är den instans som tar emot anmälningar. Bestämmelsen i 2 kap. 7 § 2 mom. i naturgasmarknadslagen har samma innehåll.

13 §. *Uppgifter som distributionsnätinnehavare skall lämna i fakturor.* I paragrafen föreslås en bestämmelse enligt vilken distributionsnätinnehavaren i samband med faktureringen skall lämna sina kunder en specifikation över hur priset för nättjänsten bildas. Bestämmelser om specificering av distributionsnätinnehavarens fakturor finns för närvarande i handels- och industriministeriets förordning om specificering av fakturor på elöverföring och elenergi (836/2000). Med anledning av de föreslagna bestämmelserna om juridisk åtskillnad av elnätsverksamheter är det motiverat att bestämmelser om specificering av fakturorna utfärdas separat för nätinnehavare och elförsäljare.

Energimarknadsverket bemyndigas att meddela bindande föreskrifter för distributionsnätinnehavare om hur priset för nät-

tjänsterna skall specificeras i elräkningarna. I 6 kap. finns motsvarande bestämmelser för elförsäljare. Med de motiv som nämns ovan i samband med 6 § 2 mom. lämpar sig också beslutsfattande av denna typ bäst för Energmärknadsverket.

14 §. *Allmänna bestämmelser om försäljningsvillkoren för och prissättningen av nättjänster.* Till paragrafen fogas en rubrik som beskriver innehållet.

14 a §. *Överföringsavgifter för import och export av el.* Till paragrafen fogas en rubrik som beskriver innehållet.

15 §. *Punktprissättning.* Det föreslås att bestämmelsen om prissättning oberoende av avstånd i 3 mom. preciseras så att kravet bara skall gälla priset på överföringstjänster, inte de nättjänstavgifter som tas ut för anslutningen. Till denna del motsvarar den föreslagna preciseringen nuvarande praxis för tillämpning av bestämmelsen. Med överföringstjänst avses i detta sammanhang överföring av el samt andra nättjänster som förutsätts vid överföring eller som hänför sig till genomförandet, t.ex. mätningstjänst och balansavräkning. Anslutningstjänster som hör till nättjänsterna är däremot inte sådana överföringstjänster som avses i bestämmelsen.

I momentet föreslås ytterligare en ny bestämmelse enligt vilken en distributionsnätinnehavare inom de delar av sitt ansvarsområde som är geografiskt åtskilda i fråga om respektive område skall tillämpa egna, på områdets kostnader baserade priser på överföringstjänsterna. Det skall också vara möjligt att tillämpa olika prissättningsstrukturer inom olika områden, förutsatt att nätinnehavarens prissättningsgrunder uppfyller kraven enligt bestämmelserna om prissättning av överföringstjänster. Detta innebär ett undantag från huvudregeln för prissättning av överföringstjänster i distributionsnäten. Huvudregeln är att i distributionsnäten får priset på överföringstjänster inte vara beroende av var kunden geografiskt är belägen inom nätinnehavarens ansvarsområde. Inom respektive område skall dock tillämpas prissättning oberoende av avstånd i enlighet med huvudregeln. Den föreslagna bestämmelsen syftar till att dämpa de stora förändringarna i enskilda kunders eller olika kundgruppers avgifter för överföringstjänster till följd av betydande

prissättningsändringar i samband med företagsarrangemang. Det finns inte något behov av lokalt differentierad prissättning i sådana fall där det inte finns några betydande kostnadsskillnader mellan områdena. Energmärknadsverket skall därför genom beslut i enskilda fall kunna bevilja undantag från den lokala prissättningen.

I syfte att underlätta övervakningen av att den lokala prissättningen är korrekt skall genom förordning av statsrådet enligt det bemyndigande som föreslås i 28 § 2 mom. beskrivas att distributionsnätinnehavarna i bokföringen skall särredovisa lokalt separata delar av nätaffärsverksamheten. Med stöd av 34 § 3 mom. skall en nätinnehavare beviljas rätt att avvika från särredovisningsskyldigheten, om nätinnehavaren har beviljats undantag från den lokala prissättningen.

I ikraftträdandebestämmelsen föreslås en bestämmelse enligt vilken lokal prissättning skall tillämpas bara inom de delar av distributionsnätinnehavarens ansvarsområde som är geografiskt åtskilda och som bildats efter lagens ikraftträdande. Avgränsningen av tillämpningsområdet syftar till att undvika att bestämmelsen orsakar stora förändringar i priserna för kunderna i sådana fall då prissättningsändringar till följd av företagsarrangemang har gjorts före lagens ikraftträdande.

Det föreslås att 4 mom. skall ändras så att det genom förordning av handels- och industriministeriet vid behov skall kunna utfärdas närmare bestämmelser om tillämpningen av principerna för punktprissättning. I enlighet med 80 § 1 mom. i grundlagen är det lämpligt att utfärdandet av närmare bestämmelser om tillämpningen av principerna för punktprissättning faller inom ministeriets behörighet, eftersom de frågor som gäller tillämpning av principerna för punktprissättning är av sådan karaktär att deras tekniska natur och betydelse i sak inte förutsätter att statsrådet bemyndigas att utfärda förordning. Bestämmelsen i 2 kap. 9 § 4 mom. i naturgasmarknadslagen har samma innehåll.

15 a §. *Bestämmelser om prestationer i samband med byte av elförsäljare.* Till paragrafen fogas en rubrik som beskriver innehållet.

15 b §. *Anskaffning av förlustenergi.* I paragrafen föreslås bli bestämt om den skyldig-

het som i elmarknadsdirektivet uppställs för nätinnehavare och enligt vilken nätinnehavarna skall konkurrensutsätta anskaffningen av energi som skall användas för att täcka överföringsförlusterna i elnätet. Motsvarande skyldighet gäller även anskaffning av långvarig reservkraft för användningen av nätinnehavarens elnät. Kravet på anskaffningsförfarandet enligt bestämmelsen uppfylls t.ex. genom ett tillräckligt heltäckande tillvägagångssätt vid anbudsförfarande, ordnande av anbudsförfarande eller förvärv på elbörsen.

4 kap. **Systemförpliktelser och avräkning av elhandeln**

16 §. *Systemansvar.* Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Riksdagens grundlagsutskott ansåg i sitt utlåtande om förslaget till naturgasmarknadslag (GrUU 4/2000 rd) att det faktum att en nätinnehavare påförs systemansvar betyder att förvaltningsuppgifter som föreslagits bli lagfästa delegeras till någon annan än en myndighet. Utskottet ansåg dessutom att Energimarknadsverket bör fastställa de villkor som den nätinnehavare som är systemansvarig har ställt för att de andra nätinnehavarnas rättssäkerhet skall kunna förstärkas. I 16 § 2 mom. i elmarknadslagen förutsätts för närvarande inte att de villkor som den systemansvariga ställer för användningen av överföringssystemet skall fastställas och nätinnehavarna har inga möjligheter att överklaga de villkor som gäller dem. Bestämmelserna i 124 § i grundlagen förutsätter att en bestämmelse om fastställande av villkoren tas in i elmarknadslagen.

Fastställandeförfarandet gäller allmänna villkor för verksamhet som omfattas av systemansvaret för stamnätsinnehavare med systemansvar. Villkoren ställs av den systemansvariga och gäller användningen av elöverföringssystemet samt de anslutna kraftverken och belastningarna. Bestämmelsen berättigar däremot inte Energimarknadsverket att i enskilda fall på förhand ingripa i den systeman-

svarigas verksamhet. Det föreslås att villkoren enligt bestämmelsen skall kunna tillämpas i enskilda fall efter det att Energimarknadsverket har godkänt villkoren. De villkor som Energimarknadsverket har fastställt skall kunna tillämpas även om de överklagas, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

Det föreslås att 4 mom. skall ändras i enlighet med 80 § 1 mom. i grundlagen så att närmare bestämmelser om hur systemansvaret skall realiseras och om innehållet i det skall kunna utfärdas genom förordning av handels- och industriministeriet. De frågor som anknyter till sättet att genomföra systemansvaret och innehållet är av sådan art att deras tekniska natur och betydelse i sak inte förutsätter att statsrådet bemyndigas att utfärda förordning. Bestämmelsen i 3 kap. 1 § 4 mom. i naturgasmarknadslagen har samma innehåll.

16 a §. *Riksomfattande balansansvar.* Till paragrafen fogas en rubrik som beskriver innehållet.

16 b §. *Balansansvar.* Det föreslås att 2 mom. skall ändras i enlighet med 80 § 1 mom. i grundlagen så att det preciseras att närmare bestämmelser om innehållet i balansansvaret skall kunna utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt gällande 16 b § skall bestämmelser om balansansvaret utfärdas genom förordning. Närmare bestämmelser om innehållet i balansansvaret finns i 2 a kap. i elmarknadsförordningen, vilket fogats till förordningen genom förordning 438/1998.

16 c §. *Balansavräkning.* Det föreslås att 1 mom. skall ändras i enlighet med 80 § 1 mom. i grundlagen så att det preciseras att närmare bestämmelser om avräkningen av elhandeln, dvs. balansavräkningen, skall kunna utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt gällande 16 c § utfärdas närmare bestämmelser om balansavräkning genom förordning. Enligt bemyndigandet i 2 mom. har dessutom en del av bestämmelserna om balansavräkning utfärdats genom beslut av ministeriet. Närmare bestämmelser om balansavräkning finns i 2 a kap. i elmarknadsförordningen. Handels- och industriministeriets beslut 491/1998 gäller typbelastningskurvor vid utredningen av handeln med el.

Det föreslås att den första meningen i 2 mom. skall ändras i enlighet med 80 § 1 mom. i grundlagen så att det preciseras att en balansavräkning, om vilken föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet, skall grunda sig på elmätning eller en kombination av mätning och typbelastningskurva samt på anmälningar som gäller leveranserna. Momentet ändras ytterligare så att det föreskrivs att närmare bestämmelser om innehållet i balansavräkningen och de metoder som skall användas i den utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom ändringen av bemyndigandet att utfärda förordning klarläggs den delvis oklara fördelningen av behörighet mellan statsrådet och ministeriet.

16 d §. *Anmälningsskyldighet i fråga om balansansvar och balansavräkning.* Det föreslås att paragrafen skall ändras så att parterna på elmarknaden, så som föreskrivs genom förordning av statsrådet, skall meddela mätningssuppgifter som gäller produktion, användning och leverans av el samt andra uppgifter vilka krävs för att balansansvaret skall kunna realiseras och balansavräkningen uppgöras. Närmare bestämmelser om anmälningsförfarandet skall kunna meddelas genom förordning av handels- och industriministeriet. Handels- och industriministeriet har utfärdat ett beslut om det förfaringsätt som skall iakttas vid informationsutbytet i anslutning till utredningen av handeln med el (602/1998) och ett beslut om formerna för meddelanden i anslutning till utredningen av handeln med el (825/1999). Utfärdandet av bestämmelser om innehållet i anmälningskyldigheten gäller frågor som omfattas av näringsfriheten samt individens grundlagskyddade rättigheter och skyldigheter. Det är således motiverat att statsrådet bemyndigas att utfärda förordning. Närmare bestämmelser om det förfarande som skall iakttas vid informationsutbytet skall kunna utfärdas genom förordning av handels- och industriministeriet. Det förfarande som skall iakttas vid informationsutbytet anknyter till utövandet av den verkställande makt som ministeriet har.

16 e §. *Sekretess i fråga om systemförligheter.* Det föreslås att elmarknadslagen kompletteras med en bestämmelse om sekretess gällande affärs- och yrkeshemligheter

som systemansvariga, nätinnehavare som svarar för balansavräkningen och balansansvariga har fått kännedom om när de utfört uppgifter enligt 4 kap. I fråga om sekretess hänvisas till 22 och 23 § samt 24 § 1 mom. 20 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Bestämmelsen lämpar sig även i sådana situationer där det inte är fråga om en handling på vilken lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet skall tillämpas enligt lagens 4 §. Enligt 4 § har lagens tillämpningsområde begränsats till att gälla myndigheter. Den föreslagna preciseringen i elmarknadslagen är nödvändig, eftersom nätinnehavare och balansansvariga som svarar för balansavräkningen inte har ställning som myndighet när de utför uppgifter enligt 4 kap. I 22 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet finns bestämmelser om handlingssekretess. Enligt 1 mom. skall en myndighetshandling sekretessbeläggas, om det föreskrivs eller en myndighet med stöd av lag har föreskrivit att den skall vara sekretessbelagd eller om handlingen innehåller uppgifter för vilka tystnadsplikt föreskrivs genom lag. Enligt 2 mom. får inte en sekretessbelagd handling eller en kopia eller utskrift av en sådan handling företes för eller lämnas ut till utomstående eller med hjälp av en teknisk anslutning eller på något annat sätt företes för eller lämnas ut till utomstående. Bestämmelser om tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande finns i 23 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. I 1 mom. förbjuds röjande av en handlings sekretessbelagda innehåll. Tystnadsplikten fortsätter att gälla även efter det att verksamheten hos myndigheten har upphört eller det uppdrag som utförts för myndighetens räkning har avslutats. Enligt 2 mom. gäller tystnadsplikten även en praktikant eller någon annan som verkar hos en myndighet. Enligt 3 mom. får de sekretessbelagda uppgifterna inte användas för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan. I 24 § 1 mom. 20 punkten sägs att handlingar som innehåller uppgifter om en privat affärs- eller yrkeshemlighet är sekretessbelagda myndighetshandlingar. Sekretessbelagda är också handlingar som innehåller uppgifter om någon annan motsvarande omständighet som har samband med privat

näringsverksamhet, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle medföra ekonomisk skada för näringsidkaren, och det inte är fråga om uppgifter som är betydelsefulla för skyddande av konsumenters hälsa eller en hälsosam miljö eller för bevakande av rättigheterna för dem som orsakas skada av verksamheten eller uppgifter om näringsidkarens skyldigheter och fullgörande av dessa. Bestämmelsen förstärks genom en straffbestämmelse i 47 § i elmarknadslagen. Bestämmelserna skall tillämpas bara på de sekretessförpliktelser som grundar sig på utförandet av de uppgifter som avses i 4 kap. i elmarknadslagen eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av det. Om de personer som sköter dessa uppgifter i företag inom elbranschen också omfattas av sekretess jämte hot om straff enligt annan lagstiftning, skall i dessa situationer de övriga aktuella bestämmelserna tillämpas.

5 kap. Byggnad av elnät

17 §. *Byggnad av distributionsnät.* Det föreslås att byggandet av anslutningsledningar skall underlättas genom en ändring av bestämmelsen i 2 mom. 1 punkten så att det i fortsättningen, utan hinder av distributionsnätssinnehavarens ensamrätt att bygga nät, skall vara tillåtet att bygga anslutningsledningar även till ett distributionsnät utanför ansvarsområdet eller till ett annat i elmarknadslagen avsett elnät på området. Rätten att bygga anslutningsledningar utsträcks till att också gälla anslutningsledningar till kraftverk. Det föreslås inga ändringar i de övriga punkterna i momentet.

Det viktigaste kännetecknet på anslutningsledningar är att de dragits bara för en enda abonnent. Om det finns flera abonnenter, är det fråga om byggande av ett elnät som avses i lagen och som inte omfattas av regleringen av anslutningsledningar. På motsvarande sätt gäller att övriga abonnenter inte skall få bygga en egen anslutningsledning till en anslutningsledning som avses i denna lag, eftersom opereringen i anslutningsledningen då blir nätverksamhet som förutsätter tillstånd.

18 §. *Byggnad av högspänningsledningar.* I paragrafen föreslås ett nytt 4 mom. med en

specialbestämmelse om tillstånd att bygga anslutningsledningar. Enligt den nya bestämmelsen skall tillstånd beviljas för en anslutningsledning genom vilken ett eldriftsställe, en elproduktionsinrättning eller en transformator- och kopplingsstation för distributionsnätssinnehavaren på ansvarsområdet ansluts till närmaste högspänningsnät. Detta gäller även om anslutningsledningen inte behövs för att trygga elöverföringen så som avses i 3 mom. För att få tillstånd behöver sökanden inte särskilt påvisa att ledningen behövs på grund av otillräcklig elöverföringskapacitet eller bristfällig elkvalitet. Bestämmelsen befriar dock inte från miljörelaterade bedömningar i anslutning till tillståndsprövningen. Abonnenten skall dessutom uppfylla de tekniska krav som nätssinnehavaren ställt på abonnenterna. Eftersom en transformator- och kopplingsstation i ett distributionsnät utgör en del av ett distributionsnät som nättillståndshavaren har ensamrätt att bygga inom sitt ansvarsområde, bör specialbestämmelsen om byggande av en anslutningsledning till en transformator- och kopplingsstation för ett distributionsnät gälla utslutande distributionsnätssinnehavaren på ansvarsområdet.

19 §. *Ansökan om tillstånd att bygga och miljökonsekvensbedömning.* Det föreslås att 1 mom. skall ändras så att en ansökan om tillstånd att bygga ett elnät skall innehålla de uppgifter och utredningar som föreskrivs genom förordning av statsrådet. Ministeriets behörighet att bestämma om uppgifterna i tillståndsansökan avskaffas. Det förfarande som skall tillämpas i tillståndsansökan skall fylla de krav på frihet att utöva näring som grundlagen garanterar och de krav som tillståndsplikten ställer. Dessa krav har behandlats ovan. I 5 § i elmarknadsförordningen föreskrivs om de uppgifter som en elnätssinnehavare skall lägga fram i ansökan om tillstånd.

20 §. *Bestämmelser om kommunens ställning.* Till paragrafen fogas en rubrik som beskriver innehållet.

6 kap. Elförsäljning

21 §. *Leveransskyldighet.* Enligt det föreslagna 1 mom. skall en minutförsäljare av el

som har betydande marknadsinflytande inom minutförsäljningen av el på en distributionsnätinnehavares ansvarsområde leverera el inom ansvarsområdet till ett skäligt pris för de kundgrupper som anges i momentet. Skyldigheten benämns leveransskyldighet. Leveransskyldigheten har begränsats till de kundgrupper som fastställs i bestämmelsen, dvs. konsumenter som avses i 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen samt övriga elanvändare vilkas driftsställe är utrustat med huvudsäkringar på högst 3 x 63 ampere eller till vilkas eldriftsställe högst 100 000 kilowattimmar el köps per år. Leveransskyldigheten gäller alla elanvändare som omfattas av skyldigheten, oavsett om elanvändarna har möjlighet att skaffa el från någon annan än den leveransskyldiga elförsäljaren.

En minutförsäljare av el anses ha betydande marknadsinflytande på den aktuella distributionsnätinnehavarens ansvarsområde, om det utifrån en marknadsanalys konstateras att minutförsäljaren har ett sådant ekonomiskt inflytande på området i fråga att minutförsäljaren i betydande grad kan utöva verksamhet oberoende av konkurrenter, konsumenter och andra elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten. Betydande marknadsinflytande enligt den föreslagna bestämmelsen avviker från dominerande marknadsställning enligt 7 § i lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992) på den punkten att när det gäller verksamheten på området i fråga behöver inte ställningen för ett företag med betydande marknadsinflytande vara lika oavhängig av konkurrenterna eller kunderna som för ett företag med dominerande marknadsställning.

Enligt 2 mom. gäller leveransskyldigheten en sådan minutförsäljare av el som med mängden levererad el som måttstock har den största marknadsandelen på ansvarsområdet i fråga om de elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten, om det inte går att påvisa att det på ansvarsområdet finns någon minutförsäljare med betydande marknadsinflytande. Bestämmelsen är nödvändig för fullgörandet av den skyldighet i fråga om samhällsomfattande tjänster som föreskrivs i elmarknadsdirektivet i händelse av att det inte kan påvisas att det finns en minutförsäljare med betydande marknadsinflytande inom ett ansvarsområde.

Enligt 3 mom. skall en minutförsäljare med betydande marknadsinflytande ha offentliga elförsäljningsvillkor och elförsäljningspriser för de kunder som omfattas av leveransskyldigheten. I dem får inte ingå oskäliga villkor eller villkor som begränsar konkurrensen inom elhandeln. En leveransskyldig minutförsäljare skall få tillhandahålla sina kunder el även på villkor som avviker från de offentliga villkoren, eftersom också de kunder som omfattas av leveransskyldigheten är berättigade att utsätta sina elköp för konkurrens. Den leveransskyldiga elförsäljaren bör ha möjlighet att i sin tur svara på konkurrensen från andra elförsäljare. Till denna del motsvarar bestämmelsen gällande 22 § 1 mom. i elmarknadslagen och praxisen för tillämpning av momentet.

Enligt 4 mom. kan elmarknadsmyndigheten bestämma att en minutförsäljare som avses i 1 eller 2 mom. skall leverera el till de kunder som omfattas av leveransskyldigheten på de villkor som anges i 3 mom. Till denna del motsvarar bestämmelsen gällande 21 § 2 mom.

En begränsning av leveransskyldigheten i fråga om andra än kunder som är konsumenter syftar inte till att ingripa i gällande elavtal. Den ändrade bestämmelsen berättigar således inte en minutförsäljare att med anledning av lagändringen säga upp ett elförsäljningsavtal som ingåtts på de villkor som gäller för leveransskyldigheten. På motsvarande sätt gäller att den ändrade bestämmelsen inte förutsätter att elanvändaren skaffar en ny elmätare, om elanvändaren fortsätter att köpa el enligt det gamla avtalet. Det blir nödvändigt att skaffa ny mätutrustning först när elanvändaren konkurrensutsätter sitt elinköp och övergår till att köpa el på konkurrensutsatta villkor.

22 §. *Anmälan till elmarknadsmyndigheten om minutförsäljares försäljningsvillkor.* I paragrafen bemyndigas Energimarknadsverket, som är elmarknadsmyndighet, att meddela föreskrifter som är bindande för de minutförsäljare som avses i 21 §, och genom vilka minutförsäljarna förpliktas att tillstålla myndigheten sina i paragrafen avsedda minutförsäljningsvillkor och minutförsäljningspriser samt grunderna för hur fastställs. Utgående från de prisuppgifter som Energimarknads-

verket samlat in följer den priserna på minutförsäljningen. Det föreslås att man övergår till ett förfarande med förhandsanmälan för att elanvändarna skall få så tidsenliga uppgifter som möjligt om gällande priser och villkor.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken en minutförsäljare av el skall underrätta elmarknadsmyndigheten eller den sammanslutning som elmarknadsmyndigheten utsett också om andra än i 21 § avsedda elminutförsäljningsvillkor och elminutförsäljningspriser som gäller när minutförsäljaren allmänt tillhandahåller el till konsumenterna och andra elanvändare vilkas driftsställe är utrustat med huvudsäkringar på högst 3 x 63 ampere eller till vilkas eldriftsställe högst 100 000 kilowattimmar el köps per år. Dessa erbjudanden avviker från erbjudandena enligt 21 § på så vis att minutförsäljaren tillämpar dem allmänt även utanför det distributionsnät som avses i 21 §. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att skapa förutsättningar för kontroll av priserna på elminutförsäljningen. Med hjälp av prisuppföljningen får elanvändarna centraliserat information om minutförsäljarnas allmänna elförsäljningserbjudanden. För minutförsäljare av el är prisuppföljningen ett effektivt verktyg för att nå de elanvändare som begär anbud. Med stöd av den föreslagna bestämmelsen kan minutförsäljarna förpliktas att för prisuppföljningen anmäla bestämda former av elprodukter som minutförsäljarna allmänt bjuder ut till på förhand fastställda grupper av elanvändare. Detta gör det möjligt att upprätta ett allmänt anbudsregister som ger elanvändarna centraliserad information om bestämda former av elprodukter som tillhandahålls. Registeranmälan förpliktat inte minutförsäljarna att lämna anbud som gäller bestämda former av elprodukter, om de inte vill göra det. En minutförsäljare kan också uppställa kvantitativa gränser för det elparti som bjuds ut och som minutförsäljaren har anmält för prisuppföljningen. På motsvarande sätt kan en minutförsäljare på elprodukter som avses i detta moment också tillämpa andra än de villkor som anmälts till elmarknadsmyndigheten.

För närvarande gäller handels- och industriministeriets beslut 1424/1995 om publicering och anmälan till elmarknadsmyndighe-

ten av elminutförsäljarens försäljningsvillkor och försäljningspriser. Beslutet ersätts av en föreskrift av Energimarknadsverket. Med de motiv som anförts ovan i samband med 6 § 2 mom. lämpar sig också beslutsfattande av denna typ bäst för Energimarknadsverket, som redan med stöd av den nuvarande regleringen är den myndighet som tar emot anmälningar. Bestämmelsen i 4 kap. 2 § 2 mom. i naturgasmarknadslagen har samma innehåll.

23 §. *Uppgifter som elförsäljare skall lämna i fakturorna samt offentliggörande av elförsäljares nyckeltal.* Det föreslås att 1 och 2 mom. skall ändras så att Energimarknadsverket i stället för handels- och industriministeriet bemyndigas att meddela bindande föreskrifter för elförsäljarna om de uppgifter som skall presenteras vid en specifikation av priset på elenergi i elfakturorna och föreskrifter om elminutförsäljarnas skyldighet att offentliggöra uppgifter som gäller den genomsnittliga prisnivån. I 3 kap. föreslås motsvarande bestämmelser för nättinnehavare. Handels- och industriministeriet har utfärdat en förordning om specificering av fakturor på överföring och elenergi (836/2000) och ett beslut om publicering och anmälan till elmarknadsmyndigheten av elminutförsäljarens försäljningsvillkor och -priser. Med de motiv som anförts ovan i samband med 6 § 2 mom. lämpar sig också beslutsfattande av denna typ bäst för Energimarknadsverket. Bestämmelsen i 4 kap. 3 § i naturgasmarknadslagen har motsvarande innehåll.

24 §. *Försäljning av el via ett internt nät i fastigheten.* Till paragrafen fogas en rubrik som beskriver innehållet.

6 a kap. **Bestämmelser om elmarknadsavtal**

25 c §. Upplysningar som skall lämnas innan avtal ingås. Det föreslås att paragrafen i enlighet med elmarknadsdirektivet kompletteras med bestämmelser om de uppgifter som distributionsnätinnehavare eller minutförsäljare av el åtminstone skall lämna sina kunder innan ett avtal ingås. Det föreslås att uppgifterna nämns i 2 mom. och att uppgifterna i enlighet med det som överenskommit också

antecknas i avtalet eller, om avtalet är muntligt, i den bekräftelse som sänds till kunden.

26 §. *Ändring av avtalsvillkoren.* Det föreslås att 3 mom. preciseras så att bestämmelsen gäller priset på överföringstjänster men inte nättjänstavgifter som tas ut för anslutningen. Avtal om anslutning gäller enskilda transaktioner mellan nätinnehavaren och kunden, och det finns inte något behov av att ändra ett sådant avtal i efterhand. Till denna del motsvarar den föreslagna preciseringen nuvarande praxis för tillämpning av bestämmelsen.

I momentet föreslås vidare en ny bestämmelse enligt vilken sådana prisändringar för en distributionsnätinnehavare som i samband med företagsarrangemang orsakar stora förändringar i enskilda kunders avgifter skall genomföras inom en övergångsperiod som Energimarknadsverket godkänt. Beslut om godkännande kan meddelas antingen i samband med ett beslut om fastställande enligt 38 a § eller som ett separat beslut. I beslutet bör övergångsperiodens längd ställas i relation till storleken på förändringen i kundernas avgifter. Övergångsperioden bör dock inte annat än i mycket exceptionella fall vara längre än fem år.

27 a §. *Standardersättning vid dröjsmål med kopplandet av en anslutning.* I 1 mom. bestäms om en standardersättning vid dröjsmål med kopplandet av en anslutning. Som maximibelopp för standardersättningen har föreskrivits 30 procent av anslutningsavgiften, dock högst 10 000 mark. I 4 kap. 6 § i naturgasmarknadslagen föreskrivs att i fråga om konsumentskyddet vid marknadsföring av naturgas gäller bl.a. vad som i 27 a § i elmarknadslagen bestäms om standardersättning. EG:s förordningar om omräkningskurserna mellan euron och valutorna för de medlemsstater som inför euron (EG) nr 2866/98, om införande av euron (EG) nr 974/98 samt om vissa bestämmelser som har samband med införandet av euron (EG) 1103/97 är lagstiftning som direkt förpliktar medlemsstaterna, vilket gör att efter det att övergångsperioden gått ut vid ingången av 2002 skall de hänvisningar till finska mark som förekommer i författningar utan ändring av författningarna betraktas som hänvisningar till euroheten med tillämpning av de före-

skrivna avrundningsreglerna i enlighet med den fasta omräkningskursen mellan euron och marken. Maximibeloppet för standardersättning enligt elmarknadslagen, 10 000 mk, är enligt den officiella omräkningskursen 1 681,88 euro. Standardersättningens konsumentskyddsrättsliga natur talar dock för att ersättningen bör uppgå till ett jämnt belopp. Också den nuvarande standardersättningen är ett uppskattat belopp och grundar sig inte på detaljerade kalkyler över de totala avgifterna för anslutningarna. I de anslutningsvillkor som Elenergiförbundet rf rekommenderar konstateras att standardersättningens maximibelopp är 30 procent av anslutningsavgiften, dock högst 1700 euro. Därmed är det motiverat att höja maximibeloppet till 1700 euro. Ändringen av momentet medför inte något behov av att ändra naturgasmarknadslagen. I paragrafen preciseras att statsrådet är den instans som utfärdar förordning när standardersättningens belopp justeras. Standardersättningen kan justeras så att den motsvarar förändringen i penningvärdet. I praktiken blir det mycket sällan aktuellt att justera beloppet av standardersättningen.

7 kap. Åtskiljande av verksamheterna

28 §. *Skyldighet att särredovisa elaffärsverksamheter.* I 1 mom. preciseras att skyldigheten att särredovisa verksamheterna gäller företag som är verksamma på elmarknaden. De skall särredovisa elnätverksamhet och övriga elaffärsverksamheter samt elaffärsverksamheter och företagets övriga affärsverksamhet. Särredovisningsskyldigheten i fråga om elnätverksamhet baserar sig på det gällande elmarknadsdirektivet. Elaffärsverksamheter som omfattas av konkurrens, dvs. elproduktion och elförsäljning, skall särredovisas som en helhet åskild från nätverksamheten och företagets övriga affärsverksamhet. Enligt gällande 28 § skall också elproduktions- och elförsäljningsverksamhet särredovisas. Eftersom dessa båda former av affärsverksamhet omfattas av konkurrens och eftersom de inte regleras så som nätverksamheten, är det inte längre nödvändigt att förutsetta att de särredovisas.

Enligt 2 § 2 mom. i elmarknadslagen skall

bestämmelserna om nätinnehavare tillämpas på en sammanslutning eller inrättning som utövar tillståndspliktig elnätsverksamhet och som i sin besittning har ett elnät, om inte elmarknadsmyndigheten har fattat ett beslut om att befria nätinnehavaren från tillståndsplikten. Enligt den föreslagna ändringen i 4 § behövs det inte tillstånd för sådan elnätsverksamhet i vilken med ett elnät som en sammanslutning eller inrättning besitter endast sköts en fastighets eller en motsvarande fastighetsgrupps interna eldistribution. Skyldigheten att särredovisa elaffärsverksamheterna gäller således inte sådan elnätsverksamhet som utövas i en fastighet. Om ett företag som är verksam på elmarknaden bedriver annan verksamhet än sådan som anknyter till elmarknaden, skall elaffärsverksamheten också åtskiljas från företagets övriga affärsverksamhet. I elmarknadslagen tas det inte ställning till hur den övriga verksamheten skall organiseras i fråga om redovisningen.

Det föreslås att bestämmelsen om bemyndigande i 2 mom. skall ändras så att det preciseras att med förordning avses en förordning av statsrådet. Samtidigt föreslås att möjligheten att genom förordning föreskriva att olika delfunktioner inom elförsäljningen skall särredovisas avskaffas. Enligt förslaget skall en eventuell särredovisning av delfunktionerna inskränkas till delfunktioner inom nätverksamheten. Avsikten är att genom förordning föreskriva att distributionsnätinnehavarens geografiskt åtskilda områden skall särredovisas. Detta gör att prissättningen inom respektive område blir öppen för insyn och kan övervakas. På grund av kraven enligt elmarknadsdirektivet föreskrivs också att stamnätsverksamhet och distributionsnätsverksamhet skall särredovisas, om stamnätsinnehavaren utvidgar sin verksamhet till distributionsnätsverksamhet.

I bestämmelsen om bemyndigande i 3 mom. preciseras att genom förordning av handels- och industriministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om när affärsverksamheten kan anses vara av ringa betydelse, vilket innebär att verksamheten inte omfattas av särredovisningsskyldigheten. Affärsverksamhet som skall anses vara av ringa betydelse skall vara ringa till sin volym eller i förhållande till företagets övriga affärsverk-

samhet.

29 §. *Innehållet i särredovisningsskyldigheten.* Till paragrafen fogas en skyldighet att göra upp en balansräkning också för andra än kapitalintensiva verksamheter. I elmarknadsdirektivet har skyldigheten att göra upp en balansräkning inte begränsats till att gälla endast kapitalintensiva verksamheter. En balansräkning skall således göras upp även för elförsäljningsverksamhet som inte är förenad med elproduktion. Balansräkningen för försäljningen är ofta rätt liten jämfört med balansräkningen för nätverksamheten, och därför antas det att branschföretagen knappast alls orsakas något extra arbete på grund av utvidgningen av skyldigheten att göra upp en balansräkning.

30 §. *Särredovisning av en kommunal inrättning.* I paragrafen preciseras att bokslutet för en kommunal inrättning som utövar elaffärsverksamhet, för varje räkenskapsperiod skall redovisas skilt från kommunen samt från kommunens övriga inrättningar. Dessutom förutsätts att en egen resultat- och balansräkning görs upp för inrättningen. Innehållet i bestämmelsen motsvarar gällande 30 §. Det föreslås att hänvisningen i paragrafen, enligt vilken det för en kommunal inrättning eller en samkommun som utövar elaffärsverksamhet för varje räkenskapsperiod skall göras upp en resultat- och balansräkning som kan jämföras med ett aktiebolags bokslut, skall slopas som obehövlig. Enligt den föreslagna ändringen av 29 § skall bestämmelserna i bokföringslagen iakttagas i tillämpliga delar när en resultaträkning och balansräkning görs upp.

31 §. *Granskning av särredovisade bokslut.* Det föreslås att 1 mom. skall ändras så att det förutsätts att revisorerna skall granska de särredovisade verksamheternas resultaträkningar, balansräkningar och tilläggsuppgifterna för dessa som en del av den ordinarie revisionen. Det föreslås att 2 mom. skall upphävas, och därmed slopas kravet på att revisorerna i revisionsberättelsen skall ge ett separat utlåtande om resultat- och balansräkningen och deras tilläggsuppgifter för de särredovisade verksamheterna. Skyldigheten att granska de särredovisade verksamheternas resultaträkningar och balansräkningar omfattas av lagstadgad revision, vilket innebär att

revisionsberättelsen också omfattar revisionsobservationer som gäller särredovisade bokslut.

32 §. *Offentliggörande av särredovisade bokslut.* De krav som gäller offentliggörande av bokslutsuppgifterna breddas i enlighet med elmarknadsdirektivet så att det förutsätts att boksluten över både nätverksamheten och de övriga elaffärsverksamheterna skall fogas till det officiella bokslutet över ett företag, en koncern, en kommun eller en samkommun som utövar elaffärsverksamhet samt till den årsredovisning eller annan motsvarande handling som skall publiceras. De offentliga bokslutsuppgifterna gör det möjligt för kunderna och konkurrenterna att bedöma om den tillämpade prissättningen motsvarar kostnaderna.

33 §. *Upprättande av särredovisade bokslut.* Det föreslås att den skyldighet att till konkurrensverket anmäla förvärv av en rörelse som utövar elnätverksamhet, köp av aktie- eller andelsmajoriteten i en sammanslutning som utövar nätverksamhet eller annat förvärv av bestämmanderätt som gäller elnätverksamhet skall upphävas. De bestämmelser i lagen om konkurrensbegränsning som gäller tillsyn över företagsförvärv och som trädde i kraft 1998 ersatte den specialbestämmelse om anmälan av företagsförvärv som ursprungligen togs in i elmarknadslagen. Bestämmelsen om anmälningsskyldighet i elmarknadslagen har därmed blivit obehörlig.

I den ändrade 33 § preciseras de allmänna principer som skall följas när särredovisade bokslut upprättas.

Enligt 1 mom. skall orsaksprincipen följas när affärshändelser och balansposter registreras. Det förutsätts att inkomster och utgifter samt balansposter som är gemensamma för olika affärsverksamheter kalkymässigt registreras för de olika verksamheterna i enlighet med orsaksprincipen i samband med att bokslutet upprättas.

Enligt 2 mom. skall avskrivningarna basera sig på anskaffningsutgifter. När ett särredovisat bokslut upprättas första gången skall anläggningstillgångarnas anskaffningsutgifter, minskade med de planliga avskrivningarna, tas in i bokslutet.

För att säkra kontinuiteten för det valda

särredovisningsförfarandet förutsätts i 3 mom. att det särredovisningsförfarande som väljs skall följas, om det inte finns grundad anledning att ändra det.

34 §. *Kompletterande bestämmelser om särredovisning.* Det föreslås att bemyndigandet i 1 mom. för handels- och industriministeriet att meddela föreskrifter om upprättandet av särredovisade bokslut skall preciseras. Samtidigt föreslås att bemyndigandet i handels- och industriministeriets gällande beslut om särredovisning av elaffärsverksamheten, enligt vilket elmarknadsmyndigheten kan meddela närmare anvisningar om särredovisningskalkylerna, skall upphävas. Enligt bestämmelserna i grundlagen skall normgivningsbemyndiganden tas in i lag. Samtidigt föreslås att normgivningsbemyndigandet preciseras så att det uppfyller de krav på exakt avgränsade bemyndiganden som förutsätts i grundlagen. De närmare bestämmelser som utfärdas genom förordning av ministeriet kan gälla de sakhelheter som räknas upp i 1 mom., vilkas tämligen tekniska natur och betydelse i sak inte förutsätter att de regleras genom lag eller förordning av statsrådet. Normgivningsfullmakten gäller grunderna för registrering av inkomster och utgifter samt balansposter för de olika affärsverksamheterna, grunderna för registrering av inkomster och utgifter samt balansposter som gäller en enskild elaffärsverksamhet, fördelningen av gemensamma inkomster och utgifter samt balansposter mellan de olika affärsverksamheterna, schemat för särredovisade resultaträkningar och balansräkningar samt nättinnehavarens resultaträkning och balansräkning jämte tilläggsuppgifter samt sändande av särredovisade bokslut samt nättinnehavarens bokslut till Energimarknadsverket.

Genom 2 mom. förbättras kvaliteten på den information som ges i boksluten genom att det föreskrivs att de företag som utövar elaffärsverksamhet i samband med särredovisade bokslut skall offentliggöra uppgifter som klargör grunderna för hur boksluten har upprättats samt nyckeltal som beskriver nättinnehavarens verksamhet. Energimarknadsverket beviljas fullmakt att genom ett normbeslut meddela närmare föreskrifter om offentliggörandet av uppgifterna och nyckeltalen. Analys av bokslutsuppgifterna utgör en väsentlig

del av tillsynen över elmarknaden. I egen- skap av specialmyndighet inom branschen ansvarar Energimarknadsverket för tillsynen. Det kan anses att Energimarknadsverket har god beredskap och kompetens att meddela dylika föreskrifter, eftersom dess tillsyns- verksamhet redan i dagens läge omfattar in- samling, analys och offentliggörande av sär- redovisade bokslutsuppgifter. De föreskrifter som skall meddelas med stöd av de befogen- heter som föreslås för Energimarknadsverket gäller sammanslutningar och inrättningar som utövar elaffärsverksamhet. Det kan såle- des anses föreligga särskilda skäl i anslutning till föremålet för regleringen för den före- slagna bestämmelsen om bemyndigande.

Enligt 3 mom. skall elmarknadsmyndighe- ten av grundad anledning i enskilda fall kun- na bevilja undantag från det sätt att skilja åt verksamheterna som elmarknadslagen krä- ver, om det är oskäligt att måsta skilja åt dem på det sätt som krävs i lagen. Grunden för ett undantagstillstånd kan föränledas av t.ex. en ovanlig företagsstruktur eller elaffärsverk- samheternas volym i förhållande till företa- gets övriga affärsverksamhet. Ett undantag i fråga om särredovisningssättet kan också ba- sera sig på ett sådant undantag som elmark- nadsmyndigheten enligt 15 § 3 mom. beviljat för tillämpning av separat prissättning i ge- ografiskt åtskilda delar inom distributions- nätsinnehavarens ansvarsområde.

34 a §. *Juridiskt åtskild elnätsverksamhet.* I 1 mom. fastställs elnätsverksamhet som juri- disk skall åtskiljas från elproduktions- och elförsäljningsverksamheten i samma företag eller i en företagsgrupp där samma part har bestämmanderätt. Skyldigheten att åtskilja verksamheten juridiskt gäller s.k. vertikalt in- tegrerade elverksföretag. Här avses företag eller företagsgrupper där samma part har be- stämmanderätt och som utöver elnätsverk- samhet också bedriver elproduktion eller el- försäljning. Om det bestämmanderättsförhål- lande som avses i bestämmelsen saknas, om- fattas inte nätinnehavaren av skyldigheterna i anslutning till juridiskt åtskild elnätsverk- samhet. Skyldigheten att åtskilja verksamhe- ten juridiskt skall gälla stamnätsinnehavare samt sådana distributionsnätsinnehavare i vars elnät med en spänning om 400 volt de tre senaste utgångna kalenderåren årligen

överförts en elmängd på minst 200 gigawat- timmar.

Med juridisk åtskillnad avses att sådana sammanslutningar och kommunala inrätt- ningar eller samkommuner eller statliga in- rättningar som utövar elnätsverksamhet och som överskrider tröskelvärdet skall utöva el- nätsverksamhet som en separat juridisk per- son i förhållande till de övriga elnätsverk- samheterna. En nätinnehavare med juridiskt åtskild nätverksamhet skall också ha en egen från elproduktionen och elförsäljningen fri- stående organisation samt organ med egen beslutanderätt. Detta syftar till att nätinneha- varens dagliga verksamhet och investeringar i elnätet inte skall styras av de övriga elaf- färsverksamheterna. Juridisk åtskillnad syftar således till att säkra att elnätet utvecklas ut- ifrån utgångspunkterna för nätverksamheten. I 34 c § föreslås bestämmelser om ytterligare krav på åtskiljande av verksamheterna för en nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild elnätsverksamhet. Kraven gäller nätinneha- vare som överskrider de storleksgränser som anges i paragrafen. I ledningen för nätinne- havare som underskrider storleksgränserna och som utövar juridiskt åtskild elnätsverk- samhet kan således finnas samma personer som i ledningen för företag där samma part har bestämmanderätt och som bedriver el- produktion eller elförsäljning.

Juridisk åtskillnad innebär i praktiken att övriga elaffärsverksamheter skiljs åt från nätverksamheten som en separat juridisk per- son. På motsvarande sätt skall det vara möj- ligt att skilja åt elnätsverksamheten från el- verksföretagets övriga affärsverksamhet som en separat juridisk person. På så vis kan nä- tinnehavaren fortsätta sin verksamhet t.ex. som ett kommunalt affärsverk, om affärsverkets elproduktion och elförsäljning bolagise- ras så att den sköts av en från kommunen fri- stående juridisk person. En uppdelning av ett kommunalt affärsverk i två separata affärs- verk uppfyller däremot inte kravet på en se- parat juridisk person. Både stamnätsinneha- varen och distributionsnätsinnehavaren skall fortfarande kunna utöva regionnätverksam- het som ett led i sin elnätsverksamhet. När det gäller stamnätet har juridiskt åtskild el- nätsverksamhet redan genomförts genom att bolaget Fingrid Oyj har bildats som ett sepa-

rat stamnätsbolag av de elproducenter som tidigare ägt stamnätet. De enskilda företag inom bolaget som bedriver elproduktion och elförsäljning har för närvarande inte den bestämmanderätt i bolaget som avses i 2 mom. Skyldigheten att bilda en juridiskt åtskild juridisk person gäller i praktiken distributionsnätverksamhet som överskrider tröskelvärdena. På motsvarande sätt är skyldigheten inte obligatorisk för mindre elinrättningar som underskrider tröskelvärdet.

Skyldigheten i fråga om juridisk åtskillnad uppkommer, om nätinnehavaren under tre kalenderår i rad har överskridit det föreskrivna tröskelvärdet. Överskridning av tröskelvärdet tre år i rad innebär i praktiken att nätinnehavaren till sin storlek på ett permanent sätt förflyttats ovanför tröskelvärdet. Tillfälliga överskridningar av tröskelvärdet innebär däremot inte att särredovisningsskyldigheten skall fullgöras.

Den föreslagna förpliktelsen uppfyller det krav på juridisk åtskillnad för nätinnehavarna som ställs i elmarknadsdirektivet. I förslaget utnyttjas dock möjligheten att avvika från särredovisningsskyldigheten för distributionsnät när det gäller små företag. Som tröskelvärde för undantag från den juridiska särredovisningsskyldigheten föreslås en energivolyms på minst 200 gigawattimmar som överförs i ett lågspänningsnät per kalenderår. Det föreslagna tröskelvärdet är lägre än den övre gräns på 100 000 kunder som anges i direktivet, eftersom de minsta företag som omfattas av skyldigheten har åtminstone ca 18 000 kunder.

I 2 mom. föreslås en definition av vad som avses med bestämmanderätt i bestämmelserna om juridiskt åtskild elnätverksamhet. Med hjälp av begreppet bestämmanderätt fastställs de nätinnehavare som omfattas av skyldigheterna beträffande juridisk åtskillnad. Avsikten är att rikta tillämpningen av bestämmelserna till s.k. vertikalt integrerade elverksföretag. Med vertikalt integrerat företag avses i detta sammanhang i enlighet med artikel 2.21 i elmarknadsdirektivet ett företag eller en grupp av företag vilkas inbördes relationer definieras i artikel 3.3 i rådets förordning (EEG) nr 4064/89 av den 21 december 1989 om kontroll av företagskoncentrationer och där det berörda företaget eller den berör-

da företagsgruppen utövar åtminstone elnätverksamhet och bedriver åtminstone elproduktion eller elförsäljning. Med bestämmanderätt avses i detta sammanhang rättigheter, avtal och andra medel som separat eller tillsammans med hänsyn till de faktiska och juridiska omständigheterna i saken ger parten möjlighet att utöva avgörande inflytande i företaget och dess organ. I de mest karakteristiska fallen baserar bestämmanderätten sig på äganderätt eller nyttjanderätt till företagets alla eller vissa tillgångar. Exempelvis förhållandet moderbolag-dotterbolag i en koncern innebär att bestämmanderätt enligt bestämmelsen föreligger. En kommun har motsvarande bestämmanderätt på grundval av äganderätt när det gäller dess affärsverk eller aktiebolag som kommunen äger. Bestämmanderätten kan också basera sig på andra rättigheter och avtal enligt vilka en part får avgörande inflytande i företagsorganens sammansättning, omröstningar eller beslut.

I 3 mom. anges den övergångsperiod inom vilken ett företag som överskridit tröskelvärdet skall verkställa de ändringar av företagsstrukturen som hänför sig till juridiskt åtskild nätverksamhet. För att säkerställa en tillräcklig tid för genomförandet föreslås en övergångsperiod på två år.

34 b §. *En juridiskt åtskild nätinnehavares rätt att bedriva eltillförsel och elförsäljning.* I paragrafen nämns de fall där en nätinnehavare med juridiskt åtskild elnätverksamhet skall ha rätt att bedriva eltillförsel och elförsäljning. Eltillförsel och elförsäljning skall tillåtas för att skaffa förlustenergi för elnätet, sköta uppgifter som omfattas av systemansvaret, kontrollera överföringsbegränsningarna, använda flyttbara reservkraftsaggregat för byggande, drift och underhåll av nätet och till nätet sälja el som producerats med dessa, för att skaffa el för eget bruk samt i sådana situationer där minutförsäljarens leverans har avbrutits av en orsak som beror på försäljaren. I de aktuella situationerna är det inte egentligen fråga om näringsverksamhet som gäller eltillförsel och elförsäljning.

34 c §. *Operativa krav på åtskilljande.* I paragrafen anges de tilläggskrav som i elmarknadsdirektivet förutsätts som komplement till den juridiska åtskillnaden och som syftar till att säkra nätinnehavarens oavhängighet.

Tilläggskraven gäller nätinnehavare som överskrider de gränser som anges i paragrafen och som utövar juridiskt åtskild elnätsverksamhet.

Enligt 1 mom. skall den som hör till ledningen för en nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild elnätsverksamhet och som har minst 50 000 kunder inte få vara verkställande direktör för ett företag som svarar för elproduktion eller elförsäljning och inte medlem av styrelsen eller motsvarande organ i ett sådant företag, om samma part har bestämmanderätt hos nätinnehavaren och företaget. I praktiken betyder detta att i vertikalt integrerade företag får inte heller de personer som hör till ledningen för ett företag som svarar för elproduktion och elförsäljning höra till ledningen för en nätinnehavare. Med den som hör till ledningen för en nätinnehavare avses i detta sammanhang företagets verkställande direktör samt en medlem av styrelsen eller ett motsvarande organ. Med vertikalt integrerade företag avses företag enligt definitionen i 34 a §. Förbudet i bestämmelsen gäller inte bara sådana bolag inom en koncern som bedriver elproduktion eller elförsäljning utan också moderbolaget för ett sådant koncernbolag. Förbudet gäller också övriga företag i vilka samma part har bestämmanderätt, även om det inte råder något koncernförhållande mellan dem. En person som hör till ledningen för ett kommunalt ägt affärsverk som utövar nätverksamhet får således inte vara verkställande direktör för eller styrelsemedlem i ett företag som ägs av samma kommun och som utövar annan elfärsverksamhet. Förbudet gäller däremot inte deltagande i förvaltningen av ett annat företag som utövar nätverksamhet eller verksamhet som i väsentlig grad ansluter sig till nätverksamhet, t.ex. en eventuell balansenhet för den systemansvariga.

I 2 mom. bemyndigas handels- och industriministeriet att vid behov genom förordning utfärda närmare bestämmelser om operativa krav på åtskiljande, vilka gäller nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild elnätsverksamhet och som har minst 100 000 kunder. De aktuella sammanslutningarna skall också uppfylla kravet på åtskiljande av verksamheterna enligt 1 mom. De operativa kraven på åtskiljande enligt 2 mom. motsvarar

kraven i elmarknadsdirektivet. Bemyndigandet att utfärda förordning kan för det första gälla beslut om anställningsförmåner för att säkerställa oavhängighet för dem som hör till nätinnehavarens ledning. Anställningsförmåner för dem som hör till ledningen för nätinnehavare med juridiskt åtskild elnätsverksamhet bör inte hänföra sig till verksamheten vid de delar av ett vertikalt integrerat företag som utövar annan elnätsverksamhet. Resultatpremie som är bundet till resultatet för en annan sammanslutning än en sammanslutning som utövar juridiskt åtskild nätverksamhet är ett exempel på en anställningsförmån som kan äventyra oavhängigheten för dem som ansvarar för ledningen av juridiskt åtskild elnätsverksamhet. Genom förordning kan det också föreskrivas att nätinnehavaren skall ha ett program med åtgärder som säkerställer att sammanslutningen på ett icke-diskriminerande sätt uppfyller de allmänna förpliktelser för nätverksamhet och följer de prissättningsprinciper som anges i 3 kap., uppfyller de systemförpliktelser som avses i 4 kap. samt uppfyller sina förpliktelser i anslutning till avräkning av elhandeln. Nätinnehavaren skall också utse en ansvarig person som ansvarar för uppgörandet av programmet och uppföljningen av hur det fullgörs. Den ansvariga personen skall årligen sammanställa en rapport om åtgärderna enligt programmet. Rapporten skall lämnas till elmarknadsmyndigheten och offentliggöras.

Det är inte ändamålsenligt att förpliktelserna enligt paragrafen utsträcks till att gälla alla nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild elnätsverksamhet. När det gäller mindre och medelstora aktörer som omfattas av förpliktelsen i fråga om juridisk åtskillnad står inte de fördelar som nås genom uppfyllandet av förpliktelserna i denna lag i proportion till de åtgärder som uppfyllandet föranleder.

8 kap. **Produktion, import och export av el**

35 §. *Anbudsförfarande för ny elproduktionskapacitet.* I paragrafen föreslås med stöd av artikel 7 i elmarknadsdirektivet bestämmelser om anbudsförfarande som gäller ny elproduktionskapacitet. Det föreslås att den

bestämmelse om bemyndigande i paragrafen skall upphävas enligt vilken bestämmelser om inrättandet av ett tillståndssystem för byggande av kraftverk och för byte av bränsle skall kunna utfärdas genom förordning.

Med stöd av den föreslagna bestämmelsen skall statsrådet i syfte att trygga tillräcklig el-tillförsel kunna besluta om ordnande av offentligt anbudsförfarande för ny elproduktionskapacitet eller åtgärder för styrning av efterfrågan. Beslutet skall få fattas bara om tillgången på el, med beaktande av planerade elproduktionsinrättningar och överföringsförbindelser samt elproduktionsinrättningar och överföringsförbindelser som anläggs och de åtgärder för styrning av efterfrågan som skall vidtas inte räcker till för att svara på efterfrågan på el i Finland och om tillräcklig el-tillförsel inte kan tryggas genom andra åtgärder. Tröskeln för anbudsförfarande är mycket hög. Ett beslut om inledande av anbudsförfarande skall basera sig på en bestående fysisk utveckling av tillgången och efterfrågan på el. Exceptionella kortvariga variationer i vattenkraftssituationen i Norden eller en hög prisnivå för el berättigar inte till att inleda anbudsförfarande. På en öppen elmarknad baserar sig uppbyggandet av ny produktionskapacitet på en marknadsmekanism där marknaden ger behövliga signaler för nya investeringar. Anbudsförfarande är den sista metoden för att garantera eltilförsel i en situation där elmarknaden fungerar dåligt och tillräcklig elproduktionskapacitet inte uppkommer på marknadsvillkor eller genom medverkan av allmänna energipolitiska stödssystem. För anbudsförfarande förutsätts i praktiken ett separat statsunderstöd för det kraftverk som anbudsförandet gäller, eftersom det på den öppna marknaden inte går att garantera en fast kundkrets till vilken de aktuella kraftverkens produktion säljs.

I 2 och 3 mom. anges de myndigheter som ansvarar för ordnandet av anbudsföranden. Beslut om ordnande av anbudsförfarande avgörs vid statsrådets allmänna sammanträde. Handels- och industriministeriet är den myndighet som bereder och verkställer besluten. Ministeriet skall också besluta om godkännande av anbud.

I 4 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket närmare be-

stämmelser om tillvägagångssätten vid anbudsföranden skall utfärdas genom förordning av statsrådet.

36 §. *Anmälan om byggande och urdrifttagande av kraftverk.* I paragrafen föreslås en bestämmelse som behövs för uppföljningen av balansen mellan tillgången och efterfrågan på el och som förpliktar elproducenten att underrätta elmarknadsmyndigheten om byggnadsplanen för och idrifttagandet av ett kraftverk samt om långvarig eller bestående urdrifttagande av ett kraftverk. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om innehållet i anmälningsskyldigheten och om anmälningsförfarandet.

36 a §. *Underhållsstopp vid kraftverk.* I paragrafen föreslås en bestämmelse som förpliktar elproducenten att underrätta elmarknadsmyndigheten om planerade underhållsstopp under tiden den 1 december - 28 februari vid kraftverk med en effekt på minst 100 megavoltampere och separat elproduktion. Med kraftverk avses i detta sammanhang för det första ett enskilt kraftverk som är en självständig helhet trots att det finns flera kraftverk på samma förlägningsplats, om dessa kraftverk inte bildar en i tekniskt hänseende sammanhängande helhet. Ett exempel på detta är kondenskraftverk. Med kraftverk avses dessutom en sammanhängande kraftverks-helhet som i typiska fall drivs som en helhet trots att kraftverket består av flera kraftmaskiner som också kan användas eller kopplas ur separat. I enlighet med detta gäller anmälningsskyldigheten t.ex. vattenkraft där det finns tre stycken turbiner med 40 megavoltampere eller en helhet som bildas av flera kraftverk i samma å och som drivs som en helhet, om det samlade kraftverkets effekt överskrider 100 megavoltampere.

Det föreslås att elmarknadsmyndigheten skall bemyndigas att flytta underhållsstoppet, om det finns grundad anledning att misstänka att tillgången på el inte motsvarar efterfrågan på el vid den tidpunkt som anmälts för underhållsstoppet. Anmälningsskyldigheten och möjligheten att flytta underhållsstoppet gäller inte kombinerad produktion av el och värme, elproduktion i anslutning till industriprocesser eller kraftverk som har en effekt på mindre än 100 megavoltampere och som är av ringa betydelse för effektbalansen på riksnivå.

vå. Anmälningsförfarandet och flyttningsmöjligheten i anslutning till det gäller inte underhållsstopp på grund av akuta behov. I samband med underhållsstopp på grund av ett akut behov kan även andra motiverade underhållsåtgärder vidtas som det är ändamålsenligt att utföra samtidigt som kraftverket också annars är ur drift. Systemet förpliktar inte heller kraftverksinnehavaren att producera el under den aktuella tidsperioden.

Närmare bestämmelser om innehållet i anmälningssskyldigheten och om anmälningsförfarandet skall utfärdas genom förordning av statsrådet.

Elmarknadsmyndigheten skall inte få fatta beslut om flyttning, om en flyttning av underhållsstoppet medför fara på grund av ett tekniskt fel i kraftverket eller äventyrar säkerheten vid drift av kraftverket. Före ett beslut om flyttning skall elmarknadsmyndigheten höra säkerhetsteknikcentralen, som ansvarar för tryckkärls- och elsäkerheten, och, om underhållsstoppet gäller ett kärnkraftverk, strålskyddscentralen, som ansvarar för kärnsäkerheten. Det föreslagna systemet äventyrar inte säkerheten vid kraftverken och utsätter dem inte för skador, eftersom kraftverksinnehavaren vid behov kan tidigarelägga underhållsstoppet så att det inleds före den period som börjar den 1 december. Ett beslut om flyttning skall iakttagas även om det överklagas, om inte besvärmyndigheten förbjuder att beslutet verkställs eller bestämmer att det skall avbrytas. Elmarknadsmyndigheten kan också förena sitt beslut om flyttning med vite.

I 46 § föreslås bestämmelser om hot om straff vid försummelse av den föreskrivna anmälningssskyldigheten samt brott mot ett beslut om flyttning av underhållsstoppet.

37 §. *Anmälningssskyldighet i fråga om elimport och elexport.* Det föreslås att bestämmelsen om bemyndigande skall ändras i enlighet med 80 § 1 mom. i grundlagen så att innehållet i anmälningssskyldigheten skall anges genom förordning av handels- och industriministeriet i stället för genom föreskrifter av ministeriet.

9 kap. Ledning och tillsyn

38 §. *Tillsynsmyndigheter och deras uppgifter.* I paragrafen bestäms om de myndigheter som övervakar lagen och om behörighetsfördelningen mellan dem. Energimarknadsverket är den huvudsakliga tillsynsmyndigheten, elmarknadsmyndigheten. Myndigheten övervakar också efterlevnaden av CBT-förordningen. Till uppgifterna hör dessutom att övervaka överföringen av el i gränsöverskridande elledningar. Som en ny uppgift för myndigheten föreslås i enlighet med elmarknadsdirektivet att den skall följa utvecklingen av balansen mellan tillgång och efterfrågan på el i Finland. I anslutning till denna uppgift föreslås att tillsynen över lagens bestämmelser om elproduktion överförs från handels- och industriministeriet till Energimarknadsverket.

Den allmänna ledningen och uppföljningen av verkställigheten av lagen ankommer på handels- och industriministeriet. Ministeriet skall också övervaka byggandet av elledningar som överskrider landets gränser samt elimporten och elexporten till den del det är fråga om energihandel. Det föreslås att tillsynsbehörigheterna i fråga om ändring av det bränsle som används vid kraftverket upphävs samtidigt som bestämmelserna om ändring av bränsle i 35 § upphävs.

Enligt 3 mom. skall Energimarknadsverket årligen offentliggöra rapporter om tillsynen och utvecklingen av balansen mellan tillgång och efterfrågan på el. I rapporterna granskas sådant som förutsätts i elmarknadsdirektivet. I rapporterna kan Energimarknadsverket också granska andra frågor i anslutning till denna. Rapporterna skall tillställas EU:s institutioner så som förutsätts i direktivet.

38 a §. *Villkor och metoder fastställda av elmarknadsmyndigheten.* I paragrafen föreslås utifrån artikel 23.2 i elmarknadsdirektivet bestämmelser om Energimarknadsverkets förhandsbehörighet när det gäller att uppställa villkor för nätinnehavaren och den stamnätsinnehavaren som påförts systemansvar samt fastställa metoderna för prissättningen av tjänsterna. Behörighet som utövas på förhand föreligger i fråga om nätinnehavares och systemansvarigas verksamhet i de fall som anges i 1 mom. Behörighet på förhand i fråga om tjänster som omfattas av systemansvar stöds också av grundlagsutskottets

ståndpunkt i fråga om systemansvar i utlåtandet GrUU 4/2000. I övriga fall grundar sig tillsynsmyndigheternas behörighet på bestämmelserna i 38 c och 39 § och är till sin natur behörighet som utövas i efterhand. Behörighet som utövas på förhand innebär att en nätinnehavare eller stamhåtsinnehavare som påförts systemansvar inte får införa sådana villkor för tjänster och prissättningsmetoder avseende dessa som omfattas av denna behörighet innan Energimarknadsverket har meddelat beslut om fastställande av dem. När myndigheten meddelar beslut om fastställande är den inte bunden av nätinnehavarens villkor eller metoder, utan den skall ha rätt att avvika från nätinnehavarens förslag på det sätt som förutsätts i artikel 23.4 i elmarknadsdirektivet. Ett beslut om fastställande är till sin natur ett förvaltningsbeslut som gäller en enda verksamhetsutövare och som verksamhetsutövaren har rätt att söka ändring i. Genom ett och samma beslut kan vid behov ställas villkor även för flera verksamhetsutövare.

Villkor och metoder som skall fastställas på förhand är enligt det nya 1 mom. 1) metoderna för bestämmande av avkastningen av nätinnehavarens nätverksamhet och för de avgifter som skall tas ut för överföringstjänsten, 2) villkoren för nätinnehavarens överföringstjänst, 3) villkoren för nätinnehavarens anslutningstjänst och metoderna för bestämmande av de avgifter som tas ut för anslutningen samt 4) villkoren för de tjänster som omfattas av systemansvar och metoderna för bestämmande av avgifterna för tjänsterna.

Enligt 2 mom. anger 3, 4 och 6 a kap. i elmarknadslagen samt de materiellrättsliga bestämmelserna i CBT-förordningen ramarna för Energimarknadsverkets beslut om fastställande. Myndighetens beslut skall basera sig på dessa bestämmelser samt på de riktlinjer som Europeiska kommissionen enligt artikel 8 i CBT-förordningen fastställt med hjälp av regleringskommittén. I ett beslut om fastställande kan föreskrivas om sådana oständigheter som anges i 1-5 punkten.

I beslutet om fastställande anges hur olika kapitalposter skall beaktas när det kapital fastställs som är bundet till nätverksamhet och som ligger till grund för prissättningen. För vissa kapitalposters såsom elnätets del

skall dessutom fastställas de värderingsprinciper och värderingsmetoder som ligger till grund för prissättningen. På grund av den tidigare skattebundenheten beskriver elnätets bokföringsvärden inte det faktiska kapital som bundits vid dem. Det finns också betydande skillnader mellan olika nätinnehavare, vilket beror på deras olikartade företagshistoria. I syfte att trygga likabehandling av nätinnehavarna skall därför enhetliga beräkningsmetoder tillämpas i besluten om fastställande. Däremot skall de egentliga kapitalposter som tillämpas i prissättningen inte fastställas i beslutet på förhand, utan de kan variera årligen enligt variationen i nätinnehavarens tillgångar.

I beslutet fastställs även den metod enligt vilken en skälig avkastningsprocent bestäms för det kapital som är bundet i nätverksamheten. För att förbättra prognosmöjligheterna skall metoden för bestämning av avkastningsprocenten utformas så att avkastningsprocenten för följande år kan beräknas i förväg. Att bestämma en skälig avkastningsprocent inkluderar också en bedömning av risknivån. Vid bedömning av risknivån kan de eventuellt varierande förhållandena i olika typer av företag beaktas. Avkastningsprocenterna kan då variera enligt företagstyp.

I beslutet om fastställande anges dessutom de principer som skall tillämpas på rättelse av resultaträkningen och balansräkningen för nätverksamheten. I principerna anges metoderna för hur det kapital som är bundet i nätverksamheten indelas i eget och främmande kapital, hur avskrivningarna av elnätet och övriga anläggningstillgångar behandlas när nättjänsterna prissätts och när skäligheten hos nättjänstpriserna bedöms.

I beslutet fastställs för varje ny tillsynsperiod för alla nätinnehavare ett effektiviseringsmål som också kan inkludera ett allmänt effektiviseringsmål på branschnivå som beaktar en avkastningsökning. Likaså fastställs också metoderna för uppföljning av hur effektiviseringsmålet uppnås och hur uppnåendet av effektiviseringsmålet kan beaktas vid prissättningen av nättjänster. Effektiviseringsmålet bör sporra alla nätinnehavare till effektiv verksamhet och förbättrad effektivitet. Uppställandet av ett effektiviseringsmål förutsätter att nätinnehavarens nuvarande effektive-

ringspotential bedöms med hjälp av effektivitetsmätning och att tillväxtpotentialerna för branschens produktivitet fastställs. I beslutet om fastställande skall den effektiviseringspotential som med hjälp av effektivitetsmätning bedömts för varje nätinnehavare och den allmänna tillväxtpotentialen för branschens produktivitet omvandlas till effektiviseringsmål för varje nätinnehavare under tillsynsperioden. När effektiviseringsmålet fastställs skall vid sidan om den uppmätta effektiviseringspotentialen hänsyn tas också till nätinnehavarens faktiska möjlighet att effektivisera verksamheten under tillsynsperioden. Effektiviseringsmålet bör fastställas så att det inte styr nätinnehavarens verksamhet på ett sätt som äventyrar eller veransäkerheten eller säkerställandet av leverans av el av tillräckligt hög kvalitet.

I beslutet om fastställande skall också kunna fastställas metoden för bestämmande av nätinnehavarens prissättningsstruktur, om en sådan metod behövs för genomförande av tillträde till nätet eller verkställigheten av en internationell förpliktelse som är bindande för Finland, eller om metoden hänför sig till prissättning av tjänster som omfattas av systemansvar. För tillträde till nätet kan i beslutet om fastställande bestämmas i fråga om nätinnehavarens prissättningsstruktur t.ex. att det kan föreskrivas att villkor som begränsar konkurrensen inom elhandeln kan avskaffas. I beslutet om fastställande kan dock inte anges några accentueringar mellan olika pris-komponenter, om accentueringen baserar sig på andra än de grunder som nämns i 5 punkten.

I 3 mom. föreskrivs om giltighetstiderna för beslut om fastställande. Ett beslut om de metoder som nämns i 1 punkten i momentet skall tillämpas under en tillsynsperiod på fyra år. Innan en ny tillsynsperiod börjar skall Energimarknadsverket bereda ett nytt utkast till ett beslut om fastställande, i vilket de metoder som anges i beslutet vid behov har utvecklats utifrån erfarenheterna av tillsynen. Energimarknadsverket skall göra utkastet tillgängligt för tillräckligt offentlig diskussion innan nya beslut om fastställande avseende nästa tillsynsperiod meddelas. Ett beslut om fastställande som gäller en ny aktör skall gälla bara till utgången av en pågående tillsyns-

period, för att samma principer som tillämpas på de andra aktörerna skall kunna tillämpas även på den nya aktören. Andra beslut om fastställande än sådana som avses i 1 mom. 1 punkten skall i regel gälla tills vidare. Exempelvis systemansvariga stamnätsinnehavare har tillämpat en treårig avtalsperiod i villkoren för sina tjänster. Det är fortfarande möjligt att tillämpa ett sådant förfarande till den del det inte är fråga om ett villkor på vilket skall tillämpas en tillsynsperiod om fyra år enligt 1 punkten.

38 b §. *Ändring av elmarknadsmyndighetens beslut om fastställande.* I paragrafen finns bestämmelser om när de beslut om fastställande som elmarknadsmyndigheten meddelat på förhand kan ändras. Ett beslut om fastställande tillmäts som förvaltningsbeslut rättskraftsverkan utifrån vilken den myndighet som meddelat beslutet inte längre kan ta upp ett ärende som avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut, om den inte kan hänvisa till en uttrycklig bestämmelse om behörighet som berättigar till ett sådant ingripande. I artikel 23.4 i elmarknadsdirektivet förutsätts i sin tur att elmarknadsmyndigheten skall ha rätt att kräva ändringar i villkoren för nättjänster.

Ett beslut om fastställande kan ändras genom ett nytt beslut för det första i det fall att den verksamhetsutövare som är föremål för beslutet tar initiativ till en ändring av beslutet. Eftersom andra beslut om fastställande än de som grundar sig på en tillsynsperiod i regel gäller tills vidare, finns det då och då behov av att ändra beslut. När den verksamhetsutövare som är föremål för ett beslut är den som initierar frågan är det inte nödvändigt att begränsa de grunder på vilka beslutet kan ändras. Den myndighet som fattar beslut om fastställande är i vilket fall som helst skyldig att sörja för att också det nya beslutet om fastställande uppfyller kraven i bestämmelserna.

Utöver den verksamhetsutövare som är föremål för beslutet kan elmarknadsmyndigheten själv föreslå att ett beslut skall ändras. Initiativet kan också då härröra från en begäran om utredning som en kund till verksamhetsutövaren lämnat till elmarknadsmyndigheten. Ett beslut om fastställande kan ändras på elmarknadsmyndighetens initiativ i de fall

som nämns i bestämmelsen. Om behovet att ändra ett beslut om fastställande grundar sig på ett fel som elmarknadsmyndigheten begått eller en ny utredning som färdigställts efter att beslutet meddelades, tillämpas de allmänna bestämmelserna i förvaltningslagen (434/2003) och förvaltningsprocesslagen (586/1996).

38 c §. *Elmarknadsmyndighetens beslut efter tillsynsperioden*. I paragrafen föreskrivs om det beslut som elmarknadsmyndigheten skall meddela vid utgången av en tillsynsperiod och i vilket det bedöms om den prissättning som en nätinnehavare tillämpat under tillsynsperioden i sin helhet har stämt överens med bestämmelserna och med det beslut om fastställande som avses i 38 a § 1 mom. 1 punkten. Nätpriissetningen skall under hela tillsynsperioden uppfylla kraven i dessa, men under enskilda år kan det finnas avvikelser. En granskning som grundar sig på hela tillsynsperioden ger nätinnehavaren långsiktiga planerings- och verksamhetsmöjligheter bl.a. i fråga om investeringar samt gör det lättare att i verksamheten beakta t.ex. årliga skillnader på grund av verkningarna av variationer i vädret.

Elmarknadsmyndigheten bemyndigas att bestämma nätinnehavarnas avkastning av nätverksamheten under tillsynsperioden samt bedöma om denna avkastning stämmer överens med bestämmelserna och det beslut om fastställande som meddelats för tillsynsperioden. Elmarknadsmyndigheten bemyndigas att under en tillsynsperiod genom beslut förplikta en nätinnehavare att under nästa tillsynsperiod sänka sina avgifter för överföringstjänster med det belopp med vilket nätverksamhetens avkastning under den tillsynsperiod som utgått har överstigit beloppet av en skälig avkastning. En utjämning genomförs som en allmän utjämning till kunderna via denna prissättning. Det är ändamålsenligt att ge nätinnehavaren en möjlighet att under följande tillsynsperiod jämna ut en avkastning som har understigit en skälig avkastning, eftersom en del nätin-

nehavare för säkerhets skull annars kontinuerligt skulle prissätta sin överföringstjänst så att avgiften ligger över den godtagbara nivån i syfte att undvika att avkastningsmålet av en slumpartad eller oförutsägbar orsak inte uppnås. Perioden för utjämning av en avkastning som understiger en skälig avkastning begränsas till nästa tillsynsperiod. Efter det kan avkastningen inte längre utjämnas. För att undvika att en ändring i en ägares avkastningskrav eller byte av nätinnehavare skall leda till att belopp som understiger en skälig avkastning tas ut i efterskott under en lång tid är det ändamålsenligt att begränsa utjämningsperiodens längd. För att förhindra en betydande överprissättning skall nätinnehavaren i samband med återbäring betala ränta på det belopp som betalas tillbaka till kunden, om nätverksamhetens avkastning under tillsynsperioden överstigit en skälig avkastning med minst 5 procent. Räntan på det belopp som skall sänkas beräknas som årlig ränta på hela det belopp som skall sänkas för den tillsynsperiod som utgått enligt genomsnittsräntan på eget kapital som fastställs genom beslut.

Enligt 2 mom. kan elmarknadsmyndigheten av särskilda skäl förlänga den utjämningsperiod som avses i 1 mom. Med ett sådant särskilt skäl som berättigar till förlängning av utjämningsperioden avses t.ex. att elmarknadsmyndighetens beslut enligt denna paragraf på grund av ändringssökande förändrats betydligt under utjämningsperioden. Att genomföra en utjämning under den återstående utjämningsperioden kan i ett sådant fall leda till oändamålsenligt stora förändringar i avgifterna för överföringstjänsterna för både nätinnehavarna och deras kunder.

38 d §. *Överlåtelse av elnätsaffärsverksamhet och nätinnehavarnas fusionering under en tillsynsperiod*. I paragrafen bestäms om förlängning av tillsynsperioden och överföring av ansvar när en nätinnehavare överlåter elnätsverksamheten till en ny verksamhetsutövare eller när en nätinnehavare fusioneras med en annan. Bestämmelsen innehåller en allmän princip om överlåtelse av nätverksamheten enligt vilken beslutet om fastställande inklusive de skyldigheter och rättigheter som är förknippade med det och som gäller den nätverksamhet som skall överlåtas eller överföras skall tillämpas också på den

mottagande verksamhetsutövaren för den återstående tillsynsperioden. Mottagaren eller den övertagande nätinnehavaren ansvarar för återbäring av avgifter för överföringstjänster till överlåtarens eller den fusionerande nätinnehavarens kunder enligt 38 c § också till den del återbäringen hänför sig till den tillsynsperiod som föregick överlåtandet eller fusioneringen. Mottagaren eller den övertagande sammanslutningen får på motsvarande sätt dra fördel av rätten att höja avgifterna för överföringstjänsterna enligt 38 c § också till den del denna rätt hänför sig till överlåtarens eller den fusionerande nätinnehavarens närverksamhet under den del av tillsynsperioden som föregick överlåtandet eller fusioneringen. Till denna del motsvarar bestämmelsen principen om överföring av tillgångar och skulder i lagstiftningen om fusion mellan sammanslutningar.

I händelse av att det uppstår oklarhet om omfattningen av det ansvar som överförs föreslås i 2 mom. en bestämmelse enligt vilken elmarknadsmyndigheten på begäran skall meddela överlåtaren och mottagaren ett särskilt beslut som fastställer omfattningen av det ansvar som överförs vid överlåtelsestidpunkten. Överlåtaren och mottagaren skall ha rätt att söka ändring i beslutet.

39 §. *Tillsynsmyndigheternas befogenheter i tillsynsärenden.* I paragrafen föreskrivs om behörighet att utöva tillsyn i efterhand för elmarknadsmyndigheten och handels- och industriministeriet, som är tillsynsmyndigheter. Myndigheternas behörighet gäller tillsyn i efterhand, om det inte särskilt bestäms någon annanstans i lag att behörigheten gäller tillsyn på förhand. Elmarknadsmyndighetens behörighet att utöva tillsyn i efterhand omfattar bl.a. de övervaknings- och uppföljningsuppgifter som nämns i artikel 23.1 i elmarknadsdirektivet och som ankommer på elmarknadsmyndigheten. Bestämmelser om elmarknadsmyndighetens behörighet att utöva tillsyn på förhand föreslås i 38 a §.

Det föreslås att 1 mom. kompletteras med en bestämmelse om behörighet att utöva tillsyn i efterhand enligt CBT-förordningen. Enligt bestämmelsen skall också behörigheten för elmarknadsmyndigheten, som är tillsynsmyndighet vid tillsyn över CBT-förordningen, ha karaktär av tillsyn i efter-

hand till den del det inte är fråga om behörighet enligt 38 a §.

Det föreslås dessutom att 1 mom. skall ändras så att tillsynsmyndigheten i sitt beslut kan fastställa de uttryckliga åtgärder genom vilka den som omfattas av tillsyn i fall av överträdelse av bestämmelserna förpliktas att rätta sitt fel eller sin försummelse. Artikel 23.4 i elmarknadsdirektivet förutsätter att bestämmelsen kompletteras till denna del. Tillsynsmyndigheten bemyndigas dessutom att bestämma att avgifter som tagits ut hos enskilda kunder och som konstaterats strida mot elmarknadslagen skall återbäras. Den behörighet som föreslås för elmarknadsmyndigheten gäller till denna del de fall där elmarknadsmyndigheten uttryckligen konstaterat att en nätinnehavare har förfarit i strid med de bestämmelser som skall övervakas. Behörigheten omfattar däremot inte avtalstvister mellan en nätinnehavare och dennes kund, eftersom dessa frågor avgörs av allmänna domstolar. På motsvarande sätt faller också fastställande av skadeståndsskyldighet enligt 44 § inom de allmänna domstolarnas behörighet. Den föreslagna ändringen baserar sig till denna del på uttalandet i riksdagens svar RSv 303/2002 rd. Återbäringen gäller andra återbärningar än sådana som avses i 38 c § och som grundar sig på en tillsynsperiod. Enligt rättspraxis har Energimarknadsverket, som är elmarknadsmyndighet, i dagens läge inte behörighet att bestämma på vilket uttryckligt sätt ett förfarande som konstaterats strida mot bestämmelserna skall rättas eller bestämma att avgifter som tagits ut i strid med bestämmelserna skall återbäras.

Enligt 2 mom. kan tillsynsmyndigheten förena sitt förpliktande beslut med vite. Det föreslås att bestämmelsen kompletteras så att också beslut som meddelats med stöd av 38 a–38 c § kan förenas med vite vid behov. Elmarknadsmyndigheten kan därmed vid behov också förena sitt beslut om fastställande med vite.

I 3 mom. föreslås en förtydligande bestämmelse genom vilken hänvisas till 42 kap. 5 § avseende utlämnande av uppgifter till tillsynsmyndigheterna och till den bestämmelse om vitesförfarande som den innehåller.

39 a §. *Särskilda bestämmelser om hur elmarknadsmyndigheten skall handlägga en*

begäran om utredning. I paragrafen föreskrivs om de krav på behandlingstider som förutsätts i artikel 23.5 och som elmarknadsmyndigheten skall iaktta vid behandlingen av framställningar om utredning som gäller nätinnehavare. Enligt bestämmelsen skall elmarknadsmyndigheten behandla en begäran om utredning som gäller nätinnehavare inom två månader från mottagandet av begäran. Elmarknadsmyndigheten kan förlänga tidsfristen för behandlingen, om begäran om utredning gäller avgifter för anslutning av ett kraftverk på mer än 40 megavoltampere eller om behandlingen av en begäran om utredning förutsätter att ytterligare uppgifter inhämtas. I det senare fallet kan fristen förlängas med högst två månader, varefter fristen ytterligare kan förlängas om den som begärt en utredning samtycker till detta.

Det beräknas att beslut om fastställande enligt 38 a § kommer att minska antalet framställningar om utredning av nätinnehavare som lämnas in till Energimarknadsverket. Kravet på behandlingstid i direktivet leder till att det i praktiken inte är möjligt att ordna med en tillräckligt effektiv och trovärdig näövervakning utan att delvis övergå till att utöva tillsyn på förhand.

40 §. *Hindrande av byggande av elnät utan tillstånd.* Till paragrafen fogas en rubrik som beskriver innehållet.

Det föreslås att bestämmelsen i 2 mom. om avbrytande av byggandet av ett kraftverk utan tillstånd och förbud att använda det skall upphävas. Bestämmelsen hänför sig till upphävandet av de bestämmelser i elmarknadslagen som gäller tillstånd att bygga kraftverk.

41 §. *Lagens förhållande till konkurrens-lagstiftningen.* Till paragrafen fogas en rubrik som beskriver innehållet.

På grundval av artikel 23.8 i elmarknadsdirektivet föreslås i 2 mom. en bestämmelse som förpliktar till att avfatta berättelser om tillämpningen av lagen om konkurrensbegränsningar på elmarknaden. Det föreslås att berättelsen skall avfattas av Konkurrensverket.

42 §. *Lämnande av uppgifter till myndigheter.* De ändringar som föreslås i paragrafen preciserar bestämmelserna om lämnande av uppgifter till tillsynsmyndigheterna och kompletterar paragrafen med de bestämmel-

ser som den nya tillsynsmodellen förutsätter.

Det föreslås att den bestämmelse stryks i 1 mom. som gäller ministeriets möjlighet att föreskriva att statistisk information och övrig information skall ges en annan sammanslutning än myndigheten. Någon sådan föreskrift har inte meddelats under lagens giltighetstid. Ändringen gör det möjligt att upphäva bestämmelsen om försvarsförvaltningens skyldighet att lämna information i 9 § i elmarknadsförordningen, vilken annars borde tas in i lag. Dessutom föreslås att bestämmelsen preciseras i fråga om innehållet i anmälningsskyldigheten så att det av bestämmelsen tydligt framgår att de som övervakas är skyldiga att lämna ministeriet och elmarknadsmyndigheten de uppgifter som behövs för skötseln av tillsynsuppgifterna. Den föreslagna preciseringen av momentet motsvarar nuvarande praxis för tillämpning av lagen.

Det föreslås att bestämmelsen om elmarknadsmyndighetens granskningsbefogenheter i 2 mom. ändras så att befogenheterna utöver det som angetts tidigare också gäller övervakning av att det beslut om fastställande som elmarknadsmyndigheten meddelat med stöd av sin behörighet att utöva tillsyn på förhand iakttas.

Det föreslås att ett nytt 3 mom. fogas till paragrafen. I momentet bestäms om påföljder vid försummelse av de många skyldigheterna att lämna information som föreskrivs i elmarknadslagen. Innehållet i den nya bestämmelsen stämmer överens med gällande 39 §, som för närvarande tillämpas på motsvarande fall. Det behövs särskilda bestämmelser om skyldigheterna att lämna uppgifter, eftersom det föreslås att sökande av ändring i de tillsynsbeslut som elmarknadsmyndigheten meddelat med stöd av 39 § skall styras till marknadsdomstolen. Detta är dock inte ett ändamålsenligt förfarande när det gäller förvaltningsbeslut om verkställighet av skyldigheten att lämna uppgifter.

43 §. *Avgifter som tas ut för myndigheters prestationer.* Till paragrafen fogas en rubrik som beskriver innehållet.

10 kap. Skadestånd och straff

44 §. *Skadeståndsskyldighet.* Genom lag

444/2003, som trädde i kraft den 1 september 2003, fogades ett nytt 2 mom. till 10 § och ändrades paragrafernas ordningsföljd i 6 a kap. så att 27 h § blev 27 i §. Skadeståndsbestämmelsen i 44 § ändrades dock inte i enlighet med den ändrade numreringen, vilket innebär att paragrafen innehåller en delvis felaktig hänvisningsbestämmelse. Det föreslås att den felaktiga hänvisningen ändras i enlighet med den nya paragrafnumreringen enligt 444/2003. Ändringen ändrar inte innehållet jämfört med innehållet före ikraftträdandet av 444/2003. I enlighet med den tidigare ikraftträdandebestämmelsen tillämpas bestämmelsen också på elavtal som ingåtts före lagens ikraftträdande.

45 §. *Olovligt utövande av elnätsverksamhet.* Det föreslås att hotet om fängelsestraff stryks i straffbestämmelsen om olovligt utövande av elnätsverksamhet, eftersom det enligt centraliseringsprincipen i anslutning till revideringen av strafflagen gäller att straffbestämmelser som innehåller hot om fängelsestraff bör tas in i strafflagen. Samtidigt stryks hotet om straff i anslutning till verksamhet i strid med tillståndsvillkoren.

46 §. *Straffbar drift av kraftverk.* Det föreslås att paragrafen kompletteras med en straffbestämmelse som gäller anmälningskyldighet enligt 36 a § i fråga om planerade underhållsstopp vid kraftverk samt flyttning av underhållsstopp. Dessutom föreslås att straffbestämmelsen gällande det system för tillstånd att bygga kraftverk som föreslås bli upphävt i 35 § skall slopas.

Det föreslås bötesstraff för straffbar drift av kraftverk. Den som försummar skyldigheten att anmäla ett planerat underhållsstopp vid kraftverket enligt 36 a § 1 mom. och som därefter genomför ett underhållsstopp som omfattas av anmälningskyldigheten gör sig skyldig till straffbar drift av kraftverket. Motsvarande hot om straff gäller också för den som bryter mot elmarknadsmyndighetens beslut om förflyttning av underhållsstoppet.

47 §. *Brott mot sekretess i fråga om systemförpliktelser.* För brott mot sekretess enligt 16 e § föreskrivs straff i enlighet med 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen. På brott mot sekretess som avses i lagen skall, beroende på hur allvarlig gärningen är, tillämpas straffbestämmelsen om sekretessbrott eller

sekretessförseelse.

Enligt 35 § 1 mom. i offentlighetslagen skall till straff för brott mot skyldigheten att iaktta handlingssekretess dömas enligt 40 kap. 5 § i strafflagen, om gärningen inte är straffbar enligt 38 kap. 1 eller 2 § eller om strängare straff för gärningen inte föreskrivs någon annanstans i lag. Bestämmelserna i 40 kap. i strafflagen gäller tjänstebrott och brott som begås av anställda i en offentlig sammanslutning. I kapitlets 5 § bestäms om brott mot tjänstehemlighet och brott mot tjänstehemlighet av oaktsamhet. För brott mot tjänstehemlighet kan dömas till böter eller fängelse i högst två år. En tjänsteman kan även dömas till avsättning, om brottet visar att han eller hon är uppenbart olämplig för sitt uppdrag. För brott mot tjänstehemlighet av oaktsamhet kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Bestämmelserna i 38 kap. i strafflagen gäller informations- och kommunikationsbrott. I 1 § i kapitlet bestäms om sekretessbrott och i 2 § om sekretessförseelse. För sekretessbrott kan gärningsmannen dömas till böter eller fängelse i högst ett år. För sekretessförseelse kan gärningsmannen dömas till böter. Sådana nätinnehavare och balansansvariga som avses i 4 kap. i elmarknadslagen är förutom företag i privat ägo, vilka är verksamma i bolags- eller andelslagsform, också kommunala och statliga affärsverk. Också en offentlig sammanslutning kan vara systemansvarig. Det finns dock inget behov av ett strängare hot om straff för personer som är anställda i offentliga sammanslutningar än det som gäller personer som är anställda hos privatföretag, eftersom de uppgifter som enligt elmarknadslagen skall omfattas av sekretess är gemensamma för alla aktörer i branschen oavsett deras juridiska ställning och eftersom uppgifterna egentligen inte är förenade med utövande av offentlig makt. Till följd av detta skall samma straffbestämmelse tillämpas på alla personer som omfattas av sekretessen, oavsett om de är anställda hos en offentlig eller privat sammanslutning.

11 kap. Särskilda stadganden

48 §. *Kommunens rätt att utöva elaffärsverksamhet utanför kommunens område.* Till

paragrafen fogas en rubrik som beskriver innehållet.

50 §. *Handräckning.* Till paragrafen fogas en rubrik som beskriver innehållet.

51 §. *Ändringssökande.* Paragrafen innehåller ett förslag till nya bestämmelser om sökande av ändring. Det föreslås en tvåstegsmodell för sökande av ändring i elmarknadsmyndighetens beslut.

I 1 mom. bestäms om sökande av ändring till den del besvär avseende Energimarknadsverkets beslut i enlighet med huvudregeln i förvaltningsprocesslagen skall styras till de regionala förvaltningsdomstolarna. Hit hör andra ärenden än de som särskilt nämns i 2 mom. Till de viktigaste grupper av ärenden som avses i momentet hör beslut i tillståndsärenden samt beslut som gäller fullgörandet av skyldigheterna att lämna uppgifter.

I 2 mom. bestäms om de ärenden i vilka sökande av ändring skall styras till marknadsdomstolen. Hit hör de beslut om fastställande som gäller ekonomisk reglering och som omfattas av behörighet att utöva tillsyn på förhand enligt 38 a-38 b § samt de beslut om marknadstillsyn som omfattas av behörighet att utöva tillsyn i efterhand enligt 38 c-38 d och 39 §. På behandlingen av besvär vid marknadsdomstolen tillämpas förvaltningsprocesslagen, vilket är brukligt i fråga om konkurrensrättsliga ärenden. Beträffande offentligheten för behandlingen och handlingarna föreskrivs särskilt i marknadsdomstolslagen (1527/2001).

I 3 mom. föreskrivs om sökande av ändring i de beslut som handels- och industriministeriet och första instansens fullföljdsdomstolar meddelat. Elmarknadsmyndigheten skall ha rätt att söka ändring i ett beslut av en fullföljdsdomstol genom vilket domstolen har upphävt eller ändrat elmarknadsmyndighetens beslut.

52 §. *Specialbestämmelser om verkställbarheten av elmarknadsmyndighetens beslut.* Det föreslås att bestämmelsen om förfarandet i anslutning till genomförandet av rådets direktiv om transitering av elektricitet genom kraftledningsnät (90/547/EEG) skall upphävas. Det är nödvändigt att upphäva bestämmelsen, eftersom det nämnda direktivet har upphävts genom elmarknadsdirektivet den 1 juli 2004.

I den nya bestämmelsen i paragrafen utfärdas specialbestämmelser om verkställbarheten för elmarknadsmyndighetens beslut. I enlighet med artikel 23.5-6 i elmarknadsdirektivet skall de beslut om fastställande och övervakning som elmarknadsmyndigheten meddelat med stöd av 38 a-38 d och 39 § i regel få verkställas även om de överklagas. Ett beslut enligt det nya 39 § 1 mom. som gäller återbäring till en enskild kund av avgifter som tagits ut på felaktiga grunder eller ett beslut som gäller utdömmande av vite får dock inte verkställas innan det har vunnit laga kraft. Fullföljdsdomstolen skall dessutom kunna utfärda bestämmelser om verkställigheten av beslut enligt de allmänna föreskrifterna i förvaltningsprocesslagen. På verkställbarheten av andra beslut av elmarknadsmyndigheten än de som nämns i paragrafen tillämpas de allmänna bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen.

53 §. *Bemyndigande att utfärda förordning.* Paragrafen ändras i enlighet med 80 § 1 mom. i grundlagen så att det preciseras att närmare bestämmelser om verkställigheten av lagen utfärdas genom förordning av statsrådet. I den gällande paragrafen sägs att närmare bestämmelser om verkställigheten av lagen utfärdas genom förordning.

12 kap. **Ikraftträdande och övergångsstadganden**

54 §. I 1 mom. ingår en övergångsbestämmelse enligt vilken närmare bestämmelser om den överföringsskyldighet som nämns i 10 §, den prissättningsprincip som nämns i 15 § och den särredovisning av verksamheterna som avses i 28 § utfärdas genom förordning. Bestämmelsen om ikraftträdandet av dessa förpliktelser finns i 14 § i elmarknadsförordningen. Alla förpliktelser som nämns i övergångsbestämmelsen gäller för närvarande, eftersom den övergångsperiod som angetts genom förordning gick ut den 1 januari 1997. Eftersom de förpliktelser som nämns i övergångsbestämmelsen gäller, föreslås att bestämmelsen upphävs till denna del för att 14 § i elmarknadsförordningen skall kunna upphävas. Upphävandet av bestämmelserna påverkar inte förpliktelsernas giltighet.

tighet.

Av samma orsak föreslås att bestämmelsen i 2 mom. om möjligheten att flytta tidpunkten för ikraftträdandet av särredovisningsskyldigheten skall upphävas.

55 §. *Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.* Till paragrafen fogas en rubrik som beskriver innehållet.

1.2. Marknadsdomstolslagen

1 §. *Marknadsdomstolens behörighet och verksamhetsställe.* Till paragrafen fogas en bestämmelse där det konstateras att marknadsdomstolen är behörig att behandla de ärenden som hör till dess behörighet enligt elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen (508/2000).

5 §. *Behörighetsvillkor för och förordnande av sakkunnigledamöter.* Det föreslås att bestämmelsen i 2 mom. om behörighet för sakkunnigledamöter med uppdraget som b-syssla kompletteras så att även förtrogenhet med elmarknaden godtas som behörighetsvillkor. Behörighetsvillkoren för sakkunnigledamöter som behandlar energimarknadsärenden sammanfaller med behörighetsvillkoren för sakkunnigledamöter som behandlar ärenden som hänför sig till konkurrens- och upphandlingslagstiftningen.

8 §. *Sektioner.* Bestämmelsen om marknadsdomstolens sektioner kompletteras med ärenden som hör till området för energimarknadslagstiftningen. Inom marknadsdomstolens organisation jämföras ärenden som hör till området för energimarknadslagstiftningen med ärenden som hör till området för konkurrens- och upphandlingslagstiftningen.

9 §. *Domförhet.* Bestämmelsen om marknadsdomstolens domförhet kompletteras med en bestämmelse om domförhet i energimarknadsärenden. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar bestämmelsen om domförhet i upphandlingsärenden och marknadsrättsliga ärenden.

15 §. *Behandlingens offentlighet.* Bestämmelsen om offentlighet i marknadsdomstolens behandling kompletteras med en bestämmelse om energimarknadsärenden. Ärenden som hör till denna grupp av ärenden

är ofta förenade med affärshemligheter för de företag som är parter. Det föreslås därför att bestämmelserna om behandlingens offentlighet till denna del jämföras med bestämmelserna om konkurrens- och upphandlingsärendens offentlighet.

2. Närmare bestämmelser

I förslaget ingår en revidering av normgivningsbehörigheten enligt elmarknadslagen. Revideringen innebär att normgivningsbehörigheten överförs från handels- och industriministeriet dels till statsrådet och dels till Energimarknadsverket. Det föreslås att statsrådet skall bemyndigas att utfärda förordningar gällande avräkning av elhandeln och byggande av kraftverk. Till Energimarknadsverket överförs normgivningsrätt i fråga om detaljer och förfaringssätt när det gäller fullgörandet av de anmälningsskyldigheter som föreskrivits för elverksföretag.

Elmarknadsförordningen revideras. När bestämmelsen om befrielse från tillstånd för elnätverksamhet i 1 § i elmarknadsförordningen tas in i elmarknadslagen förutsätts att 1 § i förordningen upphävs. Likaså förutsätts det att 2 § i elmarknadsförordningen upphävs när bestämmelserna om de tekniska, ekonomiska och organisatoriska villkor som den som ansöker om elnätstillstånd skall uppfylla tas in i lagen. När de bestämmelser om avgränsning av tillämpningsområdet för elmarknadslagen som för närvarande finns i 9 § i elmarknadsförordningen tas in i lagen förutsätts det att 9 § i förordningen upphävs. I detta sammanhang upphävs också övergångsbestämmelsen i 14 § i elmarknadsförordningen, där det bestäms om ikraftträdandet av förpliktelseerna enligt 10, 15 och 28 § i elmarknadslagen. Alla förpliktelser som avses i övergångsbestämmelsen gäller för närvarande, eftersom övergångsperioden gick ut den 1 januari 1997.

Som stöd för övervakningen av den skyldighet som i 15 § 3 mom. i elmarknadslagen föreslås för distributionsnätinnehavare och enligt vilken distributionsnätinnehavaren skall tillämpa egna priser på överföringstjänsterna inom de delar av ansvarsområdet som är geografiskt åtskilda förutsätts att nät-

verksamheterna inom de aktuella ansvarsområdena särredovisas. Avsikten är att denna förpliktelse skall föreskrivas genom förordning av statsrådet med stöd av bemyndigandet i 28 § 2 mom.

Genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser om verkställighet av den anmälningsskyldighet som förutsätts i den föreslagna bestämmelsen i 36 a § och som gäller anmälan om och förflyttning av underhålls-stopp vid kraftverk.

Det föreslås att bemyndigandet att utfärda förordningar gällande avräkning av elhandeln och byggande av kraftverk skall överföras från handels- och industriministeriet till statsrådet. Ändringar som gäller dessa ingår i de föreslagna bestämmelserna i 16 c, 16 d och 36 § i elmarknadslagen. Ändringarna syftar till att förtydliga och förenhetliga bestämmelserna om mätning av elleveranser och avräkning av elhandeln samt att utfärda bestämmelser som behövs för en effektivare uppföljning av balansen mellan förbrukning och tillförseln av el.

Genom förordning av handels- och industriministeriet utfärdas närmare bestämmelser om de krav på särredovisning av verksamheter som föreskrivs för elnätsinnehavaren i det föreslagna 34 c § 2 mom. i elmarknadslagen.

I de fall som avses i de ändringar som föreslås i 6 § 2 mom., 12 § 2 och 3 mom., 13, 22 och 23 § samt 34 §:n 2 mom. i elmarknadslagen skall normgivningsrätten överföras från handels- och industriministeriet till Energimarknadsverket. Energimarknadsverkets normbeslut skall gälla detaljer och förfaringsätt i fråga om fullgörandet av de olika anmälningsskyldigheter som föreskrivits för elverksföretag.

Med anledning av ändringarna av normgivningsbehörigheten föreslås i övergångsbestämmelserna i elmarknadslagen en bestämmelse enligt vilken förordningar och beslut som baserar sig på gällande behörighet skall fortsätta att gälla tills nya bestämmelser eller föreskrifter av den behöriga myndigheten träder i kraft.

Den partiella styrningen av ändringssökande enligt elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen till marknadsdomstolen förutsätter att justitieministeriets förordning om

marknadsdomstolen (144/2002) kompletteras.

3. Ikraftträdande

Bortsett från vissa övergångsperioder skall elmarknadsdirektivet genomföras nationellt före den 1 juli 2004. Avsikten är därför att de föreslagna lagarna skall träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

Bestämmelsen i 15 § 3 mom. i elmarknadslagen om separat prissättning av överföringstjänster skall dock gälla bara de delar av distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde som är geografiskt åtskilda och som bildats efter lagens ikraftträdande. På grund av övergångsbestämmelsen medför den föreslagna ändringen av 15 § 3 mom. inte några ändringar i de avgifter för överföringstjänster som utformats på grundval av företagsarrangemang som genomförts före lagens ikraftträdande.

Bestämmelsen i 15 b § i elmarknadslagen skall inte tillämpas på avtal om anskaffning av förlustenergi för viss tid som ingåtts före ikraftträdandet. Det behövs inte någon övergångsbestämmelse för anskaffningsavtal som gäller tills vidare, eftersom sådana avtal i praktiken innehåller ett uppsägningsvillkor utifrån vilket nättinnehavaren i enlighet med villkoren i anskaffningsavtalet kan vidta åtgärder för att konkurrensutsätta anskaffningen av förlustenergi.

Den ändring som gäller 27 a § 1 mom. i elmarknadslagen skall också tillämpas på elavtal som har ingåtts före lagens ikraftträdande, förutsatt att dröjsmålet vid kopplandet av anslutningen har skett efter ikraftträdandet. Detta är motiverat, eftersom införandet av eurovalutan och tillämpningen av två standardsättningar skulle kunna medföra osäkerhet i fråga om beloppet av den standardsättning som är avsedd att skydda konsumenterna. Av skäl som hänför sig till konsumentskyddet skall också 44 § tillämpas på avtal som har ingåtts före ikraftträdandet.

När bestämmelsen om juridisk åtskillnad i 34 a § i elmarknadslagen tillämpas skall vid beräkning av det tröskelvärde som ligger till grund för förpliktelsen också de kalenderår som gått ut före lagens ikraftträdande räknas

in i de senast utgångna kalenderåren. Om tröskelvärdet för ett företag som utövar elnätverksamhet har uppfyllts före ikraftträdandet skall de ändringar i företagsstrukturen som den juridiska åtskillnaden av nätverksamheten förutsätter genomföras före den 1 januari 2007.

Anmälan om ett planerat underhållsstopp vid ett kraftverk enligt 36 a § 1 mom. i elmarknadslagen skall göras inom 14 dagar efter lagens ikraftträdande, om det vid ikraftträdandet är mindre än sex månader till tidpunkten för det planerade underhållsstoppet.

Det föreslås att den första tillsynsperioden för elnätsinnehavare enligt 38 a § i elmarknadslagen skall börja den 1 januari 2005. För de flesta nätinnehavare börjar den första hela räkenskapsperioden efter ikraftträdandet vid denna tidpunkt. Det är inte motiverat att övergå till en ny tillsynsmodell mitt under räkenskapsperioden. För elnätsinnehavare är den första tillsynsperioden tre år i stället för fyra år.

Det föreslås att specialbestämmelserna om behandlingstiden för begäran om utredning enligt 39 a § skall tillämpas på begäran om utredning som elmarknadsmyndigheten har mottagit efter lagens ikraftträdande.

Det föreslås att 51 § 2 mom. gällande en tvåstegsmodell för sökande av ändring skall tillämpas på beslut som elmarknadsmyndigheten meddelat med stöd av 39 §, om beslutsärendet har väckts efter lagens ikraftträdande. Bestämmelsen syftar till att förhindra att besvär över tillsynsbeslut enligt den tidigare lagstiftningen skall styras till marknadsdomstolen och öka dess arbetsmängd i det skede då besvär över de första besluten om fastställande enligt den nya tillsynsmodellen behandlas i marknadsdomstolen.

De förordningar och beslut som handels- och industriministeriet utfärdat med stöd av de bestämmelser i 6 § 2 mom., 13 §, 16 c § 2 mom., 16 d §, 22 § 2 mom., 23 § eller 34 § 1 eller 2 mom. som gäller när elmarknadslagen träder i kraft fortsätter att gälla tills de nya bestämmelserna eller föreskrifterna av den behöriga myndigheten träder i kraft.

Enligt ikraftträdandebestämmelsen i marknadsdomstolslagen skall statsrådet vid behov till marknadsdomstolen kunna förordna nya sakkunnigledamöter med uppdraget som b-

syssla, vilkas mandattid skall sträcka sig till utgången av mandattiden för de sakkunnigledamöter som förordnats tidigare.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter skall få vidtas innan lagen träder i kraft.

4. Lagstiftningsordning

4.1. Frihet att utöva näring

Med stöd av 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Principen om näringsfrihet enligt grundlagen betraktas som huvudregel för näringsutövande, vilken trots allt kan frångås genom att tillståndsplikt föreskrivs. Tillståndsplikt skall alltid regleras i lag, som skall fylla de krav på noggrann avgränsning och exakthet som gäller inskränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Det väsentliga innehållet i inskränkningar, såsom deras omfattning och villkoren för dem, skall framgå av lagen (t.ex. GrUU 4/2000 rd).

Med stöd av 4 § i elmarknadslagen får endast innehavare av elnätstillstånd utöva elnätverksamhet. I 2 kap. finns bestämmelser om villkoren för beviljande av tillstånd, innehållet i tillstånd samt ändring och återtagande av tillstånd. De föreslagna ändringarna innebär att villkoren för tillståndsplikt och de bestämmelser som befriar nätinnehavaren från skyldigheten att ansöka om elnätstillstånd tas in på lagnivå samt att villkoren för ändring och återtagande av tillstånd preciseras. Grundlagsutskottet har tagit ställning till de föreslagna bestämmelserna i sitt utlåtande GrUU 62/2002 rd.

Kravet på juridisk åtskillnad av elnätverksamhet enligt 34 a § i elmarknadslagen begränsar nätverksamhetsutövarens frihet att ordna nätverksamheten enligt egna önskemål.

Regleringen av tillståndspliktig elnätverksamhet baserar sig i enlighet med 80 § i grundlagen på tillräckligt exakta och noggrant avgränsade bestämmelser på lagnivå, av vilka nätinnehavarens rättigheter och skyldigheter framgår. När det gäller till-

stånds-förfarandena är förslaget inte problematiskt med tanke på 18 § 1 mom. i grundlagen. Motsvarande bedömning kan också göras när juridisk åtskillnad granskas som en inskränkning av näringsfriheten.

4.2. Egendomsskydd

Ändringar i regleringen av elnätsverksamhet

När de föreslagna villkoren uppfylls skall elnätsverksamheten i enlighet med den föreslagna 34 a § i elmarknadslagen juridiskt åskiljas från elproduktions- och elförsäljningsverksamheterna inom samma företag eller företagsgrupp. Enligt den föreslagna bestämmelsen i 38 a § i elmarknadslagen skall elmarknadsmyndigheten genom enskilda beslut fastställa villkoren för de tjänster som nätinnehavare och stamnätsinnehavare med systemansvar tillhandahåller samt metoderna för prissättning av tjänsterna innan de införs. Bestämmelserna bör granskas utifrån regleringen av egendomsskydd i 15 § i grundlagen.

Grundlagsutskottet har antagit flera allmänna kriterier för bedömning av när det är möjligt att ingripa i egendomsskyddet med stöd av en vanlig lag. Enligt grundlagsutskottets praxis kan utan hinder av 15 § i grundlagen bestämmas om begränsning av äganderätten genom en vanlig lag, om begränsningen inte kränker ägarens rätt till normalt, skäligt och förnuftigt nyttjande av sin egendom (t.ex. GrUU 13/1989 rd, GrUU 3/1990 rd, GrUU 9/1990 rd, GrUU 19/1994 rd, GrUU 4/2000 rd). Begränsningsgrunderna i fråga om de grundläggande fri- och rättigheterna skall vara godtagbara och begränsningen påkallad av ett vägande samhälleligt behov. Begränsningen skall också uppfylla kraven på proportionalitet. Den skall vara nödvändig för att ett godtagbart syfte skall kunna nås och den får inte sträcka sig längre än vad som är motiverat med tanke på vikten av det samhälleliga intresset i relation till det skyddsvärda rättsgodat.

Grundlagsutskottet har tidigare behandlat el-, naturgas- och kommunikationsnäten bl.a. i samband med stiftandet av kabelsändnings-

lagen (GrUU 2/1986 rd), elmarknadslagen (GrUU 19/1994 rd), telelagen (GrUU 1/1996 rd), telemarknadslagen (GrUU 47/1996 rd) och naturgasmarknadslagen (GrUU 4/2000 rd) samt i samband med ändringarna av elmarknadslagen (GrUU 34/2000 rd och GrUU 5/2001 rd), ändringarna av kommunikationsmarknads-lagstiftningen (GrUU 8/2002 rd och GrUU 61/2002 rd) och ändringen av elmarknadslagen (GrUU 63/2002 rd). Utskottet har i dessa sammanhang konstaterat att det är fråga om en speciell egendom som används enbart för en viss typ av verksamhet och de skyldigheter som hänförs till den. I fråga om skyldigheterna har utskottet ansett att de är lämpliga med tanke på egendomens speciella karaktär. Grundlagsutskottets praxis hittills kan summeras som att skyldigheter av nämnda typ med beaktande av egendomens speciella karaktär stämmer överens med grundlagen, om skyldigheterna grundar sig på noggranna bestämmelser i lagen och är skäliga från ägarens synpunkt.

Elnätsverksamheten utgör ett naturligt monopol, eftersom det oftast inte är ekonomiskt lönsamt att bygga ett parallellt och konkurrerande nät. Monopolställningen för distributionsnätinnehavare och stamnätinnehavare som påförts systemansvar är till vissa delar fastställd i elmarknadslagen. Med stöd av elmarknadslagen är nätinnehavaren bunden av nätutvecklings-, anslutnings- och överföringsskyldighet. Nätinnehavaren skall tillhandahålla överföringstjänster till alla intresserade, och elnätet bör då vara en oavhängig marknadsplats. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om regeringens proposition 138/1994 med förslag till elmarknadslag (GrUU 19/1994 rd) konstaterat att den överföringsskyldighet som enligt 10 § gäller innehavare av nättillstånd inte förutsätter att lagen stiftas i grundlagsordning när det gäller grundlagsskyddet av egendom. Grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande att överföringsskyldigheten innebär att rätten att nyttja egendom begränsas, men ansåg att begränsningen är godtagbar med tanke på normalt, skäligt och förnuftigt nyttjande av egendomen. För att bevara en skälig möjlighet att nyttja egendomen bör nätinnehavaren ha rätt att ta ut en skälig ersättning för överföringstjänsterna. Utgående från detta ansåg

utskottet att lagen kan stiftas i normal lagstiftningsordning. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande avseende naturgasmarknadslagen (GrUU 4/2000 rd) konstaterat att överförings- och distributionsnätverksamheten i fråga om naturgas präglas av s.k. naturligt monopol och att det därför är nödvändigt och acceptabelt att naturgasnätverksamheten regleras. Utskottet har också hänvisat till att målet med regleringen är att öka konkurrensen på naturgasmarknaden.

Det föreslagna kravet på juridiskt åtskild nätverksamhet begränsar friheten för utövarerna av nätverksamhet när det gäller att fritt välja företagsstruktur för nätverksamheten. Det huvudsakliga syftet med bestämmelserna om åtskiljande av verksamheterna i 7 kap. i elmarknadslagen har varit att göra elaffärsverksamheterna öppnare och jämligare och på så vis försvåra korssubvention mellan nätverksamheten för ett naturligt eller lagbaserat monopol och konkurrensutsatta affärsverksamheter. Kravet på juridiskt åtskild nätverksamhet skärper lagens ursprungliga krav på åtskiljande. Detta är motiverat, eftersom det kan anses att juridisk åtskillnad på ett säkrare sätt än tidigare garanterar opartisk elnätverksamhet och en öppnare elmarknad samt förhindrande av korssubvention mellan olika elaffärsverksamheter. Eftersom elenergi som produkt inte fysiskt sett kan hanteras separat från elnätet, är det för möjliggörande av konkurrens på elmarknaden och inom elhandel som inte är bunden av ägande nödvändigt att elnätverksamheten så bra som möjligt åtskiljs från elförsäljningsaffärsverksamheten via företagsstrukturen och bokföringen. De aktuella målen kan betraktas som godtagbara begränsningsgrunder med tanke på egendomsskyddet. Den föreslagna skyldigheten att utöva elnätverksamhet separat från andra elaffärsverksamheter kan betraktas som en obetydlig begränsning av friheten att nyttja elnätegendomen. Det kan också anses att kravet på juridisk åtskillnad är förenligt med den princip om proportionalitet som begränsar möjligheten att ingripa i de rättigheter som skyddas i grundlagen, eftersom de verksamheter som omfattas av skyldigheten definieras exakt och med noggrann avgränsning genom de tröskelvärden som anges i den föreslagna 34 a §. Tillämpningen av tröskelvär-

den innebär dessutom att kravet på juridiskt åtskild nätverksamhet gäller enbart medelstora och stora företag som utövar elnätverksamhet. Kravet på juridisk åtskillnad är inte förenat med något krav på ägarbaserad åtskillnad av affärsverksamheterna, vilket i sin tur skulle innebära ett kraftigare ingrepp i äganderättskyddet.

Enligt förslaget skall tillsynsmyndigheten på förhand fastställa villkoren för nätinnehavarnas tjänster och metoderna för prissättning av tjänsterna. Detta medför att den som utövar nätverksamhet har begränsad frihet att bestämma om villkoren för nätverksamheten på önskat sätt. Grunderna för villkoren och metoderna för prissättning samt tillsynsmyndighetens behörighet regleras trots allt genom lag. De villkor och prissättningsmetoder som myndigheten anger begränsar inte elnätägarens rätt till normalt, skäligt och förnuftigt nyttjande av sin egendom. I bestämmelserna har nätinnehavarna tryggats rätt att ta ut en skälig ersättning hos elnätanvändarna. I elmarknadslagen finns redan nu bestämmelser om de villkor och prissättningsmetoder som skall fastställas av tillsynsmyndigheten, och det föreslås inte några betydande ändringar av dessa bestämmelser. Nätinnehavarna skall också i dag iakttä dessa bestämmelser när de uppställer villkor för sina tjänster. På motsvarande sätt övervakar elmarknadsmyndigheten i efterhand att dessa bestämmelser iakttas. I detta avseende preciserar och förtydligar den föreslagna ändringen bara nätinnehavarnas existerande skyldigheter. Ett förfarande där tillsyn delvis utövas på förhand förbättrar å andra sidan också möjligheterna att förutse myndighetsbeslut som påverkar nätinnehavarnas verksamhet och underlättar därigenom nätinnehavarnas verksamhetsmöjligheter. En nätinnehavare har rätt att söka ändring i elmarknadsmyndighetens beslut. Som motvikt till elmarknadsmyndighetens tilltagande befogenheter föreslås att nätinnehavarnas rättsskydd samtidigt förbättras genom en övergång till en tvåstegsmodell för sökande av ändring. Den föreslagna ändringen i fråga om tillsynen föranleder inte några ändringar i normalt och förnuftigt nyttjande av egendomen för dem som omfattas av tillsynen och den bedöms inte heller bli oskälig för nätinnehavarna och

de systemansvariga.

Med stöd av vad som anförts ovan kan det antas att den föreslagna skärpningen av säre-redovisningsskyldigheten och ändringen i fråga om tillsynen över nätverksamheten inte kommer att medföra några problem med tanke på egendomsskyddet.

Underhållsstopp vid kraftverk

Enligt den föreslagna 36 a § i elmarknads-lagen skall elmarknadsmyndigheten få bestämma att tidpunkten för planerade underhållsstopp vid stora kraftverk för separat produktion på grund av en stram elproduktions-situation skall flyttas så att underhållsstoppet infaller utanför vintersäsongen. Bestämmelsen bör granskas utifrån regleringen av egen-domsskydd i 15 § i grundlagen.

Också i detta fall gäller bestämmelsen en särskild egendom som nyttjas uteslutande för en bestämd form av verksamhet och de för-pliktelse som hör samman med den. Bedömningen av bestämmelsen med tanke på egendomsskyddet har således samma ut-gångspunkter som avses ovan i fråga om el-nät. Utnyttjandet av kapaciteten vid kraftver-ken är störst under vintern när efterfrågan på el är störst. På motsvarande sätt är det ändamålsenligast att låta underhållsstoppen infalla vid sådana tidpunkter då volymen för efter-frågan på el inte befinner sig på en hög nivå och då inte heller marknadspriset på el är på högsta nivå. Det föreslagna förfarandet hindrar inte att kraftverk repareras i händelse av oförutsedda fel. Om elproducenten så önskar kan elproducenten förflytta underhållsstoppet till tiden före vintersäsongen, om elproducen-ten misstänker att det kommer att förekomma fel vid kraftverket under vintern. Förslaget begränsar således inte normal, skälig och förnuftig drift av kraftverken. Tillämpnings-området för bestämmelsen omfattar bara sto-ra kraftverk av riksintresse. Tillämpningsom-rådet omfattar inte kraftverk för kombinerad produktion av el och värme för samhällen och industrin, vilkas drift vid sidan av elpri-set också styrs av värmebehovet och indust-riella produktionsprocesser. Tillämpnings-området begränsas uteslutande till den tid-punkt då efterfrågan på el kulminerar i Fin-land. Bestämmelsen förpliktar inte heller el-producenten att driva sitt kraftverk vid nämnda tidpunkt, utan kraftverksinnehavaren

skall fortfarande självständigt fatta driftbeslut på produktionsmässiga grunder. Därmed kan det anses att den föreslagna bestämmelsen uppfyller kraven enligt principen om propor-tionalitet. Medborgarna, företagen och hela samhället skulle däremot åsamkas stora kost-nader, om det blev nödvändigt att begränsa elanvändningen genom roterande elavbrott på grund av otillräcklig eltillförsel eller om kraftverk hölls ur drift för manipulation av marknadspriset på el. Det kan således anses att det också finns en vägande samhällsrela-terad grund när det gäller begränsning av den grundläggande friheten.

Med stöd av vad som anförts ovan kan det antas att den föreslagna bestämmelsen inte kommer att medföra några problem med tanke på egendomsskyddet.

Retroaktiva verkningar av regleringen

Förslaget innehåller vissa bestämmelser som påverkar gällande elavtal. Enligt 4 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i elmarknads-lagen skall bestämmelsen om dröjsmål med kopplandet av en elanslutning i 27 a § 1 mom. också tillämpas på elavtal som ingåtts före lagens ikraftträdande, om dröjsmålet har inträffat efter ikraftträdandet. Skadeståndsbe-stämmelsen i 44 § skall också tillämpas på elavtal som ingåtts före ikraftträdandet.

Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis omfattas avtalsförhållandens fortbestånd av det egendomsskydd som tryggas i 15 § i grundlagen. Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis ställt sig negativt till ingrepp som betraktats som retroaktiva, även om det inte är en absolut regel att ingrepp inte får göras i avtalsförhållanden (t.ex. utlåtandet gällande 6 a kap. i elmarknadslagen GrUU 33/1998 rd samt utlåtandena GrUU 37/1998 rd, GrUU 48/1998 rd, GrUU 5/2002 rd och GrUU 63/2002 rd). Reglering som gör in-trång på egendomsskyddet bör bedömas ut-ifrån de allmänna förutsättningarna för be-gränsningar i de grundläggande fri- och rät-tigheterna.

I 27 a § i elmarknadslagen handlar det om att skydda konsumenten i avtalsförhållanden på elmarknaden. Enligt grundlagsutskottets tidigare utlåtandepaxis är grunderna således godtagbara med tanke på de grundläggande

fri- och rättigheterna. Grundlagsutskottet har i sina tidigare utlåtanden om bestämmelserna i 6 a kap. i elmarknadslagen ansett att grundlagens bestämmelser om egendomsskydd (GrUU 33/1998 rd och GrUU 63/2002 rd) inte ställer något hinder för att bestämmelserna får retroaktiv verkan. Bestämmelsen om standardersättning vid dröjsmål med kopplandet av en elanslutning tillämpas på dröjsmål som inträffar efter lagens ikraftträdande. På grund av jämlikhetsbestämmelserna i 6 § i grundlagen är det motiverat att konsumentskyddsbestämmelser av detta slag också, i enlighet med förslaget, skall gälla avtal som ingåtts innan lagen träder i kraft. Ändringen av 44 § handlar dessutom om att precisera den tidigare bestämmelsen samt att rätta en hänvisning som kvarstått som felaktig vid en tidigare lagändring. Det handlar således om att precisera och förtydliga ett tidigare rättsförhållande. I dessa fall blir regleringen inte oskäligen för avtalsparterna.

I 15 b § föreslås bli bestämt om den skyldighet som i elmarknadsdirektivet uppställs för nätinnehavare och enligt vilken nätinnehavarna skall konkurransutsätta anskaffningen av energi som skall användas för att täcka överföringsförlusterna i elnätet. Enligt elmarknadsdirektivet skall bestämmelsen i fråga om distributionsnätinnehavare tillämpas på anskaffningsavtal som ingåtts efter den 1 januari 2002. Med anledning av regleringen av egendomsskyddet i grundlagen föreslås dock att 15 b §, trots kravet enligt direktivet, inte skall tillämpas på tidsbundna avtal om anskaffning av förlustenergi som ingåtts före lagens ikraftträdande. Det behövs inte någon övergångsbestämmelse för anskaffningsavtal som gäller tills vidare, eftersom sådana avtal i praktiken innehåller ett uppsägningsvillkor utifrån vilket nätinnehavaren i enlighet med villkoren i anskaffningsavtalet kan vidta åtgärder för att konkurransutsätta anskaffningen av förlustenergi.

Enligt förslaget skall distributionsnätverksamheten åtskiljas juridiskt och operativt om det via ett distributionsnät med en spänning om 400 volt de tre senaste utgångna kalenderåren årligen överförs en elmängd på minst 200 gigawattimmar. Företagsstrukturerna skall ändras före den 1 januari 2007. Om nätverksamheten skall åtskiljas juridiskt

på grund av att det i ett distributionsnät med en spänning om 400 volt de tre senaste utgångna kalenderåren årligen har överförs en elmängd på minst 200 gigawattimmar, skall bolagiseringen genomföras senast inom två år efter det att tröskelvärdet har nåtts. När perioden tre år beräknas beaktas även tiden före lagens ikraftträdande. Även om också överföringsverksamheten före ikraftträdandet beaktas när tidsfristen beräknas, kan bestämmelserna inte anses ha några retroaktiva verkningar. Det avgörande med tanke på verksamhetsutövarens ändrade rättsställning är att åtskiljandet genomförs. För verksamhetsutövarna föreslås en övergångsperiod på två år för genomförandet av behövliga ändringar.

Med stöd av vad som anförts ovan kan förslaget också till denna del behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

4.3. Kommunal självstyrelse

Skyldigheten att åtskilja verksamheten juridiskt påverkar elaffärsverksamhet som utövas i form av ett kommunalt affärsverk eller en kommunsammanslutning. När de tröskelvärden som fastställs i 34 a § uppfylls skall nätverksamhet som utövas i form av ett kommunalt affärsverk eller en kommunsammanslutning eller elproduktions- och elförsäljningsverksamheterna åtskiljas från kommunen för att skötas av en separat juridisk person. Enligt 121 § i grundlagen gäller självstyrelsen som en grundlagsskyddad princip för kommunernas förvaltning. Kommunal självstyrelse innebär att kommuninvånarna har rätt att besluta om förvaltningen och ekonomin i sin kommun. I 121 § 2 mom. i grundlagen förutsätts att bestämmelser om de allmänna grunderna för kommunernas förvaltning och om uppgifter som åläggs kommunerna utfärdas genom lag. För kommunala affärsverk och samkommuner som utövar nätverksamhet som uppfyller tröskelvärdena innebär kravet på juridisk åtskillnad att kommunerna inte längre fritt kan bestämma i vilken juridisk form de utövar elaffärsverksamheter. Förslaget innebär dock inte något ingrepp i kommunernas rätt att alltjämt utöva sådan verksamhet. Förslaget syftar inte heller till att i synnerhet kommun-

ägda elnätsaffärsverksamheter skall omvandlas till separata juridiska personer, utan kravet på juridisk åtskillnad är av allmän natur och föranleds av den ändrade regleringen av elmarknaden, vilken i enlighet med vad som anförts ovan syftar till att främja öppenhet och konkurrens på elmarknaden. Skyldigheten att åtskilja verksamheterna juridiskt strider således inte mot den kommunala självstyrelse som tryggas i grundlagen.

4.4. Bestämmelser om bemyndigande

Genom 80 § i grundlagen reviderades den reglering som gäller utfärdandet av förordningar och utövandet av lagstiftningsbehörighet. I enlighet med den reviderade grundlagsregleringen föreslås att vissa bestämmelser om bemyndigande i elmarknadslagen skall ändras. Det föreslås att statsrådet skall bemyndigas att utfärda förordningar när det är fråga om vittsyftande och principiellt viktiga frågor samt frågor vilkas betydelse kräver detta. Det bemyndigande att utfärda förordningar som föreslås för handels- och industriministeriet gäller frågor av mera teknisk natur samt frågor av ringare samhälls- eller politisk betydelse.

När det gäller Energimarknadsverkets behörighet föreslås att bestämmelserna om bemyndigande i elmarknadslagen ändras så att de motsvarar regleringen i grundlagen och naturgasmarknadslagen. Energimarknadsverket skall i enlighet med 80 § 2 mom. i grundlagen ges befogenhet att utfärda rättsnormer som är exakt avgränsade till sina tillämpningsområden, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl till detta och regleringens betydelse i sak inte kräver att den sker genom lag eller genom förordning av statsrådet eller ministeriet. De beslut eller föreskrifter som Energimarknadsverket meddelar skall gälla de nyckeltal som nätinnehavaren skall publicera, anmälan om nätinnehavarens och elförsäljarens försäljningsvillkor och försäljningspriser samt grunderna för hur de fastställs, specifikation av elpriset vid fakturering och uppgifter som beskriver den genomsnittliga prisnivån på el samt vissa kompletterande uppgifter och nyckeltal som skall publiceras i samband med särredovisade bokslut. I egenskap av

den myndighet som ansvarar för främjandet av övervakningen av elmarknaden och dess funktion samt beviljar tillstånd har Energimarknadsverket sådan särskild sakkunskap om verksamheten på elmarknaden och om parterna på marknaden som skapar förutsättningar för ett beslutsfattandet.

Grundlagsutskottet har tagit ställning till de flesta av de föreslagna bestämmelserna i sitt utlåtande GrUU 62/2002 rd.

Normgivningsbefogenheterna i lagförslaget står inte i strid med 80 § i grundlagen.

4.5. Överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter

Att en nätinnehavare påförs systemansvar betyder enligt grundlagsutskottet att offentliga förvaltningsuppgifter som föreskrivs i lag delegeras till någon annan än en myndighet (GrUU 4/2000 rd). Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Grundlagsutskottet ansåg i sitt utlåtande om naturgasmarknadslagen att med hänsyn till naturgasnätsverksamhetens natur är det motiverat och ändamålsenligt att en nätinnehavare påförs systemansvaret. Utskottet ansåg vidare att på grund av verksamhetens faktiska natur är det inte skäl att anta att arrangemanget i sig skulle äventyra kraven på god förvaltning eller andra nätinnehavarens grundläggande fri- och rättigheter eller rättsskydd. För att säkerställa rättsskyddet för de företag som omfattas av de villkor som en stamnätsinnehavare med systemansvar uppställt har utskottet dock ansett att för att kraven enligt 124 § i grundlagen skall uppfyllas skall elmarknadsmyndigheten fastställa nämnda villkor innan de införs.

Det föreslås att de ståndpunkter som grundlagsutskottet framfört i fråga om systemansvaret enligt naturgasmarknadslagen skall beaktas också i den reglering som gäller systemansvaret enligt elmarknadslagen. Grundlagsutskottet har tagit ställning till den föreslagna bestämmelsen i sitt utlåtande GrUU 62/2002 rd.

Den föreslagna regleringen stämmer överens med grundlagsutskottets tidigare praxis och påverkar inte behandlingen av lagförslaget.

4.6. Bedömning av lagstiftningsordningen

På de grunder som anförts ovan kan lagför-

slagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning. På grund av de statsförfattningsrättsliga synpunkter som hänför sig till förslaget anser regeringen det dock vara önskvärt att ett utlåtande om propositionen begärs av grundlagsutskottet.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av elmarknadslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i elmarknadslagen av den 17 mars 1995 (386/1995) 54 §,

ändras 2 § 2 mom., 3 § 3, 12 och 13 punkten, 4 § 2 mom., 5 §, 6 § 2 mom., 7 § 2 punkten, 11 och 13 §, 15 § 3 och 4 mom., rubriken för 4 kap., 16 § 2 och 4 mom., 16 b § 2 mom., 16 c § 1 och 2 mom., 16 d §, 17 § 2 mom., 19 § 1 mom., 21–23 och 25 c §, 26 § 3 mom., 27 a § 1 mom., 7 kap., 8 kap., 38 och 39 §, 40 § 2 mom., 42 §, 10 kap. och 51–53 §,

av dem 3 § 12 och 13 punkten, rubriken för 4 kap., 16 § 2 och 4 mom., 16 b § 2 mom., 16 c § 1 och 2 mom. och 16 d § sådana de lyder i lag 332/1998, 21 och 22 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 466/1999, 25 c §, 26 § 3 mom. och 27 a § 1 mom. och 44 § sådana de lyder i nämnda lag 466/1999, 42 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 444/2003 och 10 kap. jämte ändringar, samt

fogas till 1 § en rubrik, till 2 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 444/2003, en rubrik, till 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lagar 332/1998, 466/1999 och 444/2003, en rubrik, till 4 § en rubrik och ett nytt 3 mom., till 6–8 § en rubrik, till 9 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 466/1999 och i lag 1130/2003, en rubrik, till 10 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 444/2003, en rubrik, till 12 § en rubrik samt nya 2 och 3 mom., till 14 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 1130/2003, en rubrik, till 14 a §, sådan den lyder ändrad i nämnda lag 444/2003, en rubrik, till 15 § en rubrik, till 15 a §, sådan den lyder i nämnda lag 444/2003, en rubrik, till lagen en ny 15 b §, till 16 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lagar 332/1998 och 444/2003, en rubrik, till 16 a–16 c §, sådana de lyder i nämnda lag 332/1998, en rubrik, till lagen en ny 16 e §, till 17 § en rubrik, till 18 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 444/2003, en rubrik och ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 4 mom. blir 5 mom., till 19 § en rubrik, till 20 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 138/1998, en rubrik, till 24 §, sådan den lyder i nämnda lag 444/2003, en rubrik, till lagen nya 38 a–38 d och 39 a §, till 40 § en rubrik, till 41 § en rubrik och ett nytt 3 mom. samt till 43, 48, 50 och 55 § en rubrik som följer:

1 §

Lagens syften

2 §

Lagens tillämpningsområde

Bestämmelserna i 2 och 3 kap. samt 36 och 36 a § i denna lag tillämpas inte på försvarsförvaltningens elnät och kraftverk.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

3) *anslutningsledning* en elledning som dragits för en abonnent och med vilken denne ansluts till elnätet samt som inte överskrider riksgränsen,

12) *ministerium* handels- och industriministeriet,

13) *elmarknadsmyndighet* Energimarknadsverket,

4 §

Elnätstillstånd

Tillståndspliktig är inte

1) elnätsverksamhet i vilken med ett elnät som en sammanslutning eller inrättning besitter endast sköts en fastighets eller en motsvarande fastighetsgrupps interna eldistribution,

2) planering av elnät.

Elmarknadsmyndigheten kan i enskilda fall för viss tid eller tills vidare tillåta elnätsverksamhet utan elnätstillstånd. Ett villkor är att nätt innehavarens elnät är av ringa betydelse med tanke på elöverföringen.

5 §

Beviljande av elnätstillstånd och villkor för tillståndet

Elnätstillstånd beviljas, om den som söker om tillstånd har tekniska, ekonomiska och organisatoriska förutsättningar att sörja för sin elnätsverksamhet.

De villkor som avses i 1 mom. uppfylls, om

1) sökandens organisation motsvarar omfattningen och arten av nätverksamheten,

2) sökanden har tillräckligt många anställda,

3) sökanden har i sin anställning en sådan driftsledare samt, om sökanden utför elarbeten, en sådan elarbetsledare som uppfyller de behörighetsvillkor som föreskrivs i och med stöd av elsäkerhetslagen (410/1996),

4) sökanden har ekonomiska förutsättningar för en lönsam elnätsverksamhet,

5) sökanden har beslutanderätt i fråga om de medel som behövs för drift, underhåll och utveckling av elnät, samt om

6) den stamnätsinnehavare som påförts systemansvar har ordnat utförandet av de uppgifter som gäller det riksomfattande balansansvaret så att de sköts av en separat verksamhetsenhet eller av ett dotterbolag som helt ägs av stamnätsinnehavaren.

Tillståndet kan förenas med sådana villkor som är nödvändiga med tanke på de förutsättningar som avses i 1 mom. Tillståndet el-

ler tillståndsvillkoren kan ändras med tillståndshavarens samtycke eller också annars då för ändringen finns skäl som är särskilt viktiga med tanke på lagens syfte.

Tillståndet kan inte överföras på en annan sammanslutning eller inrättning.

6 §

Distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde

Tillståndshavaren kan avtala med en annan tillståndshavare om ändring av ansvarsområdet. Abonnenterna i området och elmarknadsmyndigheten skall underrättas om ändringen. Elmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som skall ges i anmälan samt om anmälningsförfarandet.

7 §

Återtagande av elnätstillstånd

Elmarknadsmyndigheten kan återta elnätstillståndet

2) om tillståndshavaren inte längre uppfyller förutsättningarna för beviljandet av tillstånd, eller

8 §

Åtgärder med anledning av återkallande av elnätstillstånd

3 kap.

Allmänna förpliktelser vid nätverksamhet och prissättningsprinciperna

9 §

Utvecklings- och anslutningsskyldighet

10 §

Överföringskyldighet

över hur priset för nättjänsten bildas. Elmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter som skall ingå i fakturorna över elöverföring.

11 §

Anmälningsskyldighet i fråga om elöverföring

Genom förordning av ministeriet kan det föreskrivas att begäran om elöverföring, inledande av förhandlingar och resultaten av dem skall anmälas till elmarknadsmyndigheten och till internationella organisationer, om Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter detta.

12 §

Offentliggörande av försäljningsvillkor och nyckeltal för nättjänster

Nätinnehavaren skall underrätta elmarknadsmyndigheten om gällande försäljningsvillkor och försäljningspriser för sina nättjänster samt om grunderna för hur de fastställs. Elmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som skall ges i anmälan samt om anmälningsförfarandet.

Nätinnehavaren skall offentliggöra nyckeltal som beskriver prisnivån på nättjänsterna samt nätverksamhetens effektivitet, kvalitet och lönsamhet. Elmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om vilka nyckeltal denna skyldighet skall gälla, vilka formler och anvisningar som skall följas vid beräkning av nyckeltalen samt vilket förfarande som skall följas vid offentliggörandet.

13 §

Uppgifter som distributionsnätinnehavaren skall lämna i fakturor

Distributionsnätinnehavaren skall i faktureringen lämna sina kunder en specifikation

14 §

Allmänna bestämmelser om försäljningsvillkoren för och prissättningen av nättjänster

14 a §

Överföringsavgifter för import och export av el

15 §

Punktprissättning

I distributionsnätet får priset på överföringstjänsterna inte vara beroende av var inom nätinnehavarens ansvarsområde kunden finns. Inom de delar av distributionsnätinnehavarens ansvarsområde som är geografiskt åtskilda skall dock i fråga om respektive område tillämpas egna priser på överföringstjänsterna. Elmarknadsmyndigheten kan i enskilda fall bevilja undantag från tillämpningen av separata priser på överföringstjänsterna, om kostnadsnivåerna och prissättningsgrunderna inom delarna av distributionsnätinnehavarens ansvarsområde inte avviker betydligt från varandra.

Genom förordning av ministeriet kan vid behov närmare bestämmelser utfärdas om tillämpningen av principerna för punktprissättning.

15 a §

Bestämmelser om prestationer i samband med byte av elförsäljare

15 b §

Anskaffning av förlustenergi

Nätinnehavaren skall skaffa förlustenergi för sitt elnät och reservkraft för driften av sitt elnät i enlighet med öppna, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden.

4 kap.

Systemförpliktelser och avräkning av elhandeln

16 §

Systemansvar

Den stamnätsinnehavare som är systemansvarig kan ställa sådana villkor för användning av elöverföringssystemet samt de anslutna kraftverken och belastningarna som är nödvändiga för att systemansvaret skall kunna realiseras. Villkoren kan tillämpas i enskilda fall efter det att elmarknadsmyndigheten har godkänt dem genom sitt beslut. De fastställda villkoren kan tillämpas även om de överklagas, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

Närmare bestämmelser om hur systemansvaret skall realiseras och om innehållet i det kan utfärdas genom förordning av ministeriet.

16 a §

Riksomfattande balansansvar

16 b §

Balansansvar

Närmare bestämmelser om innehållet i balansansvaret kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 c §

Balansavräkning

Nätinnehavaren och de andra parterna på elmarknaden är skyldiga att handha balansavräkningen.

En balansavräkning skall grunda sig på elmätning eller en kombination av mätning och typbelastningskurva samt på anmälningar som gäller leveranserna på det sätt som bestäms närmare genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser om innehållet i balansavräkningen och de metoder som skall användas i den utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 d §

Anmälningsskyldighet i fråga om balansansvar och balansavräkning

Parterna på elmarknaden är skyldiga att meddela mätningssuppgifter som gäller produktion, användning och leverans av el samt andra uppgifter som krävs för att balansansvaret skall kunna realiseras och balansavräkningen uppgöras. Genom förordning av statsrådet bestäms närmare om innehållet i anmälningsskyldigheten. Närmare bestämmelser om anmälningsförfarandet kan utfärdas genom förordning av ministeriet.

16 e §

Sekretess i fråga om systemförpliktelser

På sekretess i fråga om handlingar som inkommit eller upprättats vid utförandet av uppgifter som avses i detta kapitel eller i bestämmelser utfärdade med stöd av det samt i fråga om uppgifter i handlingarna liksom på tystnadsplikt i fråga om och förbud mot utnyttjande av de upplysningar som erhållits vid utförandet av uppgifterna samt på brott mot sekretess tillämpas 22 och 23 § samt 24 § 1 mom. 20 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) även då det inte är fråga om en handling på vilken nämnda lag är tillämplig enligt dess 4 §.

17 §

Byggande av distributionsnät

 Andra får bygga distributionsnät på ansvarsområdet om

1) det är fråga om en anslutningsledning genom vilken ett eldriftsställe eller en elproduktionsinrättning ansluts till distributionsnätsinnehavarens elnät på ansvarsområdet eller till någon annan nätinnehavarens elnät,

2) det är fråga om ett internt nät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp eller

3) nätinnehavaren ger sitt samtycke till att nätet byggs.

18 §

Byggande av högspänningsledningar

 Utan hinder av 3 mom. skall tillstånd beviljas för en anslutningsledning genom vilken ett eldriftsställe, en elproduktionsinrättning eller en transformator- och kopplingsstation för distributionsnätsinnehavaren på ansvarsområdet ansluts till närmaste elnät med en nominell spänning om minst 110 kilovolt.

19 §

Ansökan om tillstånd att bygga och miljökonsekvensbedömning

Ansökan om tillstånd att bygga skall innehålla de uppgifter och utredningar som anges närmare genom förordning av statsrådet.

20 §

Bestämmelser om kommunens ställning

21 §

Leveransskyldighet

En minutförsäljare av el som har betydande marknadsinflytande på en distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde skall på ansvarsområdet leverera el till ett skäligt pris för konsumenterna och andra elanvändare vilkas driftsställe är utrustat med huvudsäkringar på högst 3 x 63 ampere eller till vilkas eldriftsställe högst 100 000 kilowattimmar el köps per år (*leveransskyldighet*).

Om det inte finns någon sådan minutförsäljare av el som avses i 1 mom., skall de skyldigheter som gäller minutförsäljare med betydande marknadsinflytande tillämpas på den minutförsäljare av el som med mängden levererad el som måttstock har den största marknadsandelen på det aktuella ansvarsområdet i fråga om de elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten.

En minutförsäljare med betydande marknadsinflytande skall ha offentliga elförsäljningsvillkor och elförsäljningspriser samt grunder för hur de fastställs för de kunder som omfattas av leveransskyldigheten. I dem får inte ingå oskäliga villkor eller begränsningar eller sådana villkor eller begränsningar som begränsar konkurrensen inom elhandeln.

Elmarknadsmyndigheten kan bestämma att en minutförsäljare som avses i denna paragraf skall leverera el till de kunder som omfattas av leveransskyldigheten på de villkor som anges i 3 mom.

22 §

Anmälan till elmarknadsmyndigheten om minutförsäljares försäljningsvillkor

En minutförsäljare med betydande marknadsinflytande skall tillstålla elmarknadsmyndigheten i 21 § 3 mom. avsedda minutförsäljningsvillkor och minutförsäljningspriser samt grunderna för hur de fastställs innan de införs.

En minutförsäljare av el skall underrätta elmarknadsmyndigheten eller den sammanslutning som elmarknadsmyndigheten utsett om de elminutförsäljningsvillkor och

elförsäljningspriser som gäller när minutförsäljaren allmänt tillhandahåller el för konsumenterna och andra elanvändare vilkas driftsställe är utrustat med huvudsäkringar på högst 3 x 63 ampere eller till vilkas eldriftsställe högst 100 000 kilowattimmar el köps per år.

Elmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om hur uppgifter med anknytning till minutförsäljningsvillkoren och minutförsäljningspriserna samt grunderna för hur de fastställs skall ges in till myndigheten, hur dessa uppgifter skall specificeras samt om det förfarande som skall iakttas när uppgifterna lämnas.

23 §

Uppgifter som elförsäljare skall lämna i fakturorna samt offentliggörande av elförsäljares nyckeltal

Minutförsäljaren skall i faktureringen lämna sina kunder en specifikation över hur elpriset bildas. Elmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter som skall ingå i fakturorna över elenergi.

Minutförsäljarna skall offentliggöra uppgifter som beskriver den genomsnittliga prisnivån på el. Elmarknadsmyndigheten kan meddela föreskrifter om det förfarande som skall iakttas vid offentliggörandet.

24 §

Försäljning av el via ett internt nät i fastigheten

25 c §

Upplysningar som skall lämnas innan avtal ingås

Distributionsnätinnehavaren skall innan ett anslutningsavtal ingås lämna en abonnent och innan elnätsavtal ingås en elanvändare upplysningar om de centrala villkor som

skall tillämpas på avtalet samt om tillbudsstående alternativ som gäller innehållet i avtalet, såsom alternativ i fråga om prissättningen. En minutförsäljare skall innan ett elförsäljningsavtal ingås lämna elanvändaren motsvarande upplysningar.

Abonnten och elanvändaren skall lämnas åtminstone följande uppgifter:

1) tjänsteleverantörens namn och kontaktuppgifter,

2) de prestationer eller tjänster som tillhandahålls, deras kvalitet och, om det är fråga om ett anslutningsavtal, tidpunkten för anslutningen,

3) eventuella underhållstjänster i anslutning till prestationer eller tjänster enligt avtalet,

4) metoderna för att abonnenten eller elanvändaren skall få information om de avgifter som skall tillämpas på avtalet eller underhållstjänster i anslutning till det,

5) avtalets giltighetstid samt villkoren för förnyelse och upphävande av avtalet,

6) de ersättningar och andra gottgörelser som skall tillämpas om prestationens eller tjänstens kvalitet inte motsvarar det som avtalats,

7) de mekanismer för tvistlösning som står till förfogande och hur de inleds.

Upplysningar om ett elnätsavtal eller elförsäljningsavtal behöver inte lämnas, om avtalet ingås muntligt och elanvändaren inte ber om upplysningar.

De uppgifter som avses i 2 mom. skall i överenskommen form antecknas i avtalet eller bekräftelsen.

26 §

Ändring av avtalsvillkoren

Om distributionsnätinnehavarens ansvarsområde förändras, har distributionsnätinnehavaren rätt att ändra priset på överföringstjänsterna för att kunna genomföra en sådan enhetlig prissättning som avses i 15 § 3 mom. Prisändringar som medför betydande ändringar i enskilda kunders avgifter skall genomföras inom en övergångsperiod som elmarknadsmyndigheten godkänt innan den nya prissättningen införs.

27 a §

*Standardersättning vid dröjsmål med koppel-
landet av en anslutning*

Om koppellandet av en anslutning fördröjs, har abonnenten rätt till en standardersättning. Den uppgår till 5 procent av anslutningsavgiften för varje påbörjad vecka under de två första dröjsmålsveckorna och till 10 procent av anslutningsavgiften under varje påbörjad dröjsmålsvecka efter detta. Standardersättningen är högst 30 procent av anslutningsavgiften, dock högst 1 700 euro. Standardersättningens maximibelopp kan justeras genom förordning av statsrådet så att det motsvarar förändringen i penningvärdet. När standardersättningen beräknas används som grund de avgifter som distributionsnätinnehavaren allmänt tar ut för anslutandet utan sådana förhöjningar som beror på specialförhållanden.

7 kap.

Åtskiljande av verksamheterna

28 §

Skyldighet att särredovisa elaffärsverksamheter

De företag som är verksamma på elmarknaden skall särredovisa elnätsverksamhet och övriga elaffärsverksamheter samt elaffärsverksamheter och företagets övriga affärsverksamhet.

Genom förordning av statsrådet kan det bestämmas att olika delfunktioner inom elnätsverksamheten skall särredovisas.

Elaffärsverksamheter behöver dock inte särredovisas från varandra eller från den övriga affärsverksamheten, om affärsverksamheten till sin volym eller i förhållande till företagets övriga affärsverksamhet är ringa. Genom förordning av ministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om när verksamheten kan anses vara av ringa betydelse.

29 §

Innehållet i särredovisningsskyldigheten

Med särredovisning avses i denna lag att det för de elaffärsverksamheter som skall särredovisas per räkenskapsperiod skall göras upp en resultaträkning och balansräkning. Resultat- och balansräkningen, som skall kunna härledas ur företagets bokföring, skall i tillämpliga delar göras upp enligt bokföringslagen (1336/1997).

30 §

Särredovisning av en kommunal inrättning

En kommunal inrättning som utövar elaffärsverksamhet skall per räkenskapsperiod redovisas skilt från kommunen och från kommunens övriga inrättningar. För inrättningen skall en egen resultat- och balansräkning göras upp.

31 §

Granskning av särredovisade bokslut

Revisorerna för en sammanslutning samt en kommunal eller statlig inrättning som utövar elaffärsverksamhet skall granska de särredovisade verksamheternas resultaträkningar, balansräkningar och tilläggsuppgifterna till dessa som en del av den lagstadgade revisionen av sammanslutningen, kommunen eller inrättningen.

32 §

Offentliggörande av särredovisade bokslut

Bokslut över särredovisade elaffärsverksamheter skall offentliggöras. Boksluten skall fogas till det officiella bokslutet över ett företag, en koncern, en kommun, en samkommun eller en statlig inrättning som utövar elaffärsverksamhet samt till den årsredovisning som skall offentliggöras eller till någon annan offentlig handling som motsvarar årsredovisningen och som är tillgänglig för intressentgrupperna.

33 §

Upprättande av särredovisade bokslut

Affärshändelser och balansposter skall tas upp i resultat- och balansräkningarna över affärsverksamheterna i enlighet med orsaksprincipen. Gemensamma inkomster och utgifter samt balansposter registreras kalkylmässigt för de olika verksamheterna i samband med att bokslutet upprättas så att orsaksprincipen i mån av möjlighet realiserar.

I särredovisade bokslut skall avskrivningarna basera sig på anskaffningsutgifter. När ett särredovisat bokslut upprättas första gången skall anläggningstillgångarnas anskaffningsutgifter, minskade med de planliga avskrivningarna, inbegripas i bokslutet.

Det särredovisningsförfarande som väljs skall följas kontinuerligt, om det inte finns grundad anledning att ändra det. Ändringarna skall klarläggas i samband med det särredovisade bokslutet.

34 §

Kompletterande bestämmelser om särredovisning

Genom förordning av ministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om

1) grunderna för registrering av inkomster och utgifter samt balansposter för de olika affärsverksamheterna,

2) grunderna för registrering av inkomster och utgifter samt balansposter som gäller en enskild elaffärsverksamhet,

3) registreringen av gemensamma inkomster och utgifter samt balansposter för de olika affärsverksamheterna,

4) schemat för särredovisade resultaträkningar och balansräkningar samt nätinnehavarens resultaträkning och balansräkning,

5) de tilläggsuppgifter som skall inbegripas i bokslut över särredovisade verksamheter samt i nätinnehavarens bokslut,

6) sändande av särredovisade bokslut samt nätinnehavarens bokslut till elmarknadsmyndigheten.

I samband med särredovisade bokslut skall uppgifter som klargör grunderna för hur boksluten har upprättats samt nyckeltal som beskriver nätinnehavarens verksamhet offentliggöras. Elmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter och nyckeltal skyldigheten att offentliggöra gäller samt vilket förfarande som skall iakttas vid offentliggörandet.

Elmarknadsmyndigheten kan av grundad anledning i enskilda fall bevilja undantag från det sätt att skilja åt verksamheterna som denna lag kräver, om det är oskäligt att måsta skilja åt dem på det sätt som krävs i lagen.

34 a §

Juridiskt åtskild elnätsverksamhet

Om en stamnätsinnehavare eller någon annan nätinnehavare i vars elnät med en spänning om 400 volt de tre senaste utgångna kalenderåren årligen överförts en elmängd på minst 200 gigawattimmar är verksam som en del av ett företag eller av en företagsgrupp där samma part har bestämmanderätt och som bedriver elproduktion eller elförsäljning, skall nätinnehavaren till sin juridiska form, sin organisation och sitt beslutsfattande vara oberoende av företagets eller företagsgruppens elproduktions- och elförsäljningsverksamhet (*juridiskt åtskild elnätsverksamhet*).

Med bestämmanderätt avses i 1 mom. rättigheter, avtal och andra medel som separat eller tillsammans med hänsyn till de faktiska och juridiska omständigheterna i saken ger parten möjlighet att utöva avgörande inflytande i företaget och dess organ.

En ändring av företagsstrukturen gällande juridiskt åtskild elnätsverksamhet skall verkställas inom två år från utgången av det kalenderår då tröskelvärdet enligt 1 mom. uppnåddes.

34 b §

En juridiskt åtskild nätinnehavares rätt att bedriva eltillförsel och elförsäljning

En nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild elnätsverksamhet kan bedriva eltillförsel och elförsäljning, om syftet med verksamheten är att

- 1) skaffa förlustenergi för elnätet,
- 2) sköta uppgifter som omfattas av systemansvaret,
- 3) kontrollera överföringsbegränsningar,
- 4) använda flyttbara reservkraftsaggregat för byggande, drift och underhåll av nätet och till nätet sälja el som producerats med dessa,
- 5) skaffa el för eget bruk till sammanslutningens lokaler, transformator- och kopplingsstationer eller länkstationer eller till sammanslutningens andra motsvarande objekt,
- 6) distributionsnätsinnehavaren med stöd av skyldigheten enligt denna lag skall leverera el till elanvändarna i en situation där minutförsäljarens leverans har avbrutits av en orsak som beror på försäljaren.

34 c §

Operativa krav på åtskiljande

Den som hör till ledningen för en nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild elnätsverksamhet och som har minst 50 000 kunder får inte vara verkställande direktör för ett företag som svarar för elproduktion eller elförsäljning och inte medlem av styrelsen eller motsvarande organ i ett sådant företag, om samma part har bestämmanderätt hos nätinnehavaren och företaget.

Genom förordning av ministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om operativa krav på åtskiljande för nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild elnätsverksamhet och som har minst 100 000 kunder. Kraven kan gälla

- 1) beslut om anställningsförmåner som gäller säkerställande av oavhängighet för dem som hör till nätinnehavarens ledning samt
- 2) nätinnehavarens skyldighet att göra upp ett program med åtgärder som säkerställer att nätinnehavaren på ett icke-diskriminerande

sätt uppfyller sina förpliktelser enligt 3 och 4 kap.

8 kap.

Produktion, import och export av el

35 §

Anbudsförfarande för ny elproduktionskapacitet

I syfte att trygga tillräcklig eltillförsel kan statsrådet besluta om ordnande av offentligt anbudsförfarande för ny elproduktionskapacitet eller åtgärder för styrning av efterfrågan. Beslutet får fattas bara om tillgången på el, med beaktande av planerade elproduktionsinrättningar och överföringsförbindelser samt elproduktionsinrättningar och överföringsförbindelser som anläggs, och de åtgärder för styrning av efterfrågan som skall vidtas inte räcker till för att svara på efterfrågan på el i Finland och om tillräcklig eltillförsel inte kan tryggas genom andra åtgärder.

I beslutet om ordnande av anbudsförfarande anges

1) de uppgifter om förutsatta avtalsvillkor vilka skall ingå i anbudsförfrågan och de förfaringsätt som anbudsgivarna skall iakta samt

2) de grunder som reglerar valet av anbudsgivare och ingäendet av avtal.

Beslut om ordnande av anbudsförfarande avgörs vid statsrådets allmänna sammanträde. Ministeriet beslutar om godkännande av anbudet. Ministeriet svarar också för verkställandet av anbudsförfarandet.

Närmare bestämmelser om tillvägagångssätten vid anbudsförfaranden utfärdas genom förordning av statsrådet.

36 §

Anmälan om byggande och urdrifttagande av kraftverk

Kraftverksinnehavaren skall underrätta d-märknadsmyndigheten om byggnadsplanen för och idrifttagandet av ett kraftverk samt om långvarig eller bestående urdrifttagande av ett kraftverk. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om in-

nehållet i anmälningsskyldigheten och om anmälningsförfarandet.

36 a §

Underhållsstopp vid kraftverk

Kraftverksinnehavaren skall underrätta elmarknadsmyndigheten om planerade underhållsstopp under tiden 1.12–28.2 vid kraftverk med en effekt på minst 100 megavoltampere och separat elproduktion. Anmälan skall göras minst sex månader före den planerade tidpunkten för underhållsstoppet. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om de uppgifter som skall ingå i anmälan och om anmälningsförfarandet.

Elmarknadsmyndigheten får bestämma att tidpunkten för ett underhållsstopp vid ett kraftverk enligt 1 mom. skall infalla utanför perioden 1.12–28.2, om det finns grundad anledning att misstänka att tillgången på el inte motsvarar efterfrågan på el i Finland vid den tidpunkt som anmälts för underhållsstoppet. Beslut om flyttning av underhållsstoppet skall fattas senast tre månader före den tidpunkt då underhållsstoppet enligt anmälan skall inledas. Beslut om flyttning får inte fattas, om en flyttning av underhållsstoppet medför fara på grund av ett tekniskt fel i kraftverket eller äventyrar säkerheten vid drift av kraftverket. Före ett beslut om flyttning skall elmarknadsmyndigheten höra säkerhetsteknikcentralen och, om underhållsstoppet gäller ett kärnkraftverk, strålskyddscentralen. Ett beslut om flyttning skall iakttas även om det överklagas, om inte besvärmyndigheten har förbjudit att beslutet verkställs eller bestämt att det skall avbrytas.

Elmarknadsmyndigheten kan förena ett beslut enligt 2 mom. med vite.

37 §

Anmälningskyldighet i fråga om elimport och elexport

Genom förordning av ministeriet kan det föreskrivas att avtal om elimport och elexport skall anmälas till ministeriet. I anmälan skall

lämnas de uppgifter som föreskrivs i förordningen.

38 §

Tillsynsmyndigheter och deras uppgifter

Den allmänna ledningen och uppföljningen av verkställigheten av lagen ankommer på ministeriet.

Elmarknadsmyndigheten har till uppgift att övervaka att denna lag och med stöd av den utfärdade bestämmelser samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1228/2003 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel iakttas. Bygandet av elledningar som överskrider landets gränser samt elimport och elexport övervakas dock av ministeriet.

Elmarknadsmyndigheten skall tillsammans med andra myndigheter övervaka utvecklingen av balansen mellan tillgång och efterfrågan på el i Finland.

Elmarknadsmyndigheten skall årligen ofentliggöra rapporter om tillsynen samt om utvecklingen av balansen mellan tillgång och efterfrågan på el samt sköta de internationella informationsförpliktelserna i anslutning till sina uppgifter.

38 a §

Villkor och metoder fastställda av elmarknadsmyndigheten

Elmarknadsmyndigheten skall genom beslut fastställa att en nätinnehavare och en stamnätsinnehavare som påförts systemansvar skall iaktta följande villkor gällande tjänsterna och metoder för prissättning av tjänsterna innan dessa införs:

1) metoderna för bestämmande av nätinnehavarens intäkter av nätverksamheten och de avgifter som skall tas ut för överföringstjänsten under tillsynsperioden,

2) villkoren för nätinnehavarens överföringstjänst,

3) villkoren för nätinnehavarens anslutningstjänst och metoderna för bestämmande av de avgifter som tas ut för anslutningen,

4) villkoren för de tjänster som omfattas av systemansvaret för den stamnätsinnehavare som påförts systemansvar samt metoderna för bestämmande av avgifterna för nämnda tjänster.

Beslutet om fastställande skall basera sig på de grunder som föreskrivs i 3, 4 och 6 a kap. samt i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1228/2003 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel. I beslutet om fastställande av de metoder som skall iaktas vid prissättningen kan bestämmas om

1) principerna för värdering av det kapital som är bundet till nätverksamheten,

2) sättet för bestämmande av en godtagbar avkastning på det kapital som är bundet till nätverksamheten,

3) sättet för bestämmande av nätverksamhetens resultat och sådan rättelse av resultaträkningen och balansräkningen som detta kräver,

4) mål som sporrar till effektivisering av nätverksamheten och sättet för hur detta bestäms samt den metod enligt vilken effektiviseringsmålsättningen tillämpas i prissättningen,

5) metoden för bestämmande av prissättningsstrukturen, om en sådan metod behövs för genomförande av tillträde till nätet eller verkställigheten av en internationell förpliktelse som är bindande för Finland, eller om metoden hänför sig till prissättning av tjänster som omfattas av systemansvar.

Beslut om fastställande, som tillämpas på de metoder som avses i 1 mom. 1 punkten, gäller under en tillsynsperiod på fyra år. Om en nätinnehavare har inlett sin verksamhet medan den tillsynsperiod som tillämpas på andra nätinnehavare fortfarande pågår, gäller beslutet om fastställande enligt 1 mom. 1 punkten trots det fram till slutet av denna tillsynsperiod. Övriga beslut som avses i 1 mom. gäller tills vidare eller, om det finns särskilda skäl, den tid som anges i beslutet.

38 b §

Ändring av elmarknadsmyndighetens beslut om fastställande

Elmarknadsmyndigheten kan ändra det beslut om fastställande som avses i 38 a § 1 mom. genom ett nytt beslut vars behandling har inletts på ansökan av en nätinnehavare eller en stamnätsinnehavare som påförts systemansvar eller på elmarknadsmyndighetens eget initiativ. Beslutet kan ändras på initiativ av elmarknadsmyndigheten om

1) den som beslutet gäller har lämnat felaktiga eller bristfälliga uppgifter som har inverkat på beslutets innehåll,

2) ändringen grundar sig på en ändring i lagstiftningen eller ett avgörande som en fullföljdsdomstol har meddelat,

3) det finns vägande skäl för att ändra beslutet till följd av att en väsentlig förändring i omständigheterna inträffat efter att beslutet meddelades eller på grund av föråldrade villkor eller revidering av prissättningsarrangemangen eller

4) ändringen är nödvändig på grund av verkställigheten av en internationell förpliktelse som är bindande för Finland.

38 c §

Elmarknadsmyndighetens beslut efter tillsynsperioden

Elmarknadsmyndigheten skall efter att den tillsynsperiod som nämns i 38 a § har utgått genom beslut förplikta nätinnehavaren att under en pågående tillsynsperiod sänka sina avgifter för överföringstjänster som bestäms enligt de i 1 mom. 1 punkten i paragrafen avsedda metoderna med det belopp med vilket nätverksamhetens avkastning under den tillsynsperiod som utgått överstigit beloppet av en skälig avkastning eller berättiga nätinnehavaren att under tillsynsperioden höja sina avgifter för överföringstjänster med det belopp med vilket nätverksamhetens avkastning under den tillsynsperiod som utgått understigit beloppet av en skälig avkastning. Om avkastningen av nätverksamheten under tillsynsperioden har överstigit beloppet av en skälig avkastning med minst 5 procent, skall till det belopp med vilket avgifterna skall sänkas, för den tillsynsperiod som utgått fogas ränta, räknad som årlig ränta på hela det sistnämnda beloppet enligt genomsnittsrän-

tan på eget kapital bestämt i enlighet med det beslut om fastställande som avses i 38 a § 1 mom. 1 punkten.

Elmarknadsmyndigheten kan av vägande skäl förlänga den utjämningsperiod som avses i 1 mom.

38 d §

Överlåtelse av elnätsaffärsverksamhet och nätinnehavarnas fusionering under en tillsynsperiod

Om en nätinnehavare överläter elnätsaffärsverksamheten till någon annan eller fusioneras med en annan aktör under den tillsynsperiod som avses i 38 a § 1 mom. 1 punkten, tillämpas beslutet om fastställande i fråga om den nätverksamhet som till följd av överlåtelse eller fusion övergått till någon annan på mottagaren eller den övertagande sammanslutningen under återstoden av tillsynsperioden. Mottagaren eller den övertagande sammanslutningen ansvarar för återbäring av avgifter för överföringstjänster enligt 38 c § till den överlåtande nätinnehavarens kunder också till den del återbäringen hänförs till en del av den tillsynsperiod som föregick överlåtandet eller fusioneringen. Mottagaren eller den övertagande sammanslutningen får på motsvarande sätt räkna sig till godo den i 38 c § avsedda rätten att höja avgifterna för överföringstjänsterna också till den del denna rätt hänförs till den överlåtande nätinnehavarens nätverksamhet under en del av den tillsynsperiod som föregick överlåtandet eller fusioneringen.

Elmarknadsmyndigheten skall på begäran av överlåtaren och mottagaren meddela särskilt beslut i vilket det belopp som avses i 1 mom. fastställs för överlåtelsepunkten.

39 §

Tillsynsmyndigheternas befogenheter i tillsynsärenden

Om någon bryter mot eller åsidosätter de förpliktelser som föreskrivs i denna lag eller i

bestämmelser utfärdade med stöd av den del i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1228/2003 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel, skall tillsynsmyndigheten förplikta honom att rätta till felet eller försummelsen. I det förpliktande beslutet kan förordnas om på vilket sätt felet eller försummelsen skall rättas. I det förpliktande beslutet kan också förordnas att en avgift som tagits ut på felaktiga grunder skall betalas tillbaka till kunden, om inte återbäringsförfarandet enligt 38 c § tillämpas.

Tillsynsmyndigheten kan förena sitt beslut enligt 1 mom. samt enligt 38 a–38 c § med vite. Vid vitesföreläggande och utdömande av vite iaktas det förfarande som föreskrivs i viteslagen (1113/1990).

Nedan bestäms särskilt om verkställigheten av förpliktelsen avseende de uppgifter som skall tillställas tillsynsmyndigheten.

39 a §

Särskilda bestämmelser om hur elmarknadsmyndigheten skall handlägga en begäran om utredning

Elmarknadsmyndigheten skall behandla en begäran om utredning som gäller nätinnehavare inom två månader från mottagandet av begäran. Elmarknadsmyndigheten kan förlänga tidsfristen för behandlingen, om begäran om utredning gäller avgifter för anslutning av ett kraftverk på mer än 40 megavoltampere eller om behandlingen av en begäran om utredning förutsätter att ytterligare uppgifter inhämtas. I det senare fallet kan fristen förlängas med högst två månader, varefter fristen ytterligare kan förlängas, om den som begärt en utredning samtycker till detta.

40 §

Hindrande av byggande av elnät utan tillstånd

Ministeriet har rätt att bestämma att byggandet av en elledning som överskrider lan-

dets gräns skall avbrytas eller förbjuda användningen av den, om byggandet har inletts eller elledningen har byggts utan sådant tillstånd som avses i denna lag.

41 §

Lagens förhållande till konkurrenslagstiftningen

Konkurrensverket skall årligen offentliggöra en berättelse om tillämpningen av lagen om konkurrensbegränsningar på elmarknaden. Berättelsen skall lämnas till Europeiska gemenskapernas kommission i enlighet med internationella informationsförpliktelser som är bindande för Finland.

42 §

Lämnande av uppgifter till myndigheter

En person, sammanslutning eller inrättning som utövar elnätsverksamhet eller försäljning, produktion, import eller export av el skall ge ministeriet och elmarknadsmyndigheten den information som är nödvändig för skötseln av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag. Utöver detta skall ministeriet och elmarknadsmyndigheten ges den statistiska och övriga information som är nödvändig för skötseln av de uppgifter som avses i denna lag eller för uppfyllande av internationella avtalsförpliktelser.

En behörig tjänsteman vid elmarknadsmyndigheten har rätt att utföra granskningar i lokaler som innehas av en sammanslutning eller en inrättning som bedriver tillsyn underkastad verksamhet för att fullgöra tillsynsuppgiften enligt denna lag samt för att övervaka att det beslut om fastställande samt det förpliktande beslut som elmarknadsmyndigheten har gett följs. En sammanslutning eller inrättning som bedriver verksamhet som är underkastad tillsyn skall på yrkande för den tjänsteman som utför granskningen visa de handlingar och registreringar i datasystemet samt ordna tillträde till de elanläggningar och elutrustningar som kan ha betydelse vid övervakningen av efterlevnaden av bestämmelserna i denna lag eller av i bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av

den. Den tjänsteman som utför granskningen har rätt att avgiftsfritt ta kopior av de handlingar som skall granskas och utskriften av de registreringar som finns i datasystemet.

Om någon bryter mot eller åsidosätter de förpliktelser gällande skyldighet att tillstålla tillsynsmyndigheten de uppgifter som föreskrivs i denna lag eller i bestämmelser utfärdade med stöd av den, kan tillsynsmyndigheten förplikta honom att rätta sitt fel eller sin försummelse. Tillsynsmyndigheten kan förena sitt beslut med vite. Vid vitesföreläggande och utdömning av vite iaktas det förfarande som föreskrivs i viteslagen.

43 §

Avgifter som tas ut för myndigheternas prestationer

10 kap.

Skadestånd och straff

44 §

Skadeståndsskyldighet

Den som genom ett förfarande som står i strid med 9 § 2 mom. (anslutningsskyldighet), 10 § 1 mom. (överföringsskyldighet), 21 § 1 mom. (leveransskyldighet) eller 27 i § (avbrott i elleveransen av skäl som beror på elanvändaren) orsakar någon annan skada är skyldig att ersätta skadan.

45 §

Olovligt utövande av elnätsverksamhet

Den som utövar elnätsverksamhet utan tillstånd som avses i 4 § eller bygger en elledning utan tillstånd enligt 18 §, skall för *olovligt utövande av elnätsverksamhet* dömas till böter, om inte strängare straff föreskrivs för gärningen i någon annan lag.

46 §

Straffbar drift av kraftverk

Den som

1) efter att ha åsidosatt den skyldighet enligt 36 a § 1 mom. att anmäla ett planerat underhållsstopp vid ett kraftverk genomför ett sådant underhållsstopp vid kraftverket som omfattas av anmälningsskyldigheten eller

2) bryter mot elmarknadsmyndighetens beslut om flyttning av underhållsstoppet,

skall för *straffbar drift av kraftverk* dömas till böter.

47 §

Brott mot sekretess i fråga om systemförpliktelser

Till straff för brott mot sekretess som föreskrivs i 16 e § döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen (39/1889).

48 §

Kommunens rätt att utöva elaffärsverksamhet utanför kommunens område

50 §

Handräckning

51 §

Ändringssökande

Ändring i beslut som elmarknadsmyndigheten har meddelat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms nedan.

Ändring i ett beslut som elmarknadsmyndigheten har meddelat med stöd av 38 a–38 d och 39 § får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. På besvärsbehandlingen i marknadsdomstolen tillämpas förvaltningsprocesslagen. Beträffande offentlighet i fråga om behandlingen och handlingarna bestäms särskilt.

Ändring i beslut som ministeriet har fattat med stöd av denna lag samt i beslut av förvaltningsdomstolen och marknadsdomstolen får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Elmarknadsmyndigheten har rätt att genom besvär söka ändring i sådana beslut av förvaltningsdomstolen och marknadsdomstolen genom vilka domstolen har upphävt eller ändrat elmarknadsmyndighetens beslut.

52 §

Specialbestämmelser om verkställbarheten av elmarknadsmyndighetens beslut

Ett beslut som elmarknadsmyndigheten har meddelat med stöd av 38 a–38 d och 39 § skall följas även om det överklagas, om inte elmarknadsmyndigheten genom sitt beslut bestämmer något annat. Ett beslut som gäller återbäring till en enskild kund av avgifter som tagits ut på felaktiga grunder eller ett beslut som gäller utdömmande av vite får dock inte verkställas innan det har vunnit laga kraft. Fullföljdsdomstolen har dessutom rätt att utfärda bestämmelser om verkställigheten av beslut enligt föreskrifterna i förvaltningsprocesslagen.

53 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

55 §

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 200 .
2. Bestämmelsen i 15 § 3 mom. om separat prissättning av överföringstjänster gäller de delar av distributionsnätsinnehavarens an-

svarsområde som är geografiskt åtskilda och som bildats efter lagens ikraftträdande.

3. Lagens 15 b § tillämpas inte på avtal för viss tid som ingåtts före ikraftträdandet.

4. Lagens 27 a § 1 mom. tillämpas också på elavtal som har ingåtts före lagens ikraftträdande, om det dröjsmål som avses i momentet har skett efter ikraftträdandet. Lagens 44 § tillämpas också på elavtal som ingåtts före ikraftträdandet.

5. När 34 a § 1 mom. tillämpas inräknas i de senaste utgångna kalenderåren också de kalenderår som utgått före lagens ikraftträdande.

6. Om ett företag som utövar elnätsverksamhet har uppnått det tröskelvärde som avses i 34 a § 1 mom. före lagens ikraftträdande, skall de ändringar i företagsstrukturerna som förutsätts i 34 a § 1 mom. genomföras före den 1 januari 2007.

7. Anmälan om underhållsstopp vid ett kraftverk enligt 36 a § 1 mom. skall göras inom 14 dagar efter lagens ikraftträdande, om det vid ikraftträdandet är mindre än sex

månader till tidpunkten för det planerade underhållsstoppet.

8. Den första tillsynsperioden enligt 38 a § börjar den 1 januari 2005. För elnätsinnehavare är den första tillsynsperioden tre år.

9. Bestämmelserna i 39 a § tillämpas på begäran om utredning som elmarknadsmyndigheten har tagit emot efter lagens ikraftträdande.

10. Lagens 51 § 2 mom. tillämpas på beslut som elmarknadsmyndigheten meddelat med stöd av 39 §, om beslutsärendet har väckts efter lagens ikraftträdande.

11. De beslut som handels- och industriministeriet meddelat med stöd av de bestämmelser i 6 § 2 mom., 13 §, 16 c § 2 mom., 16 d §, 22 § 2 mom., 23 § eller 34 § 1 eller 2 mom. som gällde vid ikraftträdandet fortsätter att gälla tills förordningarna och föreskrifterna av den behöriga myndigheten träder i kraft.

12. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av marknadsdomstolslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i marknadsdomstolslagen av den 28 december 2001 (1527/2001) 1 §, 5 § 2 och 3 mom., 8 §, 9 § 3 mom. samt 15 § som följer:

1 §

Marknadsdomstolens behörighet och verksamhetsställe

Marknadsdomstolen behandlar de ärenden som hör till dess behörighet enligt

- 1) lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992),
- 2) lagen om offentlig upphandling (1505/1992),
- 3) elmarknadslagen (386/1995),
- 4) naturgasmarknadslagen (508/2000),
- 5) lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden (1528/2001),
- 6) någon annan lag.

Marknadsdomstolens verksamhetsställe är i Helsingfors.

5 §

Behörighetsvillkor för och förordnande av sakkunnigledamöter

Sakkunnigledamöter som deltar i behandlingen av ärenden som avses i 1 § 1 mom. 1-4 punkten förutsätts ha avlagt för uppdraget lämplig högre högskoleexamen samt vara förtrogna med konkurrensrätt, upphandling, energimarknaden, ekonomiska vetenskaper, näringslivet eller ekonomiska frågor.

Sakkunnigledamöter som deltar i behandlingen av ärenden som avses i 1 § 1 mom. 5 och 6 punkten förutsätts ha avlagt för uppdraget lämplig högre högskoleexamen samt vara förtrogna med konsumentskydd, mark-

nadsföring, näringslivet eller ekonomiska frågor.

8 §

Sektioner

Marknadsdomstolen är uppdelad på sektioner på det sätt som närmare anges i domstolens arbetsordning. Sektionerna sköter främst behandlingen av ärenden som hör till området för konkurrens-, upphandlings- och energimarknadslagstiftningen eller den marknadsrättsliga lagstiftningen.

9 §

Domförhet

I fråga om ärenden som avses i 1 § 1 mom. 2-6 punkten kan, om ärendets natur kräver det, ett i 2 mom. nämnt antal sakkunnigledamöter delta i behandlingen. Marknadsdomstolen är dessutom domför i en sammansättning där två ledamöter och högst två sakkunnigledamöter deltar i behandlingen, om rättspraxis är vedertagen i de ärenden som skall avgöras.

15 §

Behandlingens offentlighet

Vid behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen tillämpas lagen om offentlighet

vid rättegång (945/1984). Muntlig förhandling skall ske inom stängda dörrar i ärenden som avses i 1 § 1 mom. 1–4 punkten, i vilka tystnadsplikt gäller eller i vilka marknadsdomstolen beslutar att de skall behandlas inom stängda dörrar på den grund att offertlig behandling kunde medföra särskild olägenhet för en part.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Statsrådet kan vid behov till marknadsdomstolen förordna nya sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla. Deras mandatid sträcker sig till utgången av mandattiden för de sakkunnigledamöter som förordnats tidigare.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Nådendal den 24 juni 2004

Republikens President

TARJA HALONEN

Handels- och industriminister *Mauri Pekkarinen*

1.

Lag**om ändring av elmarknadslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i elmarknadslagen av den 17 mars 1995 (386/1995) 54 §,

ändras 2 § 2 mom., 3 § 3, 12 och 13 punkten, 4 § 2 mom., 5 §, 6 § 2 mom., 7 § 2 punkten, 11 och 13 §, 15 § 3 och 4 mom., rubriken för 4 kap., 16 § 2 och 4 mom., 16 b § 2 mom., 16 c § 1 och 2 mom., 16 d §, 17 § 2 mom., 19 § 1 mom., 21–23 och 25 c §, 26 § 3 mom., 27 a § 1 mom., 7 kap., 8 kap., 38 och 39 §, 40 § 2 mom., 42 §, 10 kap. och 51–53 §,

av dem 3 § 12 och 13 punkten, rubriken för 4 kap., 16 § 2 och 4 mom., 16 b § 2 mom., 16 c § 1 och 2 mom. och 16 d § sådana de lyder i lag 332/1998, 21 och 22 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 466/1999, 25 c §, 26 § 3 mom. och 27 a § 1 mom. och 44 § sådana de lyder i nämnda lag 466/1999, 42 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 444/2003 och 10 kap. jämte ändringar, samt

fogas till 1 § en rubrik, till 2 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 444/2003, en rubrik, till 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lagar 332/1998, 466/1999 och 444/2003, en rubrik, till 4 § en rubrik och ett nytt 3 mom., till 6–8 § en rubrik, till 9 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 466/1999 och i lag 1130/2003, en rubrik, till 10 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 444/2003, en rubrik, till 12 § en rubrik samt nya 2 och 3 mom., till 14 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 1130/2003, en rubrik, till 14 a §, sådan den lyder ändrad i nämnda lag 444/2003, en rubrik, till 15 § en rubrik, till 15 a §, sådan den lyder i nämnda lag 444/2003, en rubrik, till lagen en ny 15 b §, till 16 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lagar 332/1998 och 444/2003, en rubrik, till 16 a–16 c §, sådana de lyder i nämnda lag 332/1998, en rubrik, till lagen en ny 16 e §, till 17 § en rubrik, till 18 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 444/2003, en rubrik och ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 4 mom. blir 5 mom., till 19 § en rubrik, till 20 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 138/1998, en rubrik, till 24 §, sådan den lyder i nämnda lag 444/2003, en rubrik, till lagen nya 38 a–38 d och 39 a §, till 40 § en rubrik, till 41 § en rubrik och ett nytt 3 mom. samt till 43, 48, 50 och 55 § en rubrik som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

(ny)

Lagens syften

2 §

(ny)

Lagens tillämpningsområde

Från stadgandena i denna lag kan undantag göras i fråga om försvarsförvaltningens elnät och kraftverk enligt vad som stadgas

Bestämmelserna i 2 och 3 kap. samt 36 och 36 a § i denna lag tillämpas inte på försvarsförvaltningens elnät och kraftverk.

Gällande lydelse

närmare genom förordning.

Föreslagen lydelse

3 §

(ny)

I denna lag avses med

3) anslutningsledning en kort elledning som dragits för en abonnent och med vilken denne ansluts till distributionsnätet,

12) ministerium det behöriga ministerium som avses i reglementet för statsrådet (1522/1995),

13) elmarknadsmyndighet en myndighet som har till uppgift att övervaka elmarknaden i enlighet med denna lag,

Definitioner

3) *anslutningsledning* en elledning som dragits för en abonnent och med vilken denne ansluts till *elnätet samt som inte överskrider riksgränsen*,

12) *ministerium handels- och industriministeriet*,

13) *elmarknadsmyndighet Energimarknadsverket*,

4 §

(ny)

Sådan elnätsverksamhet som är av ringa betydelse och som definieras närmare genom förordning är dock inte tillståndspliktig. Elmarknadsmyndigheten kan dessutom i enskilda fall för en viss tid eller tills vidare befria nätinnehavaren från tillståndsplikten, om nätinnehavarens elnät är av ringa betydelse med tanke på elöverföringen.

(ny)

5 §

Tillstånd beviljas, om den som ansöker om tillstånd har tekniska, ekonomiska och organisatoriska förutsättningar att sörja för den elnätsverksamhet som ansökan gäller

Elnätstillstånd

Tillståndspliktig är inte

1) *elnätsverksamhet i vilken med ett elnät som en sammanslutning eller inrättning besitter endast sköts en fastighets eller en motsvarande fastighetsgrupps interna eldistribution*,

2) *planering av elnät*.

Elmarknadsmyndigheten kan i enskilda fall för viss tid eller tills vidare tillåta elnätsverksamhet utan elnätstillstånd. Ett villkor är att nätinnehavarens elnät är av ringa betydelse med tanke på elöverföringen.

5 §

Beviljande av elnätstillstånd och villkor för tillståndet

Elnätstillstånd beviljas, om den som ansöker om tillstånd har tekniska, ekonomiska och organisatoriska förutsättningar att sörja för sin elnätsverksamhet.

på det sätt som stadgas närmare genom förordning.

Till tillståndet kan fogas villkor som skall anses nödvändiga med tanke på verksamheten.

Tillståndet kan inte överföras på en annan sammanslutning eller inrättning.

(ny)

Tillståndshavaren kan avtala med en annan tillståndshavare om ändring av ansvarsområdet. Ändringen skall anmälas till abonnenterna i området och till elmarknadsmyndigheten på det sätt som ministeriet bestämmer.

De villkor som avses i 1 mom. uppfylls, om

1) sökandens organisation motsvarar omfattningen och arten av nätverksamheten,

2) sökanden har tillräckligt många anställda,

3) sökanden har i sin anställning en sådan driftsledare samt, om sökanden utför elarbeten, en sådan elarbetsledare som uppfyller de behörighetsvillkor som föreskrivs i och med stöd av elsäkerhetslagen (410/1996),

4) sökanden har ekonomiska förutsättningar för en lönsam elnätverksamhet,

5) sökanden har beslutanderätt i fråga om de medel som behövs för drift, underhåll och utveckling av elnät, samt om

6) den stamnätsinnehavare som påförts systemansvar har ordnat utförandet av de uppgifter som gäller det riksomfattande balansansvaret så att de sköts av en separat verksamhetsenhet eller av ett dotterbolag som helt ägs av stamnätsinnehavaren.

Tillståndet kan förenas med sådana villkor som är nödvändiga med tanke på de förutsättningar som avses i 1 mom. Tillståndet eller tillståndsvillkoren kan ändras med tillståndshavarens samtycke eller också annars då för ändringen finns skäl som är särskilt viktiga med tanke på lagens syfte.

6 §

Distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde

Tillståndshavaren kan avtala med en annan tillståndshavare om ändring av ansvarsområdet. Abonnenterna i området och elmarknadsmyndigheten skall underrättas om ändringen. Elmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som skall ges i anmälan samt om anmälningsförfarandet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

(ny)

Återtagande av elnätstillstånd

Elmarknadsmyndigheten kan återta elnätstillståndet

2) om tillståndshavaren inte längre uppfyller förutsättningarna *eller villkoren* för beviljandet av tillstånd eller

2) om tillståndshavaren inte längre uppfyller förutsättningarna för beviljandet av tillstånd, eller

8 §

(ny)

Åtgärder med anledning av återkallande av elnätstillstånd

3 kap.

Allmänna förpliktelser vid nätverksamhet och prissättningsprinciperna

9 §

(ny)

Utvecklings- och anslutningsskyldighet

10 §

(ny)

Överföringsskyldighet

11 §

11 §

*Anmälningsskyldighet i fråga om elöverföring**Ministeriet kan bestämma**Genom förordning av ministeriet kan det föreskrivas*

att begäran om elöverföring, inledande av förhandlingar och resultaten av dem skall anmälas till elmarknadsmyndigheten och till internationella organisationer, om Finlands

internationella avtalsförpliktelser förutsätter detta.

12 §

(ny)

Offentliggörande av försäljningsvillkor och nyckeltal för nättjänster

(ny)

Nätinnehavaren skall underrätta elmarknadsmyndigheten om gällande försäljningsvillkor och försäljningspriser för sina nättjänster samt om grunderna för hur de fastställs. Elmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som skall ges i anmälan samt om anmälningsförfarandet.

(ny)

Nätinnehavaren skall offentliggöra nyckeltal som beskriver prisnivån på nättjänsterna samt nätverksamhetens effektivitet, kvalitet och lönsamhet. Elmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om vilka nyckeltal denna skyldighet skall gälla, vilka formler och anvisningar som skall följas vid beräkning av nyckeltalen samt vilket förfarande som skall följas vid offentliggörandet.

13 §

Ministeriet kan bestämma att en nätinnehavare skall anmäla gällande försäljningsvillkor och försäljningspriser för sina nättjänster och grunderna för hur de fastställs till elmarknadsmyndigheten eller till en sammanslutning som ministeriet har befullmäktigat.

Nätinnehavaren skall offentliggöra nyckeltal som beskriver prisnivån på nättjänsterna samt nätverksamhetens effektivitet, art och lönsamhet i enlighet med vad ministeriet bestämmer. Ministeriet kan bestämma att nätinnehavaren skall anmäla uppgifterna till elmarknadsmyndigheten eller till en sammanslutning som ministeriet har befullmäktigat.

13 §

Uppgifter som distributionsnätinnehavaren skall lämna i fakturor

Distributionsnätinnehavaren skall i faktureringen lämna sina kunder en specifikation över hur priset för nättjänsten bildas. Elmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter som skall ingå i fakturorna över elöverföring.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

(ny)

14 §

Allmänna bestämmelser om försäljningsvillkoren för och prissättningen av nättjänster

(ny)

14 a §

Överföringsavgifter för import och export av el

(ny)

15 §

Punktprissättning

I distributionsnätet får priset på nättjänsterna inte vara beroende av var inom nättjänstnehavarens ansvarsområde kunden är belägen.

Ministeriet kan vid behov meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av principerna för punktprissättning.

I distributionsnätet får priset på *överföringstjänsterna* inte vara beroende av var inom nättjänstnehavarens ansvarsområde kunden finns. *Inom de delar av distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde som är geografiskt åtskilda skall dock i fråga om respektive område tillämpas egna priser på överföringstjänsterna. Elmarknadsmyndigheten kan i enskilda fall bevilja undantag från tillämpningen av separata priser på överföringstjänsterna, om kostnadsnivåerna och prissättningsgrunderna inom delarna av distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde inte avviker betydligt från varandra.*

Genom förordning av ministeriet kan vid behov närmare bestämmelser utfärdas om tillämpningen av principerna för punktprissättning.

15 a §

(ny)

Bestämmelser om prestationer i samband med byte av elförsäljare

(ny)

15 b §

Anskaffning av förlustenergi

Nätinnehavaren skall skaffa förlustenergi för sitt elnät och reservkraft för driften av

4 kap.

**Systemansvar, balansansvar och balansav-
räkning**

(ny)

Den stamnätsinnehavare som är systemansvarig kan ställa sådana villkor för användning av elöverföringssystemet samt av anslutna kraftverk och belastningar, som är nödvändiga för att systemansvaret skall kunna realiseraras.

Närmare bestämmelser om hur systemansvaret skall realiseraras och om innehållet i det kan utfärdas genom förordning.

4 kap.

**Systemförpliktelser och avräkning av el-
handeln**

16 §

Systemansvar

Den stamnätsinnehavare som är systemansvarig kan ställa sådana villkor för användning av elöverföringssystemet samt de anslutna kraftverken och belastningarna som är nödvändiga för att systemansvaret skall kunna realiseraras. *Villkoren kan tillämpas i enskilda fall efter det att elmarknadsmyndigheten har godkänt dem genom sitt beslut. De fastställda villkoren kan tillämpas även om de överklagas, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.*

Närmare bestämmelser om hur systemansvaret skall realiseraras och om innehållet i det kan utfärdas genom förordning *av ministeriet.*

16 a §

(ny)

Riksomfattande balansansvar

16 b §

(ny)

Balansansvar

Närmare bestämmelser om innehållet i balansansvaret kan utfärdas genom förordning.

Närmare bestämmelser om innehållet i balansansvaret kan utfärdas genom förordning *av statsrådet.*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

16 c §

(ny)

Nätinnehavaren och någon annan part på elmarknaden är skyldiga att handha balansavräkningen *på det sätt som närmare bestäms genom förordning*.

En balansavräkning skall grunda sig på elmätning eller en kombination av mätning och typbelastningskurva samt på anmälningar som gäller leveranserna på det sätt som bestäms genom förordning. Ministeriet meddelar närmare bestämmelser om typbelastningskurvor, om tillämpningen av dem och om de mätningar som behövs.

Balansavräkning

Nätinnehavaren och de andra parterna på elmarknaden är skyldiga att handha balansavräkningen.

En balansavräkning skall grunda sig på elmätning eller en kombination av mätning och typbelastningskurva samt på anmälningar som gäller leveranserna på det sätt som bestäms *närmare* genom förordning *av statsrådet*. *Närmare bestämmelser om innehållet i balansavräkningen och de metoder som skall användas i den utfärdas genom förordning av statsrådet.*

16 d §

Parterna på elmarknaden är skyldiga att meddela mätningssuppgifter som gäller produktion, användning och leverans av el samt andra uppgifter, som krävs för att balansansvaret skall kunna realiseras och balansavräkningen skall kunna uppgöras, på det sätt som bestäms genom förordning. Ministeriet kan utfärda närmare bestämmelser om de förfaringsätt som skall iakttas vid informationsutbytet.

(ny)

16 d §

Anmälningsskyldighet i fråga om balansansvar och balansavräkning

Parterna på elmarknaden är skyldiga att meddela mätningssuppgifter som gäller produktion, användning och leverans av el samt andra uppgifter som krävs för att balansansvaret skall kunna realiseras och balansavräkningen uppgöras. *Genom förordning av statsrådet bestäms närmare om innehållet i anmälningsskyldigheten. Närmare bestämmelser om anmälningsförfarandet kan utfärdas genom förordning av ministeriet.*

16 e §

Sekretess i fråga om systemförpliktelser

På sekretess i fråga om handlingar som inkommit eller upprättats vid utförandet av uppgifter som avses i detta kapitel eller i bestämmelser utfärdade med stöd av det samt i fråga om uppgifter i handlingarna liksom på tystnadsplikt i fråga om och förbud mot utnyttjande av de upplysningar som erhållits vid utförandet av uppgifterna samt på brott mot sekretess tillämpas 22 och 23 § samt 24 § 1 mom. 20 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verk-

samhet (621/1999) även då det inte är fråga om en handling på vilken nämnda lag är tillämplig enligt dess 4 §.

17 §

(ny)

Byggande av distributionsnät

Andra får bygga distributionsnät på ansvarsområdet om

1) det är fråga om en *elanvändares* anslutningsledning,

1) det är fråga om en anslutningsledning *genom vilken ett eldriftsställe eller en elproduktionsinrättning ansluts till distributionsnätsinnehavarens elnät på ansvarsområdet eller till någon annan nätinnehavares elnät,*

2) det är fråga om ett internt nät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp eller

3) nätinnehavaren ger sitt samtycke till att nätet byggs.

18 §

(ny)

Byggande av högspänningsledningar

(ny)

Utan hinder av 3 mom. skall tillstånd beviljas för en anslutningsledning genom vilken ett eldriftsställe, en elproduktionsinrättning eller en transformator- och kopplingsstation för distributionsnätsinnehavaren på ansvarsområdet ansluts till närmaste elnät med en nominell spänning om minst 110 kilovolt.

19 §

(ny)

Ansökan om tillstånd att bygga och miljökonsekvensbedömning

Ansökan om tillstånd skall innehålla de uppgifter och utredningar om vilka stadgas genom förordning och om vilka ministeriet bestämmer närmare.

Ansökan om tillstånd *att bygga* skall innehålla de uppgifter och utredningar *som anges närmare genom förordning av statsrådet.*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §

(ny)

Bestämmelser om kommunens ställning

21 §

21 §

Leveransskyldighet

En minutförsäljare av el som har dominerande ställning på marknaden på en distributionsnätinnehavares ansvarsområde skall leverera el till skäligt pris när kunden begär detta, om kunden inte har andra ekonomiskt konkurrenskraftiga möjligheter att anskaffa el genom elnätet (*leveransskyldighet*).

En minutförsäljare av el som har *betydande marknadsinflytande* på en distributionsnätinnehavares ansvarsområde skall på ansvarsområdet leverera el till ett skäligt pris *för konsumenterna och andra elanvändare vilkas driftsställe är utrustat med huvudsäkringar på högst 3 x 63 ampere eller till vilkas eldriftsställe högst 100 000 kilowattimmar el köps per år (leveransskyldighet)*.

Om det inte finns någon sådan minutförsäljare av el som avses i 1 mom., skall de skyldigheter som gäller minutförsäljare med betydande marknadsinflytande tillämpas på den minutförsäljare av el som med mängden levererad el som måttstock har den största marknadsandelen på det aktuella ansvarsområdet i fråga om de elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten.

En minutförsäljare med betydande marknadsinflytande skall ha offentliga elförsäljningsvillkor och elförsäljningspriser samt grunder för hur de fastställs för de kunder som omfattas av leveransskyldigheten. I dem får inte ingå oskäligen villkor eller begränsningar eller sådana villkor eller begränsningar som begränsar konkurrensen inom elhandeln.

Elmarknadsmyndigheten kan bestämma att *en minutförsäljare som avses i denna paragraf* skall leverera el till *de kunder som omfattas av leveransskyldigheten på de villkor som anges i 3 mom.*

Elmarknadsmyndigheten kan bestämma att minutförsäljaren skall leverera el till elanvändaren, om elanvändaren i annat fall inte har möjlighet att få el.

22 §

22 §

Anmälan till elmarknadsmyndigheten om minutförsäljares försäljningsvillkor

Minutförsäljaren skall ha offentliga elför-

En minutförsäljare med betydande mark-

säljningsvillkor och elförsäljningspriser samt grunder för hur de fastställs för konsumenter och för de kunder som omfattas av leveransskyldigheten. I dem får inte ingå oskäliga villkor eller begränsningar eller sådana som begränsar konkurrensen inom elhandeln.

Ministeriet kan bestämma att minutförsäljaren skall tillställa elmarknadsmyndigheten eller en sammanslutning som ministeriet har befullmäktigat gällande minutförsäljningsvillkor och minutförsäljningspriser samt grunderna för hur de fastställs.

23 §

Elförsäljaren skall på det sätt som ministeriet bestämmer i faktureringen lämna sina kunder en specifikation över hur elpriset bildas.

Minutförsäljarna skall offentliggöra uppgifter som beskriver den genomsnittliga prisnivån på el på det sätt som ministeriet bestämmer.

(ny)

nadsinflytande skall tillställa elmarknadsmyndigheten i 21 § 3 mom. avsedda minutförsäljningsvillkor och minutförsäljningspriser samt grunderna för hur de fastställs innan de införs.

En minutförsäljare av el skall underrätta elmarknadsmyndigheten eller den sammanslutning som elmarknadsmyndigheten utsett om de elminutförsäljningsvillkor och elförsäljningspriser som gäller när minutförsäljaren allmänt tillhandahåller el för konsumenterna och andra elanvändare vilkas driftsställe är utrustat med huvudsäkringar på högst 3 x 63 ampere eller till vilkas eldriftsställe högst 100 000 kilowattimmar el köps per år.

Elmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om hur uppgifter med anknytning till minutförsäljningsvillkoren och minutförsäljningspriserna samt grunderna för hur de fastställs skall ges in till myndigheten, hur dessa uppgifter skall specificeras samt om det förfarande som skall iaktas när uppgifterna lämnas.

23 §

Uppgifter som elförsäljare skall lämna i fakturorna samt offentliggörande av elförsäljares nyckeltal

Minutförsäljaren skall i faktureringen lämna sina kunder en specifikation över hur elpriset bildas. Elmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter som skall ingå i fakturorna över elenergi.

Minutförsäljarna skall offentliggöra uppgifter som beskriver den genomsnittliga prisnivån på el. Elmarknadsmyndigheten kan meddela föreskrifter om det förfarande som skall iaktas vid offentliggörandet.

24 §

Försäljning av el via ett internt nät i fastigheten

Gällande lydelse

25 c §

Upplysningar som skall lämnas innan avtal ingås

Distributionsnätsinnehavaren skall innan ett anslutningsavtal ingås lämna en abonnent och innan elnätsavtal ingås en elanvändare upplysningar om de centrala villkor som skall tillämpas på avtalet samt om tillbudsstående alternativ som gäller innehållet i avtalet, såsom alternativ i fråga om prissättningen. En minutförsäljare skall innan ett elförsäljningsavtal ingås lämna elanvändaren motsvarande upplysningar. *Upplysningar om elnätsavtalet eller elförsäljningsavtalet behöver inte lämnas, om avtalet ingås muntligt och elanvändaren inte ber om upplysningar.*

Föreslagen lydelse

25 c §

Upplysningar som skall lämnas innan avtal ingås

Distributionsnätsinnehavaren skall innan ett anslutningsavtal ingås lämna en abonnent och innan elnätsavtal ingås en elanvändare upplysningar om de centrala villkor som skall tillämpas på avtalet samt om tillbudsstående alternativ som gäller innehållet i avtalet, såsom alternativ i fråga om prissättningen. En minutförsäljare skall innan ett elförsäljningsavtal ingås lämna elanvändaren motsvarande upplysningar.

Abonnten och elanvändaren skall lämnas åtminstone följande uppgifter:

1) tjänsteleverantörens namn och kontaktuppgifter,

2) de prestationer eller tjänster som tillhandahålls, deras kvalitet och, om det är fråga om ett anslutningsavtal, tidpunkten för anslutningen,

3) eventuella underhållstjänster i anslutning till prestationer eller tjänster enligt avtalet,

4) metoderna för att abonnenten eller elanvändaren skall få information om de uppgifter som skall tillämpas på avtalet eller underhållstjänster i anslutning till det,

5) avtalets giltighetstid samt villkoren för förnyelse och upphävande av avtalet,

6) de ersättningar och andra gottgörelser som skall tillämpas om prestationens eller tjänstens kvalitet inte motsvarar det som avtalats,

7) de mekanismer för tvistlösning som står till förfogande och hur de inleds.

Upplysningar om ett elnätsavtal eller elförsäljningsavtal behöver inte lämnas, om avtalet ingås muntligt och elanvändaren inte ber om upplysningar.

De uppgifter som avses i 2 mom. skall i överenskommen form antecknas i avtalet eller bekräftelsen.

26 §

Ändring av avtalsvillkoren

Om distributionsnätinnehavarens ansvarsområde förändras, har distributionsnätinnehavaren rätt att ändra priset på nättjänsterna för att kunna genomföra en sådan enhetlig prissättning av nättjänsterna som avses i 15 § 3 mom.

Om distributionsnätinnehavarens ansvarsområde förändras, har distributionsnätinnehavaren rätt att ändra priset på *överföringstjänsterna* för att kunna genomföra en sådan enhetlig prissättning som avses i 15 § 3 mom. *Prisändringar som medför betydande ändringar i enskilda kunders avgifter skall genomföras inom en övergångsperiod som elmarknadsmyndigheten godkänt innan den nya prissättningen inför.*

27 a §

Standardersättning vid dröjsmål med koplandet av en anslutning

Om koplandet av en anslutning fördröjs, har abonnenten rätt till en standardersättning. Den uppgår till 5 procent av anslutningsavgiften för varje påbörjad vecka under de två första dröjsmålsveckorna och till 10 procent av anslutningsavgiften under varje påbörjad dröjsmålsvecka efter detta. Standardersättningen uppgår till maximalt 30 procent av anslutningsavgiften, dock till högst 10 000 mark. Detta belopp kan ändras genom förordning när den ekonomiska och monetära utvecklingen ger anledning till detta. När standardersättningen beräknas används som grund de avgifter som distributionsnätinnehavaren allmänt tar ut för anslutandet utan sådana förhöjningar som beror på specialförhållanden

Om koplandet av en anslutning fördröjs, har abonnenten rätt till en standardersättning. Den uppgår till 5 procent av anslutningsavgiften för varje påbörjad vecka under de två första dröjsmålsveckorna och till 10 procent av anslutningsavgiften under varje påbörjad dröjsmålsvecka efter detta. Standardersättningen är högst 30 procent av anslutningsavgiften, dock högst 1 700 euro. *Standardersättningens maximibelopp kan justeras genom förordning av statsrådet så att det motsvarar förändringen i penningvärdet.* När standardersättningen beräknas används som grund de avgifter som distributionsnätinnehavaren allmänt tar ut för anslutandet utan sådana förhöjningar som beror på specialförhållanden.

7 kap.

Åtskiljande av verksamheterna

28 §

Nätinnehavaren och elförsäljaren skall särredovisa nätverksamhet, elförsäljning och elproduktion samt sin övriga affärsverksamhet.

Det kan stadgas genom förordning att olika delfunktioner inom nätverksamheten och elförsäljningen skall särredovisas.

Elaffärsverksamheter *enligt 1 och 2 mom.* behöver dock inte särredovisas från varandra eller från den övriga affärsverksamheten, om affärsverksamheten till sin betydelse är ringa. Ministeriet kan meddela närmare bestämmelser och anvisningar om när affärsverksamheten kan anses vara av ringa betydelse.

29 §

Med särredovisning avses i denna lag att det för de elaffärsverksamheter som skall särredovisas per räkenskapsperiod skall göras upp resultaträkning och *för kapitalintensiva verksamheter dessutom* balansräkning. Resultat- och balansräkningen, som skall kunna härledas ur företagets bokföring, skall i tillämpliga delar göras upp enligt stadgandena i bokföringslagen (655/73).

30 §

En kommunal inrättning *eller en samkommun* som utövar elaffärsverksamhet skall i bokföringen redovisas skilt från kommunen och för den skall för varje rä-

28 §

Skyldighet att särredovisa elaffärsverksamheter

De företag som är verksamma på elmarknaden skall särredovisa elnätverksamhet och övriga elaffärsverksamheter samt elaffärsverksamheter och företagets övriga affärsverksamhet.

Genom förordning av statsrådet kan det bestämmas att olika delfunktioner inom elnätverksamheten skall särredovisas.

Elaffärsverksamheter behöver dock inte särredovisas från varandra eller från den övriga affärsverksamheten, om affärsverksamheten till sin volym eller i förhållande till företagets övriga affärsverksamhet är ringa. *Genom förordning av ministeriet* kan närmare bestämmelser *utfärdas* om när verksamheten kan anses vara av ringa betydelse.

29 §

Innehållet i särredovisningsskyldigheten

Med särredovisning avses i denna lag att det för de elaffärsverksamheter som skall särredovisas per räkenskapsperiod skall göras upp en resultaträkning och balansräkning. Resultat- och balansräkningen, som skall kunna härledas ur företagets bokföring, skall i tillämpliga delar göras upp enligt bokföringslagen (1336/1997).

30 §

Särredovisning av en kommunal inrättning

En kommunal inrättning som utövar elaffärsverksamhet skall *per räkenskapsperiod redovisas skilt från kommunen och från kommunens övriga inrättningar. För inrätt-*

kenskapsperiod göras upp en resultat- och balansräkning som kan jämföras med ett aktiebolags bokslut.

31 §

Företagets revisorer skall granska de särredovisade verksamheternas resultaträkning, balansräkning och tilläggsuppgifterna till dessa. De skall i revisionsberättelsen ge ett utlåtande om huruvida resultat- och balansräkningen och tilläggsuppgifterna till dem för de särredovisade verksamheterna stämmer överens med denna lag och de stadganden och bestämmelser som har utfärdats med stöd av den.

I en kommunal inrättning eller en samkommun skall en yrkesrevisor granska företagets bokslut samt resultaträkningarna, balansräkningarna och deras tilläggsuppgifter för de särredovisade verksamheterna. Han skall i revisionsberättelsen angående kommunen eller samkommunen ge ett utlåtande om huruvida företagets bokslut och resultaträkningen, balansräkningen och tilläggsuppgifterna till dem för de särredovisade verksamheterna stämmer överens med denna lag och de stadganden och bestämmelser som har utfärdats med stöd av den.

32 §

I fråga om de särredovisade verksamheterna är resultat- och balansräkningen för nätverksamheten samt resultaträkningen för elförsäljningen jämte tilläggsuppgifter offentliga och de presenteras som bilageuppgifter i företagets bokslut. Bokslutet över en kommunal inrättning som utövar elaffärsverksamhet samt resultat- och balansräkningarna jämte tilläggsuppgifter för särredovisade verksamheter skall presenteras i kommunens bokslut.

ningen skall en egen resultat- och balansräkning göras upp.

31 §

Granskning av särredovisade bokslut

Revisorerna för en sammanslutning samt en kommunal eller statlig inrättning som utövar elaffärsverksamhet skall granska de särredovisade verksamheternas resultaträkningar, balansräkningar och tilläggsuppgifterna till dessa som en del av den lagstadgade revisionen av sammanslutningen, kommunen eller inrättningen.

32 §

Offentliggörande av särredovisade bokslut

Bokslut över särredovisade elaffärsverksamheter skall offentliggöras. Boksluten skall fogas till det officiella bokslutet över ett företag, en koncern, en kommun, en samkommun eller en statlig inrättning som utövar elaffärsverksamhet samt till den årsredovisning som skall offentliggöras eller till någon annan offentlig handling som motsvarar årsredovisningen och som är tillgänglig för intressentgrupperna.

Gällande lydelse

33 §

Avtal som gäller förvärv av en rörelse som utövar elnätsverksamhet, köp av aktie- eller andelsmajoriteten i en sammanslutning som utövar nätverksamhet eller annat förvärv av bestämmanderätt som gäller elnätsverksamhet skall anmälas till konkurrensverket senast en månad efter det att avtalet ingicks.

34 §

Ministeriet kan meddela närmare föreskrifter och anvisningar om hur verksamheterna skall skiljas åt samt hur resultat- och balansräkningarna skall göras upp för de verksamheter som skiljs åt och vad som skall ges som tilläggsuppgifter till dem samt hur dessa uppgifter skall offentliggöras.

Föreslagen lydelse

33 §

Upprättande av särredovisade bokslut

Affärshändelser och balansposter skall tas upp i resultat- och balansräkningarna över affärsverksamheterna i enlighet med orsaksprincipen. Gemensamma inkomster och utgifter samt balansposter registreras kalkylmässigt för de olika verksamheterna i samband med att bokslutet upprättas så att orsaksprincipen i mån av möjlighet realiseras.

I särredovisade bokslut skall avskrivningarna basera sig på anskaffningsutgifter. När ett särredovisat bokslut upprättas första gången skall anläggningstillgångarnas anskaffningsutgifter, minskade med de planenliga avskrivningarna, inbegripas i bokslutet.

Det särredovisningsförfarande som väljs skall följas kontinuerligt, om det inte finns grundad anledning att ändra det. Ändringarna skall klarläggas i samband med det särredovisade bokslutet.

34 §

Kompletterande bestämmelser om särredovisning

Genom förordning av ministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om

1) grunderna för registrering av inkomster och utgifter samt balansposter för de olika affärsverksamheterna,

2) grunderna för registrering av inkomster och utgifter samt balansposter som gäller en enskild elaffärsverksamhet,

3) registreringen av gemensamma inkomster och utgifter samt balansposter för de olika affärsverksamheterna,

4) schemat för särredovisade resultaträkningar och balansräkningar samt nätinnehavarens resultaträkning och balansräkning,

5) de tilläggsuppgifter som skall inbegripas i bokslut över särredovisade verksamheter samt i nätinnehavarens bokslut,

6) sändande av särredovisade bokslut samt nätinnehavarens bokslut till elmark-

Ministeriet kan dessutom bestämma att resultat- och balansräkningarna jämte tilläggsuppgifter för de verksamheter som skall skiljas åt och boksluten för de företag som utövar verksamheterna skall tillställas elmarknadsmyndigheten.

Elmarknadsmyndigheten kan av grundad anledning i enskilda fall bevilja undantag från det sätt att skilja åt verksamheterna som denna lag kräver, om det är oskäligt att måsta skilja åt dem på det sätt som krävs i lagen.

(ny)

nadsmyndigheten.

I samband med särredovisade bokslut skall uppgifter som klargör grunderna för hur boksluten har upprättats samt nyckeltal som beskriver nätinnehavarens verksamhet offentliggöras. Elmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter och nyckeltal skyldigheten att offentliggöra gäller samt vilket förfarande som skall iaktas vid offentliggörandet.

34 a §

Juridiskt åtskild elnätsverksamhet

Om en stamnätsinnehavare eller någon annan nätinnehavare i vars elnät med en spänning om 400 volt de tre senaste utgångna kalenderåren årligen överförs en elmängd på minst 200 gigawattimmar är verksam som en del av ett företag eller av en företagsgrupp där samma part har bestämmanderätt och som bedriver elproduktion eller elförsäljning, skall nätinnehavaren till sin juridiska form, sin organisation och sitt beslutsfattande vara oberoende av företaget eller företagsgruppens elproduktions- och elförsäljningsverksamhet (juridiskt åtskild elnätsverksamhet).

Med bestämmanderätt avses i 1 mom. rättigheter, avtal och andra medel som separat eller tillsammans med hänsyn till de faktiska och juridiska omständigheterna i saken ger parten möjlighet att utöva avgörande inflytande i företaget och dess organ.

En ändring av företagsstrukturen gällande juridiskt åtskild elnätsverksamhet skall verkställas inom två år från utgången av det kalenderår då tröskelvärdet enligt 1 mom. uppnåddes.

(ny)

34 b §

En juridiskt åtskild nätinnehavares rätt att bedriva eltillförsel och elförsäljning

En nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild elnätsverksamhet kan bedriva eltillförsel och elförsäljning, om syftet med verksamheten är att

- 1) skaffa förlustenergi för elnätet,*
- 2) sköta uppgifter som omfattas av systemansvaret,*
- 3) kontrollera överföringsbegränsningar,*
- 4) använda flyttbara reservkraftsaggregat för byggande, drift och underhåll av nätet och till nätet sälja el som producerats med dessa,*
- 5) skaffa el för eget bruk till sammanslutningens lokaler, transformator- och kopplingsstationer eller länkstationer eller till sammanslutningens andra motsvarande objekt,*
- 6) distributionsnätinnehavaren med stöd av skyldigheten enligt denna lag skall leverera el till elanvändarna i en situation där minutförsäljarens leverans har avbrutits av en orsak som beror på försäljaren .*

(ny)

34 c §

Operativa krav på åtskiljande

Den som hör till ledningen för en nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild elnätsverksamhet och som har minst 50 000 kunder får inte vara verkställande direktör för ett företag som svarar för elproduktion eller elförsäljning och inte medlem av styrelsen eller motsvarande organ i ett sådant företag, om samma part har bestämmanderätt hos nätinnehavaren och företaget.

Genom förordning av ministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om operativa krav på åtskiljande för nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild elnätsverksamhet och som har minst 100 000 kunder. Kraven kan gälla

- 1) beslut om anställningsförmåner som gäller säkerställande av oavhängighet för dem som hör till nätinnehavarens ledning*

8 kap

Tillstånd och anmälningar

35 §

Genom förordning kan stadgas att för byggande av kraftverk och för byte av det bränsle som används i ett kraftverk mot ett annat skall inhämtas tillstånd av ministeriet, om Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter detta.

Tillstånd beviljas så som stadgas genom förordning under de förutsättningar och med de villkor som Finlands internationella avtalsförpliktelser förutsätter.

8 kap.

Produktion, import och export av el

35 §

Anbudsförfarande för ny elproduktionskapacitet

I syfte att trygga tillräcklig eltillförsel kan statsrådet besluta om ordnande av offentligt anbudsförfarande för ny elproduktionskapacitet eller åtgärder för styrning av efterfrågan. Beslutet får fattas bara om tillgången på el, med beaktande av planerade elproduktionsinrättningar och överföringsförbindelser samt elproduktionsinrättningar och överföringsförbindelser som anläggs, och de åtgärder för styrning av efterfrågan som skall vidtas inte räcker till för att svara på efterfrågan på el i Finland och om tillräcklig eltillförsel inte kan tryggas genom andra åtgärder.

I beslutet om ordnande av anbudsförfarande anges

1) de uppgifter om förutsatta avtalsvillkor vilka skall ingå i anbudsförfrågan och de förfaringssätt som anbudsgivarna skall iakta samt

2) de grunder som reglerar valet av anbudsgivare och ingåendet av avtal.

Beslut om ordnande av anbudsförfarande avgörs vid statsrådets allmänna sammanträde. Ministeriet beslutar om godkännande av anbudet. Ministeriet svarar också för verkställandet av anbudsförfarandet.

Närmare bestämmelser om tillvägagångssätten vid anbudsförfaranden utfärdas genom förordning av statsrådet.

36 §

Ministeriet kan bestämma att byggnadsplanen för ett kraftverk och byggandet av det skall anmälas till ministeriet och att byggnadsplanen för elöverföringsanläggningar och byggandet av dem på motsvarande sätt skall anmälas till elmarknadsmyndigheten. I anmälan skall lämnas de uppgifter om projektet som ministeriet bestämmer.

(ny)

36 §

Anmälan om byggande och urdrifttagande av kraftverk

Kraftverksinnehavaren skall underrätta elmarknadsmyndigheten om byggnadsplanen för och idrifttagandet av ett kraftverk samt om långvarig eller bestående urdrifttagande av ett kraftverk. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om innehållet i anmälningsskyldigheten och om anmälningsförfarandet.

36 a §

Underhållsstopp vid kraftverk

Kraftverksinnehavaren skall underrätta elmarknadsmyndigheten om planerade underhållsstopp under tiden 1.12–28.2 vid kraftverk med en effekt på minst 100 megavoltampere och separat elproduktion. Anmälan skall göras minst sex månader före den planerade tidpunkten för underhållsstoppet. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om de uppgifter som skall ingå i anmälan och om anmälningsförfarandet.

Elmarknadsmyndigheten får bestämma att tidpunkten för ett underhållsstopp vid ett kraftverk enligt 1 mom. skall infalla utanför perioden 1.12.–28.2, om det finns grundad anledning att misstänka att tillgången på el inte motsvarar efterfrågan på el i Finland vid den tidpunkt som anmälts för underhållsstoppet. Beslut om flyttning av underhållsstoppet skall fattas senast tre månader före den tidpunkt då underhållsstoppet enligt anmälan skall inledas. Beslut om flyttning får inte fattas, om en flyttning av underhållsstoppet medför fara på grund av ett tekniskt fel i kraftverket eller äventyrar säkerheten vid drift av kraftverket. Före ett beslut om flyttning skall elmarknadsmyndigheten höra säkerhetsteknikcentralen och, om underhållsstoppet gäller ett kärnkraftverk, strålskyddscentralen. Ett beslut om flyttning skall iakttas även om det överklagas, om inte besvärmyndigheten har för-

37 §

Ministeriet kan bestämma att avtal om elimport och elexport skall anmälas till ministeriet. I anmälan skall lämnas de uppgifter som ministeriet bestämmer.

38 §

Den allmänna ledningen och uppföljningen av verkställigheten av lagen ankommer på handels- och industriministeriet.

Elmarknadsmyndigheten har till uppgift att övervaka att denna lag och med stöd av den utfärdade *stadganden och bestämmelser* iakttas. Byggandet av *kraftverk och elledningar* som överskrider landets gräns, *byte av det bränsle som används i ett kraftverk mot ett annat* samt elimport och elexport övervakas dock av ministeriet.

(ny)

bjudit att beslutet verkställs eller bestämt att det skall avbrytas.

Elmarknadsmyndigheten kan förena ett beslut enligt 2 mom. med vite.

37 §

Anmälningsskyldighet i fråga om elimport och elexport

Genom förordning av ministeriet kan det föreskrivas att avtal om elimport och elexport skall anmälas till ministeriet. I anmälan skall lämnas de uppgifter som föreskrivs i förordningen.

38 §

Tillsynsmyndigheter och deras uppgifter

Den allmänna ledningen och uppföljningen av verkställigheten av lagen ankommer på *ministeriet*.

Elmarknadsmyndigheten har till uppgift att övervaka att denna lag och med stöd av den utfärdade bestämmelser *samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1228/2003 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel* iakttas. Byggandet av elledningar som överskrider landets gränser samt elimport och elexport övervakas dock av ministeriet.

Elmarknadsmyndigheten skall tillsammans med andra myndigheter övervaka utvecklingen av balansen mellan tillgång och efterfrågan på el i Finland.

Elmarknadsmyndigheten skall årligen offentliggöra rapporter om tillsynen samt om utvecklingen av balansen mellan tillgång och efterfrågan på el samt sköta de internationella informationsförpliktelserna i anslutning till sina uppgifter.

38 a §

Villkor och metoder fastställda av elmarknadsmyndigheten

Elmarknadsmyndigheten skall genom be-

slut fastställa att en nätinnehavare och en stamnätsinnehavare som påförts systemansvar skall iaktta följande villkor gällande tjänsterna och metoder för prissättning av tjänsterna innan dessa införs:

1) metoderna för bestämmande av nätinnehavarens intäkter av nätverksamheten och de avgifter som skall tas ut för överföringstjänsten under tillsynsperioden,

2) villkoren för nätinnehavarens överföringstjänst,

3) villkoren för nätinnehavarens anslutningstjänst och metoderna för bestämmande av de avgifter som tas ut för anslutningen,

4) villkoren för de tjänster som omfattas av systemansvaret för den stamnätsinnehavare som påförts systemansvar samt metoderna för bestämmande av avgifterna för nämnda tjänster.

Beslutet om fastställande skall basera sig på de grunder som föreskrivs i 3, 4 och 6 a kap. samt i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1228/2003 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel. I beslutet om fastställande av de metoder som skall iaktas vid prissättningen kan bestämmas om

1) principerna för värdering av det kapital som är bundet till nätverksamheten,

2) sättet för bestämmande av en godtagbar avkastning på det kapital som är bundet till nätverksamheten,

3) sättet för bestämmande av nätverksamhetens resultat och sådan rättelse av resultaträkningen och balansräkningen som detta kräver,

4) mål som sporrar till effektivisering av nätverksamheten och sättet för hur detta bestäms samt den metod enligt vilken effektiviseringsmålsättningen tillämpas i prissättningen,

5) metoden för bestämmande av prissättningsstrukturen, om en sådan metod behövs för genomförande av tillträde till nätet eller verkställigheten av en internationell förpliktelse som är bindande för Finland, eller om metoden hänför sig till prissättning av tjänster som omfattas av systemansvar.

Beslut om fastställande, som tillämpas på de metoder som avses i 1 mom. 1 punkten, gäller under en tillsynsperiod på fyra år.

Om en nätinnehavare har inlett sin verksamhet medan den tillsynsperiod som tillämpas på andra nätinnehavare fortfarande pågår, gäller beslutet om fastställande enligt 1 mom. 1 punkten trots det fram till slutet av denna tillsynsperiod. Övriga beslut som avses i 1 mom. gäller tills vidare eller, om det finns särskilda skäl, den tid som anges i beslutet.

(ny)

38 b §

Ändring av elmarknadsmyndighetens beslut om fastställande

Elmarknadsmyndigheten kan ändra det beslut om fastställande som avses i 38 a § 1 mom. genom ett nytt beslut vars behandling har inletts på ansökan av en nätinnehavare eller en stamnätsinnehavare som påförts systemansvar eller på elmarknadsmyndighetens eget initiativ. Beslutet kan ändras på initiativ av elmarknadsmyndigheten om

1) den som beslutet gäller har lämnat felaktiga eller bristfälliga uppgifter som har inverkat på beslutets innehåll,

2) ändringen grundar sig på en ändring i lagstiftningen eller ett avgörande som en fullföljdsdomstol har meddelat,

3) det finns vägande skäl för att ändra beslutet till följd av att en väsentlig förändring i omständigheterna inträffat efter att beslutet meddelades eller på grund av föråldrade villkor eller revidering av prissättningsarrangemangen eller

4) ändringen är nödvändig på grund av verkställigheten av en internationell förpliktelse som är bindande för Finland.

(ny)

38 c §

Elmarknadsmyndighetens beslut efter tillsynsperioden

Elmarknadsmyndigheten skall efter att den tillsynsperiod som nämns i 38 a § har utgått genom beslut förplikta nätinnehavaren att under en pågående tillsynsperiod

sänka sina avgifter för överföringstjänster som bestämts enligt de i 1 mom. I punkten i paragrafen avsedda metoderna med det belopp med vilket nätverksamhetens avkastning under den tillsynsperiod som utgått överstigit beloppet av en skälig avkastning eller berättiga nätinnehavaren att under tillsynsperioden höja sina avgifter för överföringstjänster med det belopp med vilket nätverksamhetens avkastning under den tillsynsperiod som utgått understigit beloppet av en skälig avkastning. Om avkastningen av nätverksamheten under tillsynsperioden har överstigit beloppet av en skälig avkastning med minst 5 procent, skall till det belopp med vilket avgifterna skall sänkas, för den tillsynsperiod som utgått fogas ränta, räknad som årlig ränta på hela det sistnämnda beloppet enligt genomsnittsräntan på eget kapital bestämt i enlighet med det beslut om fastställande som avses i 38 a § 1 mom. I punkten.

Elmarknadsmyndigheten kan av vägande skäl förlänga den utjämningsperiod som avses i 1 mom.

(ny)

38 d §

Överlåtelse av elnätsaffärsverksamhet och nätinnehavarnas fusionering under en tillsynsperiod

Om en nätinnehavare överläter elnätsaffärsverksamheten till någon annan eller fusioneras med en annan aktör under den tillsynsperiod som avses i 38 a § 1 mom. I punkten, tillämpas beslutet om fastställande i fråga om den nätverksamhet som till följd av överlåtelse eller fusion övergått till någon annan på mottagaren eller den övertagande sammanslutningen under återstoden av tillsynsperioden. Mottagaren eller den övertagande sammanslutningen ansvarar för återbäring av avgifter för överföringstjänster enligt 38 c § till den överlåtande nätinnehavarens kunder också till den del återbäringen hänförs till en del av den tillsynsperiod som föregick överlåtandet eller fusioneringen. Mottagaren eller den övertagande sammanslutningen får på motsvarande sätt räkna sig till godo den i 38 c § avsedda rätten att höja avgifterna för

39 §

Om någon bryter mot denna lag eller med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser, skall övervakningsmyndigheten förplikta honom att rätta till felet eller försummelsen.

Övervakningsmyndigheten kan förena ett beslut enligt 1 mom. med vite.

(ny)

överföringstjänsterna också till den del denna rätt hänför sig till den överlåtande nätinnehavarens nätverksamhet under en del av den tillsynsperiod som föregick överlåtandet eller fusioneringen.

Elmarknadsmyndigheten skall på begäran av överlåtaren och mottagaren meddela särskilt beslut i vilket det belopp som avses i 1 mom. fastställs för överlåtelse tidpunkten.

39 §

Tillsynsmyndigheternas befogenheter i tillsynsärenden

Om någon bryter mot eller åsidosätter de förpliktelser som föreskrivs i denna lag eller i bestämmelser utfärdade med stöd av den eller i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1228/2003 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel, skall tillsynsmyndigheten förplikta honom att rätta till felet eller försummelsen. I det förpliktande beslutet kan förordnas om på vilket sätt felet eller försummelsen skall rättas. I det förpliktande beslutet kan också förordnas att en avgift som tagits ut på felaktiga grunder skall betalas tillbaka till kunden, om inte återbäringsförfarandet enligt 38 c § tillämpas.

Tillsynsmyndigheten kan förena sitt beslut enligt 1 mom. samt enligt 38 a–38 c § med vite. Vid vitesföreläggande och utdömande av vite iakttas det förfarande som föreskrivs i viteslagen (1113/1990).

Nedan bestäms särskilt om verkställigheten av förpliktelsen avseende de uppgifter som skall tillställas tillsynsmyndigheten.

39 a §

Särskilda bestämmelser om hur elmarknadsmyndigheten skall handlägga en begäran om utredning

Elmarknadsmyndigheten skall behandla en begäran om utredning som gäller nätinnehavare inom två månader från mottagandet av begäran. Elmarknadsmyndigheten

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

kan förlänga tidsfristen för behandlingen, om begäran om utredning gäller avgifter för anslutning av ett kraftverk på mer än 40 megavoltampere eller om behandlingen av en begäran om utredning förutsätter att ytterligare uppgifter inhämtas. I det senare fallet kan fristen förlängas med högst två månader, varefter fristen ytterligare kan förlängas, om den som begärt en utredning samtycker till detta.

40 §

(ny)

Hindrande av byggande av elnät utan tillstånd

Ministeriet har rätt att bestämma att byggandet av *ett kraftverk* och en elledning som överskrider landets gräns skall avbrytas eller förbjuda användningen av dem, om byggandet har inletts *eller kraftverket* eller elledningen har byggts utan tillstånd enligt denna lag.

Ministeriet har rätt att bestämma att byggandet av en elledning som överskrider landets gräns skall avbrytas eller förbjuda användningen av den, om byggandet har inletts eller elledningen har byggts utan sådant tillstånd som avses i denna lag.

41 §

(ny)

Lagens förhållande till konkurrenslagstiftningen

(ny)

Konkurrensverket skall årligen offentliggöra en berättelse om tillämpningen av lagen om konkurrensbegränsningar på elmarknaden. Berättelsen skall lämnas till Europeiska gemenskapernas kommission i enlighet med internationella informationsförpliktelser som är bindande för Finland.

42 §

En person, sammanslutning eller inrättning som utövar elnätsverksamhet, eller försäljning, produktion, import eller export av el skall ge ministeriet och elmarknadsmyndigheten *samt den sammanslutning som ministeriet har utsett* den statistiska information och övriga information som är nödvändig för skötseln av de uppgifter som avses i denna lag eller för uppfyllande av in-

42 §

Lämnande av uppgifter till myndigheter

En person, sammanslutning eller inrättning som utövar elnätsverksamhet eller försäljning, produktion, import eller export av el skall ge ministeriet och elmarknadsmyndigheten *den information som är nödvändig för skötseln av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag. Utöver detta skall ministeriet och elmarknadsmyndigheten ges* den statistiska och övriga information som är

ternationella avtalsförpliktelser.

En behörig tjänsteman vid elmarknadsmyndigheten har rätt att utföra granskningar i lokaler som innehas av en sammanslutning eller en inrättning som bedriver verksamhet som är föremål för tillsyn för att övervaka att bestämmelserna i denna lag och i bestämmelser och föreskrifter som har utfärdats med stöd av den samt de förpliktande beslut som elmarknadsmyndigheten har gett med *stöd av 39 §* följs. En sammanslutning eller inrättning som bedriver verksamhet som är föremål för tillsyn skall på yrkande för den tjänsteman som utför granskningen visa de handlingar och registreringar i datasystemet samt ordna tillträde till de elanläggningar och elutrustningar som kan ha betydelse vid övervakningen av att bestämmelserna i denna lag eller i bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den följs. Den tjänsteman som utför granskningen har rätt att avgiftsfritt ta kopior av de handlingar som skall granskas samt utskrifter av de registreringar som finns i datasystemet.

(ny)

nödvändig för skötseln av de uppgifter som avses i denna lag eller för uppfyllande av internationella avtalsförpliktelser.

En behörig tjänsteman vid elmarknadsmyndigheten har rätt att utföra granskningar i lokaler som innehas av en sammanslutning eller en inrättning som bedriver tillsyn underkastad verksamhet för *att fullgöra tillsynsuppgiften enligt denna lag samt för att övervaka att det beslut om fastställande* samt det förpliktande beslut som elmarknadsmyndigheten har gett följs. En sammanslutning eller inrättning som bedriver verksamhet som är underkastad tillsyn skall på yrkande för den tjänsteman som utför granskningen visa de handlingar och registreringar i datasystemet samt ordna tillträde till de elanläggningar och elutrustningar som kan ha betydelse vid övervakningen av efterlevnaden av bestämmelserna i denna lag eller av i bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den. Den tjänsteman som utför granskningen har rätt att avgiftsfritt ta kopior av de handlingar som skall granskas och utskrifter av de registreringar som finns i datasystemet.

Om någon bryter mot eller åsidosätter de förpliktelser gällande skyldighet att tillställa tillsynsmyndigheten de uppgifter som föreskrivs i denna lag eller i bestämmelser utfärdade med stöd av den, kan tillsynsmyndigheten förplikta honom att rätta sitt fel eller sin försummelse. Tillsynsmyndigheten kan förena sitt beslut med vite. Vid vitesföreläggande och utdömning av vite iakttas det förfarande som föreskrivs i viteslagen.

43 §

Avgifter som tas ut för myndigheternas prestationer

10 kap.

Skadestånd och straff

44 §

Den som genom ett förfarande som står i strid med 9 § 2 mom. (anslutningsskyldighet), 10 § (överföringsskyldighet), 21 § 1 mom. (leveransskyldighet) eller 27 h § (avbrott i elleveransen) orsakar någon annan skada är skyldig att ersätta skadan.

45 §

Den som utövar elnätsverksamhet utan tillstånd som avses i 4 § eller i strid med de villkor som uppställts i tillståndet eller bygger en elledning utan tillstånd enligt 18 § eller i strid med de villkor som uppställts i tillståndet, skall för olovligt utövande av elnätsverksamhet dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte strängare straff stadgas för gärningen i någon annan lag.

46 §

Den som bygger kraftverk eller byter det bränsle som används där till ett annat utan tillstånd enligt 35 § eller i strid med de villkor som uppställts i tillståndet, skall för olovligt byggande av kraftverk dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte strängare straff stadgas för gärningen i någon annan lag.

44 §

Skadeståndsskyldighet

Den som genom ett förfarande som står i strid med 9 § 2 mom. (anslutningsskyldighet), 10 § 1 mom. (överföringsskyldighet), 21 § 1 mom. (leveransskyldighet) eller 27 i § (avbrott i elleveransen av skäl som beror på elanvändaren) orsakar någon annan skada är skyldig att ersätta skadan.

45 §

Olovligt utövande av elnätsverksamhet

Den som utövar elnätsverksamhet utan tillstånd som avses i 4 § eller bygger en elledning utan tillstånd enligt 18 §, skall för olovligt utövande av elnätsverksamhet dömas till böter, om inte strängare straff föreskrivs för gärningen i någon annan lag.

46 §

Straffbar drift av kraftverk

Den som

1) efter att ha åsidosatt den skyldighet enligt 36 a § 1 mom. att anmäla ett planerat underhållsstopp vid ett kraftverk genomför ett sådant underhållsstopp vid kraftverket som omfattas av anmälningsskyldigheten eller

2) bryter mot elmarknadsmyndighetens beslut om flyttning av underhållsstoppet, skall för straffbar drift av kraftverk dömas till böter.

120
Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

(ny)

47 §

*Brott mot sekretess i fråga om systemför-
pliktelser*

*Till straff för brott mot sekretess som fö-
reskrivs i 16 e § döms enligt 38 kap. 1 eller
2 § i strafflagen (39/1889).*

(ny)

48 §

*Kommunens rätt att utöva elaffärsverksam-
het utanför kommunens område*

(ny)

50 §

Handräckning

51 §

Ändring i ett beslut som *ministeriet och elmarknadsmyndigheten* har fattat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen i den ordning som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

51 §

Ändringssökande

Ändring i beslut som elmarknadsmyndigheten har meddelat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen *på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms nedan.*

Ändring i ett beslut som elmarknadsmyndigheten har meddelat med stöd av 38 a–38 d och 39 § får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. På besvärsbehandlingen i marknadsdomstolen tillämpas förvaltningsprocesslagen. Beträffande offentlighet i fråga om behandlingen och handlingarna bestäms särskilt.

Ändring i beslut som ministeriet har fattat med stöd av denna lag samt i beslut av förvaltningsdomstolen och marknadsdomstolen får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som före-

Gällande lydelse

52 §

Om avtal inte kan träffas om elöverföring som avses i rådets direktiv om transitering av elektricitet genom kraftledningsnät (90/547/EEG), som ingår som bilaga till avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, iakttas det förfarande som nämns i avtalet och direktivet.

53 §

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

54 §

Om ikraftträdandet av den överföringskyldighet som nämns i 10 §, den prissättningsprincip som nämns i 15 § (punktprissättning) och den särredovisning av verksamheterna som avses i 28 § stadgas närmare genom förordning.

Elmarknadsmyndigheten kan förlänga den genom förordning stadgade tidsfristen för särredovisningen med högst ett år, om det i något fall är oskäligt att måsta följa den.

Föreslagen lydelse

52 §

skrivs i förvaltningsprocesslagen. Elmarknadsmyndigheten har rätt att genom besvär söka ändring i sådana beslut av förvaltningsdomstolen och marknadsdomstolen genom vilka domstolen har upphävt eller ändrat elmarknadsmyndighetens beslut.

Specialbestämmelser om verkställbarheten av elmarknadsmyndighetens beslut

Ett beslut som elmarknadsmyndigheten har meddelat med stöd av 38 a–38 d och 39 § skall följas även om det överklagas, om inte elmarknadsmyndigheten genom sitt beslut bestämmer något annat. Ett beslut som gäller återbäring till en enskild kund av avgifter som tagits ut på felaktiga grunder eller ett beslut som gäller utdömande av vite får dock inte verkställas innan det har vunnit laga kraft. Fullföljdsdomstolen har dessutom rätt att utfärda bestämmelser om verkställigheten av beslut enligt föreskrifterna i förvaltningsprocesslagen.

53 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

54 §

(upphävs)

55 §

(ny)

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 200 .
2. Bestämmelsen i 15 § 3 mom. om separat prissättning av överföringstjänster gäller de delar av distributionsnätets innehavarens ansvarsområde som är geografiskt åtskilda och som bildats efter lagens ikraftträdande.
3. Lagens 15 b § tillämpas inte på avtal för viss tid som ingåtts före ikraftträdandet.
4. Lagens 27 a § 1 mom. tillämpas också på elavtal som har ingåtts före lagens ikraftträdande, om det dröjsmål som avses i momentet har skett efter ikraftträdandet. Lagens 44 § tillämpas också på elavtal som ingåtts före ikraftträdandet.
5. När 34 a § 1 mom. tillämpas inräknas i de senaste utgångna kalenderåren också de kalenderår som utgått före lagens ikraftträdande.
6. Om ett företag som utövar elnätsverksamhet har uppnått det tröskelvärde som avses i 34 a § 1 mom. före lagens ikraftträdande, skall de ändringar i företagsstrukturerna som förutsätts i 34 a § 1 mom. genomföras före den 1 januari 2007.
7. Anmälan om underhållsstopp vid ett kraftverk enligt 36 a § 1 mom. skall göras inom 14 dagar efter lagens ikraftträdande, om det vid ikraftträdandet är mindre än sex månader till tidpunkten för det planerade underhållsstoppet.
8. Den första tillsynsperioden enligt 38 a § börjar den 1 januari 2005. För distributionsinnehavare är den första tillsynsperioden tre år.
9. Bestämmelserna i 39 a § tillämpas på begäran om utredning som elmarknadsmyndigheten har tagit emot efter lagens ikraftträdande.
10. Lagens 51 § 2 mom. tillämpas på beslut som elmarknadsmyndigheten meddelat med stöd av 39 §, om beslutsärendet har väckts efter lagens ikraftträdande.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

11. De beslut som handels- och industriministeriet meddelat med stöd av de bestämmelser i 6 § 2 mom., 13 §, 16 c § 2 mom., 16 d §, 22 § 2 mom., 23 § eller 34 § 1 eller 2 mom. som gällde vid ikraftträdandet fortsätter att gälla tills förordningarna och föreskrifterna av den behöriga myndigheten träder i kraft.

12. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av marknadsdomstolslagen**

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i marknadsdomstolslagen av den 28 december 2001 (1527/2001) 1 §, 5 § 2 och 3 mom., 8 §, 9 § 3 mom. samt 15 § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Marknadsdomstolens behörighet och verksamhetsställe

Marknadsdomstolen behandlar de ärenden som hör till dess behörighet enligt

1) lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992),
2) lagen om offentlig upphandling (1505/1992),

3) lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden (1528/2001),
4) någon annan lag.

1) lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992),
2) lagen om offentlig upphandling (1505/1992),

3) *elmarknadslagen* (386/1995),
4) *naturgasmarknadslagen* (508/2000),
5) lagen om behandling av vissa marknadsrättsliga ärenden (1528/2001),
6) någon annan lag.

Marknadsdomstolens verksamhetsställe är i Helsingfors.

5 §

Behörighetsvillkor för och förordnande av sakkunnigledamöter

Sakkunnigledamöter som deltar i behandlingen av ärenden som avses i 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten förutsätts ha avlagt för uppdraget lämplig högre högskoleexamen samt vara förtrogna med konkurrensrätt, upphandling, ekonomiska vetenskaper, näringslivet eller ekonomiska frågor.

Sakkunnigledamöter som deltar i behandlingen av ärenden som avses i 1 § 1 mom. 3 och 4 punkten förutsätts ha avlagt för uppdraget lämplig högre högskoleexamen samt vara förtrogna med konsumentskydd, marknadsföring, näringslivet eller ekonomiska frågor.

Sakkunnigledamöter som deltar i behandlingen av ärenden som avses i 1 § 1 mom. 1-4 punkten förutsätts ha avlagt för uppdraget lämplig högre högskoleexamen samt vara förtrogna med konkurrensrätt, upphandling, *energimarknaden*, ekonomiska vetenskaper, näringslivet eller ekonomiska frågor.

Sakkunnigledamöter som deltar i behandlingen av ärenden som avses i 1 § 1 mom. 5 och 6 punkten förutsätts ha avlagt för uppdraget lämplig högre högskoleexamen samt vara förtrogna med konsumentskydd, marknadsföring, näringslivet eller ekonomiska frågor.

Gällande lydelse

8 §

Sektioner

Marknadsdomstolen är uppdelad på sektioner på det sätt som närmare anges i domstolens arbetsordning. Sektionerna sköter främst behandlingen av ärenden som hör till området för antingen konkurrens- och upphandlingslagstiftningen eller den marknadsrättsliga lagstiftningen.

Föreslagen lydelse

8 §

Sektioner

Marknadsdomstolen är uppdelad på sektioner på det sätt som närmare anges i domstolens arbetsordning. Sektionerna sköter främst behandlingen av ärenden som hör till området för konkurrens-, *upphandlings- och energimarknadslagstiftningen* eller den marknadsrättsliga lagstiftningen.

9 §

Domförhet

I fråga om ärenden som avses i 1 § 1 mom. 2-4 punkten kan, om ärendets natur så kräver, ett i 2 mom. nämnt antal sakkunnigledamöter delta i behandlingen. Marknadsdomstolen är dessutom domför i en sammansättning där två ledamöter och högst två sakkunnigledamöter deltar i behandlingen, om rättspraxis är vedertagen i de ärenden som skall avgöras.

I fråga om ärenden som avses i 1 § 1 mom. 2-6 punkten kan, om ärendets natur kräver det, ett i 2 mom. nämnt antal sakkunnigledamöter delta i behandlingen. Marknadsdomstolen är dessutom domför i en sammansättning där två ledamöter och högst två sakkunnigledamöter deltar i behandlingen, om rättspraxis är vedertagen i de ärenden som skall avgöras.

15 §

Behandlingens offentlighet

Vid behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen tillämpas lagen om offentlighet vid rättegång (945/1984). Muntlig förhandling skall ske inom stängda dörrar i ärenden som avses i 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten, i vilka tystnadsplikt gäller eller i vilka marknadsdomstolen beslutar att de skall behandlas inom stängda dörrar på den grund att offentlig behandling kunde medföra särskild olägenhet för en part.

15 §

Behandlingens offentlighet

Vid behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen tillämpas lagen om offentlighet vid rättegång (945/1984). Muntlig förhandling skall ske inom stängda dörrar i ärenden som avses i 1 § 1 mom. 1-4 punkten, i vilka tystnadsplikt gäller eller i vilka marknadsdomstolen beslutar att de skall behandlas inom stängda dörrar på den grund att offentlig behandling kunde medföra särskild olägenhet för en part.

Denna lag träder i kraft den 200.

Statsrådet kan vid behov till marknadsdomstolen förordna nya sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla. Deras mandattid sträcker sig till utgången av

mandattiden för de sakkunnigledamöter som förordnats tidigare.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.
